

Arbetslivet efter skolan

Arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens och inom vilka branscher unga arbetar

Arbetslivet efter skolan

Arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens och inom vilka branscher unga arbetar

Publikationen finns att ladda ner som
kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats:
skolverket.se/publikationer

ISSN: 1103-2421
ISRN: SKOLV-R-441-SE

Grafisk produktion: AB Typoform
Omslagsbild: A&Me/Johnér Bildbyrå AB

Skolverket, Stockholm 2016

Förord

Skolverket har under senare år fått ett utökat uppdrag att följa ungdomars övergång från skola till arbetsliv och högre studier. Som en del i den uppföljningen ser vi hur mottagarna inom arbetsliv uppfattar utbildningen i gymnasieskolan. Senast Skolverket gjorde en sådan uppföljning var i rapporten *Väl förberedd?* från år 2005.

Syftet med den här rapporten är att bidra till diskussionen om hur väl gymnasieutbildningen svarar mot kompetenskrav i arbetslivet. Perspektivet i rapporten skiljer sig från många andra Skolverksrapporter. Här utgår vi från arbetslivets perspektiv – inte skolans – när vi ser vad ungdomar gör åren efter gymnasieskolan. Resultaten är framför allt ett komplement till Skolverkets övriga uppföljning av vad ungdomar gör efter gymnasieskolan.

Projektgruppen som har arbetat med undersökningen är Helena Wintgren (projektledare), Sven Sundin och Charlotte Mannerfelt. Till stöd för arbetet har funnits en intern och en extern referensgrupp. Ett stort tack riktas till de arbetsledare som har deltagit i enkätundersökningen.

Stockholm, oktober 2016

Mikael Halápi
Vik. generaldirektör

Helena Wintgren
Undervisningsråd

Innehåll

Sammanfattning	7
Arbetsledare om ungdomars anställning och förmågor	7
Ungas sysselsättning inom olika branscher	9
Skolverkets kommentarer	11
1. Inledning	15
Syfte och frågor	16
Om rapporten	17
Disposition	17
2. Arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens	19
Om enkätundersökningen	20
Övergripande resultat från de fyra branscherna	23
Byggverksamhet	25
Handel	32
Restaurang	39
Vård och omsorg	46
3. Inom vilka branscher unga arbetar	53
Om statistiken	54
Unga på arbetsmarknaden	56
Unga inom olika branscher	61
Referenser	70
Bilaga 1. Om metod	71
Enkätundersökning till arbetsledare	72
Statistik om sysselsättning i november	86
Bilaga 2. Branschblad	89
Jord- och skogsbruk	91
Industri	97
Byggverksamhet	104
Reparationer av motorfordon	111
Handel	118
Transport	125
Hotell	132
Restaurang	139
Information och kommunikation	146
Finansiell verksamhet, företagstjänster	153
Bemannings	160
Offentlig förvaltning	167
Utbildning	174
Vård och omsorg	181
Personliga och kulturella tjänster	188

Sammanfattning

Skolverket har under de senaste åren fått ett utökat uppdrag att följa ungdomars övergång från skola till arbetsliv och högre studier. Denna rapport handlar om arbetslivet efter gymnasieskolan. Syftet med rapporten är att bidra till diskussionen om hur väl gymnasieutbildningen svarar mot kompetenskrav i arbetslivet. Det gör Skolverket genom att undersöka dels arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens, dels inom vilka branscher ungdomar arbetar åren efter gymnasieskolan.

Rapporten svarar på följande frågor:

1. Hur bedömer arbetsledare inom branscher som anställer många ungdomar att deras unga medarbetare lever upp till krav som arbetet ställer?
2. Inom vilka branscher arbetar ungdomar i åldern 19–22 år och har detta förändrats över tid?
3. Vilken gymnasiebakgrund har de ungdomar som arbetar inom respektive bransch?

Rapporten består av två delar som kan läsas fristående. Den första delen handlar främst om arbetsledares bedömning av ungas förmågor, den andra delen om statistikuppgifter om ungas sysselsättning. Bilden som rapporten ger är mer översiktlig än detaljerad. Nedan sammanfattar och kommenterar Skolverket de huvudsakliga resultaten.

Arbetsledare om ungdomars anställning och förmågor

Rapportens första del bygger på en enkätundersökning som Skolverket lät genomföra under vintern 2015/16. De som besvarade enkäten var arbetsledare inom branscherna byggverksamhet, handel, restaurang samt vård och omsorg som hade minst en anställd i åldern 19–22 år i sin arbetsgrupp. Skolverket valde dessa branscher för att de sysselsätter många unga.

Gymnasiebakgrunden har olika betydelse för olika branscher

Arbetsledarnas svar pekar mot att gymnasiebakgrunden har olika betydelse inom de fyra branscherna. Inom byggverksamhet samt vård och omsorg är gymnasiebakgrunden mycket viktig, enligt arbetsledarna. Åtta av tio arbetsledare från byggverksamhet och nio av tio från vård och omsorg svarar att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått ett visst program i gymnasieskolan för att få anställning i deras arbetsgrupp.

Inom handel och restaurang har enligt arbetsledarna gymnasiebakgrunden inte så stor betydelse. Inom handel svarar bara var tionde att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått ett visst program. Inom restaurang är motsvarande andel knappt två av tio. Närmare hälften av arbetsledarna inom restaurang svarar att det inte är särskilt viktigt eller inte alls viktigt att ha gått i gymnasieskolan överhuvudtaget för att få en anställning i deras arbetsgrupp.

Tidigare vana från arbetslivet framstår som viktigt för att få anställning inom alla fyra branscherna, medan höga betyg verkar spela mindre roll.

Arbetsledarna är över lag nöjda med sina unga medarbetare

Arbetsledarna i de fyra branscherna tar i enkäten ställning till betydelsen av ett 20-tal olika förmågor.¹ Förmågorna som Skolverket frågar om är främst utformade utifrån arbetslivets behov enligt vad som framkommit i intervjuer, men många av dem återfinns också i examensmålen för olika yrkesprogram. Arbetsledarna anger i enkäten dels hur nöjda de är med sina unga medarbetare när det gäller var och en av dessa förmågor, dels hur viktiga förmågorna är för att klara arbetet.

Det huvudsakliga resultatet är att arbetsledarna inom alla fyra branscher är relativt nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Det finns likheter i hur arbetsledare inom branscherna svarar. Bland de förmågor som flest arbetsledare är mycket nöjda med ingår att *använda relevanta it-system, samarbeta med kollegor, lära sig nytt och göra sig förstådda i samtal*.

Inom vård och omsorg är arbetsledarna något mer nöjda än inom övriga branscher, medan de inom byggverksamhet är något mindre nöjda än övriga. Till exempel anger tre av fyra arbetsledare inom vård och omsorg att de är mycket nöjda med de unga medarbetarnas förmåga att *använda relevanta it-system*, medan motsvarande andel inom byggverksamhet är hälften. När det gäller förmågan att *planera sitt arbete* är tre av tio arbetsledare inom vård och omsorg mycket nöjda samtidigt som en av tio inte är nöjd. Inom byggverksamhet är förhållandena de omvända för denna förmåga; en av tio är mycket nöjd och tre av tio är inte nöjda.

Förutom *planera sitt arbete* är *ta egna initiativ* och *använda matematik* förmågor som en del arbetsledare inom respektive bransch inte är så nöjda med hos sina unga anställda. Det handlar om mellan en av tio och tre av tio som inte är nöjda. Det stora flertalet av arbetsledarna är mycket nöjda eller nöjda även med dessa förmågor.

Skötsamhet viktigt för att klara arbetet

Arbetsledarna inom alla fyra branscherna anger i stor utsträckning att förmågorna i enkäten med få undantag är mycket viktiga för att klara arbetet. Över nio av tio i alla fyra branscherna anger att det är mycket viktigt att *passa tider*, medan omkring fem av tio är mycket nöjda med sina unga medarbetare i detta avseende.

Bland de förmågor som enligt arbetsledarna är mycket viktiga för att klara arbetet finns förutom att *passa tider*, även till exempel att *hålla vad man lovat* och *följa regler*. Enkätsvaren tyder på att sådana förmågor som Skolverket i rapporten kopplar till skötsamhet har stor betydelse inom de studerade branscherna. Andra förmågor som de allra flesta arbetsledare bedömer är mycket viktiga för att klara arbetet är *visa intresse för arbetet, samarbeta med kollegor* och *ta ansvar för att arbetet blir utfört*.

1 Förmågorna finns listade i tabell 1 på sidan 22.

Motivation har betydelse för helhetsbetyget

För att få en uppfattning om vilka förmågor som är viktigare än andra för arbetsledarnas helhetsbetyg på sina unga medarbetare använder vi i rapporten analysmodellen Nöjd-Kund-Index (NKI). Helhetsbetyget är en sammanvägning av svaren på tre övergripande frågor.

NKI-analysen indikerar att de ungas motivation har betydelse för arbetsledarnas helhetsbetyg inom alla fyra branscherna. Till motivation räknar Skolverket i den här rapporten förmågan att *lära sig nytt, ta egna initiativ* och *visa intresse för arbetet*. Resultatet kan tolkas som att om de unga medarbetarna förbättrar sin motivation, blir arbetsledarna också mer nöjda totalt sett. Och tvärtom; om arbetsledarna blir mindre nöjda med de ungas motivation, blir de också mindre nöjda totalt sett.

Av analysen kan vi också utläsa att arbetsledare inom de fyra branscherna är något mindre nöjda med förmågor kopplade till ansvarstagande, jämfört med flera andra grupper av förmågor. Samtidigt har ansvarstagande enligt analysmodellen en liten påverkan på helhetsbetyget. Det kan tolkas som att även om arbetsledarna blir mer nöjda med de ungas ansvarstagande blir de enligt modellen inte mer nöjda totalt sett. Till ansvarstagande räknar vi förmåga att *planera sitt arbete, arbeta säkerhetsmässigt* och *ta ansvar för att arbetet blir utfört*.

Ungas sysselsättning inom olika branscher

Rapportens andra del bygger i huvudsak på statistik om ungdomar 19–22 år som hade en sysselsättning i november 2013. Som sysselsatt räknas alla som arbetade minst en timme per vecka under denna månad. Det är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistiken. De senaste uppgifterna Skolverket hade tillgång till under arbetet med rapporten var från år 2013. Det innebär att de ungdomar som sysselsättningsstatistiken omfattar hade studerat enligt den tidigare regleringen av gymnasieskolan (Lpf 94).

Vi redovisar statistikuppgifter för 15 branscher.² Företag och arbetsställen är indelade i branscher efter vilken verksamhet som de huvudsakligen bedriver. Det innebär att en person som arbetade på en skola räknas som sysselsatt inom branschen utbildning, oavsett om hon eller han arbetade som lärare, elevassistent eller vaktmästare.

Störst antal unga inom handel

Statistiken visar att drygt 275 000 ungdomar i åldrarna 19–22 år hade en sysselsättning i november 2013, vilket var lite mer än hälften av alla ungdomar i de åldrarna. De branscher där flest ungdomar var sysselsatta var handel samt vård och omsorg. Närmare var femte sysselsatt ungdom 19–22 år arbetade inom handel. I andra ändan av skalan fanns till exempel branschen jord- och skogsbruk, vilken sysselsatte lite drygt 4 000 unga.

2 Indelningen i branscher utgår från svensk näringsgrensindelning (SNI 2007). Huvudsakligen redovisar vi branscher på det som SCB räknar som grov nivå, med undantag för tre branscher där vi har gjort ytterligare uppdelning. För tabell över branscherna och mer information om branschindelningen, se s. 54–55.

Restaurang var den bransch där störst *andel* av de sysselsatta var ungdomar. Med andra ord var det den mest ungdomsintensiva branschen. Där var så många som var femte av samtliga sysselsatta (16–64 år) i åldern 19–22 år.

Unga kvinnor och unga män arbetade till stor del inom olika branscher. De unga kvinnorna var i majoritet inom bland annat vård och omsorg samt utbildning, medan männen i stor utsträckning hade sysselsättning inom branscher som byggverksamhet och industri.

Fler inom byggverksamhet över tid och färre inom industrin

Sedan år 2000 har antalet sysselsatta ungdomar 19–22 år ökat, vilket hänger ihop med ökande ungdomskullar. Efter 2008 års finanskris blev det dock en tillfällig svacka, där antalet unga med en sysselsättning minskade relativt kraftigt, trots att ungdomskullarna fortsatte att öka.

På den övergripande nivå som vi redovisar branscher är det relativt små skillnader mellan inom vilka branscher ungdomar arbetade år 2013 jämfört med år 2000. Bland de största förändringarna är att byggverksamhet och bemanning sysselsatte fler ungdomar år 2013 jämfört med år 2000. Inom bemanningsbranschen mer än tredubblades antalet sysselsatta ungdomar under denna tidsperiod. Den bransch som minskade mest var industrin. Industrin sysselsatte drygt 15 000 färre ungdomar år 2013 jämfört med år 2000, en minskning med närmare 40 procent.

En fjärdedel kom från samhällsvetenskapsprogrammet

De allra flesta ungdomar som befinner sig på arbetsmarknaden har någon gång studerat i gymnasieskolan. Det absolut vanligaste var att de ungdomar som arbetade i november 2013 hade studerat på samhällsvetenskapsprogrammet, vilket också över tid har varit det största nationella programmet i gymnasieskolan. Var fjärde sysselsatt ungdom hade studerat på detta program. Därefter – men i långt mindre utsträckning – hade de sysselsatta ungdomarna studerat på naturvetenskapsprogrammet, byggprogrammet och elprogrammet. Bara några enstaka procent hade studerat på livsmedelsprogrammet, energi-programmet eller individuella program.

I omkring hälften av branscherna var det vanligast att ha läst samhällsvetenskapsprogrammet. Inom dessa branscher kom omkring en tredjedel av de sysselsatta ungdomarna från detta program. I övriga branscher kom flest ungdomar från ett mer branschnära, yrkesförberedande program. Bland annat inom jord- och skogsbruk samt byggverksamhet hade en stor andel studerat på ett branschnära program. I branscherna hotell, vård och omsorg, transport och industri var det nästan lika vanligt att ha läst samhällsvetenskapsprogrammet som ett branschnära program.

Fler med slutbetyg inom branscher som handel och utbildning

Av de sysselsatta ungdomarna hade drygt åtta av tio ett slutbetyg från gymnasieskolan. Drygt sju av tio hade ett slutbetyg med grundläggande behörighet. Kvinnorna nådde både slutbetyg och grundläggande behörighet i större utsträckning än männen.

Skillnaderna i andel med slutbetyg var relativt stora mellan unga inom olika branscher. Branscher där det var vanligt att ungdomar hade ett slutbetyg med

grundläggande behörighet var offentlig förvaltning, utbildning och handel. Däremot hade ungdomar inom till exempel restaurang samt jord- och skogsbruk lyckats sämre i gymnasieskolan. Framför allt männen inom dessa branscher hade i betydligt lägre utsträckning fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet.

En bransch som sticker ut särskilt är restaurang. Av de unga männen inom restaurangbranschen hade endast lite mer än hälften fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet. Det var också vanligare att ha gått individuellt program respektive att inte ha gått i gymnasieskolan alls inom restaurangbranschen, jämfört med arbetsmarknaden i stort. Även om det inte handlar om så många individer tyder det på att restaurangbranschen kan fånga upp ungdomar som annars kan ha svårt att få arbete.

Kvinnorna studerade i högre grad, männen arbetade mer

För att ge en uppfattning om de sysselsatta ungdomarna hade arbete som sin huvudsakliga verksamhet eller inte använder vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger framför allt på inkomstuppgifter för ett helt år samt förekomst av arbetslöshet och studier. Det säger däremot inget om vilken anställningsform en person har haft.

Statistikuppgifterna visar att fyra av tio ungdomar klassades som etablerade på arbetsmarknaden, av samtliga unga med en sysselsättning i november 2013 och som Skolverket har uppgifter om.³ Det var en tydlig skillnad mellan könen; närmare hälften av männen var klassade som etablerade jämfört med en tredjedel av kvinnorna. Däremot bedrev de sysselsatta kvinnorna i högre grad högskolestudier.

Det fanns också stora skillnader mellan de olika branscherna. Inom den mansdominerade branschen byggverksamhet räknades omkring två tredjedelar av de sysselsatta i åldern 19–22 år som etablerade på arbetsmarknaden. Inom till exempel utbildning och bemanning var motsvarande andel en fjärdedel, samtidigt som en fjärdedel av de sysselsatta ungdomarna räknades som studerande.

Skolverkets kommentarer

Här kommenterar Skolverket några av resultaten från rapporten och hur dessa kan kopplas till utbildningsområdet. Resultaten är framför allt ett komplement till Skolverkets övriga uppföljning av vad ungdomar gör efter gymnasieskolan.

Det ingår i skolans uppdrag att elever ska utveckla olika förmågor

Enkätsvaren visar att arbetsledarna är relativt nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Arbetsledarna bedömer också att de flesta förmågor som Skolverket frågar om är mycket viktiga för att klara arbetet. Det är ett resultat som känns igen från Skolverkets tidigare undersökning.⁴ Även då var arbetsledarna i huvudsak nöjda och bedömde att de flesta förmågor var mycket viktiga för att klara arbetet.

3 Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. Det motsvarar 75 procent av samtliga sysselsatta 19–22 år i november 2013.

4 Skolverket, 2005.

Bland de förmågor som arbetsledarna framhåller som mycket viktiga för att klara arbetet finns bland annat de förmågor som Skolverket grupperar som sköt-samhet i NKI-analysen. Också att visa intresse för arbetet och sociala förmågor som att samarbeta med kollegor bedöms som mycket viktiga. Därtill visar analysen att de unga medarbetarnas motivation påverkar arbetsledarnas helhetsbetyg.

Resultaten riktar ljuset mot skolans breda uppdrag. Elever behöver under hela sin skoltid både få tillägna sig kunskaper och ges möjlighet att utveckla olika typer av övergripande förmågor. Självklart är det inte bara i skolan som ungdomar utvecklar de förmågor som Skolverket frågar efter. Men av skolans kompensatoriska uppdrag följer ett ansvar att ge alla elever så goda förutsättningar som möjligt för framtida arbetsliv, oavsett till exempel deras hemförhållanden, föreningsvana eller fritidssysselsättning.

Många unga som arbetade hade läst ett studieförberedande program

Rapportens statistikredovisning synliggör att många av de ungdomar 19–22 år som arbetade minst en timme per vecka i november 2013 hade en bakgrund från ett studieförberedande program. Det finns flera förklaringar till detta. Många ungdomar från studieförberedande program arbetade extra vid sidan av högre studier eller arbetade under något eller några år efter gymnasieskolan. Det var också betydligt fler som hade läst studieförberedande än yrkesförberedande program. En fråga man kan ställa är dock vad det innebär för arbetsgivare och ungdomarna själva, att så många inom olika branscher har mer generella än branschspecifika förkunskaper.

Att många unga i arbetslivet har en bakgrund från ett studieförberedande program knyter också an till en problematik som Skolverket har uppmärksammat tidigare.⁵ För personer som vill växla bana till ett yrkesarbete efter en studieförberedande eller högskoleförberedande gymnasieutbildning kan det finnas begränsade möjligheter att studera en yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux). Det beror på att dessa ungdomar inte är prioriterade i urvalen till sådan utbildning.⁶ Kommuner kan därför göra på olika sätt. Detta är något som kan bli alltmer aktuellt att uppmärksamma sett mot bakgrund av att andelen ungdomar som studerar på ett yrkesprogram fortsätter att minska.⁷

Vikten av gymnasieutbildningen varierar mellan branscher

Resultaten i rapportens båda delar pekar också mot att kraven på att ha studerat en viss yrkesutbildning för att få anställning skiljer sig åt mellan olika branscher. Vi har å ena sidan en bransch som byggverksamhet, där ungdomarna enligt statistiken i relativt stor utsträckning kom från ett branschnära, yrkesförberedande program. Inom denna bransch svarar en stor majoritet av arbetsledarna att det är viktigt att ha studerat ett visst program i gymnasieskolan för att få anställning. Å andra sidan finns branscherna handel och restaurang som i stor utsträckning sysselsatte ungdomar från studieförberedande program och där arbetsledarna inte tillmäter sina unga medarbetares gymnasieprogram särskilt stor betydelse.

5 Skolverket, 2015a.

6 3 kap. 7§ förordning (2011:1108) om vuxenutbildning, 20 kap. 2§ skollagen (2010:800).

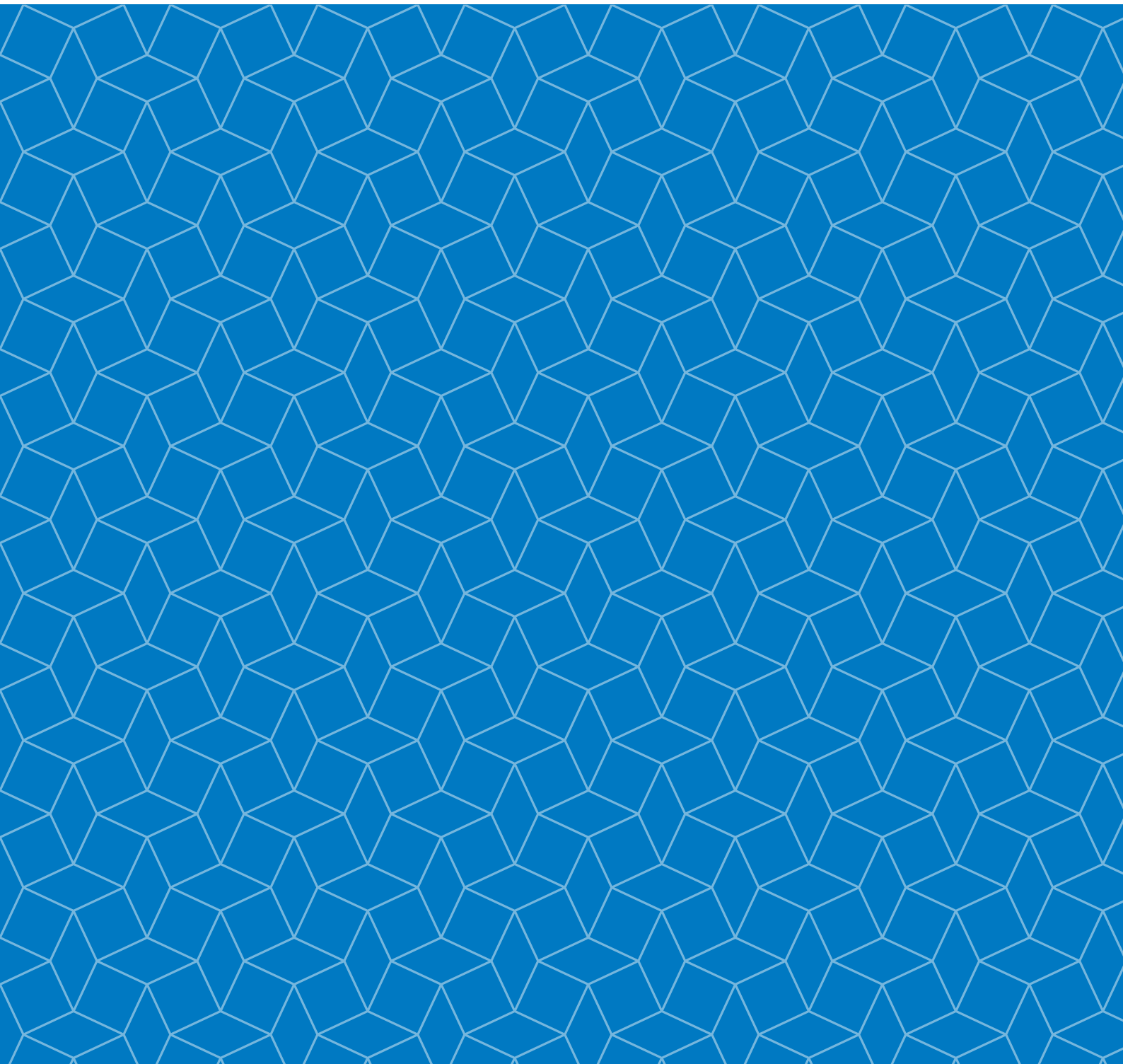
7 Skolverket, 2016.

En majoritet av arbetsledarna inom vård och omsorg anger att det är mycket viktigt att ha studerat ett visst program för att få anställning. Samtidigt visar statistiken att av de sysselsatta unga inom denna bransch var det nästan lika vanligt att ha gått samhällsvetenskapsprogrammet som omvårdnadsprogrammet. En förklaring kan vara att ungdomarna med den gymnasiebakgrund som arbetsgivare önskar inte täckt behovet inom branschen. En annan förklaring kan vara att det krävs en viss utbildning för tillsvidareanställning, medan andra anställningar är möjliga för unga med annan gymnasiebakgrund.

Resultaten indikerar att olika branscher har olika behov av yrkeskunnande. Vissa branscher verkar ha större behov av specifikt yrkeskunnande medan andra i större utsträckning behöver, eller accepterar, personer med allmänna kompetenser. Åtminstone verkar det kunna gälla i de delar av branscherna där många unga arbetar.

KAPITEL 1

Inledning

1. Inledning

Ungdomars etablering på arbetsmarknaden är den ständigt aktuell fråga där gymnasieskolan spelar en avgörande roll. I gymnasieskolans uppdrag ingår att ge ungdomar en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier, samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.⁸

Skolverket har under senare år fått ett utökat uppdrag att följa ungdomars övergång från skola till arbetsliv och högre studier. Sedan år 2014 redovisar vi årligen statistik om ungdomars verksamhet efter gymnasieskolan.⁹ Vi har också tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB) genomfört en enkätundersökning riktad till ungdomar tre år efter att de avslutat gymnasieskolan.¹⁰ Som en ytterligare del i uppföljningen ska vi se hur mottagarna inom arbetsliv och högre studier uppfattar utbildningen i gymnasieskolan. Senast Skolverket gjorde en sådan uppföljning var i rapporten *Väl förberedd?* från år 2005.¹¹

Syfte och frågor

Denna rapport handlar om arbetslivet efter gymnasieskolan. Syftet med rapporten är att bidra till diskussionen om hur väl gymnasieutbildningen svarar mot kompetenskrav i arbetslivet. Det gör vi dels genom att undersöka arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens, dels genom att beskriva inom vilka branscher ungdomar arbetar åren efter gymnasieskolan. Förhoppningen är att den kunskapen, tillsammans med annat underlag, i förlängningen ska kunna användas i arbetet med att utveckla gymnasieskolan och dess program.

Perspektivet i denna rapport skiljer sig från många andra Skolverksrapporter. Här utgår vi från arbetslivets perspektiv – inte skolans – när vi ser vad ungdomar gör åren efter gymnasieskolan. Genom att visa i vilken utsträckning olika branscher anställer ungdomar från olika gymnasieprogram ger vi indirekt en bild av vilka krav arbetslivet ställer på att ha genomgått en viss utbildning. Det kan också säga något om vad branscherna förväntar sig av de unga som de anställer.

Rapporten svarar på följande frågor:

1. Hur bedömer arbetsledare inom branscher som anställer många ungdomar att deras unga medarbetare lever upp till krav som arbetet ställer?
2. Inom vilka branscher arbetar ungdomar i åldern 19–22 år och har det förändrats över tid?
3. Vilken gymnasiebakgrund har de ungdomar som arbetar inom respektive bransch?

⁸ 15 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁹ Skolverket, 2015b, Skolverket 2014. På Skolverkets webbplats finns programvisa sammanställningar om vad ungdomar gör efter respektive program i gymnasieskolan. Det finns också uppgifter på skolnivå via www.siris.skolverket.se.

¹⁰ Statistiska centralbyrån, 2014. Undersökningen genomfördes av SCB på uppdrag av, och i samarbete med, Skolverket.

¹¹ Skolverket, 2005.

Rapporten vänder sig till alla som deltar i diskussionen om hur gymnasieskolan ska utformas. Särskilt kan den vara av intresse för de som arbetar med frågor som berör både skola och arbetsliv. I rapporten ger Skolverket en översiktlig bild, utan att ge några detaljerade svar. Vår ambition är att ha en bred ingång.

Om rapporten

Rapporten består huvudsakligen av två delar som kan läsas fristående. Dessa delar bygger på olika typer av material. Den första delen i rapporten är baserad på en enkätundersökning bland arbetsledare i branscherna byggverksamhet, handel, restaurang samt vård och omsorg. Vi valde dessa branscher för att de anställer många ungdomar. SCB genomförde undersökningen under vintern 2015/16 på uppdrag av Skolverket. Den andra delen bygger på sysselsättningsstatistik från november 2013. Det var de senaste uppgifterna som Skolverket hade tillgång till vid arbetet med rapporten. I bilaga 2 finns denna statistik uppdelad per bransch.

Hela rapporten handlar om arbetande ungdomar i åldern 19–22 år. Avsikten är att grovt beskriva arbetslivet för ungdomar åren efter gymnasieskolan, innan de har avslutat en eventuell utbildning på eftergymnasial nivå. De ungdomar som arbetsledarna har svarat för kan ha studerat antingen i den reformerade gymnasieskolan (Gy 2011) eller enligt det tidigare regelverket (Lpf 94). Statistikuppgifterna från år 2013 handlar om ungdomar som har studerat enligt det tidigare regelverket (Lpf 94).

Vi använder olika tempus i rapportens olika delar. När vi redogör för resultaten från enkätundersökningen skriver vi i presens. När det handlar om statistiken om sysselsättning i november 2013 skriver vi däremot i imperfekt. Detta för att understryka att det kan ha skett förändringar över tid.

Mer information om metod och definitioner finns inledningsvis i respektive del samt mer fördjupat i bilaga 1.

Disposition

Först i rapporten finns en sammanfattning och Skolverkets kommentarer till resultaten. Rapporten är därefter indelad i två kapitel:

Kapitel 2 redovisar resultaten från enkätundersökningen bland arbetsledare i de fyra branscherna byggverksamhet, handel, restaurang samt vård och omsorg. Detta kapitel svarar på frågan om hur arbetsledare bedömer att deras unga medarbetare lever upp till krav som arbetet ställer. Kapitlet inleds med en beskrivning av de data som vi använder.

Kapitel 3 beskriver inom vilka branscher ungdomar arbetade i november 2013 och vilken gymnasiebakgrund de hade. Här redovisar vi också utvecklingen av branscherna över tid. Uppgifterna finns dels för hela arbetsmarknaden, dels i stora drag för de olika branscherna. Totalt omfattar redovisningen 15 branscher. Kapitlet inleds med en beskrivning av den statistik som Skolverket redovisar.

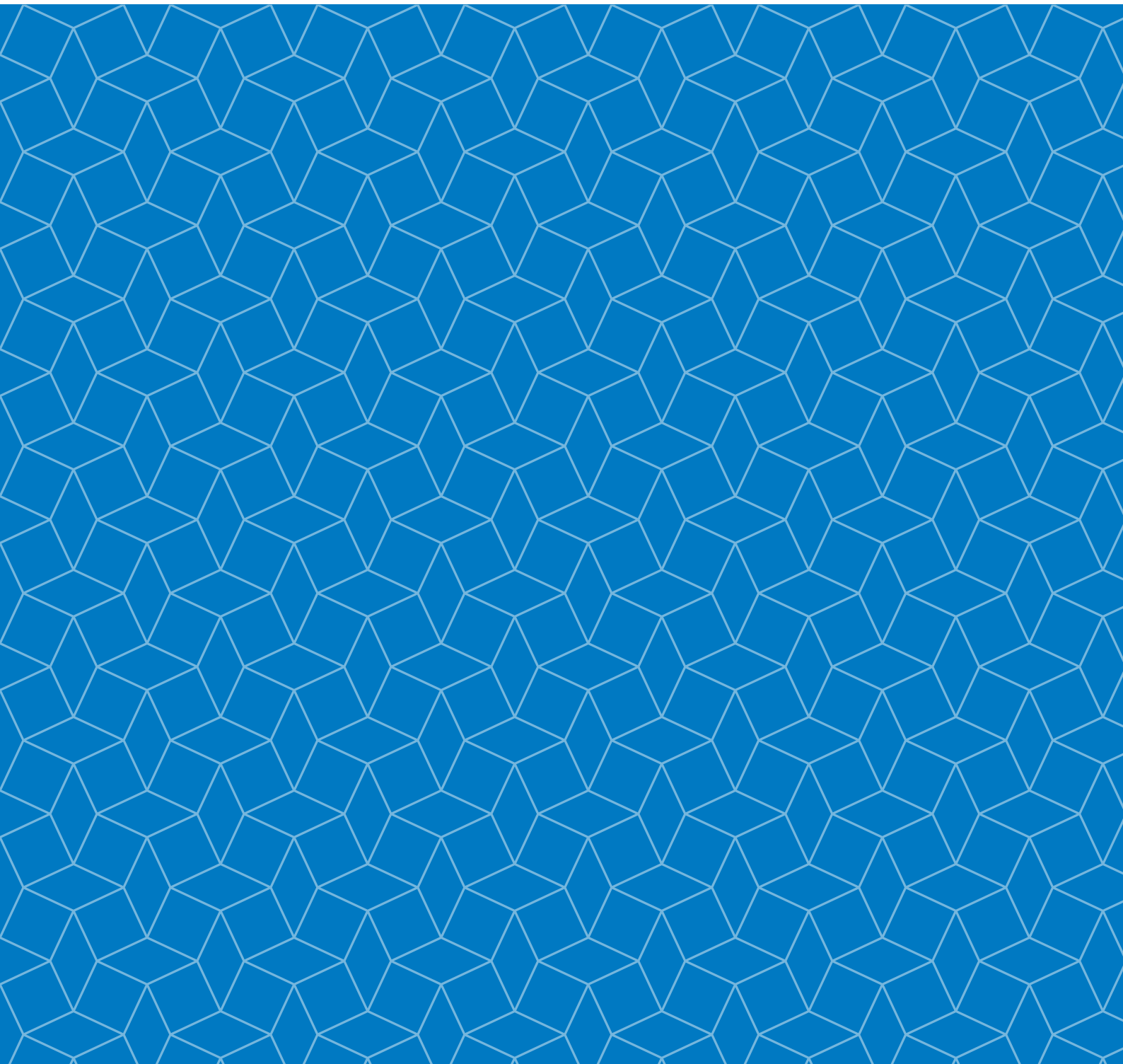
Rapporten har två bilagor:

Bilaga 1 innehåller fördjupad information om metod. Här redovisar vi också resultaten från en förstudie till enkätundersökningen.

Bilaga 2 innehåller 15 branschblad, eller sammanställningar per bransch, om ungdomars sysselsättning i november 2013. Det är en fördjupning av rapportens kapitel 3. För den som är intresserad av en särskild bransch hänvisar vi till denna bilaga.

KAPITEL 2

Arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens

2. Arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens

Det här kapitlet bygger på resultaten från en enkätundersökning som Skolverket låtit genomföra bland arbetsledare till unga 19–22 år.

Om enkätundersökningen

Webbenkät till arbetsledare i fyra branscher

Under vintern 2015/16 genomförde SCB på Skolverkets uppdrag den undersökning bland arbetsledare inom fyra branscher: byggverksamhet, handel, restaurang samt vård och omsorg. Skolverket valde dessa branscher för att de sysselsätter många unga. Registerdata från november 2013 visar att hälften av de unga som var sysselsatta då arbetade inom dessa fyra branscher.

Undersökningen genomfördes i form av en webbenkät. De som besvarade enkäten var arbetsledare från de fyra branscherna som i sin arbetsgrupp hade unga anställda 19–22 år och som träffade dessa unga i deras arbetsvardag. Det kan både vara ungdomar som hade studerat enligt Lpf 94 och som hade studerat i den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011.¹²

Frågor om anställning och om olika förmågor

Enkäten bestod av frågor om de ungas anställning och om olika förmågor. Frågorna om anställning handlade bland annat om anställningsform och vad som var viktigt för att få en anställning.¹³ Huvuddelen av enkäten bestod av frågor om de ungas olika förmågor. Arbetsledarna fick dels svara på hur nöjda de var med sina unga medarbetare när det gäller 22 olika förmågor, dels hur viktiga dessa förmågor var för att klara arbetet. Arbetsledarna fick svara på en tiogradig skala.

Inte alls nöjd

I allra högsta grad nöjd

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12 Det är inte möjligt att skilja mellan dessa grupper.

13 När vi redovisar svaren om anställningsform är det utifrån de svarsalternativ som var definierade i enkäten. Svarsalternativen överensstämmer inte med de formella anställningsformerna som definieras i lag.

De förmågor som vi frågade om var främst utformade utifrån arbetslivets behov enligt vad som framkom i intervjuer, men de återfinns också till stor del i examensmålen för olika yrkesprogram i den reformerade gymnasieskolan.¹⁴ Förmågorna finns listade i tabell 1 på sidan 22. För enkelhets skull använder vi samlingsbegreppet förmågor i rapporten, även om det i vissa fall kanske mer handlar om kunskaper, färdigheter eller attityder. Till stor del är det samma förmågor som Skolverket frågade om i den undersökning som presenterades i rapporten *Väl förberedd?* från år 2005.¹⁵

Svårt att få arbetsledare att delta

Det har varit svårt att få tag på arbetsledare med unga anställda och få dem att delta i undersökningen. För att få tag på dessa arbetsledare har SCB behövt arbeta i flera steg, vilket vi beskriver i bilaga 1. Totalt ingick 2 300 arbetsställen i det slumpmässiga urvalet. En del av arbetsställena var övertäckning, det vill säga arbetsställen som egentligen inte borde ha varit med i urvalet på grund av att de inte hade någon ung anställd.

Svarsfrekvensen exklusive övertäckning blev 37 procent. Det var totalt 712 arbetsledare som svarade på enkäten. Störst andel svarande fanns inom vård och omsorg (52 procent), följt av byggverksamhet (42 procent). Minst andel svarande fanns inom restaurang (28 procent) och handel (31 procent). En del av det totala bortfallet består av arbetsställen i det slumpvisa urvalet som SCB inte fick kontakt med. Av de arbetsledare som var anträffbara, accepterade att delta i undersökningen och sedan fick enkäten skickad till sig svarade 67 procent.

Eftersom svarsfrekvensen är låg behöver resultaten tolkas med försiktighet. Men vi kan ändå konstatera att arbetsledarna är mer nöjda med vissa förmågor än andra. På grund av osäkerheten som den låga svarsfrekvensen ger upphov till, är det de stora dragen i undersökningen som vi lyfter fram i texten.

Redovisning av resultat per bransch

Skolverket redovisar resultaten uppdelat per bransch. Ett viktigt skäl är att branscherna inte är valda för att spegla arbetsmarknaden i stort. Däremot lyfter vi inledningsvis fram en del gemensamma drag för de fyra branscherna.

Resultatredovisningen gör vi i form av tabeller och diagram. För svaren som är angivna på den tiogradiga skalan använder vi benämningarna mycket nöjd (8–10), nöjd (5–7) respektive inte nöjd (1–4). Det innebär en viss modifiering av hur SCB beskriver skalan.¹⁶

14 Det finns annars olika sätt att benämna mer övergripande förmågor som är viktiga att utveckla för att fungera väl i samhälls- och arbetsliv. Europeiska unionen talar om åtta nyckelkompetenser, medan man i bland annat USA talar om 21st century skills. Många gånger är den här typen av indelningar överlappande men med lite olika skärningar. I den här undersökningen valde vi att använda förmågor som var anpassade efter undersökningens målgrupp och syfte.

15 Skolverket, 2005.

16 Se bilaga 1, s. 74–75.

Nöjd-Kund-Index som komplement

Som ett komplement till övrig resultatredovisning använder Skolverket analysmodellen Nöjd-Kund-Index (NKI). Den ger en bild av vilka förmågor som har mer betydelse än andra. Syftet med analysen är att få fram vad som (enligt modellen) är viktigast att förbättra för att arbetsledarna ska bli mer nöjda totalt sett med sina unga medarbetares arbetsinsatser.

NKI utgår här från arbetsledarnas helhetsbetyg i relation till hur nöjda de är när det gäller olika grupper av förmågor. Helhetsbetyget är en sammanvägning av svaren på tre övergripande frågor. Grupperna av förmågor har Skolverket skapat genom att fördela de 22 förmågorna i sju grupper om två till fem förmågor som har tydliga likheter, samtidigt som grupperna av förmågor särskiljer sig från varandra.

Resultaten från analysen visar vilka grupper av förmågor som har större betydelse än andra för hur nöjda arbetsledarna är totalt sett med sina unga medarbetare. Analysen visar också hur nöjda arbetsledarna i genomsnitt är med sina unga medarbetare när det gäller olika grupper av förmågor. Grupperna av förmågor listar vi i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Lista på förmågor samt benämning på grupper i NKI-analysen.

Förmågor	Benämning på grupp
1. Lära sig nytt	Motivation
2. Ta egna initiativ	
3. Visa intresse för arbetet	
4. Följa regler	Skötsamhet
5. Passa tider	
6. Hålla vad man lovat	
7. Planera sitt arbete	Ansvarstagande
8. Arbeta säkerhetsmässigt	
9. Ta ansvar för att arbetet blir utfört	
10. Samarbeta med kollegor	Social förmåga
11. Göra sig förstådda i samtal	
12. Ta initiativ vid kontakt med kunder	
13. Vara lyhörda för kunders behov	
14. Anpassa sig till nya situationer	Flexibilitet
15. Prestera bra under tidspress	
16. Använda matematik	Ämneskunskaper
17. Behärska engelska	
18. Uttrycka sig skriftligt	
19. Förstå skriftlig information	
20. Använda yrkeskunskaper	
21. Använda verktyg/material/utrustning	Använda utrustning
22. Använda relevanta it-system	

Mer information om NKI och metoden i övrigt finns i bilaga 1.

Övergripande resultat från de fyra branscherna

Här skriver vi översiktligt om resultaten från de fyra branscherna.

Olika vikt läggs vid tidigare gymnasiestudier

Resultaten visar att det finns stora skillnader mellan branscherna när det gäller vilken betydelse arbetsledarna tillskriver tidigare gymnasiestudier. Tabell 2 innehåller en sammanställning av hur stor andel av arbetsledarna som anger att ett antal olika aspekter är mycket eller ganska viktiga för att en ung person ska få anställning i deras arbetsgrupp.

Tabell 2. "För att få anställning i din arbetsgrupp, hur viktigt är det att en ung person..." Andel (%) som svarat "mycket viktigt" eller "ganska viktigt", per bransch.

	Bygg- verksamhet	Handel	Restaurang	Vård och omsorg
...har gått i gymnasiet?	84	68	53	93
...har gått ett visst gymnasieprogram?	79	10	16	90
...har höga betyg från gymnasiet?	36	13	10	33
...har vana av arbetslivet sedan tidigare?	60	63	49	71

Tabellen visar att arbetsledare inom byggverksamhet samt vård och omsorg tillskriver gymnasieutbildningen en central betydelse. En stor majoritet av dessa arbetsledare svarar att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått i gymnasieskolan, och även att ha gått ett visst program, för att få anställning i deras arbetsgrupp. Inom handel och restaurang ser det annorlunda ut. Bara hälften av arbetsledarna inom restaurang anger att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått i gymnasieskolan överhuvudtaget. Motsvarande andel inom handel är två tredjedelar. Det är också en liten andel av arbetsledarna inom dessa två branscher som anger att det är viktigt att ha gått ett visst program.

Tidigare vana från arbetslivet framstår som viktigt för att få anställning trots att det rör sig om unga personer. Hälften eller fler av arbetsledarna beroende på bransch anger att det är mycket eller ganska viktigt att ha tidigare vana från arbetslivet för att få arbete i deras arbetsgrupp.

Betygen verkar däremot spela mindre roll i detta sammanhang. Omkring en tredjedel av arbetsledarna inom byggverksamhet samt vård och omsorg, och en tiondel av arbetsledarna inom handel och restaurang, anger att höga betyg är mycket eller ganska viktigt för att få anställning.

Arbetsledarna är över lag nöjda med sina unga medarbetare

Det huvudsakliga och övergripande resultatet är att arbetsledarna inom alla fyra studerade branscher är relativt nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Generellt är arbetsledare inom vård och omsorg något mer nöjda än arbetsledare inom övriga tre branscher. Arbetsledarna inom byggverksamhet är något mindre nöjda än övriga. Sammantaget är det ändå en relativt samstämmig bild som arbetsledarna inom de fyra branscherna ger.

Av de 22 förmågor som Skolverket frågat om finns det en del likheter mellan hur arbetsledare inom de olika branscherna svarar. Förmågor som flertalet arbetsledare inom alla fyra branscherna är mycket nöjda med hos sina unga medarbetare är *använda relevanta it-system*, *samarbeta med kollegor*, *lära sig nytt* och *göra sig förstådda i samtal*. Förmågor där en lite större andel av arbetsledarna inte är nöjda är *ta egna initiativ*, *planera sitt arbete* och *använda matematik*. Med undantag av byggbranschen hör också *arbetsa säkerhetsmässigt* till de förmågor där en större andel av arbetsledarna inte är nöjda, jämfört med andra förmågor. Samtidigt är majoriteten av arbetsledarna nöjda med sina unga medarbetare även när det gäller dessa förmågor.

Skötsamhet viktigt för att klara arbetet

Arbetsledarna inom alla fyra branscherna anger i stor utsträckning att förmågorna i enkäten med få undantag är mycket viktiga för att klara arbetet. Över nio av tio i alla fyra branscherna anger att det är mycket viktigt att *passa tider*, medan ungefär fem av tio är mycket nöjda med sina unga medarbetare i detta avseende.

Bland de förmågor som enligt arbetsledarna är mycket viktiga för att klara arbetet finns förutom att *passa tider*, även till exempel att *hålla vad man lovat* och *följa regler*. Enkätsvaren tyder på att sådana förmågor som Skolverket i rapporten kopplar till skötsamhet har stor betydelse inom de studerade branscherna. Andra förmågor som har stor betydelse är till exempel *samarbeta med kollegor* och *visa intresse för arbetet*.

Jämfört med den studie som Skolverket tidigare genomfört finns likheter i hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetares förmågor.¹⁷ Även då var arbetsledarna i huvudsak nöjda och bedömde att de flesta förmågor var mycket viktiga för att klara arbetet.

Motivation har betydelse för nöjdheten totalt sett

NKI-analysen indikerar att de ungas motivation har betydelse för vilket helhetsbetyg arbetsledarna inom alla fyra branscherna ger sina unga medarbetare. Till motivation räknar Skolverket i den här studien förmåga att *lära sig nytt*, *ta egna initiativ* och *visa intresse för arbetet*. Resultatet kan tolkas som att om arbetsledarna blir mer nöjda med de ungas motivation, blir de i genomsnitt också mer nöjda totalt sett.

Skötsamhet verkar också ha betydelse för arbetsledarnas sammantagna nöjdhet inom handel, restaurang samt vård och omsorg, medan det verkar ha mindre betydelse för arbetsledarna inom byggverksamhet enligt analysen. Till skötsamhet räknar Skolverket förmåga att *följa regler*, *passa tider* och *hålla vad man lovat*.

Av analysen kan vi också utläsa att arbetsledare inom de fyra branscherna är något mindre nöjda med förmågor som vi har kopplat till ansvarstagande, jämfört med flera andra grupper av förmågor. Till ansvarstagande räknar vi förmåga att *planera sitt arbete*, *arbetsa säkerhetsmässigt* och *ta ansvar för att arbetet blir utfört*. Ansvarstagande har samtidigt en liten påverkan på helhetsbetyget. Det kan tolkas som att även om arbetsledarna blir mer nöjda med de ungas ansvarstagande, blir de inte nödvändigtvis mer nöjda totalt sett.

¹⁷ Skolverket, 2005.

Byggverksamhet

Åtta av tio arbetsledare inom byggverksamhet anger att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått i gymnasieskolan och att ha gått ett visst gymnasieprogram för att få anställning i deras arbetsgrupp. Enligt enkätsvaren har de unga inom byggverksamhet ofta en tillsvidareanställning.

När det gäller de ungas förmågor visar undersökningen att arbetsledare inom byggverksamhet generellt är nöjda med sina unga medarbetare, bland annat när det gäller förmåga att samarbeta med kollegor. Samtidigt är uppmot en tredjedel av arbetsledarna inte nöjda med de ungas förmåga att planera sitt arbete och att uttrycka sig skriftligt. De flesta förmågor som Skolverket frågar om bedöms vara viktiga för att klara arbetet.

Viktigt att ha gått ett visst gymnasieprogram för att få anställning

Arbetsledarna anger i enkäten hur viktigt det är med olika aspekter för att en ung person ska få anställning i deras arbetsgrupp. I tabell 3 redovisar vi svaren från arbetsledarna inom byggverksamhet.

Tabell 3. Byggverksamhet. "För att få anställning i din arbetsgrupp, hur viktigt är det att en ung person..." Andel (%).

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt	Inte alls viktigt	Vet ej
...har gått i gymnasiet?	55	29	11	5	0
...har tagit examen/ fått slutbetyg från gymnasiet?	49	33	13	5	0
...har gått ett visst gymnasieprogram?	53	26	13	7	2
...har höga betyg från gymnasiet?	2	34	54	11	0
...har vana av arbetslivet sedan tidigare?	17	43	34	6	1

Av tabell 3 framgår att de allra flesta arbetsledare inom byggverksamhet bedömer att det är viktigt att ha gått i gymnasieskolan för att få en anställning i deras arbetsgrupp. Omkring åtta av tio svarar att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått ett visst gymnasieprogram. De som specificerar vilket program det är viktigt att ha gått nämner framför allt byggprogrammet och elprogrammet. Examen eller slutbetyg framstår också som betydelsefullt, medan nivån på betygen spelar mindre roll. En tredjedel svarar att det är ganska viktigt att ha höga betyg från gymnasieskolan. Andelen som anger att höga betyg är mycket viktigt är liten. Sex av tio av arbetsledarna svarar att det är mycket eller ganska viktigt att ha vana av arbetslivet sedan tidigare.

Vanligast med tillsvidareanställning

Arbetsledarna uppger i enkäten vilken anställningsform som är vanligast bland unga medarbetare i deras arbetsgrupp. Svaren för arbetsledare inom byggverksamhet framgår av tabell 4.

Tabell 4. Byggverksamhet. Vanligaste anställningsformen bland unga medarbetare i arbetsgruppen. Andel (%).

	Andel (%)
Tillsvidareanställning	77
Tidsbegränsad anställning	14
Extra-/timanställning	6
Annan	3

Som tabell 4 visar anger omkring tre fjärdedelar av arbetsledarna inom byggverksamhet att den vanligaste anställningsformen bland unga i deras arbetsgrupp är tillsvidareanställning. Det är mindre vanligt med tidsbegränsad anställning respektive extra-/timanställning.

Arbetsledarna sammantaget nöjda – men inte mer

Huvuddelen av undersökningen handlar om hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetares förmågor. Tabell 5 redovisar svaren på en övergripande fråga om hur nöjda arbetsledarna sammantaget är med sina unga medarbetare. Svaren är grupperade efter vad arbetsledarna anger på den tiogradiga skalan.

Tabell 5. Byggverksamhet. "Hur nöjd är du sammantaget med dina unga medarbetares kunskaper och förmågor?" Andel (%) arbetsledare som varit mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda.

	Andel (%)
Mycket nöjd (8–10)	27
Nöjd (5–7)	63
Inte nöjd (1–4)	10

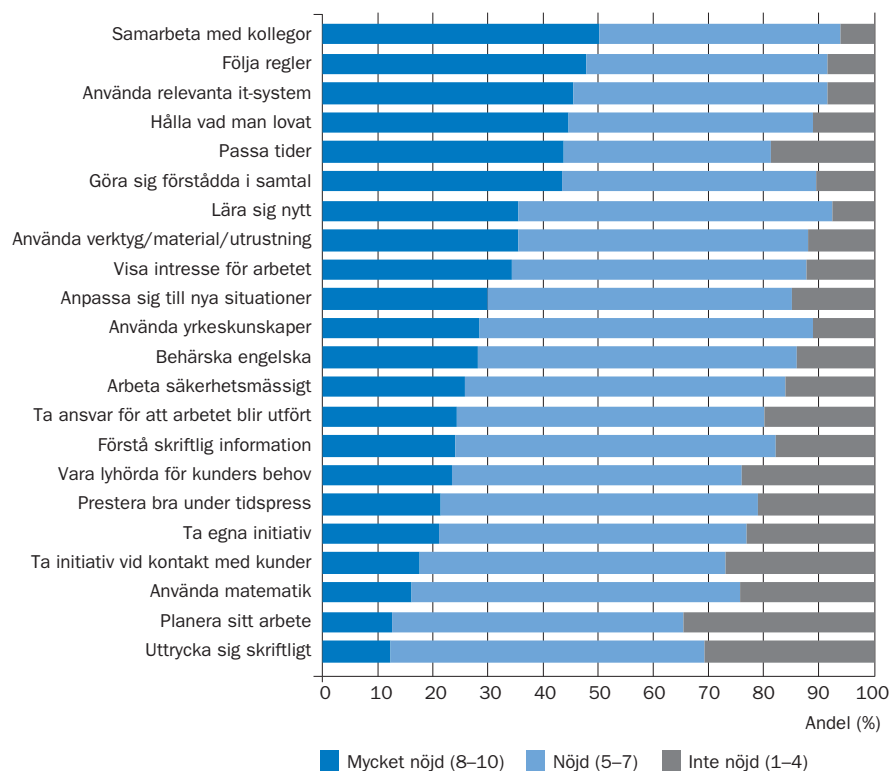
Inom parentes anges svar på den tiogradiga skalan.

Av tabell 5 framgår att drygt en fjärdedel av arbetsledarna inom byggverksamhet sammantaget är mycket nöjda med sina unga medarbetares kunskaper och förmågor. Deras svar ligger mellan åtta och tio på den tiogradiga skalan. Det stora flertalet – drygt sex av tio – är nöjda med de ungas förmågor. Var tionde arbetsledare är inte nöjd, det vill säga svarar fyra eller lägre.

Hälften är mycket nöjda med förmågan att samarbeta

Arbetsledarna svarar i enkäten på hur nöjda de är med sina unga medarbetare när det gäller 22 olika förmågor. Diagram 1 visar hur stor andel av arbetsledarna som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med var och en av dessa förmågor.

Diagram 1. Byggverksamhet. Andel (%) arbetsledare som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med sina unga medarbetares förmågor.

Diagrammet är sorterat efter hur stor andel som varit mycket nöjd med medarbetarnas förmåga.

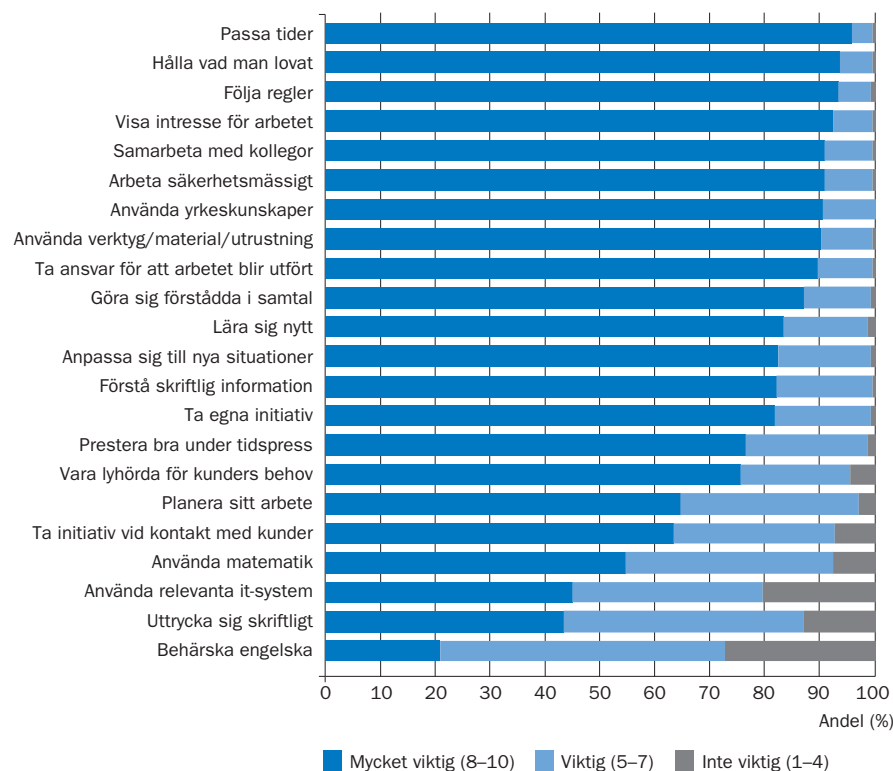
Som diagrammet visar är *samarbeta med kollegor* en förmåga som arbetsledarna är nöjda med hos sina unga medarbetare. Här är hälften av arbetsledarna mycket nöjda, det vill säga svarar åtta till tio på den tiogradiga skalan. Den stora majoriteten av arbetsledarna är antingen mycket nöjda eller nöjda med sina unga medarbetare när det gäller samarbetsförmåga. Andra förmågor där arbetsledarna i stor utsträckning är nöjda med sina unga medarbetare är bland annat *följa regler* och *använda relevanta it-system*.

Av diagrammet framgår också vad flest arbetsledare inte är nöjda med, det vill säga svarar ett till fyra på den tiogradiga skalan. Förmågor som att *planera sitt arbete* och *uttrycka sig skriftligt* är exempel på förmågor där en större andel av arbetsledarna inte är nöjda, jämfört med många andra förmågor. Omkring var tredje arbetsledare är inte nöjd med de ungas förmåga att *planera sitt arbete*. Bara var tionde arbetsledare är mycket nöjd med sina unga medarbetare när det gäller just planeringsförmåga.

Skötsamhet mycket viktigt för att klara arbetet

För att sätta arbetsledarnas svar om nöjdhet i perspektiv har Skolverket frågat hur viktig var och en av förmågorna är för att klara arbetet. Diagram 2 visar hur stor andel av arbetsledarna som bedömer att de olika förmågorna är mycket viktiga, viktiga respektive inte viktiga för att klara arbetet.

Diagram 2. Byggverksamhet. Andel (%) arbetsledare som bedömer att respektive förmåga är mycket viktig, viktig respektive inte viktig för att klara arbetet.

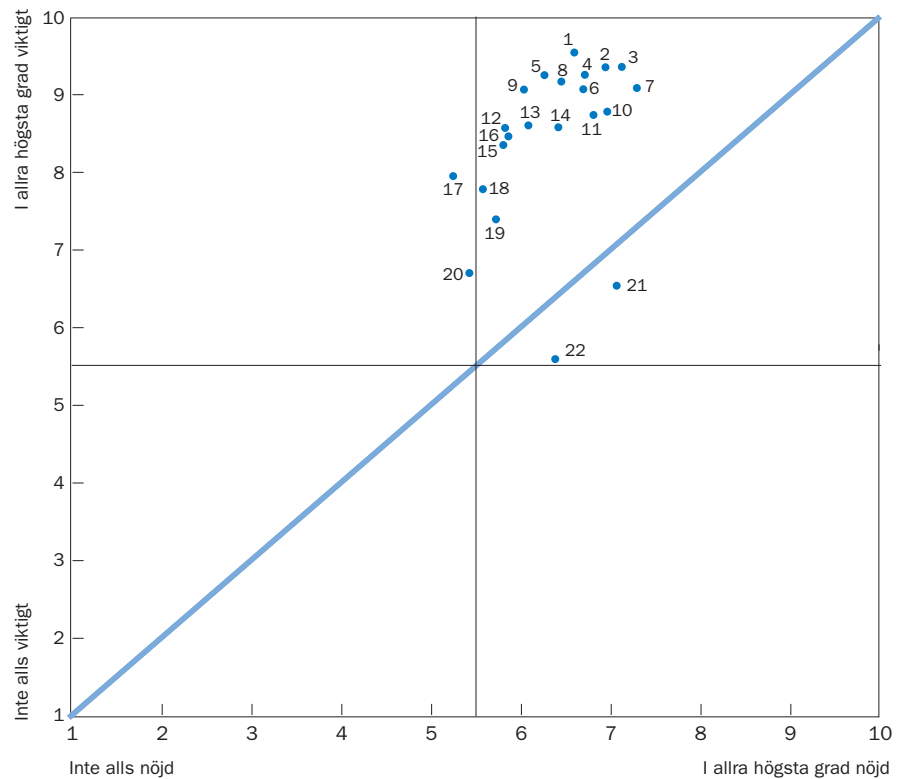
Diagrammet är sorterat efter hur stor andel som bedömt att förmågan är mycket viktig för att klara arbetet.

Av diagrammet framgår att arbetsledarna inom byggverksamhet bedömer att flertalet förmågor har mycket stor betydelse för att klara arbetet. Förmågor som vi i rapporten kopplar till skötsamhet – *passa tider*, *hålla vad man lovat* och *följa regler* – bedöms som mycket viktiga av de allra flesta arbetsledare. Bland de förmågor som arbetsledarna i mindre utsträckning bedömer som viktiga för att klara arbetet finns *behärska engelska*, men också *använda relevanta it-system* och *uttrycka sig skriftligt*.

Många av förmågorna är viktiga och arbetsledarna är relativt nöjda

Ett sätt att illustrera hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till de krav som arbetet ställer är att lägga samman dimensionerna nöjdhet och betydelse för arbetet. Det ger en indikation på hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till vad de behöver kunna i sin nuvarande yrkesroll. Diagram 3 visar dels hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetare när det gäller de olika förmågorna, dels arbetsledarnas bedömning av hur stor betydelse dessa förmågor har för att klara arbetet. Ju längre till höger i diagrammet en förmåga hamnar, desto mer nöjda är arbetsledarna i genomsnitt. Ju högre upp en förmåga hamnar, desto mer betydelsefull anger arbetsledarna att den förmågan är för att klara arbetet.

Diagram 3. Byggverksamhet. Arbetsledares bedömning av ungas förmågor och betydelsen av dessa förmågor för att klara arbetet.

Förmågor

Sorterat efter betydelse för att klara arbetet.

1 Passa tider	12 Förstå skriftlig information
2 Hålla vad man lovat	13 Ta egna initiativ
3 Följa regler	14 Anpassa sig till nya situationer
4 Visa intresse för arbetet	15 Vara lyhörda för kunders behov
5 Arbeta säkerhetsmässigt	16 Prestera bra under tidspress
6 Använda yrkeskunskaper	17 Planera sitt arbete
7 Samarbeta med kollegor	18 Ta initiativ vid kontakt med kunder
8 Använda verktyg/material/utrustning	19 Använda matematik
9 Ta ansvar för att arbetet blir utfört	20 Uttrycka sig skriftligt
10 Göra sig förstådda i samtal	21 Använda relevanta it-system
11 Lära sig nytt	22 Behärska engelska

Diagram 3 illustrerar att arbetsledare inom byggverksamhet svarar likartat när det gäller flertalet förmågor, vilket framgår av att det bildas ett kluster av förmågor i diagrammet. De förmågor som sticker ut är *behärska engelska* (22) och *använda relevanta it-system* (21), som bedöms som något mindre viktiga än övriga för att klara arbetet, samtidigt som arbetsledarna är relativt nöjda med de ungas förmågor inom dessa områden. Förmåga att *uttrycka sig skriftligt* (20) har också bedömts som lite mindre viktig än övriga.

Det finns stora likheter i hur arbetsledarna inom byggverksamhet bedömer ungas förmågor i den här undersökningen jämfört med i Skolverkets tidigare undersökning.¹⁸ Även i den tidigare undersökningen var arbetsledarna inom byggverksamhet relativt nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Arbets-

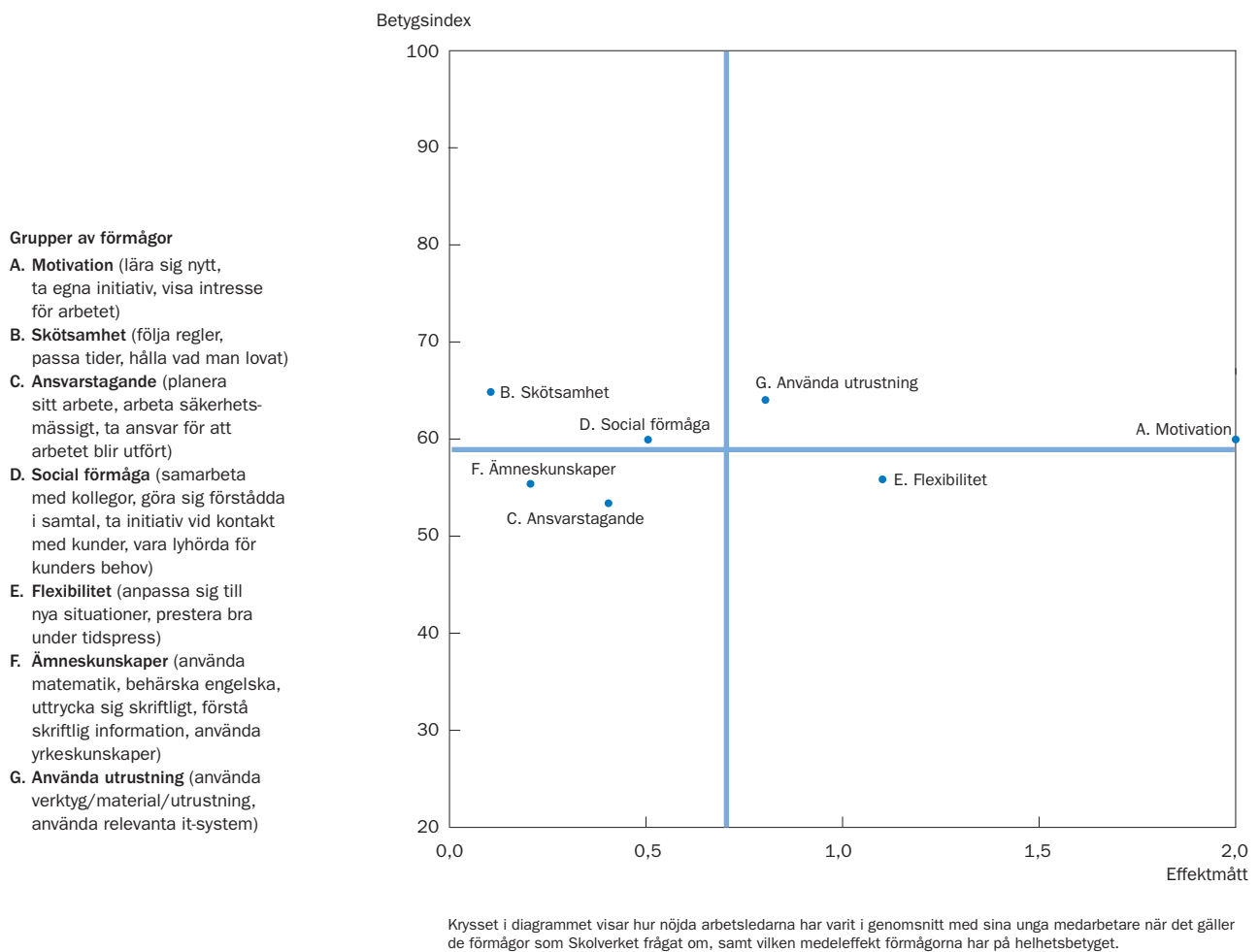
¹⁸ Skolverket, 2005, s. 33.

ledarna verkar dock vara något mindre nöjda generellt nu än då. När det gäller vad som är lite mindre viktigt för att klara arbetet är det *behärska engelska, använda relevanta it-system* (då: *använda datorer, informationsteknik*) och att *uttrycka sig skriftligt* som utmärker sig i båda undersökningarna.

Motivation har betydelse för helhetsbetyget

Analysmodellen NKI ger en bild av vilka förmågor som är viktigare än andra för arbetsledarnas helhetsbetyg. Hur olika grupper av förmågor förhåller sig till arbetsledarnas helhetsbetyg för byggverksamhet enligt NKI-modellen framgår av matris 1. Ju längre till höger en grupp av förmågor är placerad, desto större effekt har den på helhetsbetyget. Ju högre upp en grupp av förmågor är placerad, desto högre betyg har arbetsledarna gett medarbetarna.

Matris 1. Byggverksamhet. Resultat från NKI-analys.

Eftersom grupperna av förmågor är placerade relativt tätt i matrisen bör man inte dra alltför långtgående slutsatser av resultaten. Möjliga förklaringar till att det inte är större spridning bland grupperna av förmågor kan vara att många delar behövs för att arbetsledarna ska vara nöjda, eller att de unga medarbetarna sinsemellan har haft olika typer av arbetsuppgifter vilket påverkat betydelsen av olika förmågor.

Resultaten indikerar att förmågor kopplade till motivation har större effekt på hur nöjda arbetsledarna är totalt sett jämfört med till exempel förmågor kopplade till skötsamhet och ämneskunskaper. Detta framgår av att motivation har placerats längre till höger i matrisen. Det kan tolkas som att om de ungas motivation förbättras får det också positiv effekt på hur nöjda arbetsledarna är totalt sett. Lågt betyg till motivation innebär också i genomsnitt lägre nöjdheter totalt sett med de unga medarbetarna. Samma påverkan på helhetsbetyget finns inte om arbetsledarna blir mer nöjda med de ungas förmåga när det gäller skötsamhet eller ämneskunskaper. Observera att gruppen ämneskunskaper här innefattar både yrkeskunskaper och kunskaper kopplade till svenska, engelska och matematik.

Av matrisen går också att utläsa hur nöjda arbetsledarna i genomsnitt är med olika grupper av förmågor. Här framgår att arbetsledarna generellt sett är något mindre nöjda med förmågor kopplade till ansvarstagande jämfört med några av de andra grupperna. Samtidigt förefaller gruppen ansvarstagande inte ha så stor betydelse för arbetsledarnas totala nöjdhet.

Handel

Enkätsvaren visar att den stora majoriteten av arbetsledare inom handeln inte anser att det är viktigt att ha gått ett visst gymnasieprogram för att få anställning i deras arbetsgrupp. De unga som arbetar i dessa arbetsgrupper har ofta en extraanställning.

Undersökningen visar samtidigt att arbetsledare inom handeln generellt är nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Det handlar till exempel om förmåga att använda relevanta it-system och att behärska engelska. De flesta förmågor bedöms också vara viktiga för att klara arbetet. Förmågor kopplade till skötsamhet, som att passa tider och följa regler, verkar ha betydelse för hur nöjda arbetsledarna är totalt sett med sina unga medarbetare.

Gymnasieprogram har inte så stor betydelse

Arbetsledarna anger i enkäten hur viktigt det är med olika aspekter för att en ung person ska få anställning i deras arbetsgrupp. I tabell 6 redovisar vi hur arbetsledarna inom handeln svarar.

Tabell 6. Handel. "För att få anställning i din arbetsgrupp, hur viktigt är det att en ung person..." Andel (%).

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt	Inte alls viktigt	Vet ej
...har gått i gymnasiet?	28	40	24	7	1
...har tagit examen/fått slutbetyg från gymnasiet?	18	46	27	8	1
...har gått ett visst gymnasieprogram?	3	7	55	32	2
...har höga betyg från gymnasiet?	1	12	60	27	1
...har vana av arbetslivet sedan tidigare?	12	51	31	6	1

Av tabell 6 framgår att en anställning inom handeln inte nödvändigtvis innebär krav på gymnasial utbildning. Bara tre av tio arbetsledare svarar att det är mycket viktigt att ha gått i gymnasieskolan. Därutöver svarar fyra av tio att det är ganska viktigt.

Vilket program unga medarbetare har studerat i gymnasieskolan spelar liten roll enligt arbetsledarna. Var tionde arbetsledare svarar att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått ett visst program i gymnasieskolan för att få anställning i deras arbetsgrupp. Det gäller att ha i åtanke att frågan avser vad som krävs för anställning i dessa arbetsgrupper med unga 19–22 år.

Vanligast med extraanställning

Arbetsledarna svarar i enkäten också på vilken anställningsform som är vanligast bland unga medarbetare i deras arbetsgrupp. Svaren för arbetsledare inom handeln framgår av tabell 7.

Tabell 7. Handel. Vanligaste anställningsformen bland unga medarbetare i arbetsgruppen. Andel (%).

	Andel (%)
Tillsvidareanställning	18
Tidsbegränsad anställning	22
Extra-/timanställning	57
Annan	2

Närmare sex av tio arbetsledare inom handel anger att den vanligaste anställningsformen bland unga i deras arbetsgrupp är extra-/timanställning. Det är mindre vanligt med tillsvidareanställning respektive tidsbegränsad anställning.

En tredjedel är sammantaget mycket nöjda med de ungas förmågor

Huvuddelen av undersökningen handlar om hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetares förmågor. Tabell 8 redovisar svaren på en övergripande fråga om hur nöjda arbetsledarna sammantaget är med sina unga medarbetare. Svaren är grupperade efter vad arbetsledarna anger på den tiogradiga skalan.

Tabell 8. Handel. "Hur nöjd är du sammantaget med dina unga medarbetares kunskaper och förmågor?" Andel (%) arbetsledare som varit mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda.

	Andel (%)
Mycket nöjd (8–10)	35
Nöjd (5–7)	58
Inte nöjd (1–4)	7

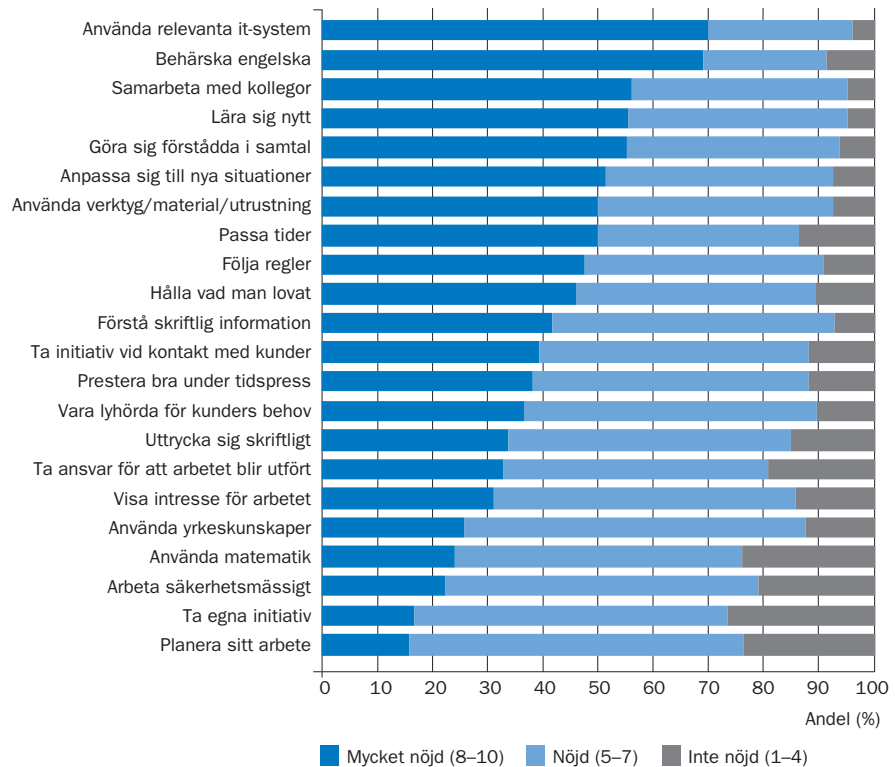
Inom parentes anges svar på den tiogradiga skalan.

Omkring en tredjedel av arbetsledarna inom handeln är sammantaget mycket nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Deras svar ligger mellan åtta och tio på den tiogradiga skalan. Därutöver är närmare sex av tio nöjda. Färre än var tionde arbetsledare är inte nöjd, det vill säga svarar fyra eller lägre på den tiogradiga skalan.

Mycket nöjda med kunskaper i engelska och i att använda relevanta it-system

Arbetsledarna svarar i enkäten på hur nöjda de är med sina unga medarbetare när det gäller 22 olika förmågor. Diagram 4 visar hur stor andel av arbetsledarna som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med sina unga medarbetare när det gäller de olika förmågorna.

Diagram 4. Handel. Andel (%) arbetsledare som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med sina unga medarbetares förmågor.

Diagrammet är sorterat efter hur stor andel som varit mycket nöjd med medarbetarnas förmåga.

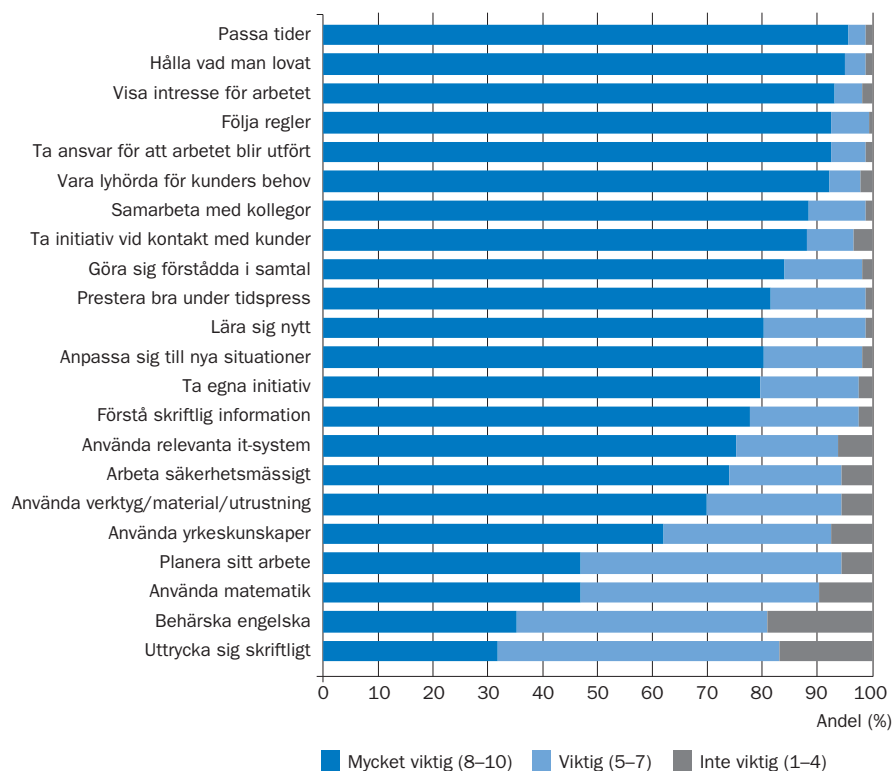
Diagram 4 åskådliggör att många arbetsledare inom handeln är mycket nöjda eller nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Bland det som flest arbetsledare är nöjda med är de ungas förmåga att *använda relevanta it-system* och att *behärska engelska*. Omkring två tredjedelar är mycket nöjda, det vill säga svarar åtta till tio på den tiogradiga skalan.

Av diagrammet framgår också vad flest arbetsledare inte är nöjda med, det vill säga svarar ett till fyra på den tiogradiga skalan. Förmågor som att *använda matematik*, *ta egna initiativ* och *planera sitt arbete* är exempel på förmågor där en större andel av arbetsledarna inte är nöjda, jämfört med många andra förmågor. Samtidigt är flertalet arbetsledare nöjda med sina unga medarbetare även när det gäller dessa förmågor. Det är dock en mindre andel som är mycket nöjda.

Flertalet förmågor mycket viktiga för att klara arbetet

För att sätta arbetsledarnas svar om nöjdhet i perspektiv har Skolverket frågat hur viktig var och en av förmågorna är för att klara arbetet. Diagram 5 visar hur stor andel av arbetsledarna som bedömer att de olika förmågorna är mycket viktiga, viktiga respektive inte viktiga för att klara arbetet.

Diagram 5. Handel. Andel (%) arbetsledare som bedömer att respektive förmåga är mycket viktig, viktig respektive inte viktig för att klara arbetet.

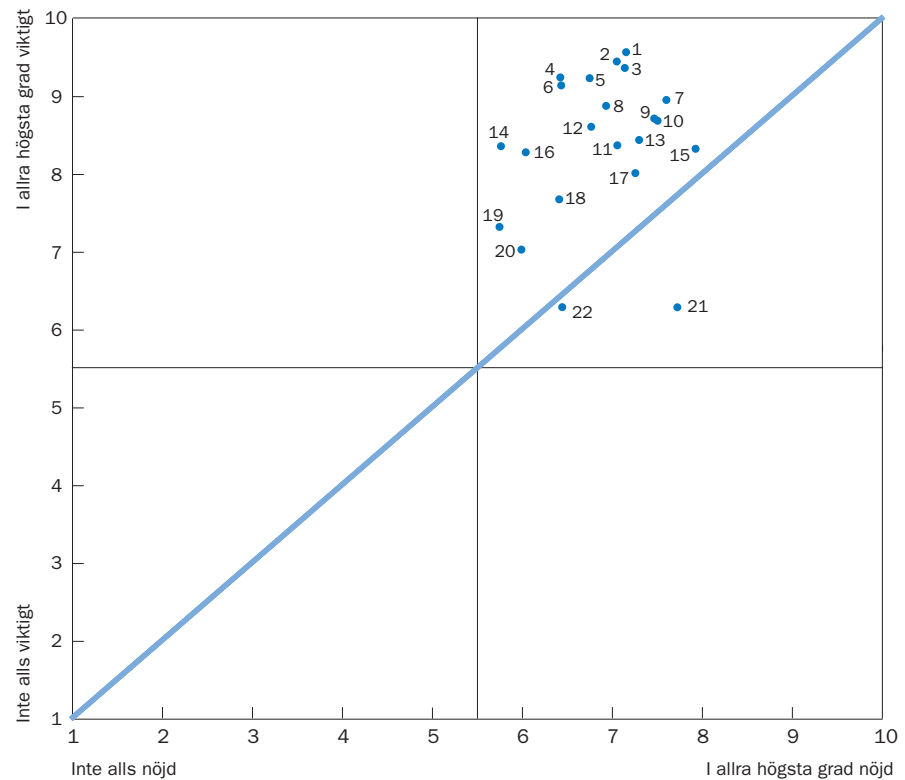
Diagrammet är sorterat efter hur stor andel som bedömt att förmågan är mycket viktig för att klara arbetet.

Av diagram 5 framgår att arbetsledarna inom handeln bedömer att flertalet av de i enkäten angivna förmågorna är mycket viktiga för att klara arbetet. I likhet med flera av de andra branscherna svarar de allra flesta arbetsledare att det är mycket viktigt att *passa tider*, *hålla vad man lovat* och *följa regler*, men också bland annat att *visa intresse för arbetet* och *ta ansvar för att arbetet blir utfört*. Förmågor som i lite mindre utsträckning är angivna som betydelsefulla är *behärska engelska* och *uttrycka sig skriftligt*, även om en tredjedel av arbetsledarna bedömer att också dessa förmågor är mycket viktiga för att klara arbetet.

Likartade bedömningar både när det gäller nöjdhet och betydelse

Ett sätt att illustrera hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till de krav som arbetet ställer är att lägga samman dimensionerna nöjdhet och betydelse för arbetet. Det ger en indikation på hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till vad de behöver kunna i sin nuvarande yrkesroll. Diagram 6 visar dels hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetare när det gäller de olika förmågorna, dels arbetsledarnas bedömning av hur stor betydelse dessa förmågor har för att klara arbetet. Ju längre till höger i diagrammet en förmåga hamnar, desto mer nöjda är arbetsledarna i genomsnitt. Ju högre upp en förmåga hamnar, desto mer betydelsefull anger arbetsledarna i genomsnitt att den förmågan är för att klara arbetet.

Diagram 6. Handel. Arbetsledares bedömning av ungas förmågor och betydelsen av dessa förmågor för att klara arbetet.

Förmågor

Sorterat efter betydelse för att klara arbetet.

1 Passa tider	12 Anpassa sig till nya situationer
2 Hålla vad man lovat	13 Förstå skriftlig information
3 Följa regler	14 Ta egna initiativ
4 Visa intresse för arbetet	15 Använda relevanta it-system
5 Vara lyhörda för kunders behov	16 Arbeta säkerhetsmässigt
6 Ta ansvar för att arbetet blir utfört	17 Använda verktyg/material/utrustning
7 Samarbeta med kollegor	18 Använda yrkeskunskaper
8 Ta initiativ vid kontakt med kunder	19 Planera sitt arbete
9 Göra sig förstådda i samtal	20 Använda matematik
10 Lära sig nytt	21 Behärska engelska
11 Prestera bra under tidspress	22 Uttrycka sig skriftligt

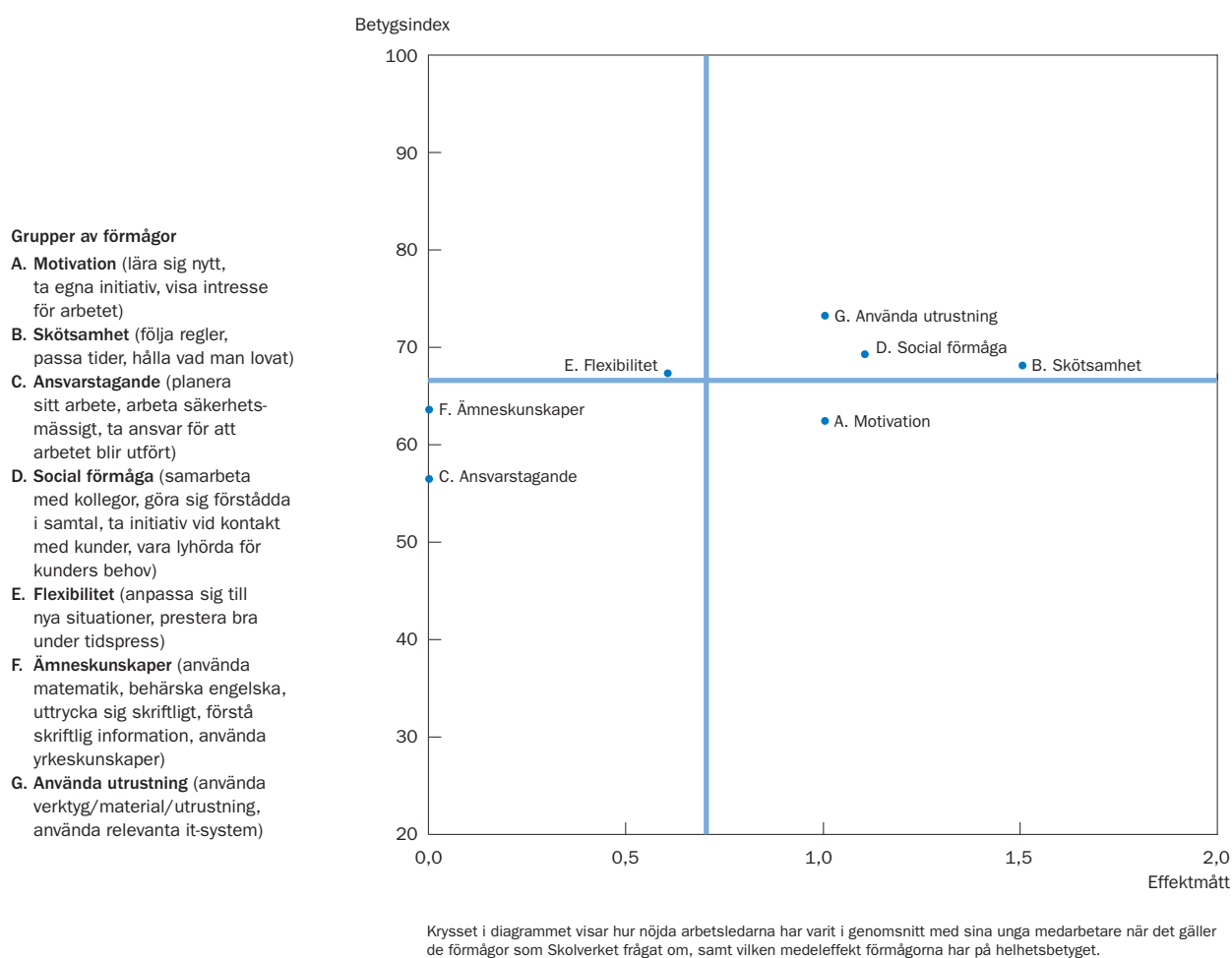
Ett tydligt resultat i diagram 6 är att arbetsledarna svarar relativt likartat när det gäller flertalet förmågor. De förmågor som avviker något är *uttrycka sig skriftligt* (22) och *behärska engelska* (21), som arbetsledarna bedömer som mindre viktiga än övriga för att klara arbetet. Däremot är arbetsledarna nöjda med de ungas förmågor även här.

Det finns stora likheter i hur arbetsledarna inom handeln bedömer ungas förmågor i den här undersökningen jämfört med i Skolverkets tidigare undersökning.¹⁹ I båda undersökningarna var arbetsledarna inom handeln nöjda med sina unga medarbetare när det gäller flertalet förmågor. Även i den tidigare undersökningen bedömde arbetsledarna att det var mindre viktigt att *behärska engelska* och att *uttrycka sig skriftligt*, jämfört med många andra förmågor.

Skötsamhet har viss betydelse för helhetsbetyget

Analysmodellen NKI ger en bild av vilka förmågor som är viktigare än andra för arbetsledarnas helhetsbetyg. Hur olika grupper av förmågor förhåller sig till arbetsledarnas helhetsbetyg för handel enligt NKI-modellen framgår av matris 2. Ju längre till höger en grupp av förmågor är placerad, desto större effekt har den på helhetsbetyget. Ju högre upp en grupp av förmågor är placerad, desto högre betyg har arbetsledarna gett medarbetarna.

Matris 2. Handel. Resultat från NKI-analys.

¹⁹ Skolverket, 2005, s. 37.

Matris 2 visar hur de olika grupperna av förmågor placeras för handel enligt NKI-modellen. Eftersom grupperna av förmågor är placerade relativt tätt bör man inte dra alltför långtgående slutsatser av resultaten. Möjliga förklaringar till att det inte är större spridning bland grupperna av förmågor kan vara att många delar behövs för att arbetsledarna ska vara nöjda, alternativt att de unga medarbetarna sinsemellan har haft olika typer av arbetsuppgifter vilket påverkat betydelsen av olika förmågor.

Resultaten indikerar att förmågor kopplade till skötsamhet har större effekt på hur nöjda arbetsledare är, jämfört med till exempel förmågor kopplade till ämneskunskaper och ansvarstagande. Det framgår av att skötsamhet har placerats längre till höger i matrisen. Det kan tolkas som att om de ungas skötsamhet blir bättre får det också positiv effekt på hur nöjda arbetsledarna är totalt sett. I skötsamhet ingår *följa regler, passa tider och hålla vad man lovat*.

Av matrisen går också att utläsa hur nöjda arbetsledarna i genomsnitt är med olika grupper av förmågor. Här framgår att arbetsledarna generellt sett är något mindre nöjda med förmågor kopplade till ansvarstagande jämfört med andra grupper av förmågor. Ansvarstagande har samtidigt fått noll i effekt enligt NKI. Det kan tolkas som att även om arbetsledarna är lite mindre nöjda med de ungas ansvarstagande jämfört med övriga grupper av förmågor, så påverkar det inte hur nöjda de är med sina unga medarbetare totalt sett. Där spelar andra förmågor större roll.

Restaurang

Enkätsvaren visar att de unga inom restaurang ofta har en extraanställning samt att det ofta inte är särskilt viktigt med gymnasieutbildning för att få anställning i arbetsgruppen.

Undersökningen visar också att arbetsledare inom restaurang generellt är nöjda med sina unga medarbetares förmågor – inte minst sociala förmågor. Det handlar bland annat om förmåga att samarbeta med kollegor. De flesta förmågor bedöms också vara mycket viktiga för att klara arbetet. Några förmågor som bedöms vara något mindre viktiga för att klara arbetet är att uttrycka sig skriftligt och att använda matematik.

Nära hälften svarar att gymnasieutbildning inte är så viktigt

Arbetsledarna anger i enkäten hur viktigt det är med olika aspekter för att en ung person ska få anställning i deras arbetsgrupp. I tabell 9 redovisar vi hur arbetsledarna inom restaurang svarar.

Tabell 9. Restaurang. "För att få anställning i din arbetsgrupp, hur viktigt är det att en ung person..." Andel (%).

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt	Inte alls viktigt	Vet ej
...har gått i gymnasiet?	21	32	32	15	1
...har tagit examen/fått slutbetyg från gymnasiet?	14	27	38	20	1
...har gått ett visst gymnasieprogram?	1	15	36	47	1
...har höga betyg från gymnasiet?	1	9	55	36	0
...har vana av arbetslivet sedan tidigare?	18	31	32	18	0

Av tabell 9 framgår att inte mer än drygt hälften av arbetsledarna inom restaurang anger att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått i gymnasieskolan för att få anställning. Ännu färre svarar att gymnasieprogrammet spelar roll i detta sammanhang. Över åtta av tio svarar att det inte är så viktigt eller inte alls är viktigt att ha gått ett visst gymnasieprogram. Arbetslivserfarenhet verkar då ha större betydelse – hälften anger att tidigare vana från arbetslivet är mycket eller ganska viktigt.

Vanligast med extraanställning

Arbetsledarna svarar också på vilken anställningsform som är vanligast bland unga medarbetare i deras arbetsgrupp, där svaren för arbetsledare inom restaurang framgår av tabell 10.

Tabell 10. Restaurang. Vanligaste anställningsformen bland unga medarbetare i arbetsgruppen. Andel (%).

	Andel (%)
Tillsvidareanställning	32
Tidsbegränsad anställning	6
Extra-/timanställning	61
Annan	1

Tabell 10 visar att sex av tio arbetsledare inom restaurang anger att den vanligaste anställningsformen bland unga i deras arbetsgrupp är extra-/timanställning. En tredjedel av arbetsledarna svarar att tillsvidareanställning är vanligast.

Arbetsledarna över lag nöjda med de ungas förmågor

Huvuddelen av undersökningen handlar om hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetares förmågor. Tabell 11 redovisar svaren på en övergripande fråga om hur nöjda arbetsledarna sammantaget är med sina unga medarbetare. Svaren är grupperade efter vad arbetsledarna anger på den tiogradiga skalan.

Tabell 11. Restaurang. "Hur nöjd är du sammantaget med dina unga medarbetares kunskaper och förmågor?" Andel (%) arbetsledare som varit mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda.

	Andel (%)
Mycket nöjd (8–10)	37
Nöjd (5–7)	54
Inte nöjd (1–4)	9

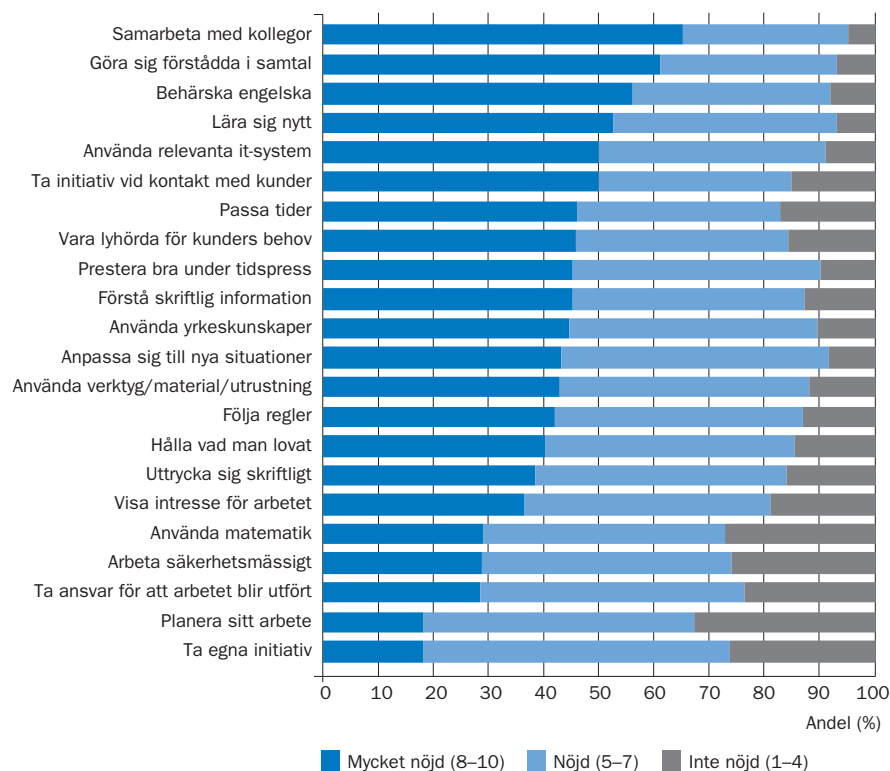
Inom parentes anges svar på den tiogradiga skalan.

Av tabell 11 framgår att omkring en tredjedel av arbetsledarna inom restaurang sammantaget är mycket nöjda med sina unga medarbetares kunskaper och förmågor. Deras svar ligger mellan åtta och tio på den tiogradiga skalan. Därutöver är drygt hälften nöjda. Ungefär var tionde arbetsledare är inte nöjd, det vill säga svarar fyra eller lägre på den tiogradiga skalan.

Mycket nöjda med förmåga att samarbeta med kollegor

Arbetsledarna svarar i enkäten på hur nöjda de är med sina unga medarbetare när det gäller 22 olika förmågor. Diagram 7 visar hur stor andel av arbetsledarna som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med sina unga medarbetare när det gäller de olika förmågorna.

Diagram 7. Restaurang. Andel (%) arbetsledare som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med sina unga medarbetares förmågor.

Diagrammet är sorterat efter hur stor andel som varit mycket nöjd med medarbetarnas förmåga.

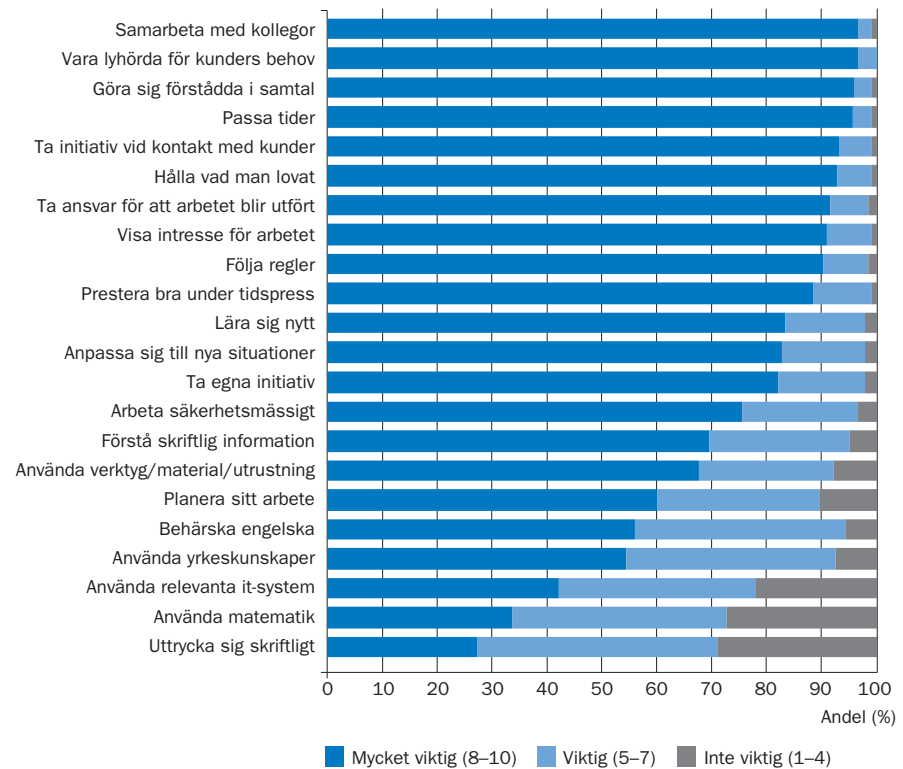
Diagram 7 åskådliggör att många arbetsledare inom restaurang är nöjda med förmågorna hos sina unga medarbetare. Fler än sex av tio arbetsledare är mycket nöjda med sina unga medarbetares förmåga att *samarbeta med kollegor* och att *göra sig förstådda i samtal*. Det innebär att deras svar ligger mellan åtta till tio på den tiogradiga skalan.

Av diagrammet framgår också vad flest arbetsledare inte är nöjda med, det vill säga svarar ett till fyra på den tiogradiga skalan. Förmågor som att *planera sitt arbete*, *ta egna initiativ* och *använda matematik* är exempel på förmågor där en större andel av arbetsledarna inte är nöjda, jämfört med många andra förmågor. Uppemot en tredjedel av arbetsledarna är inte nöjda med sina unga medarbetares förmåga att *planera sitt arbete*.

Många av förmågorna är mycket viktiga för att klara arbetet

För att sätta arbetsledarnas svar om nöjdhet i perspektiv har Skolverket frågat om hur viktig var och en av förmågorna är för att klara arbetet. Diagram 8 visar hur stor andel av arbetsledarna som bedömer att de olika förmågorna är mycket viktiga, viktiga respektive inte viktiga för att klara arbetet.

Diagram 8. Restaurang. Andel (%) arbetsledare som bedömer att respektive förmåga är mycket viktig, viktig respektive inte viktig för att klara arbetet.

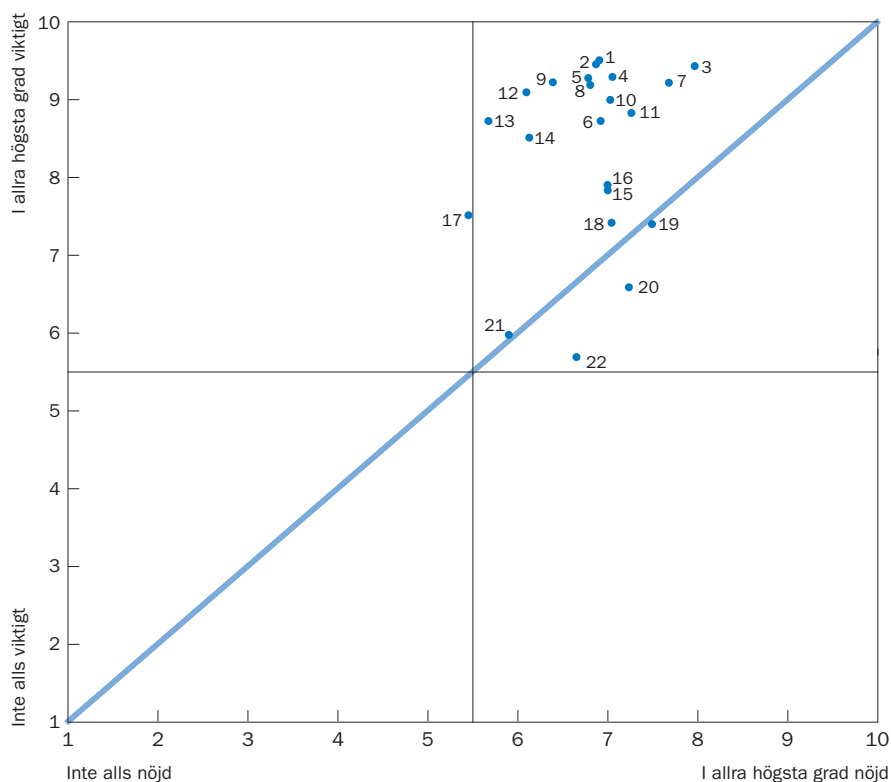
Diagrammet är sorterat efter hur stor andel som bedömt att förmågan är mycket viktig för att klara arbetet.

Av diagrammet framgår att arbetsledarna inom restaurang bedömer att flertalet förmågor är mycket viktiga för att klara arbetet. Bland de förmågor som flest arbetsgivare anger är mycket viktiga för att klara arbetet finns bland annat sociala förmågor som att *samarbeta med kollegor*, *vara lyhörda för kunders behov* och *göra sig förstådda i samtal*. Nästan samtliga arbetsledare anser att dessa förmågor är mycket viktiga. Förmågor som bedöms vara lite mindre viktiga är *uttrycka sig skriftligt*, *använda matematik* och *använda relevanta it-system*. Färre än tre av tio bedömer att förmåga att uttrycka sig skriftligt är mycket viktig för att klara arbetet.

Många av förmågorna är viktiga – och arbetsledarna är relativt nöjda

Ett sätt att illustrera hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till de krav som arbetet ställer är att lägga samman dimensionerna nöjdhet och betydelse för arbetet. Det ger en indikation på hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till vad de behöver kunna i sin nuvarande yrkesroll. Diagram 9 visar dels hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetare när det gäller de olika förmågorna, dels arbetsledarnas bedömning av hur stor betydelse dessa förmågor har för att klara arbetet. Ju längre till höger i diagrammet en förmåga hamnar, desto mer nöjda är arbetsledarna i genomsnitt. Ju högre upp en förmåga hamnar, desto mer betydelsefull anger arbetsledarna i genomsnitt att den förmågan är för att klara arbetet.

Diagram 9. Restaurang. Arbetsledares bedömning av ungas förmågor och betydelsen av dessa förmågor för att klara arbetet.

Förmågor

Sorterat efter betydelse för att klara arbetet.

1 Vara lyhörda för kunders behov	12 Anpassa sig till nya situationer
2 Passa tider	13 Ta egna initiativ
3 Samarbeta med kollegor	14 Arbeta säkerhetsmässigt
4 Ta initiativ vid kontakt med kunder	15 Förstå skriftlig information
5 Hålla vad man lovat	16 Använda verktyg/material/utrustning
6 Visa intresse för arbetet	17 Planera sitt arbete
7 Göra sig förstådda i samtal	18 Använda yrkeskunskaper
8 Följa regler	19 Behärska engelska
9 Ta ansvar för att arbetet blir utfört	20 Använda relevanta it-system
10 Prestera bra under tidspress	21 Använda matematik
11 Lära sig nytt	22 Uttrycka sig skriftligt

Av diagram 9 framgår att arbetsledare inom restaurang svarar likartat när det gäller flertalet förmågor, vilket illustreras av att det bildas ett kluster av förmågor i diagrammet. Bland de förmågor som sticker ut i diagrammet finns *uttrycka sig skriftligt* (22), *använda matematik* (21) och *använda relevanta it-system* (20), som arbetsledarna bedömer är något mindre viktiga än övriga för att klara arbetet. Samtidigt är arbetsledarna relativt nöjda med de ungas förmågor även här.

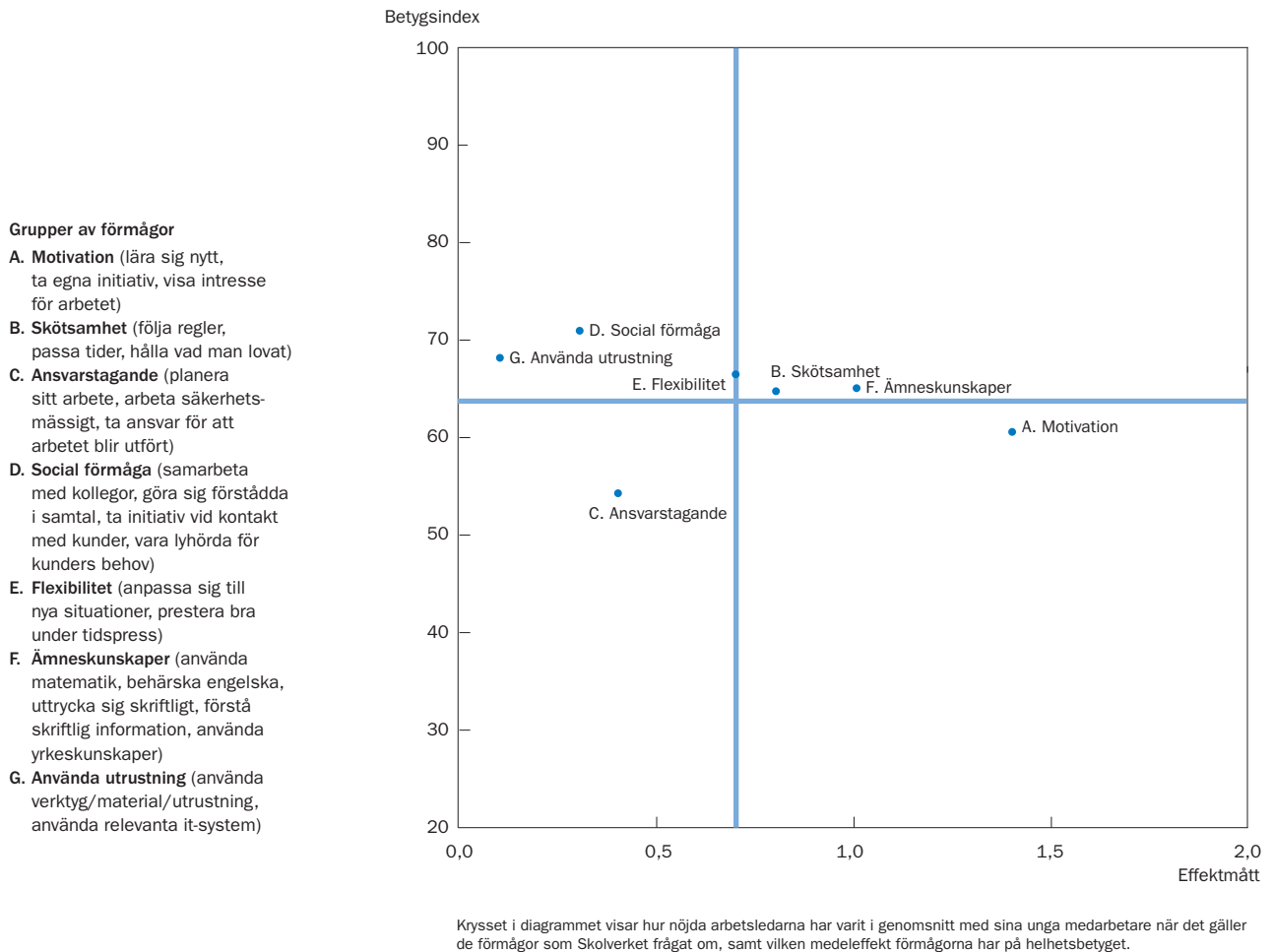
Det finns likheter i hur arbetsledarna inom restaurang bedömer ungas förmågor i den här undersökningen jämfört med i Skolverkets tidigare undersökning.²⁰ En översiktlig jämförelse visar att arbetsledarna inom restaurang i båda undersökningarna var nöjda med de flesta förmågorna hos sina unga medarbetare. Även i den tidigare undersökningen var det bland annat förmåga att *använda relevanta it-system* (då: *använda datorer, informationsteknik*) och att *uttrycka sig skriftligt* som arbetsledarna bedömde som mindre betydelsefulla för att klara arbetet.

Motivation har viss betydelse för helhetsbetyget

Analysmodellen NKI ger en bild av vilka förmågor som är viktigare än andra för arbetsledarnas helhetsbetyg. Hur olika grupper av förmågor förhåller sig till arbetsledarnas helhetsbetyg för restaurang enligt NKI-modellen framgår av matris 3. Ju längre till höger en grupp av förmågor är placerad, desto större effekt har den på helhetsbetyget. Ju högre upp en grupp av förmågor är placerad, desto högre betyg har arbetsledarna gett medarbetarna.

²⁰ Skolverket, 2005, s. 41.

Matris 3. Restaurang. Resultat från NKI-analys.

Matris 3 visar hur de olika grupperna av förmågor placeras för restaurang enligt NKI-modellen. Eftersom grupperna av förmågor är placerade relativt tätt bör man inte dra alltför långtgående slutsatser av resultaten. Möjliga förklaringar till att det inte är större spridning bland grupperna av förmågor kan vara att många delar behövs för att arbetsledarna ska vara nöjda, alternativt att de unga medarbetarna sinsemellan har haft olika typer av arbetsuppgifter vilket påverkat betydelserna av olika förmågor.

Resultaten indikerar att förmågor kopplade till motivation kan ha viss effekt på hur nöjda arbetsledare är totalt sett. Det framgår av att motivation har placerats till höger i matrisen. Det kan tolkas som att om de ungas motivation blir bättre får det också positiv effekt på hur nöjda arbetsledarna är sammantaget. Lågt betyg till motivation innebär också i genomsnitt lägre nöjdhet totalt sett med de unga medarbetarna. I gruppen motivation ingår här förmåga att *lära sig nytt, ta egna initiativ och visa intresse för arbetet*. Eftersom det är en stor osäkerhet bör resultaten i denna del dock tolkas med försiktighet.

Av matrisen går också att utläsa hur nöjda arbetsledarna i genomsnitt är med olika grupper av förmågor. Här framgår att arbetsledarna generellt sett är något mindre nöjda med förmågor kopplade till ansvarstagande jämfört med andra grupper av förmågor. Däremot är de mer nöjda med sina unga medarbetare när det gäller social förmåga. I gruppen social förmåga ingår bland annat förmåga att *samarbeta med kollegor* och att *vara lyhörda för kunders behov*.

Vård och omsorg

Arbetsledarna inom vård och omsorg anger i stor utsträckning att det är mycket viktigt att ha gått ett visst gymnasieprogram för att få en anställning. Enkätsvaren visar också att de unga som omfattas ofta har en extraanställning.

Undersökningen visar att arbetsledare inom vård och omsorg generellt är mycket nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Det handlar till exempel om förmåga att använda relevanta it-system, samarbeta med kollegor och lära sig nytt. De flesta förmågor bedöms också vara mycket viktiga för att klara arbetet. Undantagen är förmåga att behärska engelska och tillämpa matematik, vilka bedöms som betydligt mindre viktiga än övriga förmågor.

Mycket viktigt att ha gått i gymnasieskolan för att få anställning

Arbetsledarna anger i enkäten hur viktigt det är med olika aspekter för att en ung person ska få anställning i deras arbetsgrupp. I tabell 12 redovisar vi hur arbetsledarna inom vård och omsorg svarar.

Tabell 12. Vård och omsorg. "För att få anställning i din arbetsgrupp, hur viktigt är det att en ung person..." Andel (%).

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt	Inte alls viktigt	Vet ej
...har gått i gymnasiet?	72	21	6	2	0
...har tagit examen/fått slutbetyg från gymnasiet?	66	25	7	2	0
...har gått ett visst gymnasieprogram?	59	31	7	3	0
...har höga betyg från gymnasiet?	3	30	60	7	1
...har vana av arbetslivet sedan tidigare?	12	59	26	2	1

Av tabell 12 framgår att de allra flesta arbetsledare inom vård och omsorg bedömer att det är mycket viktigt att ha gått i gymnasieskolan för att få en anställning i deras arbetsgrupp. Nio av tio svarar att det är mycket eller ganska viktigt att ha gått ett visst gymnasieprogram. De som specificerar vilket program som är önskvärt nämner framför allt omvårdnadsprogrammet och undersköterskeutbildning. Däremot svarar två tredjedelar att det inte är så viktigt eller inte alls viktigt att ha höga betyg från gymnasieskolan. Sju av tio anger att det är viktigt att ha tidigare vana från arbetslivet.

Några arbetsledare kommenterar i enkäten att det ställs andra krav på formell utbildning för en tillsvidareanställning, jämfört med vad som krävs för en tillfällig anställning. Det är möjligt att en del har tolkat att frågan gäller tillsvidareanställning, medan andra svarar för vad som gäller oavsett anställningsform.

Vanligast med extraanställning

Arbetsledarna uppger i enkäten vilken anställningsform som är vanligast bland unga medarbetare i deras arbetsgrupp, där svaren för arbetsledare inom vård och omsorg framgår av tabell 13 nedan.

Tabell 13. Vård och omsorg. Vanligaste anställningsformen bland unga medarbetare i arbetsgruppen. Andel (%).

	Andel (%)
Tillsvidareanställning	14
Tidsbegränsad anställning	22
Extra-/timanställning	60
Annan	4

Tabell 13 visar att fler än hälften av arbetsledarna – sex av tio – anger att den vanligaste anställningsformen bland unga i deras arbetsgrupp är extra-/timanställning. Det är mindre vanligt med tillsvidareanställning respektive tidsbegränsad anställning.

Hälften av arbetsledarna är sammantaget mycket nöjda

Huvuddelen av undersökningen handlar om hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetares förmågor. Tabell 14 redovisar svaren på en övergripande fråga om hur nöjda arbetsledarna sammantaget är med sina unga medarbetare. Svaren är grupperade efter vad arbetsledarna anger på den tiogradiga skalan.

Tabell 14. Vård och omsorg. "Hur nöjd är du sammantaget med dina unga medarbetares kunskaper och förmågor?" Andel (%) arbetsledare som varit mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda.

	Andel (%)
Mycket nöjd (8–10)	50
Nöjd (5–7)	44
Inte nöjd (1–4)	6

Inom parentes anges svar på den tiogradiga skalan.

Av tabell 14 framgår att hälften av arbetsledarna inom vård och omsorg sammantaget är mycket nöjda med sina unga medarbetares förmågor. Deras svar ligger mellan åtta och tio på den tiogradiga skalan. Färre än var tionde arbetsledare är inte nöjd, det vill säga svarar fyra eller lägre på den tiogradiga skalan.

Höga betyg i att använda relevanta it-system

Arbetsledarna har bedömt 22 förmågor hos sina unga medarbetare. Diagram 10 visar hur stor andel av arbetsledarna som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med sina unga medarbetare när det gäller de olika förmågorna.

Diagram 10. Vård och omsorg. Andel (%) arbetsledare som är mycket nöjda, nöjda respektive inte nöjda med sina unga medarbetares förmågor.

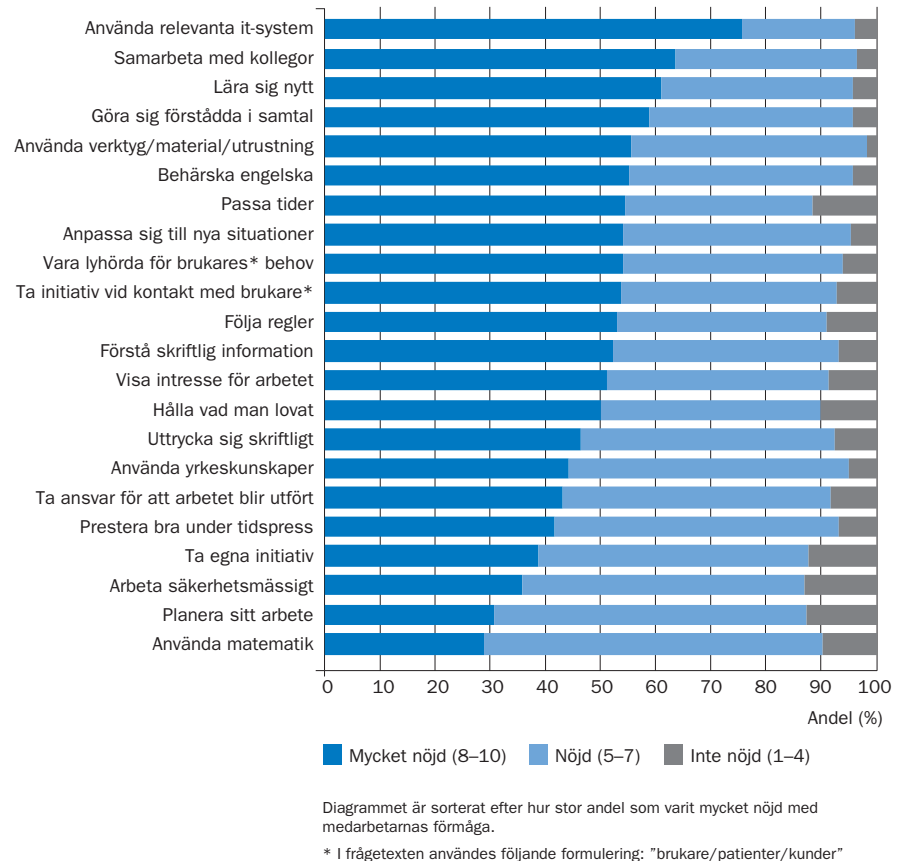

Diagram 10 åskådliggör att många arbetsledare inom vård och omsorg är mycket nöjda med förmågorna hos sina unga medarbetare. Bland det som flest arbetsledare är nöjda med är de ungas förmåga att *använda relevanta it-system*. Tre fjärdedelar är mycket nöjda här, det vill säga svarar åtta till tio på den tiogradiga skalan.

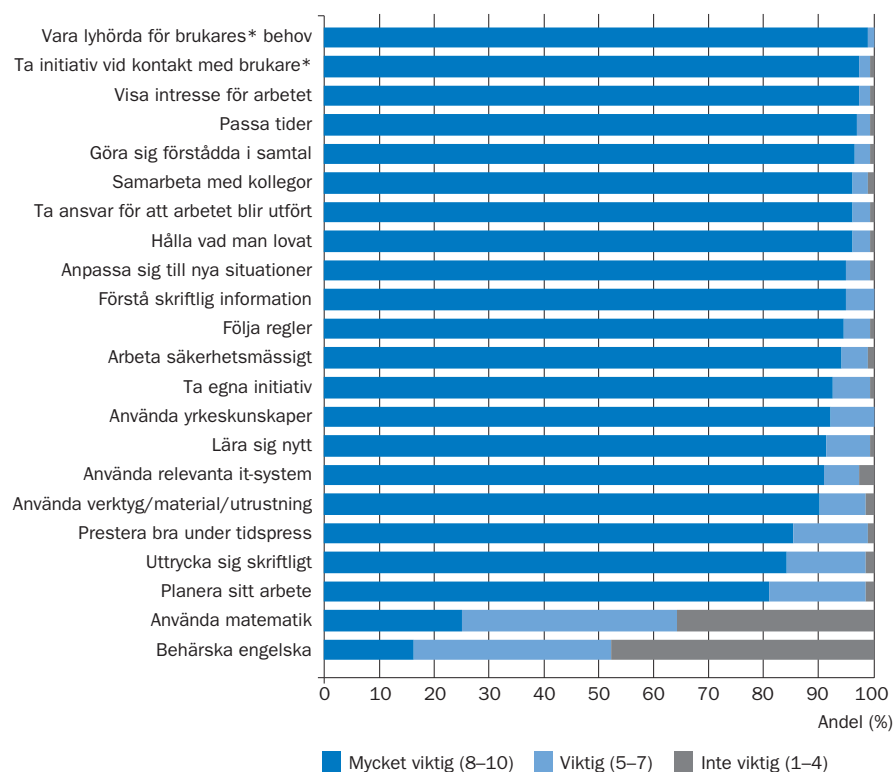
Av diagrammet framgår att högst en av tio arbetsledare inte är nöjd med sina medarbetare när det gäller de olika förmågorna.

Det mesta är mycket viktigt

– men matematik och engelska har mindre betydelse

För att sätta arbetsledarnas svar om nöjdhet i perspektiv har Skolverket frågat om hur viktig var och en av förmågorna är för att klara arbetet. Diagram 11 visar hur stor andel av arbetsledarna som bedömer att de olika förmågorna är mycket viktiga, viktiga respektive inte viktiga för att klara arbetet.

Diagram 11. Vård och omsorg. Andel (%) arbetsledare som bedömer att respektive förmå, mycket viktig, viktig respektive inte viktig för att klara arbetet.

Diagrammet är sorterat efter hur stor andel som bedömt att förmågan är mycket viktig för att klara arbetet.

* I frågetexten användes följande formulering: "brukare/patienter/kunder"

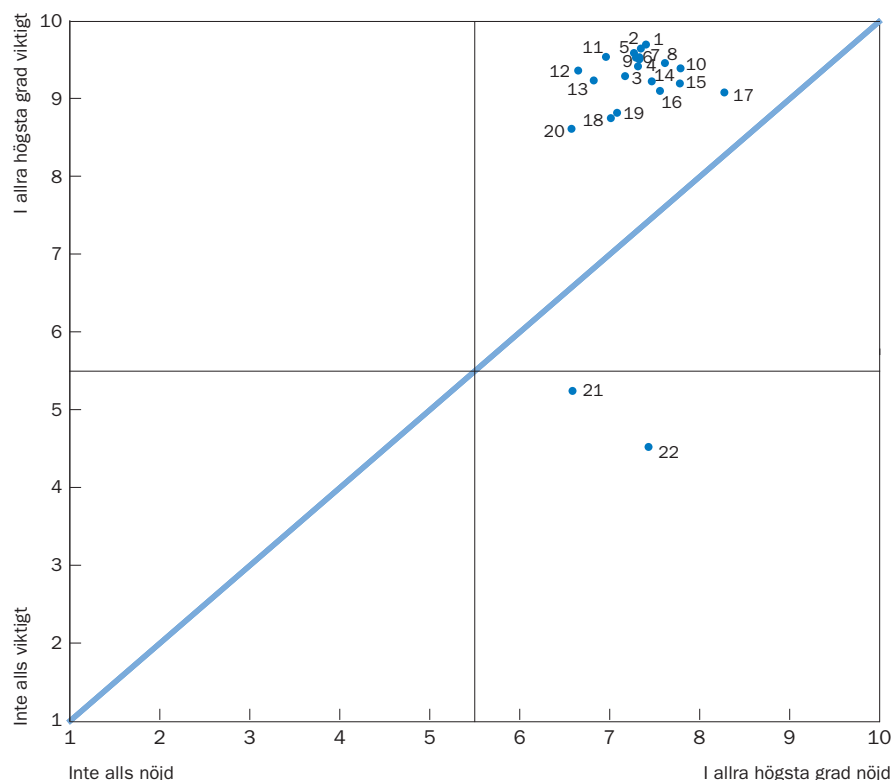
Av diagrammet framgår att arbetsledarna inom vård och omsorg bedömer att de allra flesta av de efterfrågade förmågorna är mycket viktiga för att klara arbetet. Bland de förmågor som nästan samtliga bedömer som mycket viktiga återfinns bland annat *vara lyhörda för brukare/patienters/kunders behov* och *visa intresse för arbetet*. De förmågor som avviker är *behärska engelska* och *använda matematik*, vilka enligt arbetsledarna är långt mindre viktiga än övriga för att klara arbetet. Närmare hälften av arbetsledarna svarar att det inte är viktigt att *behärska engelska* för att klara arbetet.

Stor samstämmighet

– det mesta är mycket viktigt och arbetsledarna är nöjda

Ett sätt att illustrera hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till de krav som arbetet ställer är att lägga samman dimensionerna nöjdhet och betydelse för arbetet. Det ger en indikation på hur de unga medarbetarnas förmågor förhåller sig till vad de behöver kunna i sin nuvarande yrkesroll. Diagram 12 visar dels hur nöjda arbetsledarna är med sina unga medarbetare när det gäller de olika förmågorna, dels arbetsledarnas bedömning av hur stor betydelse dessa förmågor har för att klara arbetet. Ju längre till höger i diagrammet en förmåga hamnar, desto mer nöjda är arbetsledarna i genomsnitt. Ju högre upp en förmåga hamnar, desto mer betydelsefull anger arbetsledarna i genomsnitt att den förmågan är för att klara arbetet.

Diagram 12. Vård och omsorg. Arbetsledares bedömning av ungas förmågor och betydelsen av dessa förmågor för att klara arbetet.

Förmågor

Sorterat efter betydelse för att klara arbetet.

1 Vara lyhörda för brukares/patienters /kunders behov	12 Använda yrkeskunskaper
2 Passa tider	13 Ta egna initiativ
3 Följa regler	14 Anpassa sig till nya situationer
4 Hålla vad man lovat	15 Lära sig nytt
5 Ta ansvar för att arbetet blir utfört	16 Använda verktyg/material/utrustning
6 Visa intresse för arbetet	17 Använda relevanta it-system
7 Ta initiativ vid kontakt med brukare/patienter/kunder	18 Uttrycka sig skriftligt
8 Göra sig förstådda i samtal	19 Prestera bra under tidspress
9 Förstå skriftlig information	20 Planera sitt arbete
10 Samarbeta med kollegor	21 Använda matematik
11 Arbeta säkerhetsmässigt	22 Behärska engelska

Diagram 12 visar att arbetsledare inom vård och omsorg svarar mycket likartat när det gäller de allra flesta förmågor, vilket illustreras av att det bildas ett kluster av förmågor i diagrammet. På samma sätt som i det föregående diagrammet är det förmågorna *behärska engelska* (22) och *använda matematik* (21) som tydligt avviker, då de bedöms som betydligt mindre viktiga än övriga för att klara arbetet. Arbetsledarna är dock nöjda med de ungas förmågor även här.

Det finns stora likheter i hur arbetsledarna inom vård och omsorg bedömer ungas förmågor i den här undersökningen jämfört med i Skolverkets tidigare undersökning.²¹ En översiktlig jämförelse visar att arbetsledarna inom vård i båda undersökningarna var nöjda med sina unga medarbetare när det gäller de

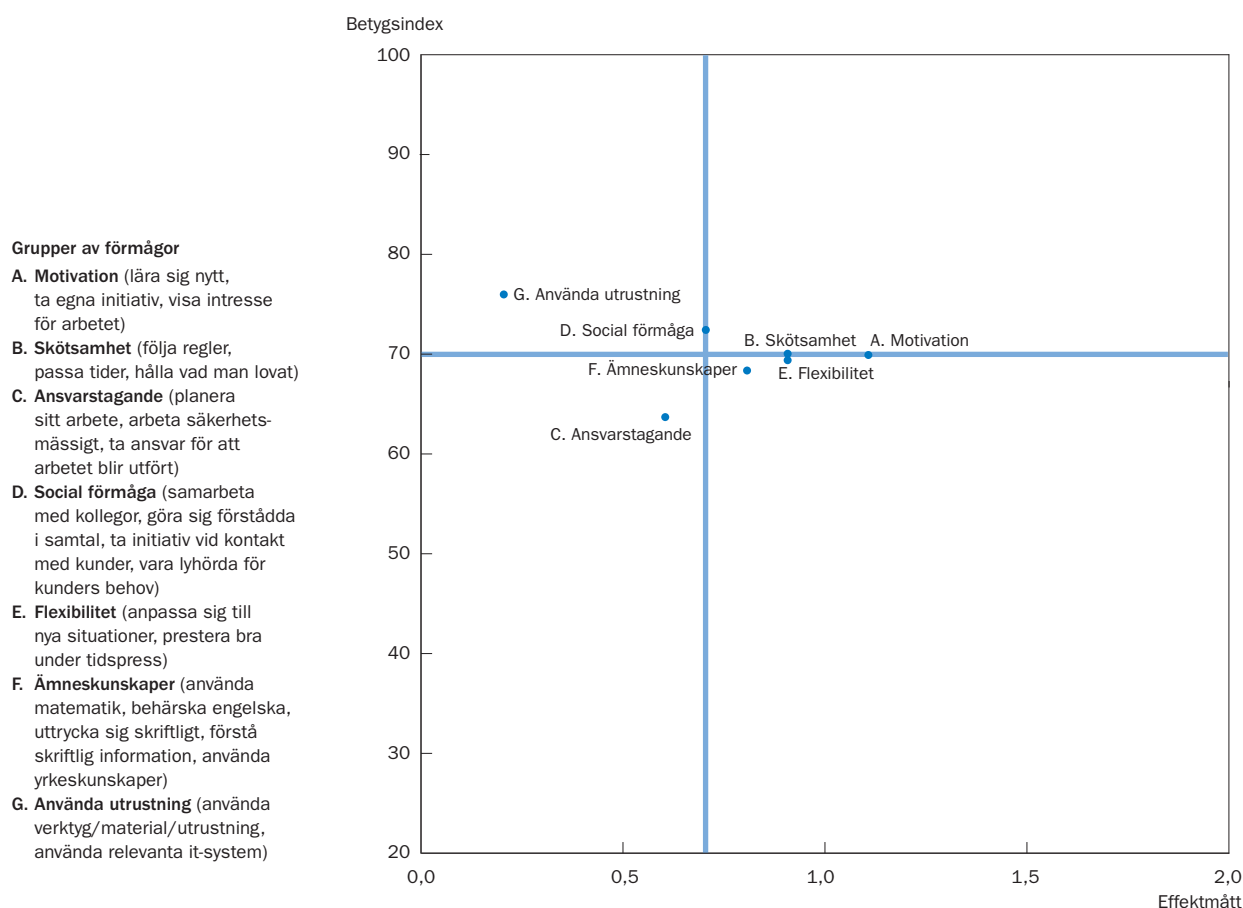
²¹ Skolverket, 2005, s. 53, 61.

flesta förmågor Skolverket frågat om. Även i den tidigare undersökningen var det förmågorna *använda matematik* och *behärska engelska* som arbetsledarna bedömde som mindre betydelsefulla för att klara arbetet, av de förmågor som var lika mellan undersökningarna. En skillnad är att förmågan att *använda relevanta it-system* (då: *använda datorer, informationsteknik*) bedömdes som betydligt viktigare nu än då.

Motivation har viss betydelse för helhetsbetyget

Analysmodellen NKI ger en bild av vilka förmågor som är viktigare än andra för arbetsledarnas helhetsbetyg. Hur olika grupper av förmågor förhåller sig till arbetsledarnas helhetsbetyg för vård och omsorg enligt NKI-modellen framgår av matris 4. Ju längre till höger en grupp av förmågor är placerad, desto större effekt har den på helhetsbetyget. Ju högre upp en grupp av förmågor är placerad, desto högre betyg har arbetsledarna gett medarbetarna.

Matris 4. Vård och omsorg. Resultat från NKI-analys.

Krysset i diagrammet visar hur nöjda arbetsledarna har varit i genomsnitt med sina unga medarbetare när det gäller de förmågor som Skolverket frågat om, samt vilken medeleffekt förmågorna har på helhetsbetyget.

Matris 4 visar hur de olika grupperna av förmågor placeras för vård och omsorg enligt NKI-modellen. Eftersom grupperna av förmågor är placerade tätt bör man inte dra alltför långtgående slutsatser av resultaten. Möjliga förklaringar till att det inte är större spridning bland grupperna av förmågor kan vara att många delar behövs för att arbetsledarna ska vara nöjda, alternativt att de unga medarbetarna sinsemellan har haft olika typer av arbetsuppgifter vilket påverkat betydelsen av olika förmågor.

Resultaten indikerar att förmågor kopplade till motivation har något större effekt på hur nöjda arbetsledare är, jämfört med till exempel förmågor kopplade till att använda utrustning. Det framgår av att motivation har placerats lite längre till höger i matrisen. Det kan tolkas som att om de ungas motivation blir bättre, blir arbetsledarna mer nöjda totalt sett. Lågt betyg till motivation innebär också i genomsnitt lägre nöjdhet totalt sett med de unga medarbetarna. I gruppen motivation ingår här förmåga att *lära sig nytt*, att *ta egna initiativ* samt att *visa intresse för arbetet*. Samma påverkan på helhetsbetyget finns inte om arbetsledarna blir mer nöjda med de ungas förmåga att använda utrustning.

Av matrisen går också att utläsa hur nöjda arbetsledarna i genomsnitt är med olika grupper av förmågor. Här framgår att arbetsledarna generellt sett är något mindre nöjda med förmågor kopplade till ansvarstagande jämfört med andra grupper av förmågor. När det gäller förmågor kopplade till att använda utrustning är arbetsledarna generellt sett mer nöjda.

KAPITEL 3

Inom vilka branscher unga arbetar

3. Inom vilka branscher unga arbetar

Om statistiken

I det här kapitlet beskriver Skolverket inom vilka branscher unga i åldern 19–22 år arbetade i november 2013. Vi beskriver också översiktligt utvecklingen av antalet sysselsatta ungdomar mellan åren 2000 och 2013. År 2013 var det senaste år från vilket Skolverket hade tillgång till uppgifter under arbetet med rapporten. Ungdomarna som ingår i redovisningen är därför ungdomar som hade studerat enligt den tidigare läroplanen (Lpf 94).

Det mått som Skolverket utgår från är *sysselsättningsstatus i november*. Sysselsättning enligt den definitionen är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistiken. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. När vi skriver om sysselsatta ungdomar ingår därmed ungdomar med vitt skilda situationer, från de som arbetade heltid till de som arbetade extra vid sidan av studier. Det är inte möjligt att skilja mellan olika anställningsformer. I redovisningen använder vi termerna sysselsättning och arbete synonymt, liksom sysselsatt och arbetande.

När vi redovisar *branscher* utgår Skolverket från svensk näringsgrensindelning (SNI 2007). Företag och arbetsställen är då indelade i branscher efter vilken verksamhet de huvudsakligen bedriver. Värt att notera är att när vi redovisar inom vilken bransch en ung person arbetade säger det inte nödvändigtvis något om vilket yrke personen hade. Till exempel räknas en person som arbetar på en skola som sysselsatt inom branschen utbildning, oavsett om hon eller han arbetar som lärare, elevassistent eller vaktmästare. En person som är sysselsatt inom bemanning arbetar i en bransch som kännetecknas av att den hyr ut personal, men arbetsuppgifterna inom branschen är vitt skilda.

Redovisningen omfattar 15 branscher. Främst redovisar Skolverket branscher efter indelning på så kallad grov nivå, men i några fall väljer vi att särredovisa branscher.²² Av tabell 15 framgår vilken indelning av branscher som vi använder i redovisningen. För den som vill veta mer om vad som ingår i en bransch hänvisar vi till respektive branschblad i bilaga 2.

22 Grov nivå är den indelning av SNI som används i SCB:s arbetskraftsundersökningar och i Arbetsförmedlingens prognoser för arbetsmarknaden. I några fall har vi valt att redovisa branscher på en mer uppdelad nivå för att bättre matcha gymnasieskolans program eller för att vi bedömt att det är av särskilt intresse för ungdomar. Av denna anledning redovisar vi handel och reparationer av motorfordon åtskilda, liksom hotell och restaurang. Därutöver har vi lyft ut bemanning från finansiell verksamhet och företagstjänster.

Tabell 15. Indelning av branscher som används i redovisningen.

Bransch	SNI 2007-kod
Jord- och skogsbruk	01–03
Industri	05–33, 35–39
Byggverksamhet	41–43
Reparationer av motorfordon	45
Handel	46–47
Transport	49–53
Hotell	55
Restaurang	56
Information och kommunikation	58–63
Finansiell verksamhet, företagstjänster (exkl. bemanning)	64–82 (utom 78)
Bemanning	78
Offentlig förvaltning	84, 99
Utbildning	85
Vård och omsorg	86–88
Personliga och kulturella tjänster	90–98

För att ge en viss uppfattning om i vilken utsträckning ungdomarna arbetade under året kompletterar Skolverket redovisningen med måttet *etableringsstatus*. Etableringsstatus bygger framför allt på uppgifter om årsinkomst samt förekomst av studier och arbetslöshet. En person kan enligt måttet ha en etablerad, osäker eller svag ställning på arbetsmarknaden, alternativt räknas som högskolestuderande eller övrig studerande. Det är viktigt att poängtera att etablerad i detta sammanhang inte behöver innebära en tillsvidareanställning. En person kan ha haft flera olika tidsbegränsade anställningar och ändå räknas som etablerad på arbetsmarknaden enligt måttet.

När vi redovisar statistik om sysselsättning i november 2013 skiljer sig skolorna åt i de diagram som redovisar antal. Anledningen är de stora skillnader som finns i materialet, till exempel när det gäller antal sysselsatta inom olika branscher.

Mer information om metod och definitioner finns i bilaga 1. Mer statistik om respektive bransch finns i bilaga 2.

Unga på arbetsmarknaden

Drygt 275 000 ungdomar 19–22 år hade en sysselsättning i november 2013, vilket motsvarade drygt hälften av alla ungdomar i de åldrarna. Mellan år 2000 och år 2007 ökade antalet ungdomar med en sysselsättning i november, främst till följd av ökande ungdomskullar. Andelen ungdomar med en sysselsättning minskade dock relativt kraftigt i spåren av 2008 års finanskris.

Totalt hade närmare 70 000 av de sysselsatta ungdomarna studerat på samhällsvetenskapsprogrammet. Det motsvarar var fjärde ungdom med en sysselsättning. Drygt åtta av tio (83 procent) av ungdomarna hade ett slutbetyg från gymnasieskolan. Fyra av tio hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden enligt måttet etableringsstatus.

Drygt hälften av de unga arbetade

Många ungdomar arbetar i någon utsträckning åren efter gymnasieskolan. Tabell 16 visar hur många ungdomar 19–22 år som hade en sysselsättning i november 2013, det vill säga hade arbetat minst en timme per vecka under denna månad, samt några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.

Tabell 16. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal sysselsatta ungdomar	275 249	137 407	137 842
Andel (%) kvinnor	50	.	.
Andel (%) män	50	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	12	12	12
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	98	99	98
Andel (%) av samtliga i åldern 19–22 år	53	54	51
Andel (%) av samtliga sysselsatta 16–64 år	6	6	6

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 16 framgår att drygt 275 000 ungdomar i åldrarna 19–22 år hade en sysselsättning i november 2013. Hälften var kvinnor och hälften var män. De sysselsatta utgjorde 53 procent av alla ungdomar i dessa åldrar. Av samtliga sysselsatta (16–64 år) utgjorde de unga sex procent.

Nedgång i spåren av finanskrisen

Antalet sysselsatta ungdomar har varierat över tid. Diagram 13 åskådliggör hur många ungdomar som var sysselsatta i november månad 2000–2013, respektive hur många ungdomar som fanns i de åldrarna totalt sett.

Diagram 13. Antal ungdomar 19–22 år respektive antal sysselsatta ungdomar 19–22 år, i november 2000–2013.

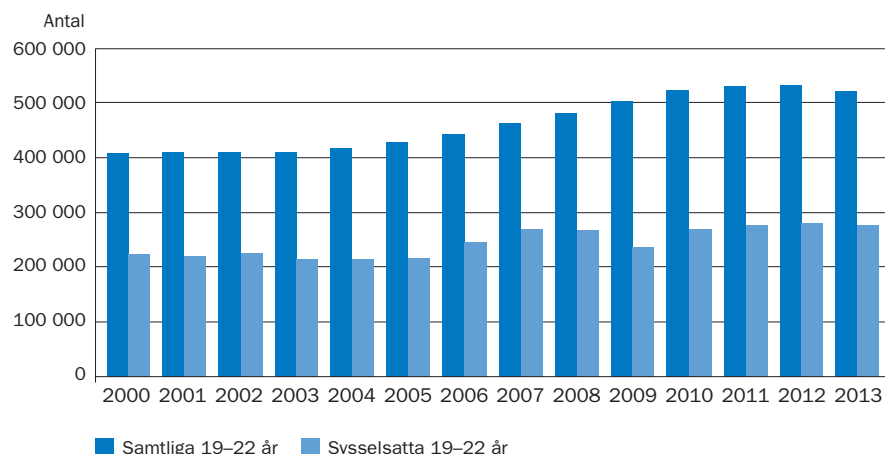

Diagram 13 visar att antalet ungdomar 19–22 år med en sysselsättning till stor del har följt utvecklingen av antalet ungdomar totalt sett. Ungdomskullarna ökade mellan åren 2003 och 2012 för att därefter avta något. Efter 2008 års finanskris blev det en tillfällig svacka där antalet sysselsatta ungdomar minskade relativt kraftigt, samtidigt som ungdomskullarna fortsatte att öka. I diagram 14 illustrerar vi denna utveckling genom att visa hur stor andel av samtliga ungdomar 19–22 år som hade en sysselsättning i november 2000–2013.

Diagram 14. Andel (%) sysselsatta 19–22 år av samtliga 19–22 år, i november 2000–2013.

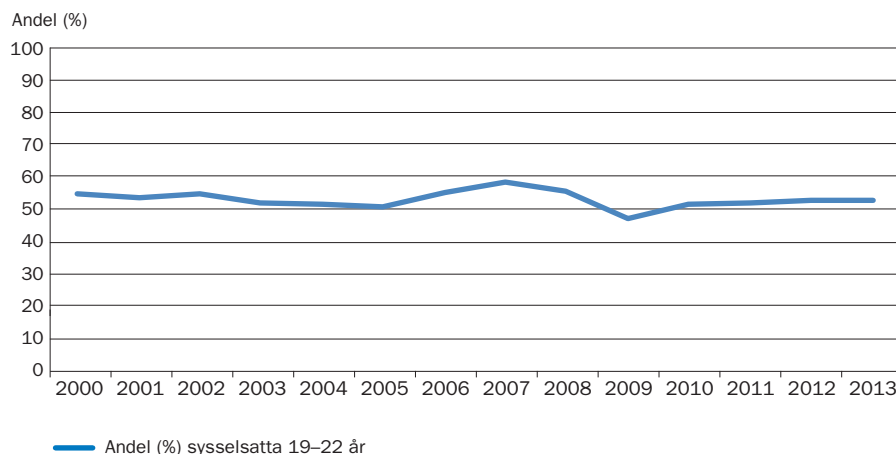
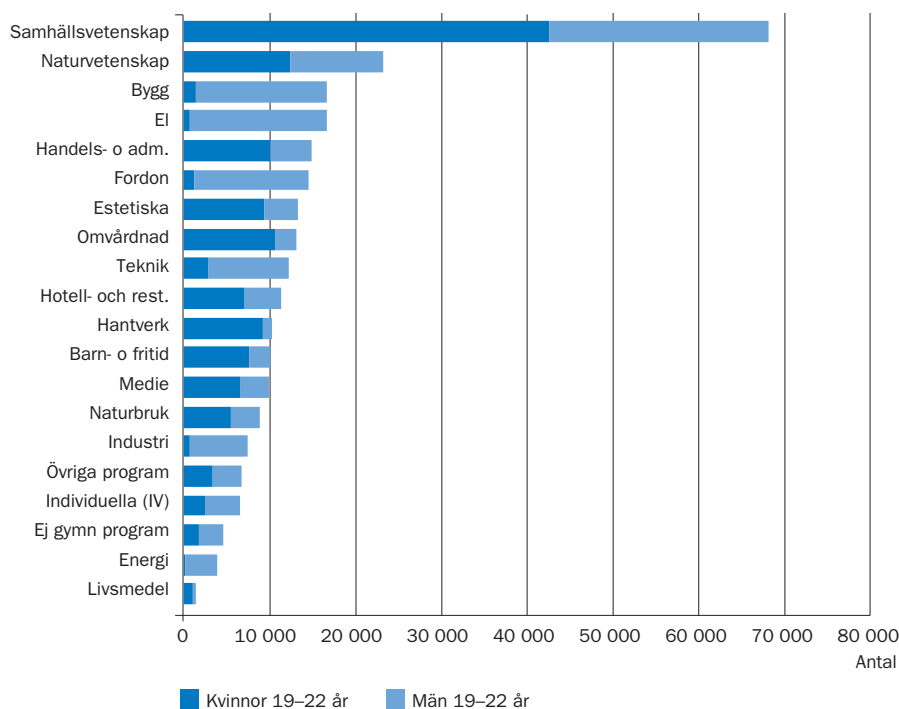

Diagram 14 visar att andelen sysselsatta ungdomar 19–22 år har varierat över tid. Störst var andelen unga som arbetade år 2007, då 58 procent hade en sysselsättning. Två år senare var motsvarande andel 47 procent.

Flest arbetande ungdomar från samhällsvetenskapsprogrammet

De allra flesta ungdomar på arbetsmarknaden hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 15 visar vilka gymnasieprogram (Lpf 94) som ungdomarna med en sysselsättning hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.²³

Diagram 15. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Diagram 15 visar att samhällsvetenskapsprogrammet utan konkurrens var det vanligaste programmet att ha studerat bland de sysselsatta ungdomarna. Totalt kom närmare 70 000 av dem från samhällsvetenskapsprogrammet. Det motsvarar var fjärde ungdom med en sysselsättning vid den tidpunkten. Framför allt var det många unga kvinnor som hade denna bakgrund. Näst flest ungdomar kom från naturvetenskapsprogrammet, följt av de mansdominerade, yrkesförberedande programmen byggprogrammet och elprogrammet.

Det är inte förvånande att många ungdomar med en sysselsättning hade studerat samhällsvetenskapsprogrammet i gymnasieskolan. Sett till antal elever har samhällsvetenskapsprogrammet under lång tid varit det klart största programmet i gymnasieskolan. Det innebär samtidigt att många som var sysselsatta åren efter gymnasieskolan hade läst ett studieförberedande, inte ett yrkesförberedande, program i gymnasieskolan. Framför allt gällde det för unga kvinnor.

²³ Statistiken avser det senaste program som ungdomarna var registrerade på.

Fler kvinnor än män med slutbetyg från gymnasieskolan

Utifrån statistiken kan vi också beskriva hur långt ungdomarna hade nått i gymnasieskolan. Tabell 17 redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för de ungdomar som hade en sysselsättning.

Tabell 17. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Slutbetyg	83	227 886	85	117 242	80	110 644
varav med grundl. behörighet	73	199 960	78	106 556	68	93 404
Högst åk 3	10	26 215	8	11 339	11	14 876
Högst åk 2	2	5 703	2	2 464	2	3 239
Högst åk 1	2	5 734	2	2 236	3	3 498
Studerade i gymn. ht 13	2	4 979	2	2 397	2	2 582
Ej gått i gymn.	2	4 732	1	1 729	2	3 003
Totalt	100	275 249	100	137 407	100	137 842

Av tabell 17 framgår att 83 procent av de sysselsatta ungdomarna hade ett slutbetyg från gymnasieskolan. En av tio hade studerat i år 3 men inte fullföljt med slutbetyg. Bara två procent hade aldrig varit registrerade i gymnasieskolan.²⁴

Fyra av tio räknades som etablerade på arbetsmarknaden

Som komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en viss bild av i vilken utsträckning ungdomarna hade arbetat under året. Tabell 18 visar etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.²⁵

För att räknas som **etablerad** år 2013 krävdes en årsinkomst på minst 178 900 kronor, vilket motsvarar knappt 15 000 kronor per månad. Därutöver krävdes sysselsättning i november och att det inte fanns några händelser som indikerade arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder. **Osäker** respektive **svag ställning** innebar lägre årsinkomster och/eller förekomst av arbetslöshet. För att räknas som **studerande** skulle en person ha fått någon form av studieersättning under året samt inte räknas som etablerad på arbetsmarknaden. Vi redovisar inte kategorin **utanför arbetsmarknaden**, eftersom rapporten per definition handlar om unga som i någon utsträckning hade ett arbete.

24 Att registrering i gymnasieskolan saknas kan till exempel bero på att en ungdom har studerat i gymnasieskolan.

25 Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i den svenska gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Tabell 18. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	41	83 374	34	34 662	47	48 712
Osäker ställning på arbetsmarknaden	15	31 833	14	14 349	17	17 484
Svag ställning på arbetsmarknaden	22	45 746	24	24 411	21	21 335
Högskolestudier	15	31 344	20	20 858	10	10 486
Övriga studier	6	13 141	8	7 928	5	5 213
Totalt	100	205 438	100	102 208	100	103 230

* Uppgift om etablering finns för 75 procent av ungdomarna.

Tabell 18 visar att 41 procent av ungdomarna 19–22 år hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, av samtliga med en sysselsättning i november 2013 och med uppgift om etableringsstatus. Därutöver hade 15 procent en osäker ställning på arbetsmarknaden. Männen hade i högre grad än kvinnorna en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Samtidigt var det fler kvinnor som studerade. Totalt klassades 28 procent av kvinnorna och 15 procent av männen som studerande inom antingen högskola eller övriga studier.

Unga inom olika branscher

Det fanns stora skillnader mellan olika branscher när det gäller hur många ungdomar som arbetade där. Den största branschen för unga var handel, följt av vård och omsorg. Nästan var femte ungdom med sysselsättning i november 2013 arbetade inom handeln. Branscher där en stor andel av samtliga anställda var unga var restaurang, bemanning och hotell. Jämfört med år 2000 var det fler ungdomar år 2013 som hade en sysselsättning inom bemanning och byggverksamhet, medan färre arbetade inom industrin.

Det fanns också skillnader i bakgrund hos de ungdomar som de olika branscherna anställde. Inom hälften av de branscher vi redovisar uppgifter för var samhällsvetenskapsprogrammet det program i gymnasieskolan som flest ungdomar hade studerat. Branscher där en stor andel hade studerat ett branschnära, yrkesförberedande program var reparationer av motorfordon, jord- och skogsbruk samt byggverksamhet. Inom offentlig förvaltning hade 90 procent av ungdomarna ett slutbetyg från gymnasieskolan, jämfört med 77 procent inom restaurang.

Andelen med en etablerad ställning på arbetsmarknaden varierade också mycket mellan branscherna. Inom byggverksamhet hade en stor andel av de sysselsatta ungdomarna en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Inom vård och omsorg var det däremot en stor andel som klassades som studerande.

Många unga arbetade inom handel samt vård och omsorg

De 275 000 ungdomarna som hade en sysselsättning i november 2013 arbetade inom olika branscher på arbetsmarknaden. De 15 branscher som vi redovisar uppgifter för skiljer sig kraftigt åt vad gäller antal anställda, både totalt sett och bland ungdomar i åldrarna 19–22 år. För att åskådliggöra hur ungdomarna fördelade sig mellan olika branscher redovisar vi först hur många branscherna sysselsatte totalt sett. Av diagram 16 framgår hur många som var sysselsatta inom olika branscher i november 2013, både bland unga 19–22 år och bland samtliga 16–64 år.

Diagram 16. Antal sysselsatta 19–22 år resp. 16–64 år inom olika branscher i november 2013.

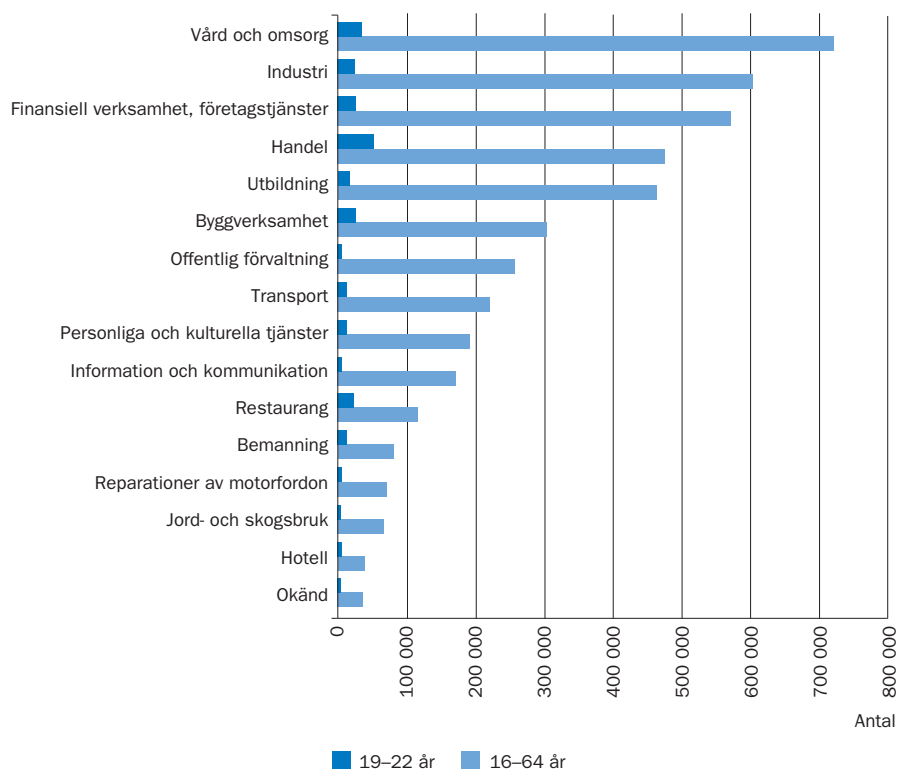
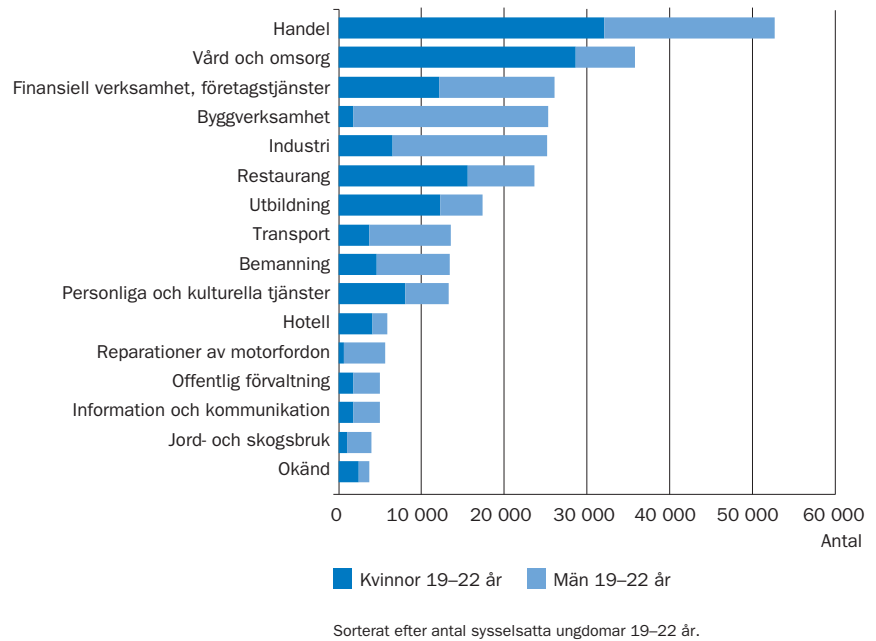

Diagram 16 visar att branscherna på svensk arbetsmarknad skiljer sig markant åt när det gäller antalet sysselsatta. Vård och omsorg var den bransch som sysselsatte flest personer – fler än 700 000 personer 16–64 år. En annan stor bransch var industrin.

De mindre staplarna i diagrammet ger en fingervisning om att ungdomarna inte fördelade sig jämnt mellan branscherna. Ungdomssysselsättningen var med andra ord annorlunda fördelad än sysselsättningen totalt sett. I diagram 17 visar vi hur många ungdomar 19–22 år som arbetade inom respektive bransch. Här framgår vilka branscher som sysselsatte flest unga samt könsfördelningen inom de olika branscherna.

Diagram 17. Antal sysselsatta 19–22 år inom olika branscher i november 2013, fördelat på kön.

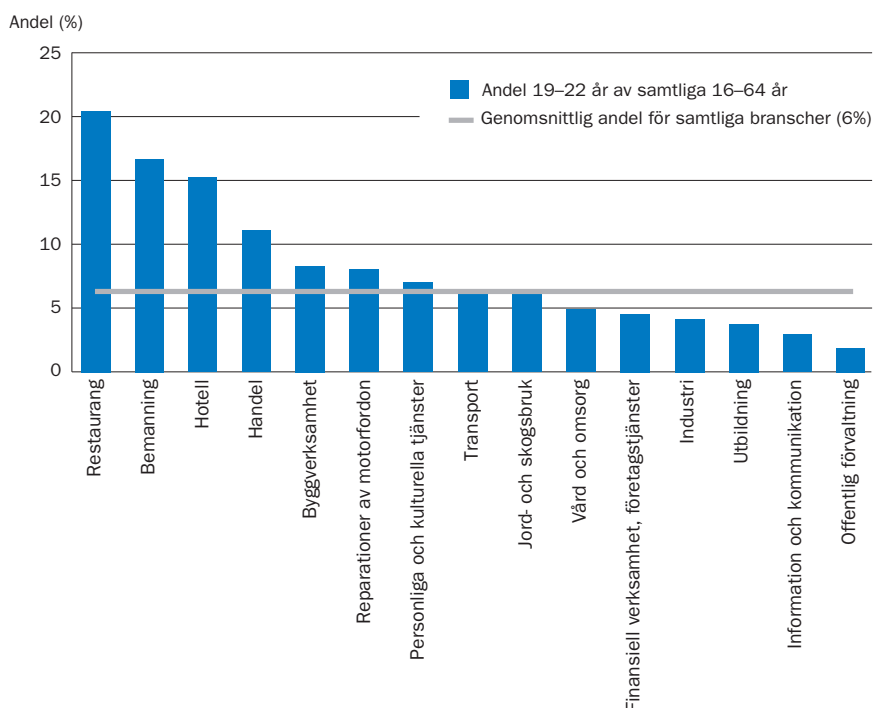
Som diagram 17 visar var handel den största branschen bland ungdomar 19–22 år, följt av vård och omsorg. Av diagrammet framgår också att könsfördelningen skiljde sig mycket åt mellan de olika branscherna. Inom branscher som vård och omsorg, utbildning och hotell dominerade de unga kvinnorna, medan de unga männen var i majoritet bland annat inom byggverksamhet och industri.²⁶

²⁶ Diagram 17 redovisar även antal ungdomar som var sysselsatta i okänd bransch. Det var 3 703 ungdomar, eller motsvarande drygt en procent av samtliga sysselsatta ungdomar i november 2013. I den fortsatta redovisningen av branscher utelämnar vi denna grupp.

Restaurang var den mest ungdomsintensiva branschen

Ett annat sätt att beskriva arbetsmarknaden för unga är att visa hur ungdomsintensiva olika branscher är. Med ungdomsintensiv menar vi här att en relativt stor andel av antalet yrkesverksamma inom branschen är ungdomar. Dessa branscher framstår som mer beroende av ungdomar för att bedriva sin verksamhet. Diagram 18 visar hur stor andel ungdomar 19–22 år utgjorde av samtliga sysselsatta inom de olika branscherna. Linjen visar genomsnittlig andel för samtliga branscher.

Diagram 18. Andel sysselsatta 19–22 år av samtliga 16–64 år inom olika branscher i november 2013.

Av diagram 18 framgår att restaurang var den mest ungdomsintensiva branschen av de 15 branscher som vi redovisar uppgifter för. Var femte sysselsatt inom restaurang var 19–22 år. Andra branscher med en relativt stor andel ungdomar var bemanning, hotell och handel. I andra ändan finns branscher som mer sällan anställde unga, till exempel offentlig förvaltning. Här utgjorde ungdomar 19–22 år endast två procent av samtliga sysselsatta.

Branscher som sysselsätter ett stort antal ungdomar behöver inte nödvändigtvis vara ungdomsintensiva. Vård och omsorg var den bransch som näst efter handel sysselsatte flest ungdomar (jmf diagram 17). Samtidigt låg vård och omsorg under genomsnittet sett till *andel* sysselsatta ungdomar. Förklaringen ligger i att vård och omsorg sysselsatte många totalt sett.

Fler inom byggverksamhet över tid och färre inom industrin

Som vi visat tidigare ökade antalet sysselsatta ungdomar totalt mellan åren 2000 och 2013, vilket till stor del hängde ihop med ökande ungdomskullar. Men ökningen var inte jämnt fördelad mellan branscherna. Av diagram 19 framgår hur antalet sysselsatta ungdomar förändrades under dessa år inom olika branscher.

Diagram 19. Förändring i antal sysselsatta 19–22 år mellan åren 2000 och 2013, uppdelat per bransch.

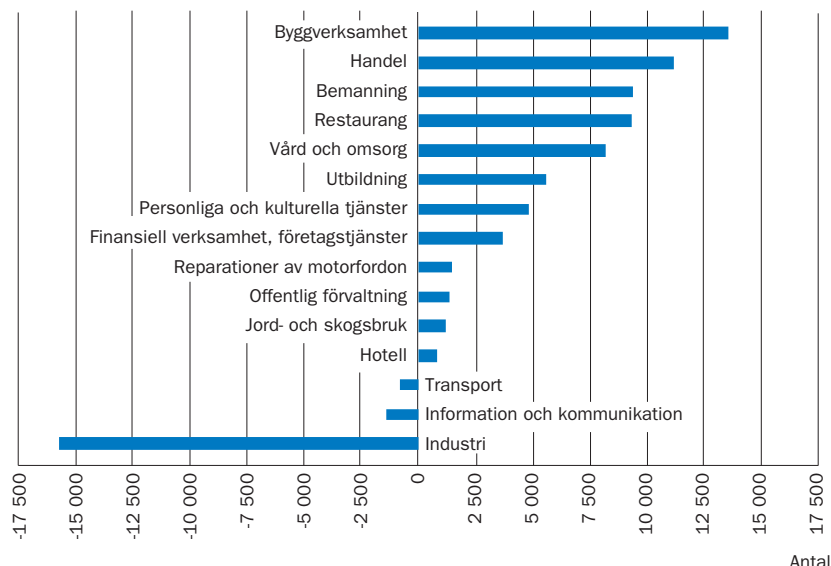

Diagram 19 visar att de flesta branscher sysselsatte fler ungdomar år 2013 jämfört med år 2000. Störst var ökningen i antal räknat inom byggverksamhet, handel, bemanning och restaurang. De branscher som sysselsatte färre ungdomar år 2013 jämfört med år 2000 var industri, information och kommunikation samt transport. Framför allt var det industrin som tappade stort. Drygt 15 000 färre ungdomar arbetade inom industrin vid den senare tidpunkten, vilket motsvarar en minskning med närmare 40 procent.

Ett annat sätt att beskriva utvecklingen är att se till den procentuella förändringen. Eftersom branscherna varierade stort när det gäller antalet sysselsatta, skiljer det sig åt hur stor förändringen blir i procent. Detta visar vi i diagram 20 nedan. Den grå stapeln visar den procentuella förändringen totalt sett.

Diagram 20. Procentuell förändring av antal sysselsatta 19–22 år mellan åren 2000 och 2013, uppdelat per bransch.

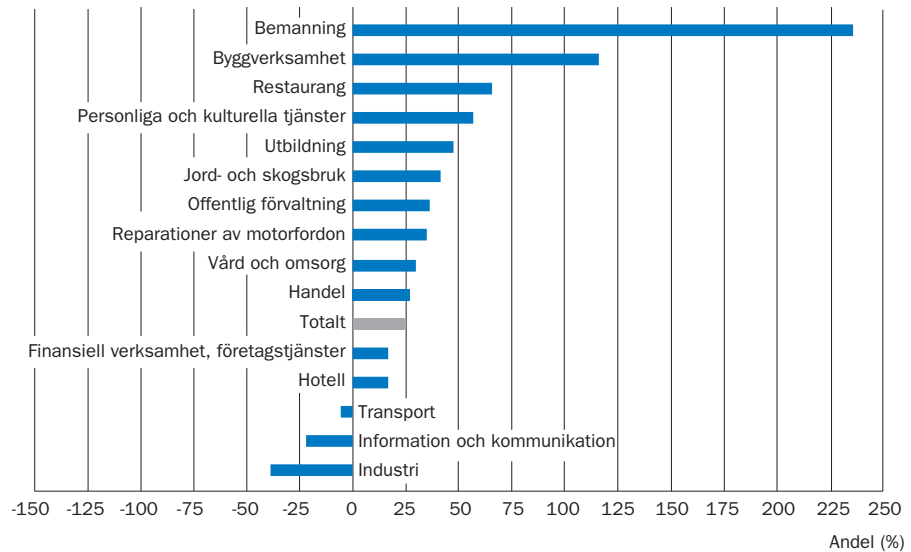

Diagram 20 visar att den procentuella ökningen var störst inom bemanningsbranschen. Där ökade andelen unga som arbetade med mer än 225 procent. Branschen sysselsatte alltså mer än tre gånger så många ungdomar år 2013 som år 2000. Näst störst var den procentuella ökningen inom byggverksamhet, där andelen sysselsatta ungdomar mer än fördubblades under tidsperioden.

Mer detaljerad information om utvecklingen över tid inom de olika branscherna finns i bilaga 2. Där redovisar vi tidsserier för varje bransch över antal sysselsatta ungdomar mellan år 2000 och år 2013. Här går till exempel att se att antalet sysselsatta ungdomar inom industrin och bemanningsbranschen minskade kraftigt i spåren av 2008 års finanskris. Branscher som däremot inte minskade i antal sysselsatta ungdomar år 2009 jämfört med tidigare år var jord- och skogsbruk, restaurang samt personliga och kulturella tjänster.

Vanligt i många branscher att ha studerat på samhällsvetenskapsprogrammet

Många branscher rekryterade ungdomar från studieförberedande program och då framför allt samhällsvetenskapsprogrammet. I tabell 19 visar vi vilket som var det vanligaste gymnasieprogrammet att ha studerat bland de unga som arbetade inom de olika branscherna och hur stor andel som kom från detta program. Vi visar även hur stor andel som kom från samhällsvetenskapsprogrammet inom respektive bransch.

Tabell 19. Vanligaste program i gymnasieskolan för ungdomar inom respektive bransch.

Bransch	Vanligaste gymnasieprogrammet	Andel (%) från detta gymnasieprogram	Andel (%) från samhällsvetenskap
Reparationer av motorfordon	Fordon	58	9
Jord- och skogsbruk	Naturbruk	49	8
Byggverksamhet	Bygg	40	5
Hotell	Hotell- och restaurang	27	26
Vård och omsorg	Omvårdnad	25	21
Transport	Fordon	25	22
Industri	Industri	15	15
Handel	Samhällsvetenskap	34	<-
Offentlig förvaltning	Samhällsvetenskap	33	<-
Restaurang	Samhällsvetenskap	32	<-
Finansiell verksamhet, företagstjänster	Samhällsvetenskap	32	<-
Utbildning	Samhällsvetenskap	32	<-
Information och kommunikation	Samhällsvetenskap	30	<-
Bemannings	Samhällsvetenskap	27	<-
Personliga och kulturella tjänster	Samhällsvetenskap	27	<-

Av tabell 19 framgår att samhällsvetenskapsprogrammet var den vanligaste gymnasiebakgrunden i hälften av de 15 branscherna. Inom dessa branscher kom omkring en tredjedel (27–34 procent) av de unga sysselsatta från samhällsvetenskapsprogrammet. I övriga branscher kom flest ungdomar från mer branschnära, yrkesförberedande program. Framför allt inom reparationer av motorfordon, jord- och skogsbruk samt byggverksamhet var det en relativt hög andel som hade en bakgrund på ett branschnära yrkesprogram. Inom hotell, vård och omsorg, transport och industri var det nästan lika vanligt att ha läst samhällsvetenskapsprogrammet som det branschnära programmet.

Ett annat sätt att beskriva bakgrund inom gymnasieskolan är att se hur stor *andel* av samtliga sysselsatta från ett visst gymnasieprogram som arbetade inom en specifik bransch. Till exempel hur många som arbetade inom industrin, av samtliga som hade studerat industriprogrammet och hade en sysselsättning. Dessa uppgifter finns redovisade per bransch i bilaga 2.

Minst andel med slutbetyg inom restaurangbranschen

När det gäller andelen sysselsatta ungdomar som hade ett slutbetyg från gymnasieskolan fanns också skillnader mellan olika branscher. Tabell 20 visar andel ungdomar inom respektive bransch med slutbetyg från gymnasieskolan.

Tabell 20. Andel (%) ungdomar med slutbetyg resp. med grundläggande behörighet, totalt samt fördelat på kön.

	Slutbetyg			varav med grundläggande behörighet		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Offentlig förvaltning	90	90	89	82	84	81
Handel	87	89	83	79	83	72
Utbildning	87	87	86	77	79	74
Information och kommunikation	87	89	86	79	82	77
Byggverksamhet	84	86	84	73	78	72
Personliga och kulturella tjänster	84	87	79	77	82	69
Bemannings	84	88	81	72	80	67
Hotell	84	86	77	74	78	65
Transport	82	87	80	69	79	65
Industri	82	88	80	69	80	66
Finansiell verksamhet, företagstjänster	81	84	79	72	77	67
Reparationer av motorfordon	81	85	80	64	78	62
Jord- och skogsbruk	80	84	79	65	76	61
Vård och omsorg	79	81	74	69	71	62
Restaurang	77	82	66	67	74	54

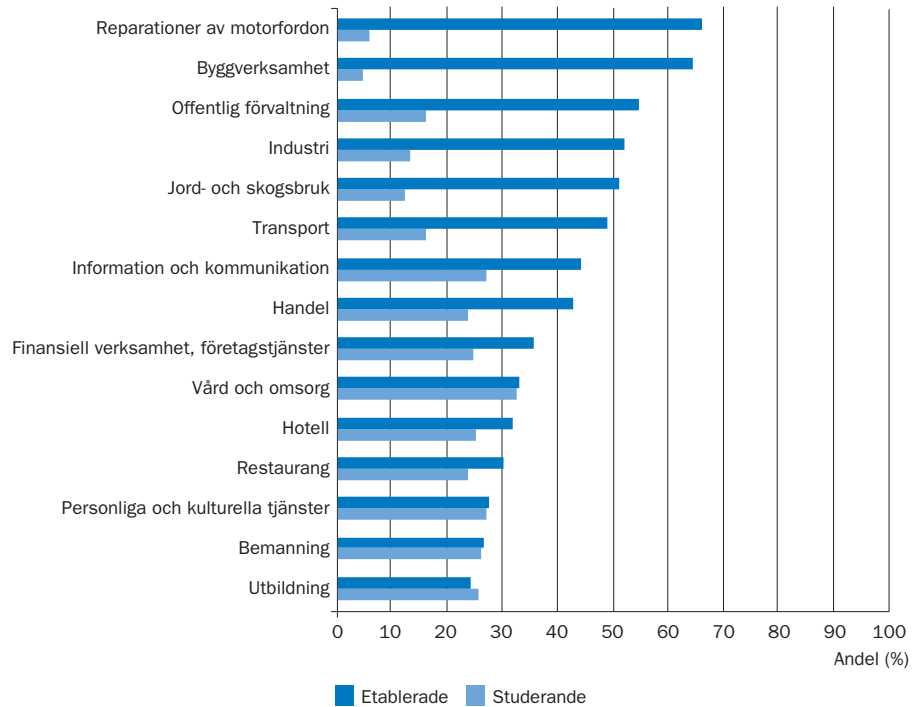
Sorterat efter andel med slutbetyg.

Tabell 20 visar att branscher som offentlig förvaltning, handel och utbildning hade en stor andel ungdomar med slutbetyg från gymnasieskolan. Uppemot nio av tio hade ett slutbetyg inom dessa branscher. Minst andel med slutbetyg fanns inom restaurangbranschen. Framför allt var det männen inom restaurangbranschen som hade fått slutbetyg i betydligt lägre grad – 66 procent. Inom samtliga branscher var det en större andel kvinnor än män som hade ett slutbetyg. Dessa skillnader förstärks om man ser till hur stor andel som hade fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet.

Stor spridning när det gäller andel etablerade

När det gäller måttet etableringsstatus, som Skolverket använder för att ge en uppfattning om i vilken utsträckning ungdomarna arbetade, ser vi också skillnader mellan branscherna. För respektive bransch visar diagram 21 dels andel ungdomar som hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, dels andel ungdomar som klassades som studerande inom antingen högskola eller övriga studier.

Diagram 21. Andel (%) etablerade respektive studerande enligt etableringsmåttet i respektive bransch.

Gäller för de ungdomar där Skolverket har uppgift om etablering, vilket är 67–84 procent beroende på bransch.

Av diagram 21 kan vi se att andelen med en etablerad ställning på arbetsmarknaden varierade mycket kraftigt mellan de olika branscherna. Störst andel etablerade fanns inom mansdominerade branscher som reparationer av motorfordon, byggverksamhet och industri. Även inom offentlig förvaltning, som antalsmässigt var betydligt mindre, hade mer än hälften av ungdomarna en etablerad ställning på arbetsmarknaden enligt måttet. Minst andel etablerade fanns inom utbildning, bemanning samt personliga och kulturella tjänster. Vård och omsorg var den bransch där störst andel av de sysselsatta ungdomarna klassades som studerande.

Det fanns genomgående skillnader mellan kvinnor och män när det gäller etableringsstatus. Inom nästan alla branscher var det en större andel män än kvinnor som hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. När det gäller studier var förhållandet det motsatta. Det var genomgående en större andel kvinnor som klassades som studerande inom antingen högskola eller övriga studier. Mer uppgifter om etableringsstatus för respektive bransch finns i bilaga 2.

Referenser

Arbetsförmedlingen, 2016, *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2016. Prognos för arbetsmarknaden 2016–2017*.

Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning.

Skollagen (2010:800).

Skolverket, 2016, *Elever i gymnasieskolan 2015/16*. PM.

Skolverket, 2015a, *Samlad redovisning och analys inom yrkesutbildningsområdet*. Rapport 427.

Skolverket, 2015b, *Vad gör ungdomar efter gymnasieskolan?* PM.

Skolverket, 2014, *Vad gör ungdomar efter gymnasieskolan – en registerstudie*. Rapport 411.

Skolverket, 2005, *Väl förberedd? Arbetsledare och lärare på högskolor bedömer gymnasieutbildades färdigheter*. Rapport 268.

Statistiska centralbyrån, 2014, *Inträdet på arbetsmarknaden efter gymnasieskolan*. Temarapport 2014:7.

BILAGA 1

Om metod

Enkätundersökning till arbetsledare

Rapportens första del bygger på en enkätundersökning som Skolverket låtit genomföra bland arbetsledare inom fyra branscher. Undersökningen genomfördes av SCB på uppdrag av Skolverket under vintern 2015/16.

Genomförande

Urval

Skolverket valde att avgränsa undersökningen till fyra branscher som sysselsätter många ungdomar. Ungefär hälften av de ungdomar i åldern 19–22 år som arbetade i november 2013 arbetade inom någon av dessa branscher. Avgränsningen till dessa branscher beror i första hand på tids- och kostnadsskäl. Det hade också varit svårt att undersöka branscher som anställer få unga med den metod vi valt. De fyra branscher som ingick i undersökningen var:

- byggverksamhet (SNI 41–43)
- handel (SNI 46–47)
- restaurang (SNI 56)
- vård och omsorg (SNI 86–88)

Populationen i undersökningen utgjordes av 53 023 arbetsställen från de fyra branscherna. Ett krav var att arbetsstället hade haft minst en ung anställd 19–22 år enligt senast tillgänglig statistik (november 2013).

Ramen till urvalet skapades med hjälp av SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS), årgång 2013. Urvalsramen stratifierades på de fyra branscherna och tio storleksklasser (antal anställda 19–22 år), vilket innebar totalt 40 strata. Från urvalsramen drog SCB ett stratifierat obundet slumpmässigt urval.

Urvalet bestod av 2 300 arbetsställen. Det ursprungliga urvalet var 2 000 arbetsställen (500 per bransch), men vi valde att lägga till ytterligare 300 arbetsställen i ett senare skede. Extraurvalet fördelades jämnt mellan branscherna byggverksamhet, handel och restaurang, då det framför allt var där vi behövde ytterligare svar.

Datainsamling

SCB genomförde datainsamlingen under perioden november 2015–februari 2016. Eftersom vi inte på förhand visste om det fanns en arbetsledare med unga medarbetare i aktuell ålder på respektive arbetsställe behövde insamlingen ske i flera steg. I ett första steg kontaktade SCB arbetsställena per telefon för att fråga om det fanns någon arbetsledare med unga medarbetare 19–22 år. I ett andra steg tog SCB kontakt med den aktuella arbetsledaren för att beskriva undersökningen och be om kontaktuppgifter. Därefter skickade SCB ut en webbenkät till den e-postadress som arbetsledaren uppgett. Påminnelser skedde via e-post och telefon i flera omgångar.

Urval av arbetsställen → telefonkontakt arbetsställe → telefonkontakt arbetsledare → utskick av webbformulär till arbetsledare → ev. påminnelse via e-post och/eller telefon.

Bortfall

Det har varit flera svårigheter med att få in svar till denna undersökning. Ett problem var den långa eftersläpningen på registret som vi använde till urvalsramen. Vissa arbetsställen hade inte längre någon ung anställd 19–22 år när SCB kontaktade dem och blev därför klassade som övertäckning. Detta trots att SCB tillät också arbetsledare att delta som hade haft en ung anställd 19–22 år tidigare under hösten. Ett annat problem var att få kontakt med arbetsställena i ett första skede och få tag på rätt telefonnummer. Det visade sig också att tidsperioden var mindre lämpligt vald då många, framför allt inom handeln, hade mycket att göra inför julhelgerna. Enkäten innehöll också relativt många frågor, som trots att de var likartade i sin utformning ändå kan ha bidragit till att vissa av de som fick enkäten skickad till sig inte slutförde den.

I tabell 1 redovisar vi urval, inflöde och svarsandelar totalt samt för uppdelat per bransch.

Tabell 1. Beskrivning av urval, inflöde och antal svar m.m.

	Totalt	Byggverk-samhet	Handel	Restaurang	Vård och omsorg
Antal i urval	2 300	600	600	600	500
Övertäckning	381	118	75	72	116
Urval utan övertäckning	1 919	482	525	528	384
Ej anträffade	435	104	118	158	55
Bortfall/vägran m.m.	415	108	153	104	50
Utskickade inloggningsuppgifter	1 069	270	254	266	279
Antal svar	712	203	163	146	200
Andel (%) svar av utskickade inloggningsuppgifter	67	75	64	55	72
Andel (%) svar totalt (exkl. övertäckning)	37	42	31	28	52

Tabell 1 visar att svarsfrekvensen för undersökningen totalt blev 37 procent, men att det skiljer sig åt mellan de olika branscherna – från 28 till 52 procent.

Av tabellen framgår att arbetsställen fallit ifrån i olika skeden av insamlingen. Totalt kunde 381 arbetsställen identifieras som övertäckning, av det ursprungliga urvalet på 2 300 arbetsställen. Urvalet exklusive övertäckning blev därmed 1 919 arbetsställen. Av dessa fick SCB ingen kontakt alls med 435 arbetsställen. Det var 415 arbetsställen som avböjde att delta eller föll bort av andra orsaker, utan att ha fått inloggningsuppgifter till webbenkäten. Till de övriga 1 069 arbetsställena skickade SCB ut inloggningsuppgifter till webbenkäten. I slutändan var det 712 arbetsställen/arbetsledare som också besvarade enkäten. Av de som fick enkäten skickad till sig var det 67 procent som besvarade enkäten.

Bortfallet innebär att resultaten i undersökningen behöver tolkas med försiktighet. För att minska skevheten på grund av bortfall har SCB beräknat vikter. Syftet med vikter är att kunna redovisa resultaten för hela populationen och inte bara för de svarande. Jämförelserna mellan branscher och mellan exakt hur arbetsledare svarat på olika delfrågor behöver ändå göras med försiktighet.

I texten väljer vi att lyfta fram de stora dragen i undersökningens resultat och de skillnader som är statistiskt säkerställda.

Om frågorna i undersökningen

Webbenkäten²⁷ bestod först av några bakgrundsfrågor och frågor om de ungas anställning. Därefter var det huvudsakligen frågor om hur nöjda arbetsledarna var med de ungas förmågor, samt lika många frågor om hur viktiga dessa förmågor var för att klara arbetet. Totalt frågade vi om 22 olika kunskaper och förmågor. Svaren angavs på en skala från ett till tio, där ett var *inte alls nöjd* och tio var *i allra högsta grad nöjd*. När det gäller betydelse för arbetet svarade arbetsledarna på hur viktiga dessa förmågor var, från *inte alls viktigt* till *i allra högsta grad viktigt*.

Enkäten var identisk för de olika branscherna med undantag för en formulering. När det gäller vård och omsorg skrev vi *brukare/patienter/kunder*, istället för att enbart skriva *kunder*. Detta efter förslag från personer i referensgruppen, som bedömde att det var otillräckligt att enbart skriva kunder.

Frågorna i undersökningen är utformade av Skolverket. Avsikten har varit att utgå från vad arbetsgivarna efterfrågar – inte att fånga in allt som gymnasieskolan syftar till. I utformningen av frågorna har vi använt oss av flera olika underlag och referenspersoner. Utgångspunkten har varit det frågeunderlag som Skolverket använde i undersökningen som presenterades i rapporten *Väl förberedd?*²⁸ Inför den undersökningen tog Skolverket fram frågor dels utifrån läroplanen och kursplanerna, dels utifrån intervjuer med arbetsledare. Ett huvudresultat då var att arbetsledarna bedömde att de allra flesta förmågor som ingick i frågeunderlaget var av stor betydelse för att klara arbetet.

För att utveckla enkätfrågorna ytterligare har Skolverket denna gång låtit genomföra en förstudie bland arbetsledare inom fyra olika branscher. Resultaten presenterar vi längre fram i denna bilaga. Vi har också tagit emot inspel från referensgrupper och nationella programråd. De nationella programråden har fått ta del av frågorna från den tidigare undersökningen och därefter tagit ställning till om det, enligt deras bedömning, finns förmågor som kan strykas eller som borde läggas till. Slutligen har SCB också genomfört ett mättekniskt test av frågorna i enkäten.

Vi har inte ställt någon fråga om de ungas bakgrund i gymnasieskolan. Den typen av frågor hade varit svåra att formulera, inte minst eftersom en arbetsledare kan ha flera ungdomar i sin arbetsgrupp. Förstudien indikerade också att arbetsledarna inte nödvändigtvis visste vilka gymnasieprogram deras unga medarbetare hade studerat.

Tolkning av skalan

I redovisning av resultaten använder vi i flera fall en indelning av svaren från den 10-gradiga skalan. SCB har tidigare gjort undersökningar av hur svarande tolkar en 10-gradig skala. Dessa undersökningar tyder på att man kan klassa under 5 som icke-godkänt, att 6 är gränsen för nöjd och 8 gränsen för mycket nöjd. Vi har valt att istället för icke-godkänt använda begreppet inte nöjd, och

27 Enkäten i sin helhet finns senare i denna bilaga.

28 Skolverket, 2005.

att räkna in 5 i kategorin nöjd, i beskrivningen av resultaten. Även om det senare avviker från tolkningen av skalan, ligger det i linje med hur SCB i övrig resultatredovisning delar in svaren i låga betyg (1–4), mellanbetyg (5–7) och höga betyg (8–10).

Analys med Nöjd-Kund-Index (NKI)

Som en del i analysen av resultaten har vi också valt att använda SCB:s analysmodell Nöjd-Kund-Index (NKI). NKI är en statistisk modell som här utgår från arbetsledarnas helhetsbetyg samt hur nöjda de är när det gäller olika grupper av förmågor. Syftet är att få en bild av vilka förmågor som har mer betydelse än andra. Det finns annars en benägenhet i denna typ av studie att respondenterna svarar likartat på många frågor och skattar det mesta som mycket viktigt.²⁹

Helhetsbetyget tar SCB fram utifrån arbetsledarnas svar på tre frågor i enkäten:

- Hur nöjd är du sammantaget med dina unga medarbetares kunskaper och förmågor?
- Hur väl uppfyller dina unga medarbetares kunskaper och förmågor dina förväntningar?
- Tänk dig en grupp med unga medarbetare med perfekta kunskaper och förmågor. Hur nära ett sådant ideal är dina unga medarbetare?

För att kunna genomföra analysen har Skolverket delat in de 22 förmågorna i grupper om två till fem förmågor. Avsikten har varit att skapa grupper där de förmågor som ingår har tydliga likheter, samtidigt som grupperna av förmågor särskiljer sig från varandra. Dessa grupper är inte självklara utan något som Skolverket har valt till den här studien. De bör ses utifrån vilka förmågor som ingår.

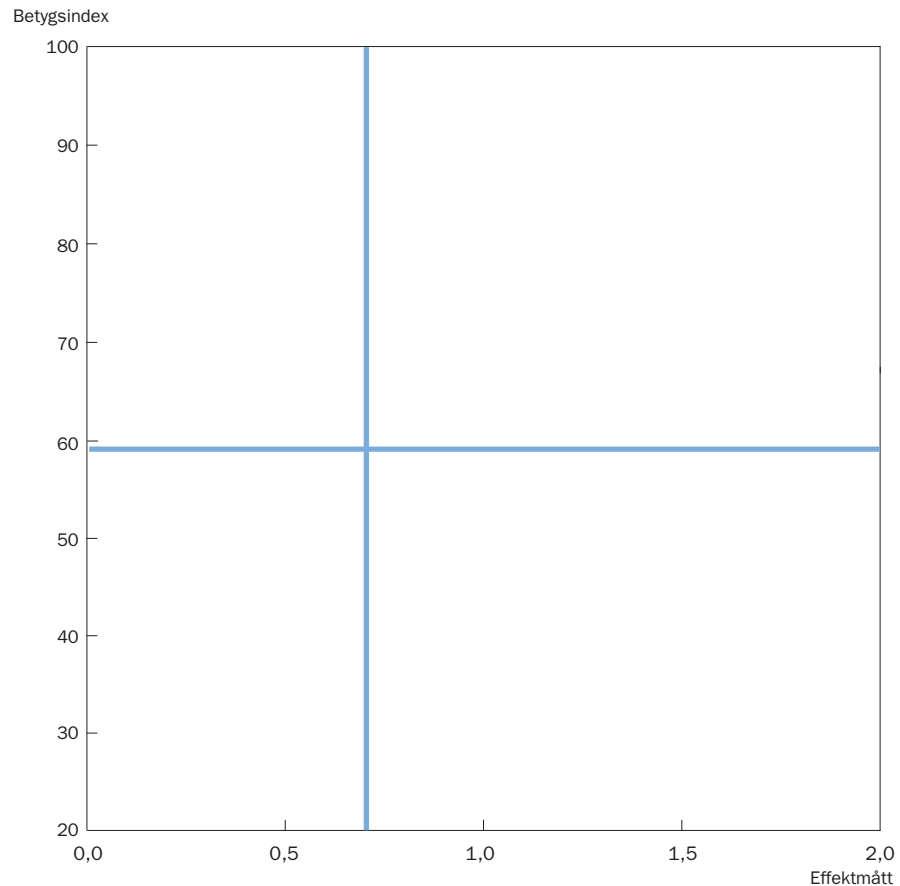
SCB beräknar ett betygsindex (0–100) för varje grupp av förmågor utifrån hur arbetsledarna har svarat på den tiogradiga skalan när det gäller nöjdhet. Eftersom betygsindexet startar på noll och skalan på ett blir översättningen inte rakt av, utan 5 motsvarar 44,4 i betygsindex och så vidare.

Utifrån grupperna av förmågor beräknar SCB också hur stor effekt varje grupp har på arbetsledarnas helhetsbetyg. Effektmåttet för en grupp av förmågor anger i vilken utsträckning helhetsbetyget förändras vid en förändring av gruppens betygsindex med fem enheter. Om en grupp av förmågor till exempel har fått effektmåttet 1,0 innebär det att helhetsbetyget förväntas öka med en enhet om betygsindex för gruppen ökar med fem enheter.

I rapporten redovisar vi resultaten från NKI-analysen i form av prioriteringsmatriser, se figur 1. Eftersom branscherna sinsemellan har olika förutsättningar har vi valt att inte presentera en sammanvägd bild utan att använda en prioriteringsmatris per bransch. I prioriteringsmatrisen placeras grupperna av förmågor efter vilken effekt de har på helhetsbetyget (vågrät axel), samt vilket betyg de får enligt betygsindex (lodrät axel). Linjerna visar medeleffekt och medelbetyg. Vi har valt att inte använda några benämningar på de fyra kvadranterna i prioriteringsmatrisen då vi bedömde att det innebar en risk för övertolkning av resultaten.

²⁹ Se Skolverket, 2005, s. 18–19.

Figur 1. Exempel på prioriteringsmatris.

Jämförelse med Skolverkets tidigare undersökning

Som tidigare nämnt genomförde Skolverket en liknande undersökning för ett tiotal år sedan, vilken redovisas i rapporten *Väl förberedd?*³⁰ Huvudresultatet då liksom nu var att arbetsledarna bedömde att de flesta kunskaper och förmågor var viktiga för att klara arbetet och att arbetsledarna generellt gav sina unga medarbetare höga betyg.

Inför denna gång ville vi utveckla undersökningen ytterligare, vilket medför att det finns skillnader i genomförande mellan de båda undersökningarna. En skillnad är att Skolverket då valde att använda telefonintervjuer. Under våren 2004 genomförde SCB telefonintervjuer med totalt 993 arbetsledare. Ett problem var att det blev svårt för arbetsledarna att besvara så pass många likartade frågor utan att kunna se frågorna framför sig. Vi bedömde att en webbenkät skulle vara lämpligare denna gång. Av tids- och kostnadsskäl begränsade vi också denna gång undersökningen till vissa branscher, istället för att täcka in hela arbetsmarknaden på en gång. När det gäller enkätfrågorna är strukturen densamma för de båda undersökningarna, men det finns vissa mindre skillnader i formuleringar. Några av förmågorna är också helt utbytta utifrån de inspel vi fick under förarbetet. Sammantaget innebär det att jämförelser mellan undersökningarna behöver göras med försiktighet.

³⁰ Skolverket, 2005.

Svar på bakgrundsfrågor om arbetsledarna

Här redovisar vi svar på två bakgrundsfrågor i enkäten som handlade om arbetsledarna själva. Det säger något om utifrån vilken bakgrund arbetsledarna har besvarat enkäten. Tabell 2 visar hur länge arbetsledarna har varit arbetsledare på sin nuvarande arbetsplats. Tabell 3 visar vilken möjlighet arbetsledarna har att själva påverka vem som anställs.

Tabell 2. Samtliga branscher. "Kan du som arbetsledare i praktiken bestämma vem som anställs i din arbetsgrupp?" Andel (%).

Andel (%)	
Ja, jag bestämmer själv	38
Ja, till stor del	40
Ja, till viss del	18
Nej	5

Tabell 3. Samtliga branscher. "Hur länge har du varit arbetsledare på din nuvarande arbetsplats?" Andel (%).

Andel (%)	
1 år eller mindre	20
2–5 år	37
6–9 år	20
10 år eller mer	23

Tabell 2 visar att den stora majoriteten av arbetsledarna själva, helt eller till stor del, kan bestämma vem som i praktiken anställs i deras arbetsgrupp. Bara fem procent svarar att de inte kan påverka detta. Av tabell 3 framgår att det vanligaste är att arbetsledarna har varit arbetsledare på sin nuvarande arbetsplats i två till fem år. En knapp fjärdedel har varit arbetsledare i tio år eller mer. Det finns vissa skillnader mellan branscherna. Till exempel är det en högre andel av arbetsledarna inom byggverksamhet som har varit länge på arbetsplatsen.

Resultat från förstudien med arbetsledare

Som en del i förarbetet gav Skolverket konsultbolaget Hucama i uppdrag att genomföra en förstudie bland arbetsledare inom fyra olika branscher. Hucama intervjuade ett 20-tal arbetsledare om vilka kunskaper och förmågor som krävdes av unga medarbetare på deras arbetsplatser.

Branscherna som ingick i förstudien var byggverksamhet, handel, vård och omsorg samt bemanning, vilket överensstämmer delvis men inte helt med vilka branscher som slutligen ingick i huvudundersökningen. När det gäller bemanningsbranschen valde vi att inte ta med denna i huvudundersökningen. Förstudien indikerade att arbetsledare inom bemanningsbranschen inte hade tillräckligt god kännedom om sina unga medarbetare för att kunna besvara enkätfrågorna på ett bra sätt. Restaurangbranschen lade vi till som en fjärde bransch eftersom många unga arbetar inom denna bransch och vi hade utrymme att vända oss till fyra branscher.

I den första delen av varje intervju i förstudien fick respektive arbetsledare svara på öppna frågor om positiva och negativa erfarenheter av unga anställda. En övergripande slutsats var att det viktigaste för att lyckas på det första arbetet var personliga egenskaper snarare än skolbetyg. Samtidigt var det enligt arbetsledarna viktigt att ha gått klart gymnasieskolan. I tabell 4 nedan visar vi de huvudsakliga resultaten från den första, öppna delen av intervjuerna.

Tabell 4. Arbetsledarna i förstudien om vad som kännetecknar ungdomar som lyckas bra respektive mindre bra på arbetet enligt deras erfarenhet.

Positiva erfarenheter, de som lyckas är:	Negativa erfarenheter, de som inte lyckas är:
Orädda och visar framfötterna	Osäkra och omotiverade
Arbetsvilliga och tar initiativ	Avvaktande och inväntar instruktioner
Nyfikna och ställer frågor, intresserar sig för jobbet	Intresserade av annat än jobbet
Ödmjuka och läroaktiga	Omedvetna om egna brister
Noggranna och håller löften	Opålitliga, håller inte vad de lovar, kommer inte i tid

I den andra delen av varje intervju fick arbetsledaren välja ut kompetenser utifrån 34 kompetenskort. Varje kort beskrev en kompetens samt listade beteenden kopplade till den kompetensen, till exempel *Lagarbete: jobbar med andra människor gentemot gemensamma resultat, på eget initiativ*. Exempel på beteende: *vidtar åtgärder som stimulerar lagarbetet*. Efter att ha uppmanats att välja bort kort i flera steg återstod sex kompetenser som arbetsledaren bedömde vara nödvändiga och sex kompetenser som hon eller han bedömde vara önskvärda för unga medarbetare på den egna arbetsplatsen. Tabell 5 listar de fem kompetenser som arbetsledare inom respektive bransch i högst utsträckning bedömde vara viktiga för unga medarbetare på deras arbetsplats. Nummer ett är det som flest arbetsledare inom branschen valt, antingen som nödvändig eller önskvärd kompetens.

Tabell 5. Arbetsledarna i förstudien om vilka kompetenser som är nödvändiga eller önskvärda för arbetet, totalt samt per bransch.

Nr	Totalt	Byggverksamhet	Handel	Vård och omsorg	Bemannings
1	Stresstålighet	Social förmåga	Stresstålighet	Lyhördhet	Inlärningsförmåga
2	Inlärningsförmåga	Lagarbete	Kundinriktning	Flexibilitet	Social förmåga
3	Social förmåga	Egen organisering	Lagarbete	Inlärningsförmåga	Stresstålighet
4	Lagarbete	Disciplin	Inlärningsförmåga	Muntlig kommunikation	Flexibilitet
5	Flexibilitet	Kvalitetsinriktning	Social förmåga	Känslighet	Lagarbete

Kompetenserna är listade i fallande skala, där nummer ett är det som flest arbetsledare bedömt är nödvändig eller önskvärd.

Tabell 5 visar att det är lite olika kompetenser som prioriteras som allra viktigast inom de olika branscherna enligt resultaten från förstudien. Inom byggverksamhet är det social förmåga som hamnar i topp medan stresstålighet väljs av arbetsledarna inom handeln. Sammantaget finns ändå en relativt stor samstämmighet mellan de olika branscherna om man ser till några fler kompetenser än de allra viktigaste, enligt rapporten från Hucama.

Enkät om unga medarbetare 19–22 år

Frågor om din roll som arbetsledare och din arbetsgrupp						
1. Har du unga medarbetare 19–22 år i din arbetsgrupp? <i>Flera alternativ kan väljas.</i>						
☐ Ja, stycken i åldern 19–20 år ☐ Ja, stycken i åldern 21–22 år ☐ Nej, men jag hade det tidigare under hösten						
2. Hur länge har du varit arbetsledare på din nuvarande arbetsplats?						
☐ 1 år eller mindre ☐ 2–5 år ☐ 6–9 år ☐ 10 år eller mer						
3. Kan du som arbetsledare i praktiken bestämma vem som anställs i din arbetsgrupp?						
☐ Ja, jag bestämmer själv ☐ Ja, till stor del ☐ Ja, till viss del ☐ Nej						
4. För att få anställning i din arbetsgrupp, hur viktigt är det att en ung person...						
		Inte alls viktigt	Inte så viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Vet inte
a.	... har gått i gymnasiet?	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... har tagit examen/fått slutbetyg från gymnasiet?	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... har gått ett visst gymnasieprogram?	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Om viktigt, ange vilket:.....</i>					
d.	... har höga betyg från gymnasiet?	☐	☐	☐	☐	☐
e.	... har vana av arbetslivet sedan tidigare?	☐	☐	☐	☐	☐
f.	... har gått en utbildning efter gymnasiet?	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Om viktigt, ange vilken:.....</i>					
5. Vilken anställningsform är vanligast bland unga medarbetare i din arbetsgrupp?						
☐ Fast-/tillsvidareanställning ☐ Tidsbegränsad anställning, t.ex. vikariat eller projektanställning ☐ Extra-/timanställning ☐ Annan:.....						

6. Får nya unga medarbetare introduktion på din arbetsplats?

Flera alternativ kan väljas.

- ☐ Ja, de får gå bredvid en annan medarbetare
☐ Ja, de får en handledare/mentor
☐ Ja, de får gå en utbildning/kurs
☐ Ja, annan form av introduktion:.....
☐ Nej, de får ingen introduktion

Frågor om hur nöjd du är med dina unga medarbetares kunskaper och förmågor

Om du har flera unga medarbetare, svara på hur nöjd du är i genomsnitt.

7. MOTIVATION. Hur nöjd är du med dina unga medarbetare när det gäller förmåga att...

	Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		Kan ej svara /ej relevant
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a. ... lära sig nytt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. ... ta egna initiativ?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. ... visa intresse för arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. SKÖTSAMHET. Hur nöjd är du med dina unga medarbetare när det gäller förmåga att...

	Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		Kan ej svara /ej relevant
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a. ... följa regler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. ... passa tider?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. ... hålla vad de lovat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. ANSVARSTAGANDE. Hur nöjd är du med dina unga medarbetare när det gäller förmåga att...

	Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		Kan ej svara /ej relevant
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a. ... planera sitt eget arbete?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. ... arbeta säkerhetsmedvetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. ... ta ansvar för att arbetet blir utfört?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. SOCIAL FÖRMÅGA. Hur nöjd är du med dina unga medarbetare när det gäller förmåga att...												
		Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		Kan ej svara /ej relevant
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a.	... samarbeta med kollegor?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... göra sig förstådda i samtal?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... ta initiativ vid kontakt med kunder?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d.	... vara lyhörda för kundens behov?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. FLEXIBILITET. Hur nöjd är du med dina unga medarbetare när det gäller förmåga att...												
		Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		Kan ej svara /ej relevant
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a.	... anpassa sig till nya situationer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... prestera bra under tidspress?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. ÄMNEKUNSKAPER. Hur nöjd är du med dina unga medarbetare när det gäller förmåga att...												
		Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		Kan ej svara /ej relevant
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a.	... använda matematik?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... behärska engelska?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... uttrycka sig skriftligt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d.	... förstå skriftlig information?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e.	... använda yrkeskunskaper?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. ANVÄNDA UTRUSTNING. Hur nöjd är du med dina unga medarbetare när det gäller förmåga att...												
		Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		Kan ej svara /ej relevant
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a.	... använda verktyg/material/utrustning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... använda relevanta it-system?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Hur nöjd är du sammantaget med dina unga medarbetares kunskaper och förmågor?												
		Inte alls nöjd								I allra högsta grad nöjd		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15.	Hur väl uppfyller dina unga medarbetares kunskaper och förmågor dina förväntningar?	Inte alls	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	I allra högsta grad	
			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
16.	Tänk dig en grupp med unga medarbetare med perfekta kunskaper och förmågor. Hur nära ett sådant ideal är dina unga medarbetare?	Långt ifrån	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mycket nära	
			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Frågor om hur viktiga olika kunskaper och förmågor är för att klara arbetet														
17.	MOTIVATION. För att en ung medarbetare ska klara arbetet, hur viktigt är det att han/hon kan...													
		Inte alls viktigt	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	I allra högsta grad viktigt	Vet inte
a.	... lära sig nytt?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... ta egna initiativ?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... visa intresse för arbetet?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18.	SKÖTSAMHET. För att en ung medarbetare ska klara arbetet, hur viktigt är det att han/hon kan...													
		Inte alls viktigt	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	I allra högsta grad viktigt	Vet inte
a.	... följa regler?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... passa tider?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... hålla vad han/hon lovat?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19.	ANSVARSTAGANDE. För att en ung medarbetare ska klara arbetet, hur viktigt är det att han/hon kan...													
		Inte alls viktigt	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	I allra högsta grad viktigt	Vet inte
a.	... planera sitt eget arbete?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... arbeta säkerhetsmedvetet?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... ta ansvar för att arbetet blir utfört?		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. SOCIAL FÖRMÅGA. För att en ung medarbetare ska klara arbetet, hur viktigt är det att han/hon kan...												
a.	... samarbeta med kollegor?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... göra sig förstådd i samtal?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... ta initiativ vid kontakt med kunder?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d.	... vara lyhörd för kundens behov?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. FLEXIBILITET. För att en ung medarbetare ska klara arbetet, hur viktigt är det att han/hon kan...												
a.	... anpassa sig till nya situationer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... prestera bra under tidspress?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. ÄMNESKUNSKAPER. För att en ung medarbetare ska klara arbetet, hur viktigt är det att han/hon kan...												
a.	... använda matematik?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... behärska engelska?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	... uttrycka sig skriftligt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d.	... förstå skriftlig information?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e.	... använda yrkeskunskaper?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. ANVÄNDA UTRUSTNING. För att en ung medarbetare ska klara arbetet, hur viktigt är det att han/hon kan...												
a.	... använda verktyg/material/utrustning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	... använda aktuella it-system?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Finns det andra kunskaper och förmågor som är viktiga för att en ung medarbetare ska klara arbetet? Ange vilken/vilka:												
.....												
.....												
.....												

Avslutande fråga

25. Kan Skolverket kontakta dig vid senare tillfälle för att diskutera unga i arbetslivet?

- ☐ Ja, ni får kontakta mig
☐ Nej, jag vill inte bli kontaktad

Övriga kommentarer:

.....

.....

Tack för att du svarade på enkäten!

Statistik om sysselsättning

I den andra delen av rapporten samt i bilaga 2 redovisar Skolverket statistik om ungdomars sysselsättning inom olika branscher. Statistiken omfattar ungdomar 19–22 år som arbetade i november månad 2013.

Definitioner och klargöranden

Sysselsättningsstatus i november

Sysselsättningsstatus under november månad är ett vanligt mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt (förvärvsarbetande) räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes inkomstbringande arbete per vecka under november månad ett visst år. I denna rapport använder vi framför allt uppgifter från år 2013, vilket var de senaste uppgifterna vi hade tillgång till. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Branscher enligt SNI

Vid klassificering av branscher använder Skolverket standard för svensk näringsgrensindelning, SNI 2007. Samtliga företag och arbetsställen i Sverige har en femsiffrig SNI 2007-kod som beskriver vilken verksamhet de bedriver.

Huvudsakligen utgår vi från den indelning av SNI som används i SCB:s arbetskraftsundersökningar, så kallad grov nivå. I några fall har vi dock valt att särredovisa branscher för att bättre matcha gymnasieskolans program eller för att vi bedömt att det är av särskilt intresse för ungdomar. Av denna anledning redovisar vi handel och reparationer av motorfordon separat, liksom hotell och restaurang. Därutöver har vi lyft ut bemanning från finansiell verksamhet och företagstjänster.

Skolverket redovisar även utvecklingen över tid när det gäller antal sysselsatta inom olika branscher. För att kunna göra en lite längre tidsserie, från år 2000 till år 2013, har vi gjort en översättning av uppgifter från tidigare år. Uppgifterna mellan år 2000 och år 2007 är en översättning till SNI 2007, från SNI 92 respektive SNI 2002. Översättningen mellan SNI 2002 och SNI 2007 är gjord med hjälp av en nyckel som Skolverket skapat med utgångspunkt från årgång 2008. Det året redovisades resultatet både som SNI 2002 och SNI 2007. Översättningen mellan SNI 92 och Skolverkets nyckel är framtagen av SCB.

Program i gymnasieskolan

Vi redovisar ungdomar efter program i den tidigare gymnasieskolan (Lpf 94). Det beror på den långa eftersläpningen på sysselsättningsstatistiken, som medför att det ännu inte finns uppgifter tillgängliga om ungdomar som avslutat enligt Gy 2011. Det fåtal ungdomar som ändå har läst inom Gy 2011 har hänförs till de program inom den tidigare gymnasieskolan som ligger närmast. I kategorin *övriga program* ingår International Baccalaureate (IB), riksrekryterande utbildningar, specialutformade program och Waldorf.

Både ungdomar som har slutfört och ungdomar som har avbrutit sina studier i gymnasieskolan ingår i den statistik som vi redovisar. När det gäller program i gymnasieskolan avser vi i första hand det program där eleven har fullföljt sin utbildning. Om eleven inte har fullföljt en utbildning avser vi det sista program eleven har varit registrerad på.

Yrkesuppgifter

För varje bransch redovisar vi i bilaga 2 exempel på vanliga yrkesområden bland ungdomar. Avsikten är att ge en fingervisning om vilka typer av arbeten det kan handla om. Yrkesuppgifterna kommer från yrkesregistret vid SCB och redovisas på 3-siffernivå enligt nomenklaturen Svensk standard för yrkesklassificering (SSYK). Eftersom det finns en stor osäkerhet kring uppgifterna redovisar vi inga antalsuppgifter. Skolverket har bara tillgång till yrkesuppgifter för ungdomar som har haft en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden. Även för dessa grupper saknas i vissa fall uppgift om yrke. Vi väljer därför att enbart ge exempel på vanliga yrkesområden.

Utländsk bakgrund

Utlandsfödda ungdomar samt ungdomar som är födda i Sverige och vars båda föräldrar är födda utomlands kategoriseras som ungdomar med utländsk bakgrund. Uppgift om utländsk bakgrund år 2013 redovisar vi för de ungdomar som någon gång har studerat i den svenska gymnasieskolan. För övriga drygt 4 700 ungdomar saknar Skolverket uppgift om utländsk bakgrund.

Etableringsstatus

Som komplement till sysselsättningsstatus använder vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om framför allt årsinkomst samt förekomst av studier och arbetslöshet. Det ger därmed mer information om i vilken utsträckning en individ har arbetat under året och om hon eller han har haft studier som huvudsaklig sysselsättning. Måttet är framtaget av SCB i samarbete med Högskoleverket (numera Universitetskanslersämbetet) och används av flera myndigheter för att belysa etablering på arbetsmarknaden efter avslutade studier. Även i Skolverkets årliga statistik om verksamhet efter gymnasieskolan är etableringsstatus det centrala måttet.

Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i den svenska gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. Det motsvarar 75 procent av samtliga sysselsatta 19–22 år i november 2013. För ungdomar som avslutat gymnasieskolan våren 2013 är måttet inte lämpligt, eftersom dessa ungdomar rimligen inte har kunnat arbeta under hela året.

Det är viktigt att observera att etablerad i detta sammanhang inte är att likställa med en tillsvidareanställning. Etablerad betyder att en person har tjänat tillräckligt mycket under året för att arbete ska ses som huvudsaklig sysselsättning. Till exempel kan en person som har haft flera olika tillfälliga anställningar räknas som etablerad, givet att hon eller han har tjänat tillräckligt mycket under året samt inte har fått arbetslöshetsersättning under eventuella perioder av arbetslöshet.

Nedan redogör vi för de definitioner och inkomstgränser som gäller för måttet etableringsstatus år 2013. Vi utelämnar kategorin *utanför arbetsmarknaden*, då ungdomar som har varit sysselsatta i november per definition inte kan tillhöra denna kategori. De fem kategorier som används är:

Etablerad ställning på arbetsmarknaden

Arbetsinkomst på minst 178 900 kr, sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition (november månad 2013), inga händelser som indikerar arbetslöshet och inga händelser som indikerar arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning.

Osäker ställning på arbetsmarknaden

Arbetsinkomst på minst 151 300 kr och upp till 178 900 kr. Vid inkomst av aktiv näringsverksamhet gäller ingen nedre inkomstgräns. Inte klassificerad som studerande. *Eller:* Arbetsinkomst på minst 178 900 kr och under året förekomst av arbetslöshet (hel- eller deltid), arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller inte klassificerad som sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition. Inte klassificerad som studerande.

Svag ställning på arbetsmarknaden

Arbetsinkomst upp till 151 300 kr. Inte klassificerad som studerande. *Eller:* Arbetsinkomst på minst 151 300 kr och under året förekomst av heltidsarbetslöshet/arbetsmarknadspolitiska åtgärder som överstiger 274 dagar. Inte klassificerad som studerande.

Högskolestudier

Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen 2013 och erhållit någon form av studieersättning samma år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden.

Övriga studier

Erhållit någon form av studieersättning under år 2013. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande.

BILAGA 2

Branschblad

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk var en bransch som sysselsatte relativt få ungdomar. Bara en (1) procent av samtliga ungdomar 19–22 år som arbetade i november 2013 arbetade inom denna bransch. Tre av fyra av dem var män och få hade utländsk bakgrund. Hälften av alla sysselsatta ungdomar kom från naturbruksprogrammet. Det var också hälften som hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden.

FAKTARUTA

Jordbruk, skogsbruk och fiske (Avdelning A, SNI 01–03)

Omfattar följande huvudgrupper:

- Jordbruk och jakt samt service i anslutning här till
- Skogsbruk
- Fiske och vattenbruk

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Maskinförare
- Skogsbrukare
- Djuruppfödare och djurskötare

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

En liten bransch

Jord- och skogsbruk var ingen stor bransch för ungdomar. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom jord- och skogsbruk i november 2013 samt några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.¹

Tabell 1. Jord- och skogsbruk. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	4 045	1 111	2 934
Andel (%) kvinnor	27	.	.
Andel (%) män	73	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	3	4	3
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	96	98	95
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	1	1	2
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom jord- och skogsbruk 16–64 år	6	7	6

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att drygt 4 000 ungdomar 19–22 år arbetade inom jord- och skogsbruk i november 2013. Det motsvarar drygt en procent av alla i de åldrarna som var sysselsatta. Nästan tre av fyra av ungdomarna var män. De allra flesta hade svensk bakgrund.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde omkring sex procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var på samma nivå som genomsnittet för arbetsmarknaden. Ungdomar var därmed inte underrepresenterade inom jord- och skogsbruk, men eftersom branschen sysselsatte relativt få totalt sett var det antalsmässigt också få ungdomar.

¹ Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Ingen nedgång efter finanskrisen

Över tid har antalet sysselsatta ungdomar inom jord- och skogsbruk ökat. Diagram 1 åskådliggör hur många ungdomar som var sysselsatta inom branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Jord- och skogsbruk. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

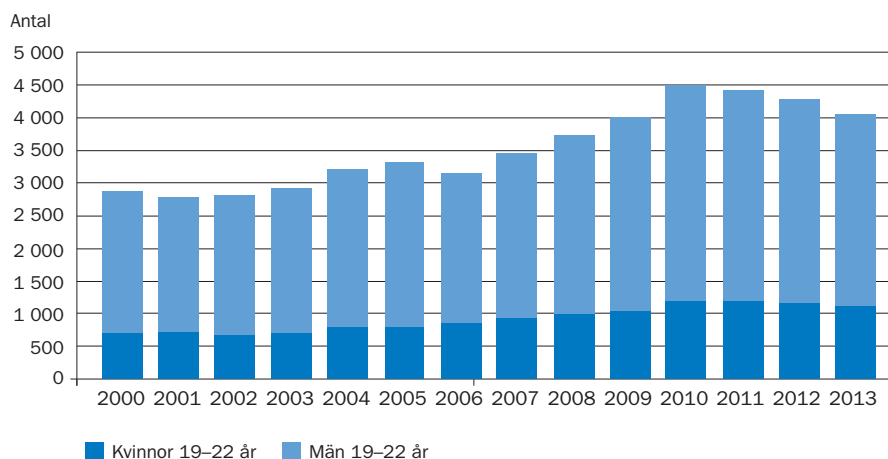

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta ungdomar inom jord- och skogsbruk i stort ökade bland både kvinnor och män mellan åren 2000 och 2010, för att därefter minska något. År 2013 var drygt 4 000 ungdomar sysselsatta inom branschen, jämfört med knapp 2 900 tretton år tidigare. Värt att notera är att antalet sysselsatta ungdomar inom jord- och skogsbruk ökade även efter 2008 års finanskris, istället för att minska som för arbetsmarknaden i stort.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom jord- och skogsbruk under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Jord- och skogsbruk. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

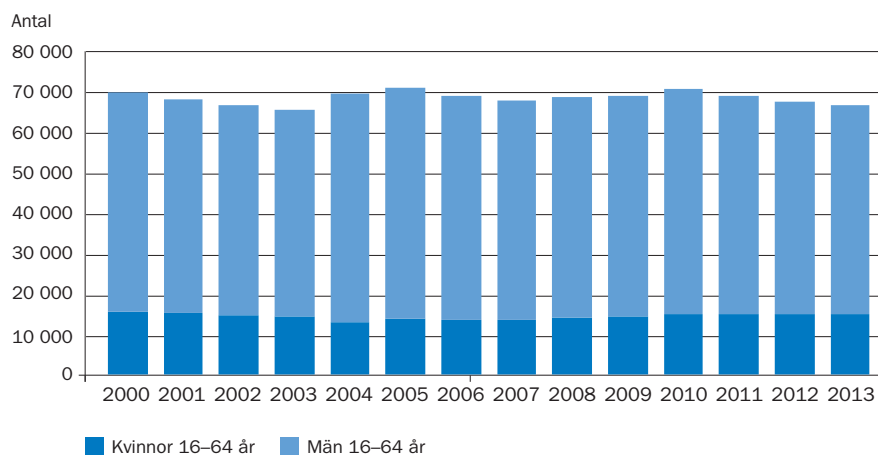
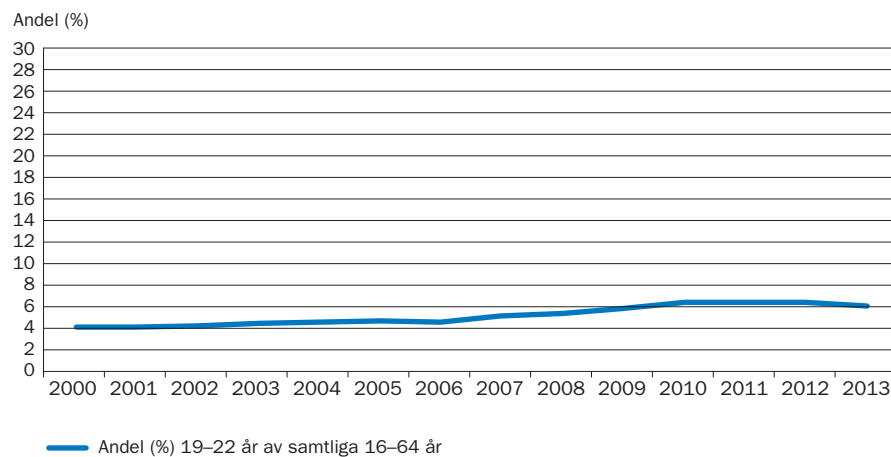

Diagram 3. Jord- och skogsbruk. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

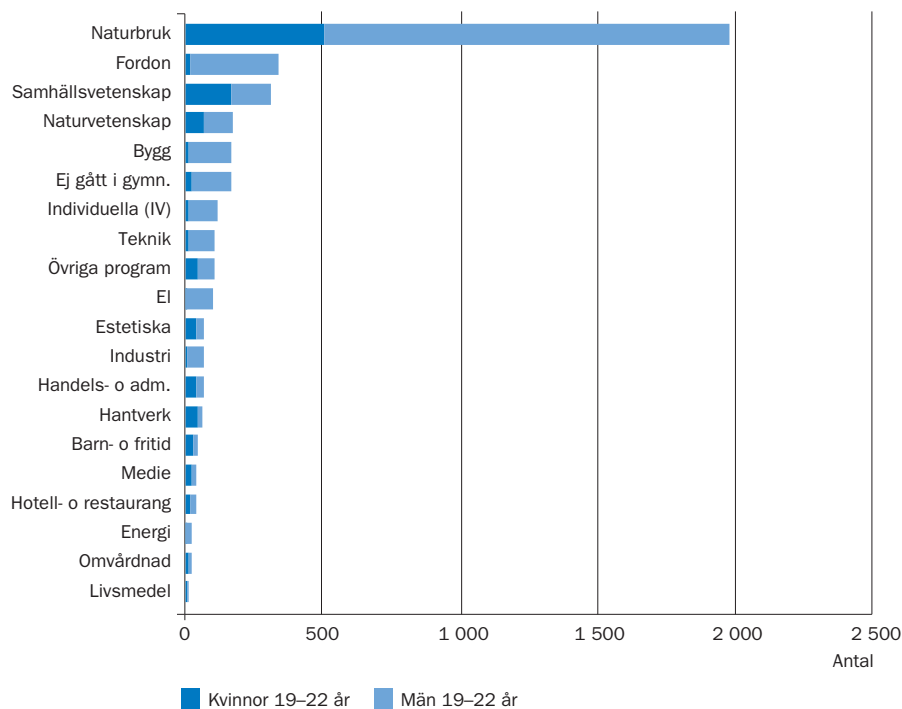

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett var relativt stabilt under åren 2000–2013. Diagram 3 visar att ungdomar 19–22 år utgjorde en större andel av samtliga sysselsatta inom jord- och skogsbruk år 2013 jämfört med år 2000.

Framför allt ungdomar från naturbruksprogrammet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom jord- och skogsbruk hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Jord- och skogsbruk. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att naturbruksprogrammet var det program som klart flest hade studerat bland ungdomarna som arbetade inom jord- och skogsbruk. I princip hälften av de drygt 4 000 sysselsatta inom branschen 2013 hade gått naturbruksprogrammet. Därefter var det fordonsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet som flest ungdomar hade rekryterats från.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just jord- och skogsbruk. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom jord- och skogsbruk, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Jord- och skogsbruk. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

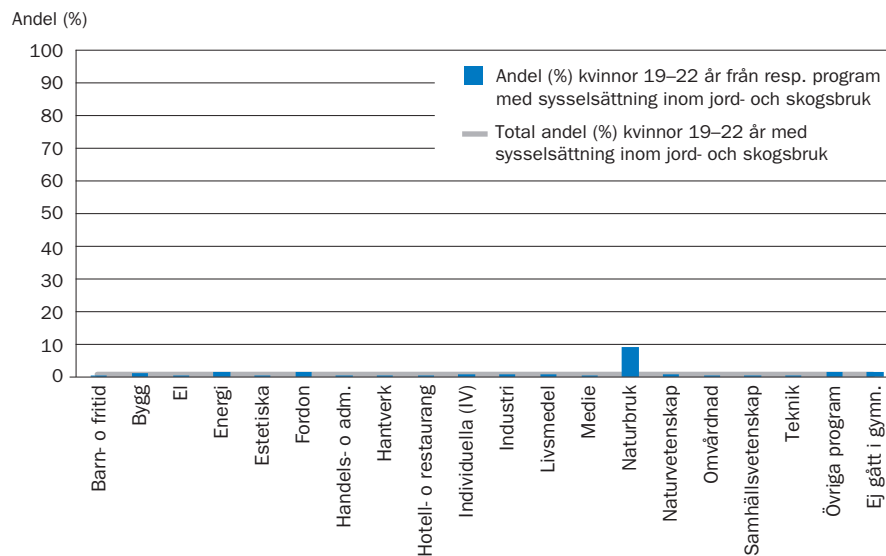
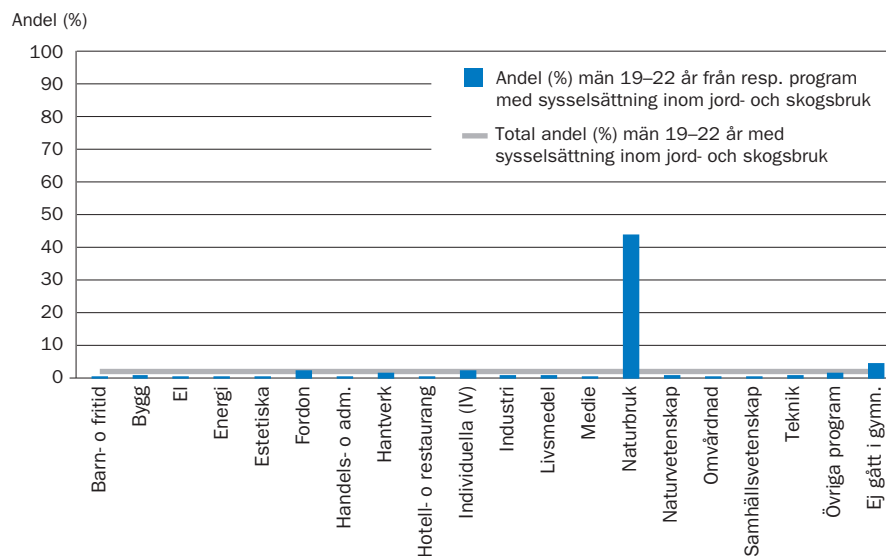

Diagram 6. Jord- och skogsbruk. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att naturbruksprogrammet också var det gymnasieprogram där *störst andel* av de sysselsatta ungdomarna 19–22 år hade en sysselsättning inom jord- och skogsbruk. Framför allt var andelen stor bland männen. Över 40 procent av de män som hade studerat på naturbruksprogrammet och som hade ett arbete i november 2013, arbetade inom branschen. Bland kvinnorna var motsvarande andel nio procent. Det innebär att drygt 90 procent av de kvinnor som hade studerat naturbruksprogrammet och som hade en sysselsättning i november 2013, arbetade inom andra branscher än jord- och skogsbruk.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel anställda ungdomar inom jord- och skogsbruk i november 2013, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Förutom naturbruksprogrammet var det bland männen också en större andel ungdomar som inte hade gått i gymnasieskolan som arbetade inom jord- och skogsbruk, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Till antal räknat var det dock relativt få personer det handlade om (jmf diagram 4).

Åtta av tio hade slutbetyg från gymnasieskolan

Utifrån statistiken kan vi beskriva hur långt ungdomarna som arbetade inom jord- och skogsbruk hade nått i gymnasieskolan. Tabell 2 redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom jord- och skogsbruk respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Jord- och skogsbruk. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Jord- och skogsbruk		Samtliga branscher	Jord- och skogsbruk	Samtliga branscher	Jord- och skogsbruk	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	3 240	80	83	84	85	79	80
varav med grundl. behörighet	2 636	65	73	76	78	61	68
Högst åk 3	366	9	10	8	8	9	11
Högst åk 2	85	2	2	2	2	2	2
Högst åk 1	107	3	2	2	2	3	3
Studerade i gymn. ht 13	81	2	2	2	2	2	2
Ej gått i gymn.	166	4	2	2	1	5	2
Totalt	4 045	100	100	100	100	100	100

Av tabell 2 framgår att resultaten var snarlika för ungdomar inom jord- och skogsbruk jämfört med samtliga ungdomar med en sysselsättning. Åtta av tio av de sysselsatta i åldrarna 19–22 år inom jord- och skogsbruk hade ett slutbetyg från gymnasieskolan. En skillnad mellan jord- och skogsbruk och samtliga branscher var att en mindre andel av ungdomarna inom jord- och skogsbruk hade ett slutbetyg med grundläggande behörighet jämfört med samtliga branscher (65 jämfört med 73 procent). Det var också en något större andel som inte hade studerat i gymnasieskolan (4 jämfört med 2 procent).

Hälften var etablerade på arbetsmarknaden

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Det säger däremot ingenting om anställningsform. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom jord- och skogsbruk i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.²

Tabell 3. Jord- och skogsbruk. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	51	1 457	36	284	57	1 173
Osäker ställning på arbetsmarknaden	18	518	20	157	17	361
Svag ställning på arbetsmarknaden	19	530	24	188	17	342
Högskolestudier	7	208	12	97	5	111
Övriga studier	5	136	8	59	4	77
Totalt	100	2 849	100	785	100	2 064

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 70 procent av ungdomarna inom jord- och skogsbruk.

Tabell 3 visar att hälften av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom jord- och skogsbruk, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Övriga ungdomar inom branschen hade en svagare ställning på arbetsmarknaden, alternativt räknades som studerande. Knappt var femte ungdom (18 procent) hade en osäker ställning på arbetsmarknaden. Totalt klassades 9 procent av männen och 20 procent av kvinnorna som studerande.

² Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Industri

Nästan var tionde ungdom med en sysselsättning i november 2013 arbetade inom industrin. Tre av fyra av dem var män. Sedan år 2000 har antalet ungdomar med en sysselsättning inom industrin minskat kraftigt, tydligast i samband med 2008 års finanskris. Männen som arbetade inom industri hade ofta en bakgrund på branschnära program som industri, el och fordon. Kvinnorna rekryterades i större utsträckning från studieförberedande program. Drygt hälften hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden.

FAKTARUTA

Industri (Avdelning B–E, SNI 05–33, 35–39)

Branschen omfattar:

- Utvinning av mineral (SNI 05–09)
- Tillverkning (SNI 10–33)
- Försörjning av el, gas, värme och kyla (SNI 35)
- Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering (SNI 36–39)

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Montörer
- Maskinoperatörer, metall- och mineralbehandling
- Övriga maskinoperatörer och montörer

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

En stor bransch på arbetsmarknaden

Industrin var en relativt stor bransch för ungdomar 19–22 år. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom industri i november 2013 samt några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.³

Tabell 1. Industri. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	25 153	6 496	18 657
Andel (%) kvinnor	26	.	.
Andel (%) män	74	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	9	9	9
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	98	99	98
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	9	5	14
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom industri 16–64 år	4	4	4

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i den svenska gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att drygt 25 000 ungdomar 19–22 år arbetade inom industrin i november 2013. Det motsvarar nio procent av alla i de åldrarna som var sysselsatta. Tre av fyra av ungdomarna var män. Knappt var tionde hade utländsk bakgrund.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde omkring fyra procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var under genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent. Förklaringen till att många ungdomar arbetade inom industri var därmed inte att branschen var ungdomsintensiv, utan att det var en bransch som sysselsatte många totalt sett.

3 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Kraftig nedgång i samband med finanskrisen

Över tid har antalet sysselsatta ungdomar inom industrin minskat kraftigt. Diagram 1 åskådliggör hur många ungdomar som var sysselsatta inom branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Industri. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

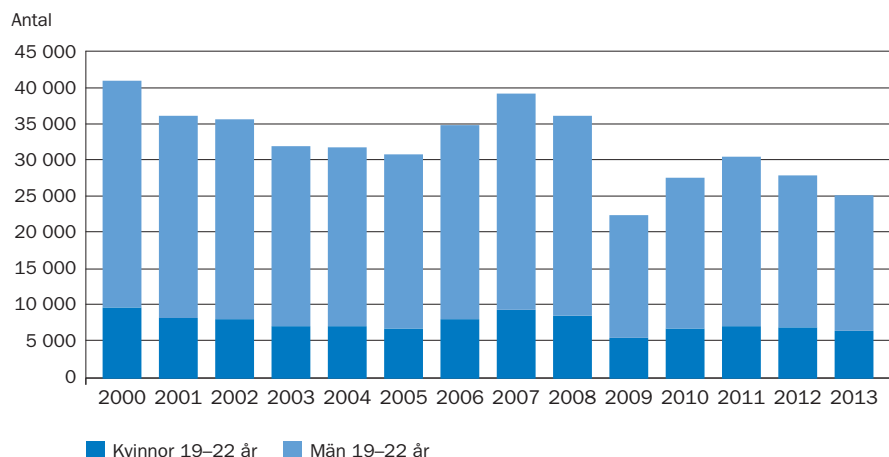

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta ungdomar inom industri totalt sett minskade bland både män och kvinnor mellan åren 2000 och 2013. År 2013 var 25 000 ungdomar anställda inom branschen, jämfört med drygt 40 000 tretton år tidigare. Det motsvarar en minskning med närmare 40 procent. Diagrammet visar samtidigt att antalet sysselsatta ungdomar inom industrin har varierat mycket över åren. Den största minskningen skedde efter 2008 års finanskris. Totalt sett var industrin den bransch som backade mest av alla de branscher vi redovisar uppgifter för.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom industri under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Industri. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

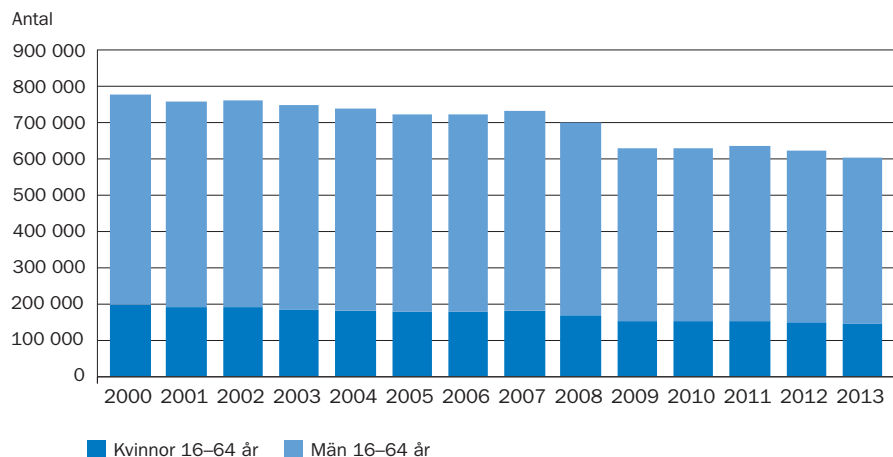
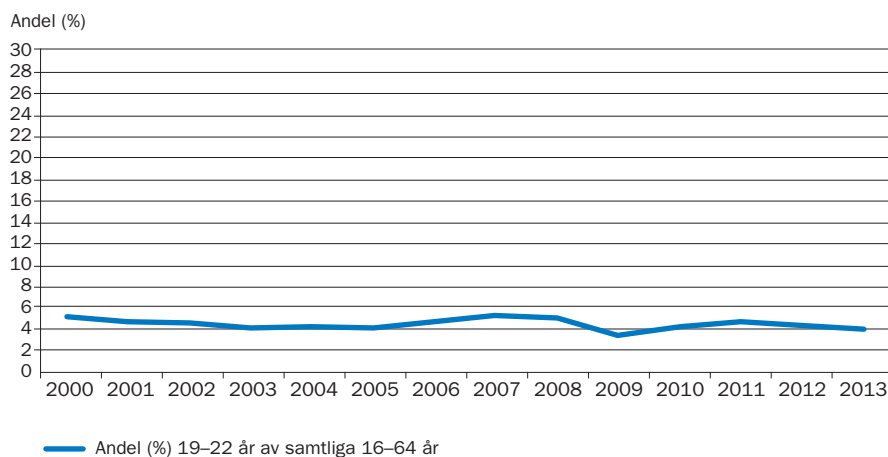

Diagram 3. Industri. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

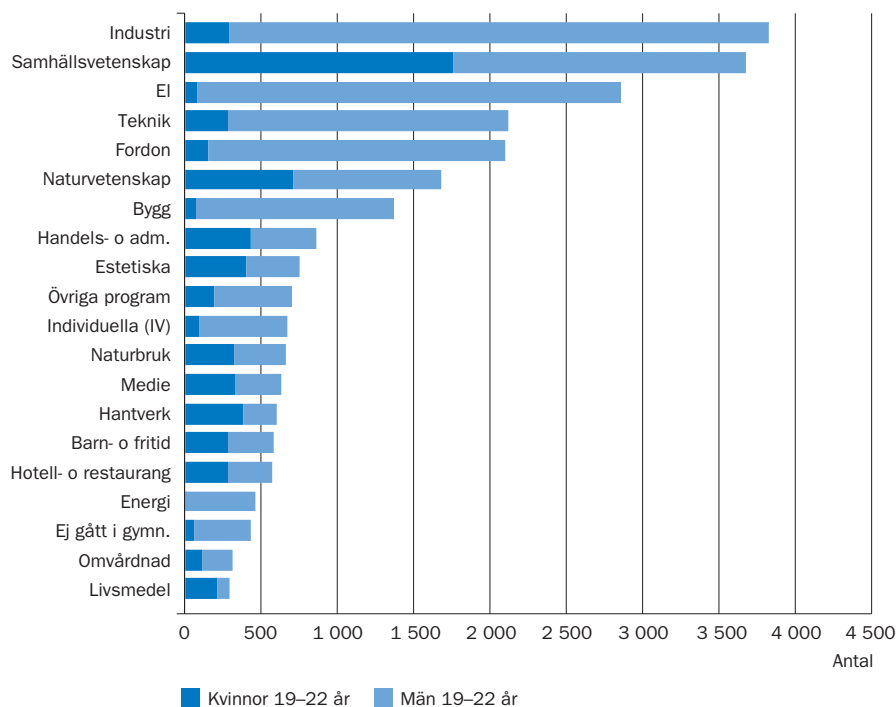

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett sjönk successivt under åren 2000–2013. I samband med 2008 års finanskris skedde ett lite större tapp. Diagram 3 visar att ungdomar 19–22 år utgjorde en något mindre andel av samtliga sysselsatta inom industri år 2013 jämfört med år 2000. Andelen ungdomar inom branschen minskade tydligt efter 2008 års finanskris. Det tyder på att ungdomar drabbades hårdare än andra av krisen.

Många män från industriprogrammet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom industrin hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Industri. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att industriprogrammet var det program som flest inom industri hade studerat, totalt 15 procent. Nästan lika vanligt var samhällsvetenskapsprogrammet. Det fanns tydliga könsskillnader när det gäller bakgrund i gymnasieskolan bland ungdomar som arbetade inom industrin. Många män kom från yrkesförberedande program som industri, el och fordon. Kvinnorna kom till största del från studieförberedande program och då främst samhällsvetenskapsprogrammet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just industrin. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom industrin, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Industri. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

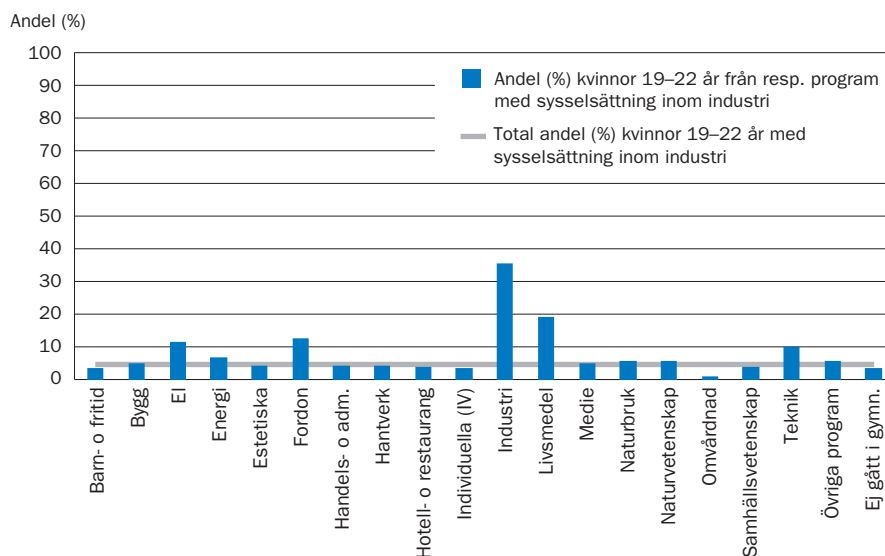
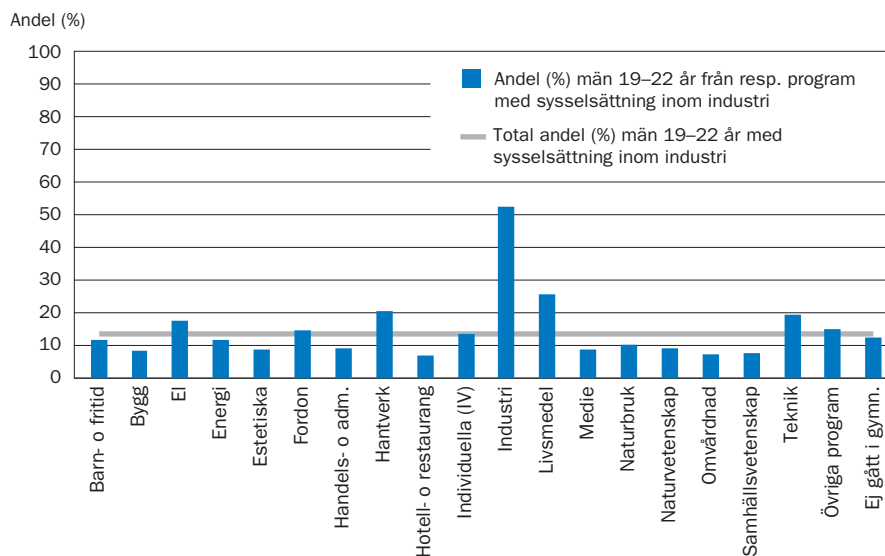

Diagram 6. Industri. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att industriprogrammet också var det gymnasieprogram där *störst andel* av de sysselsatta ungdomarna 19–22 år hade en sysselsättning inom industri. Över hälften av de män som hade studerat på industriprogrammet och som hade ett arbete i november 2013, arbetade inom branschen. Bland kvinnorna var motsvarande andel drygt en tredjedel. Det innebär att nästan två tredjedelar av de kvinnor som hade studerat industriprogrammet och som hade en sysselsättning i november 2013, arbetade inom andra branscher än industrin.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel anställda ungdomar inom industri, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Förutom industriprogrammet utmärkte sig bland annat livsmedelsprogrammet. Till antal räknat var det få som hade studerat livsmedelsprogrammet (jmf diagram 4), men av de som hade studerat detta program och hade en sysselsättning återfinns en hel del inom industrin. Det kan ses mot bakgrund av att livsmedelsframställning räknas till industrin.

Drygt åtta av tio hade slutbetyg från gymnasieskolan

Utifrån statistiken kan vi beskriva hur långt ungdomarna som arbetade inom industri hade nått i gymnasieskolan. Tabell 2 redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom industri respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Industri. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Industri	Samtliga branscher		Industri	Samtliga branscher	Industri	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	20 618	82	83	88	85	80	80
varav med grundl. behörighet	17 463	69	73	80	78	66	68
Högst åk 3	2 520	10	10	7	8	11	11
Högst åk 2	552	2	2	1	2	2	2
Högst åk 1	554	2	2	1	2	2	3
Studerade i gymn. ht 13	471	2	2	2	2	2	2
Ej gått i gymn.	438	2	2	1	1	2	2
Totalt	25 153	100	100	100	100	100	100

Av tabell 2 framgår att resultaten var snarlika för ungdomar inom industri jämfört med samtliga ungdomar med en sysselsättning. Drygt åtta av tio av de sysselsatta i åldrarna 19–22 år inom industri hade ett slutbetyg från gymnasieskolan. En skillnad mellan industri och samtliga branscher var att en mindre andel av ungdomarna inom industri hade ett slutbetyg med grundläggande behörighet jämfört med samtliga branscher (69 jämfört med 73 procent). Det förklaras både av att fler män hade en sysselsättning inom industri och av att männen inom industri fick slutbetyg med grundläggande behörighet i något lägre utsträckning än män totalt sett.

Drygt hälften var etablerade

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom industri i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.⁴

Tabell 3. Industri. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	52	9 615	43	1 934	55	7 681
Osäker ställning på arbetsmarknaden	20	3 651	18	833	20	2 818
Svag ställning på arbetsmarknaden	15	2 739	17	767	14	1 972
Högskolestudier	9	1 628	16	748	6	880
Övriga studier	4	796	6	255	4	541
Totalt	100	18 429	100	4 537	100	13 892

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 73 procent av ungdomarna inom industri.

Tabell 3 visar att drygt hälften av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom industri, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det var en högre andel män än kvinnor som hade en etablerad ställning. Övriga ungdomar hade en svagare ställning på arbetsmarknaden, alternativt räknades som studerande. Var femte ungdom (20 procent) hade en osäker ställning på arbetsmarknaden. Totalt klassades 10 procent av männen och 22 procent av kvinnorna som studerande.

⁴ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Byggverksamhet

Byggverksamhet var en bransch som sysselsatte många unga i november 2013. Antalet sysselsatta inom branschen mer än fördubblades mellan år 2000 och år 2013. Drygt nio av tio av de sysselsatta ungdomarna var män. Vanligast var att de unga inom branschen hade gått byggprogrammet i gymnasieskolan, följt av elprogrammet. Det skiljde sig åt från många andra branscher, där ungdomar från samhällsvetenskapsprogrammet utgjorde en stor andel. Två av tre ungdomar inom byggverksamhet i november 2013 hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, vilket var långt över genomsnittet. Byggverksamhet framstår som en bransch där många får arbete mer eller mindre direkt efter gymnasiestudier på branschnära program.

FAKTARUTA

Byggverksamhet (Avdelning F, SNI 41-43)

Omfattar följande huvudgrupper:

- Byggande av hus
- Anläggningsarbeten
- Specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Byggnads- och anläggningsarbetare
- Byggnadshantverkare
- Målare, lackerare, skorstensfejare m.fl.

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Var tionde sysselsatt ungdom inom byggverksamhet

Byggverksamhet var en bransch som sysselsatte många unga. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom byggverksamhet i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.⁵

Tabell 1. Byggverksamhet. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	25 309	1 789	23 520
Andel (%) kvinnor	7	.	.
Andel (%) män	93	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	5	6	5
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	98	98	98
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	9	1	17
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom byggverksamhet 16–64 år	8	7	8

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i den svenska gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att många ungdomar – drygt 25 000 – arbetade inom byggverksamhet i november 2013. Det var nästan var tionde av alla sysselsatta i de åldrarna. Framför allt var det en stor bransch för unga män, då över nio av tio av ungdomarna var män.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde åtta procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var över genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent. Byggbranschen var följaktligen en mer ungdomsintensiv bransch jämfört med många andra.

5 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Fördubbling av antal unga sedan år 2000

Över tid har antalet sysselsatta unga inom byggverksamhet ökat mycket kraftigt. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Byggverksamhet. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

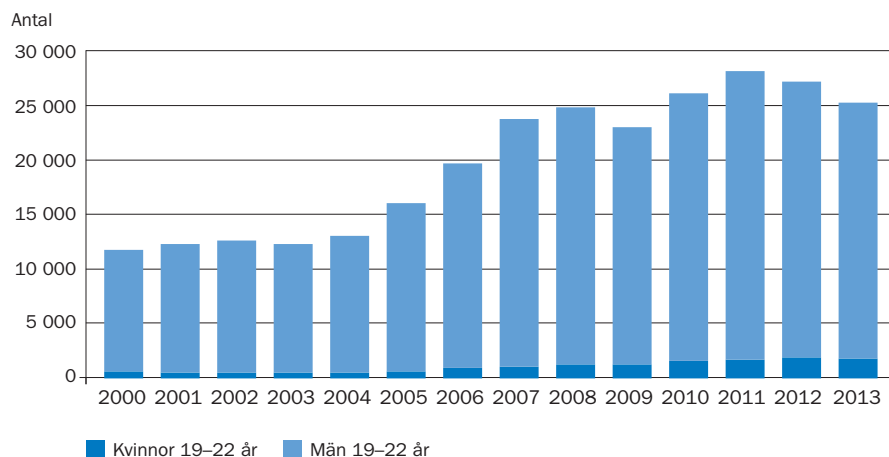

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom byggverksamhet sammantaget ökade kraftigt under ett antal år. Antalet unga inom branschen mer än fördubblades mellan år 2000 och år 2013, trots en viss minskning efter 2008 års finanskris och även på senare år. Sett till antal var det framför allt fler män som fick sysselsättning inom branschen.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar inom byggverksamhet i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom byggverksamhet under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Byggverksamhet. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

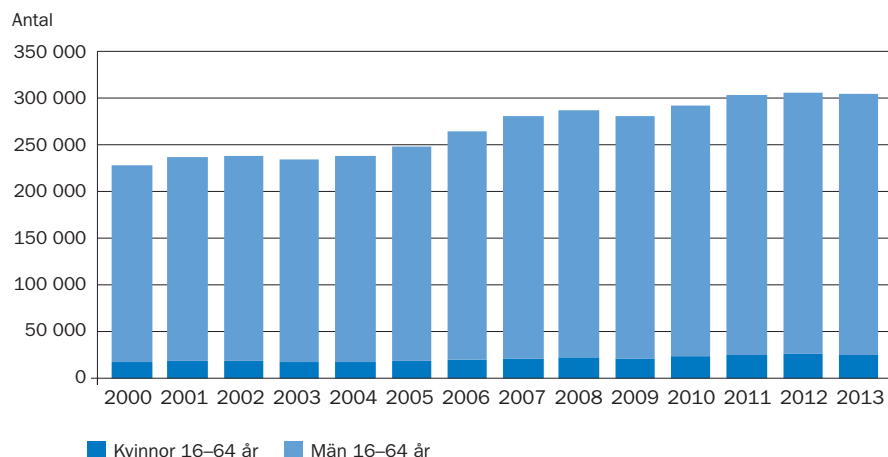
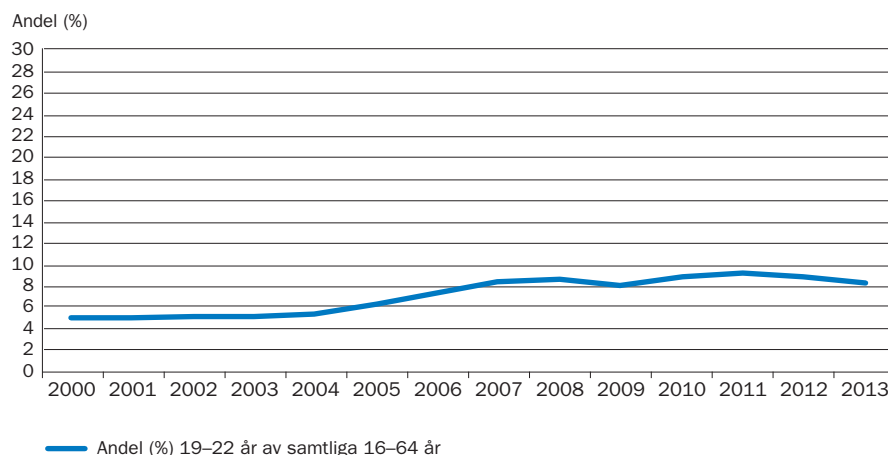

Diagram 3. Byggverksamhet. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

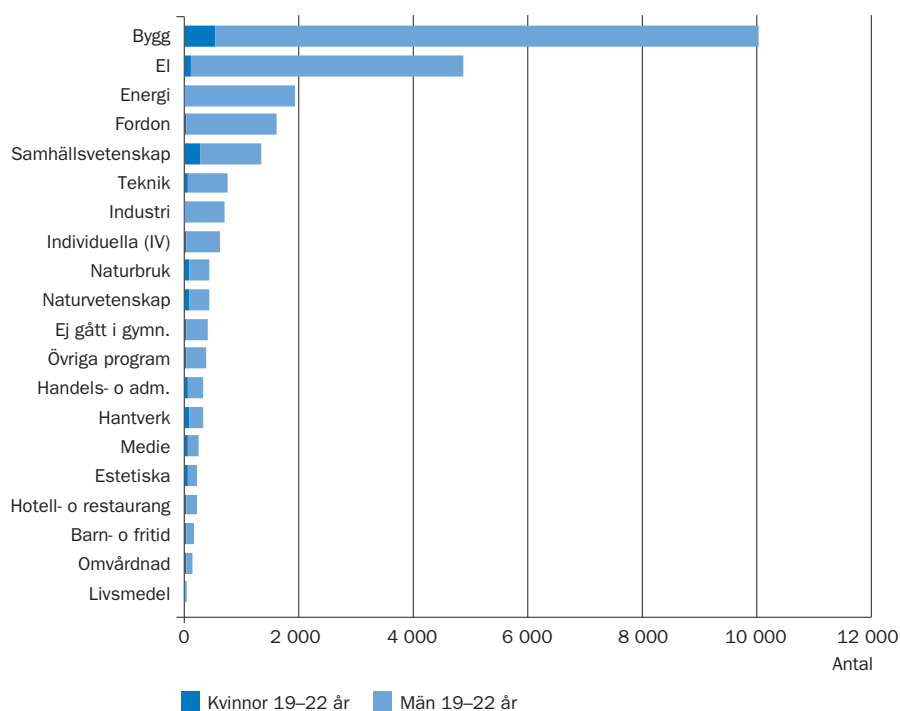

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett ökade successivt under åren 2000–2013, med undantag för en mindre nedgång i samband med 2008 års finanskris. Diagram 3 visar samtidigt att ungdomar 19–22 år utgjorde en större andel av samtliga sysselsatta inom byggverksamhet år 2013 jämfört med år 2000, en ökning från fem till åtta procentenheter. Det innebär att antalet sysselsatta ungdomar inom byggverksamhet ökade både för att branschen som helhet växte och också för att andelen ungdomar inom branschen blev större. Byggbranschen blev med andra ord mer ungdomsintensiv under dessa år.

Män från branschnära program i klar majoritet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom byggverksamhet hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Byggverksamhet. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att unga som arbetade inom byggbranschen till övervägande del hade gått byggprogrammet; 10 000 eller motsvarande 40 procent. Många hade också gått elprogrammet, följt av andra mansdominerade utbildningar som energiprogrammet och fordonsprogrammet. Av kvinnorna, som alltså var i klar minoritet bland ungdomarna inom branschen, hade de flesta gått byggprogrammet, följt av samhällsvetenskapsprogrammet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just byggverksamhet. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom byggverksamhet, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Byggverksamhet. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

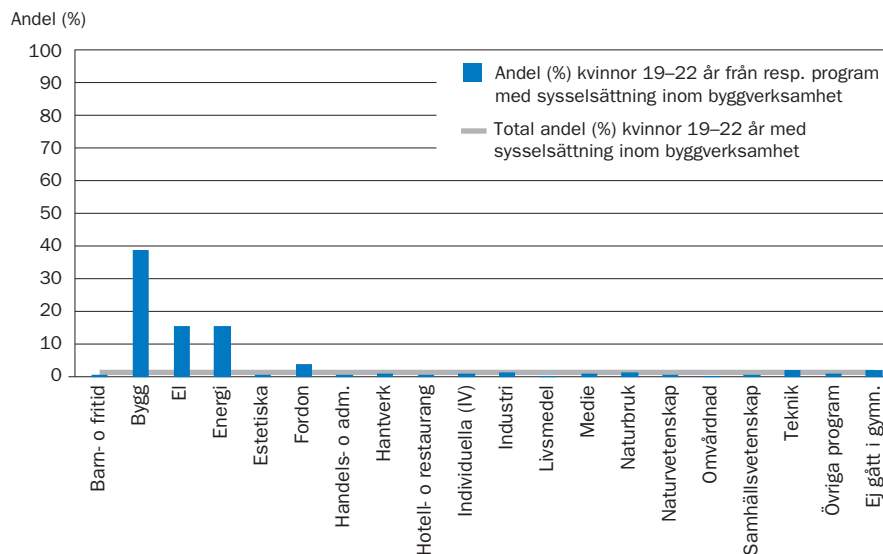
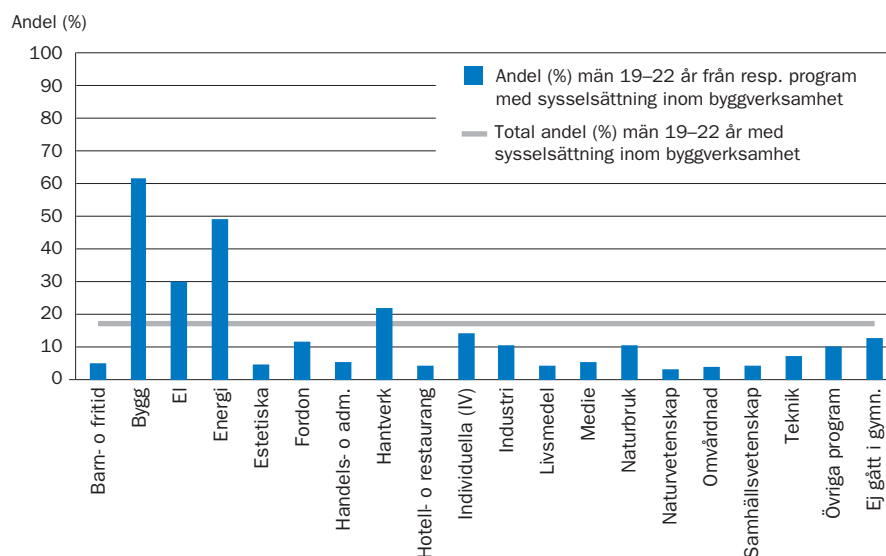

Diagram 6. Byggverksamhet. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att en stor del av både kvinnor och män från bygg-, energi- och elprogrammen hade sysselsättning inom byggverksamhet i november 2013, av samtliga som studerat dessa program och hade en sysselsättning. Andelarna var ännu större för män än för kvinnor. Av de män som hade studerat byggprogrammet och som hade en sysselsättning i november 2013, var drygt sex av tio verksamma inom byggbranschen.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom byggverksamhet, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. För män handlade det förutom de tidigare nämnda utbildningarna om hantverksprogrammet.

Fler än genomsnittet med slutbetyg

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom byggverksamhet respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Byggverksamhet. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Byggverksamhet		Samtliga branscher	Byggverk-samhet	Samtliga branscher	Byggverk-samhet	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	21 330	84	83	86	85	84	80
varav med grundl. behörighet	18 363	73	73	78	78	72	68
Högst åk 3	2 131	8	10	7	8	9	11
Högst åk 2	539	2	2	2	2	2	2
Högst åk 1	597	2	2	1	2	2	3
Studerade i gymn. ht 13	287	1	2	2	2	1	2
Ej gått i gymn.	425	2	2	2	1	2	2
Totalt	25 309	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att de unga männen inom byggverksamhet hade fått slutbetyg i större utsträckning än genomsnittet för samtliga branscher. Skillnaden var 84 jämfört med 80 procent. Det var också en större andel män som hade fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet, 72 jämfört med 68 procent. För kvinnornas del var studieresultaten i nivå med genomsnittet.

Två tredjedelar etablerade

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom byggverksamhet i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.⁶

Tabell 3. Byggverksamhet. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	65	12 311	50	663	66	11 648
Osäker ställning på arbetsmarknaden	19	3 536	18	242	19	3 294
Svag ställning på arbetsmarknaden	12	2 341	17	219	12	2 122
Högskolestudier	2	407	9	123	2	284
Övriga studier	2	473	5	70	2	403
Totalt	100	19 068	100	1 317	100	17 751

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 75 procent av ungdomarna inom byggverksamhet.

Tabell 3 visar att två tredjedelar av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom byggverksamhet, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Jämfört med flertalet andra branscher var det en mycket stor andel. Det var samtidigt en större andel män än kvinnor som hade en etablerad ställning, 66 jämfört med 50 procent. Andelen som kombinerade sysselsättning inom byggbranschen med studier var liten; ett par procent vardera för högskolestudier respektive övriga studier. Studier var vanligare bland kvinnor än bland män. Byggverksamhet framstår som en bransch där många (framför allt unga män) får arbete mer eller mindre direkt efter gymnasiestudier på branschnära program.

⁶ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Reparationer av motorfordon

Reparationer av motorfordon var en bransch som framför allt sysselsatte unga män. I november 2013 arbetade närmare 5 000 unga män och 700 unga kvinnor inom branschen. Över tid har antalet unga anställda inom branschen ökat. Det var till största del ungdomar som hade gått fordonsprogrammet i gymnasieskolan som arbetade inom reparationer. Två tredjedelar hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, vilket var klart över genomsnittet för samtliga branscher. Sammantaget verkar det vara en bransch där framför allt unga män relativt lätt blir etablerade på arbetsmarknaden.

FAKTARUTA

Handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar (SNI 45)

Egentligen ingår reparationer i handel (Avdelning G), men redovisas här separat eftersom det tydligt pekar mot ett annat gymnasieprogram.

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Maskin- och motorreparatörer
- Försäljare, detaljhandel; demonstratörer m.fl.

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

En mansdominerad bransch

Reparationer av motorfordon sysselsatte framför allt unga män. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom reparationer i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.⁷

Tabell 1. Reparationer. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	5 642	705	4 937
Andel (%) kvinnor	12	.	.
Andel (%) män	88	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	9	6	9
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	98	98	98
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	2	1	4
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom reparationer 16–64 år	8	8	8

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i den svenska gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att drygt 5 600 ungdomar var sysselsatta inom reparationer i november 2013. Av dem var närmare 5 000 unga män och 700 unga kvinnor. Nio procent hade utländsk bakgrund.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde åtta procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var över genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent.

⁷ Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Antalet sysselsatta har ökat över tid

Över tid har antalet sysselsatta unga inom reparationer successivt ökat. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Reparationer. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

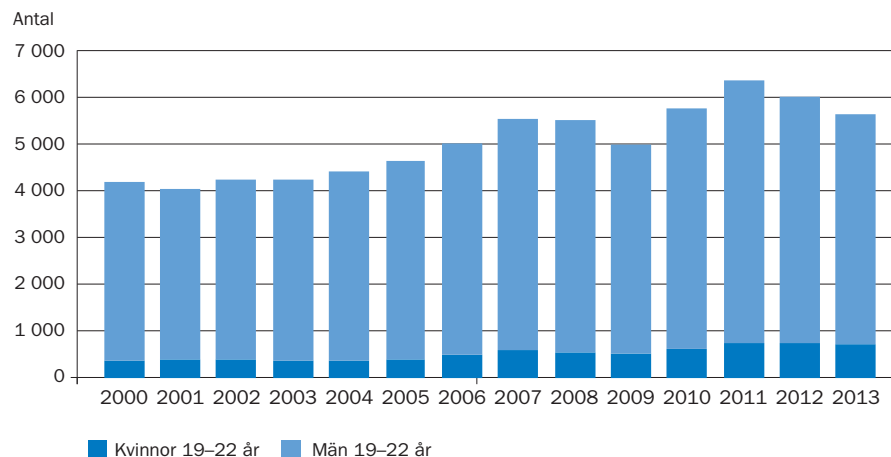

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom reparationer sammantaget har ökat sedan år 2000 bland både män och kvinnor. Efter 2008 års finanskris gick antalet sysselsatta ungdomar dock ner tillfälligt. Även under senare år har antalet sysselsatta ungdomar minskat något.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom reparationer under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Reparationer. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

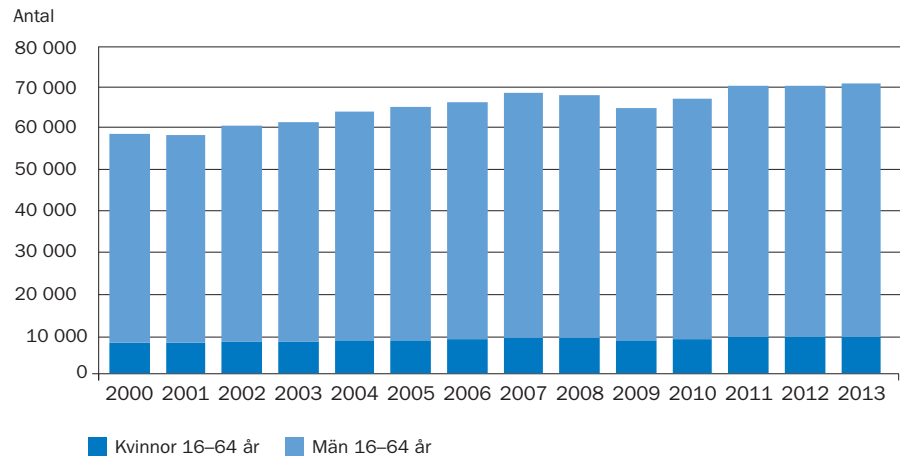
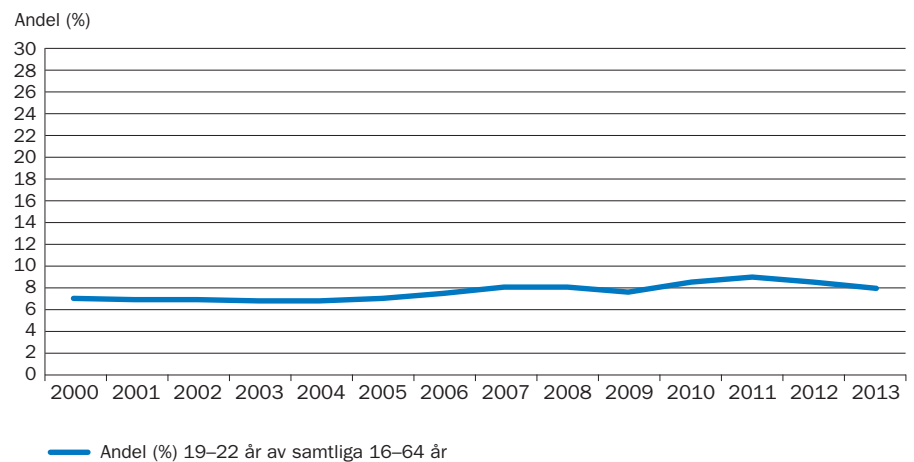

Diagram 3. Reparationer. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

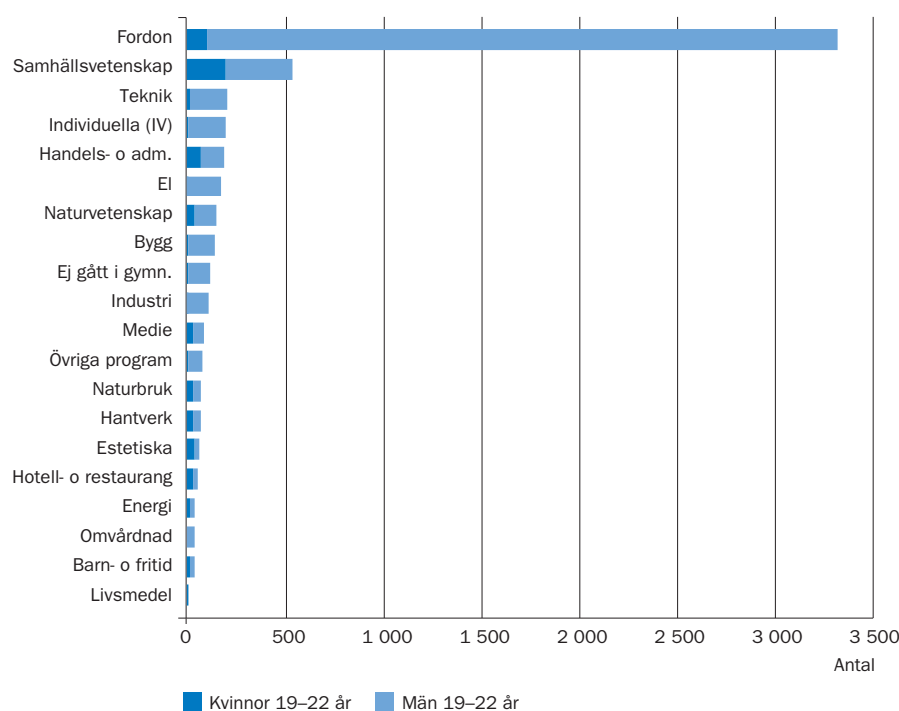

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta 16–64 år i branschen har ökat successivt sedan år 2000, med undantag för efter 2008 års finanskris. Diagram 3 visar att andelen ungdomar 19–22 år inom branschen var relativt stabil under dessa år, men med en liten minskning i samband med finanskrisen och även under de senaste åren. Förklaringen till minskningen av antalet sysselsatta ungdomar i samband med finanskrisen var därmed både att branschen minskade men också att andelen unga blev något mindre.

Män från fordonsprogrammet i stor majoritet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom reparationer hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Reparationer. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att det till största del var unga män som hade gått fordonsprogrammet i gymnasieskolan som arbetade inom reparationer. Nästan 3 300 av de sysselsatta ungdomarna hade studerat fordonsprogrammet i gymnasieskolan, vilket motsvarar 58 procent. Bara dryga hundralet av dem var kvinnor. Det var fler kvinnor från samhällsvetenskapsprogrammet än fordonsprogrammet som en hade sysselsättning inom branschen.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just reparationer. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom reparationer, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Reparationer. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

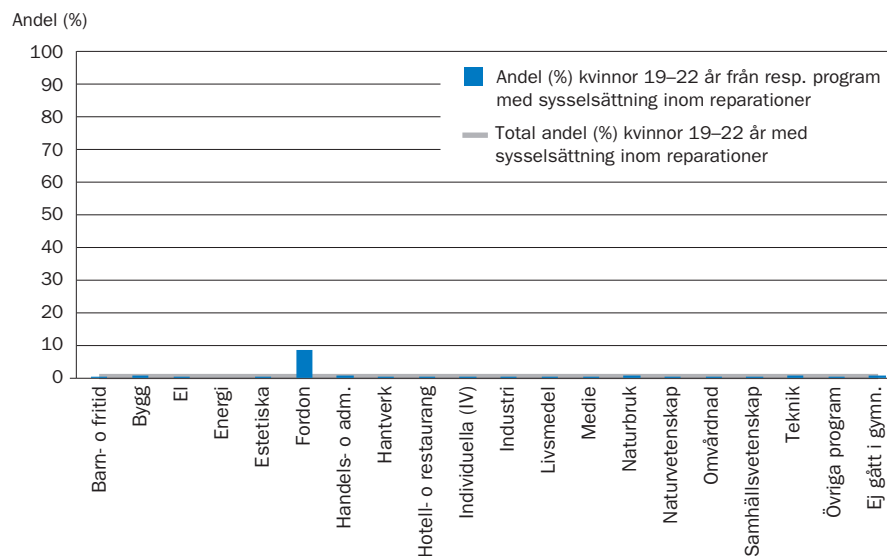
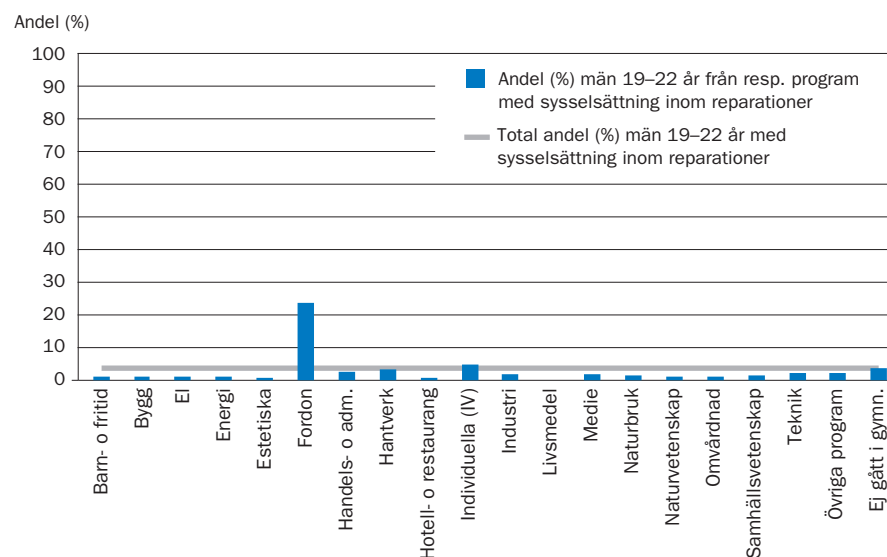

Diagram 6. Reparationer. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att fordonsprogrammet också var det gymnasieprogram där störst andel hade en sysselsättning inom reparationer, framför allt bland männen. Nästan var fjärde man som hade gått fordonsprogrammet och som hade en sysselsättning i november 2013, arbetade inom branschen. Bland kvinnorna var motsvarande andel mindre än tio procent.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom reparationer, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Förutom fordonsprogrammet var det för män bara individuella program (IV) som hade en något högre andel än genomsnittet för branscherna.

Lägre andel män med grundläggande behörighet

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom reparationer respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Reparationer. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Reparationer		Samtliga branscher	Repara- tioner	Samtliga branscher	Repara- tioner	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	4 547	81	83	85	85	80	80
varav med grundl. behörighet	3 593	64	73	78	78	62	68
Högst åk 3	635	11	10	9	8	12	11
Högst åk 2	133	2	2	2	2	2	2
Högst åk 1	149	3	2	1	2	3	3
Studerade i gymn. ht 13	58	1	2	1	2	1	2
Ej gått i gymn.	120	2	2	2	1	2	2
Totalt	5 642	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att ungdomarna med sysselsättning inom reparationer hade fått slutbetyg i något lägre utsträckning än genomsnittet för samtliga branscher. Framför allt var det en lägre andel som hade fått slutbetyg med grundläggande behörighet, 64 jämfört med 73 procent. Det förklaras både av att fler män hade en sysselsättning inom reparationer och av att männen inom reparationer fick slutbetyg med grundläggande behörighet i lägre utsträckning än män totalt sett.

Två tredjedelar etablerade på arbetsmarknaden

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom reparationer i november 2013, i de fall uppgift om detta finns tillgängligt.⁸

Tabell 3. Reparationer. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	66	2 856	50	272	69	2 584
Osäker ställning på arbetsmarknaden	13	557	15	83	13	474
Svag ställning på arbetsmarknaden	15	646	19	103	14	543
Högskolestudier	4	169	12	65	3	104
Övriga studier	2	80	5	26	1	54
Totalt	100	4 308	100	549	100	3 759

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 76 procent av ungdomarna inom reparationer.

Tabell 3 visar att två tredjedelar av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom reparationer, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det var klart över snittet för samtliga branscher, som var 41 procent. Det var 15 procent som hade en svag ställning på arbetsmarknaden. Bara sex procent klassades som studerande inom antingen högskola eller övriga studier. Andelen var samtidigt betydligt högre för kvinnorna än för männen. Sammantaget verkar det vara en bransch där framför allt unga män relativt lätt blir etablerade på arbetsmarknaden.

⁸ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Handel

Handel var en stor och ungdomsintensiv bransch. Var femte i åldern 19–22 år som arbetade i november 2013, över 50 000 unga, fanns här. Över tid har antalet sysselsatta unga kvinnor inom branschen ökat. Många av de unga inom branschen hade gått studieförberedande program, framför allt samhällsvetenskapsprogrammet. Andelarna av dem som hade gått handels- och administrationsprogrammet respektive livsmedelsprogrammet var också stora. Var femte kvinna som var sysselsatt inom handel i november 2013 studerade på högskola. Det tyder på att extraarbete var vanligt inom branschen.

FAKTARUTA

Handel (Avdelning G, SNI 46–47)

Branschen omfattar:

- Parti- och provisionshandel utom med motorfordon (SNI 46)
- Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar (SNI 47)

Egentligen ingår även handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar (SNI 45), men det redovisas separat eftersom det tydligt pekar mot ett annat gymnasieprogram.

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Försäljare, detaljhandel; demonstratörer m.fl.
- Lager- och transportassistenter
- Kassapersonal m.fl.

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Många unga sysselsatta inom handeln

Handeln sysselsatte många personer och en stor andel av dem var unga. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom handeln i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.⁹

Tabell 1. Handel. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	52 479	32 037	20 442
Andel (%) kvinnor	61	.	.
Andel (%) män	39	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	10	9	12
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	99	99	99
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	19	23	15
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom handel 16–64 år	11	13	9

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i den svenska gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att närmare var femte i åldern 19–22 år som var sysselsatt i november 2013, över 50 000 personer, arbetade inom handeln. Kvinnorna var i majoritet, men könsfördelningen var jämnare än inom många andra branscher. En av tio av de unga som var verksamma inom handeln hade utländsk bakgrund.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde elva procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var över genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent. Sammantaget indikerar det att branschen var en viktig arbetsmarknad för unga, men också att unga var viktiga för branschens försörjning av arbetskraft.

⁹ Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Antalet unga kvinnor har ökat över tid

Över tid har antalet sysselsatta unga inom handel ökat. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Handel. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

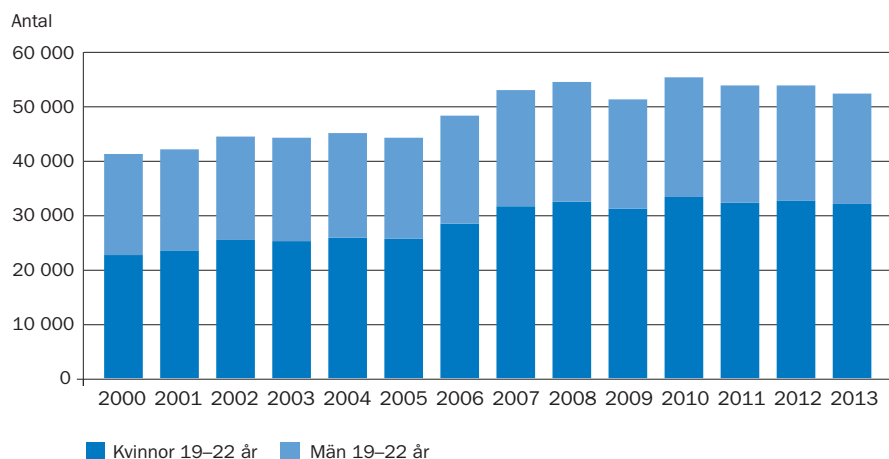

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom handel sammantaget har ökat sedan år 2000, trots en viss avmattning dels efter 2008 års finanskris, dels under de senaste åren. Det är framför allt antalet unga kvinnor som har ökat under dessa år. Antalet unga män har däremot varit relativt konstant. Från att ha haft en jämn könsfördelning bland unga år 2000 har branschen därmed fått en mer skev könsfördelning under senare år.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom handel under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Handel. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

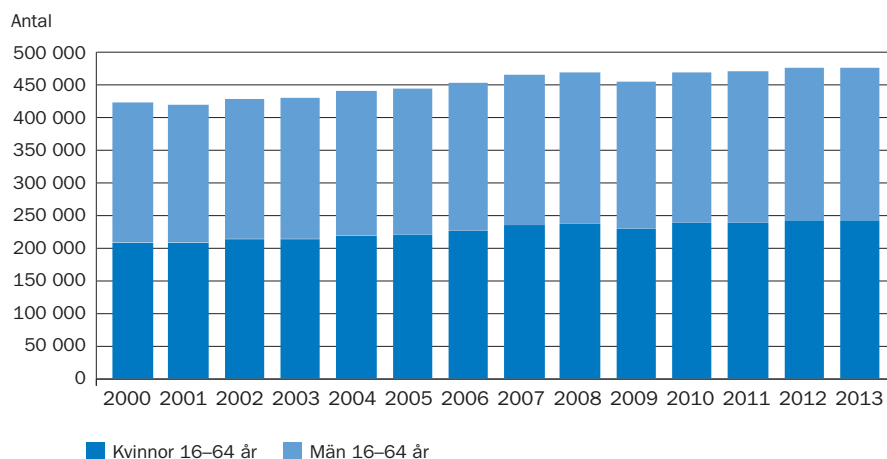
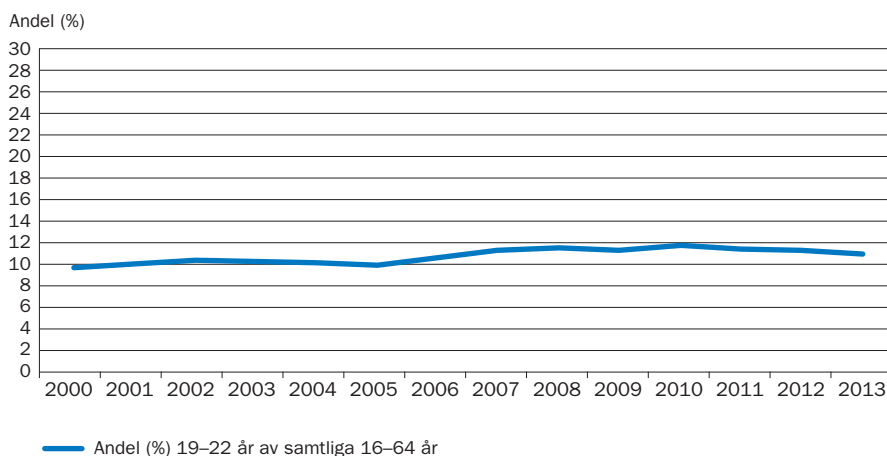

Diagram 3. Handel. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

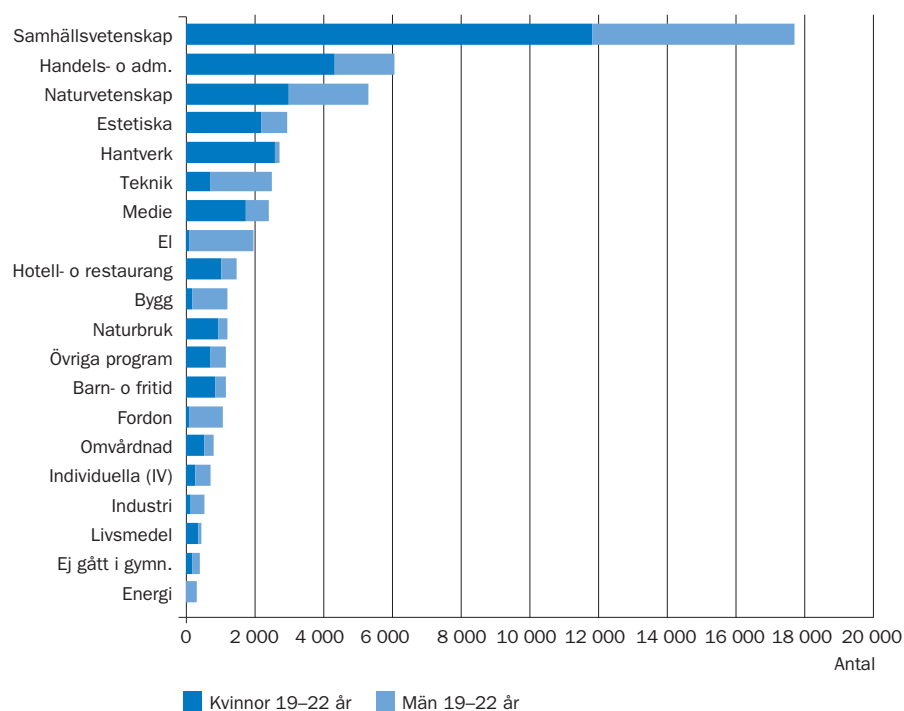

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett ökade under åren 2000–2013, med undantag för en mindre nedgång efter 2008 års finanskris. Diagrammet visar också att det arbetade ungefär lika många män som kvinnor inom handeln totalt sett under den tidsperiod som diagrammet avser. Diagram 3 visar att ungdomar 19–22 år utgjorde en något större andel av samtliga sysselsatta inom handel år 2013 jämfört med år 2000. Det var dock inga stora skillnader.

Flest kom från samhällsvetenskapliga programmet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom handel hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Handel. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att flertalet unga som var verksamma inom handel i november 2013 hade gått ett studieförberedande program. Allra flest hade gått samhällsvetenskapsprogrammet – 34 procent. Därefter, men i betydligt mindre utsträckning, kom ungdomar från handels- och administrationsprogrammet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just handel. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom handel, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Handel. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

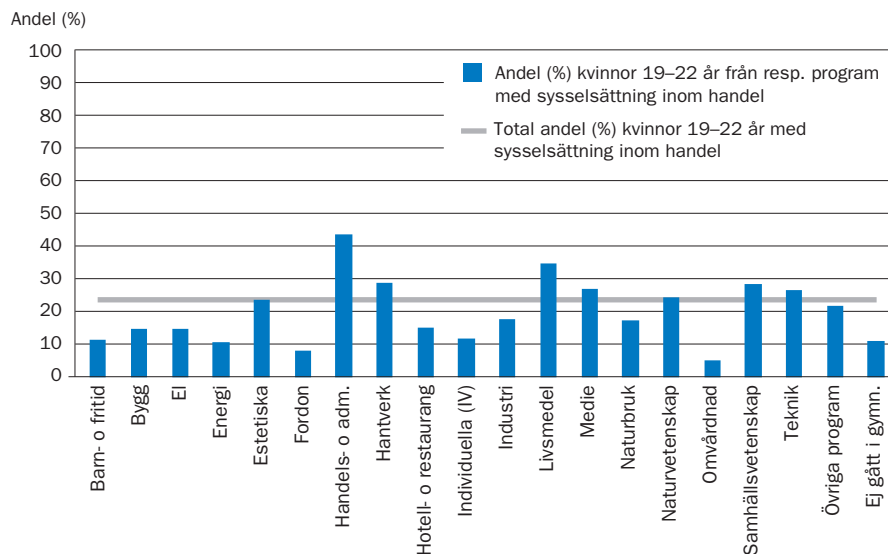
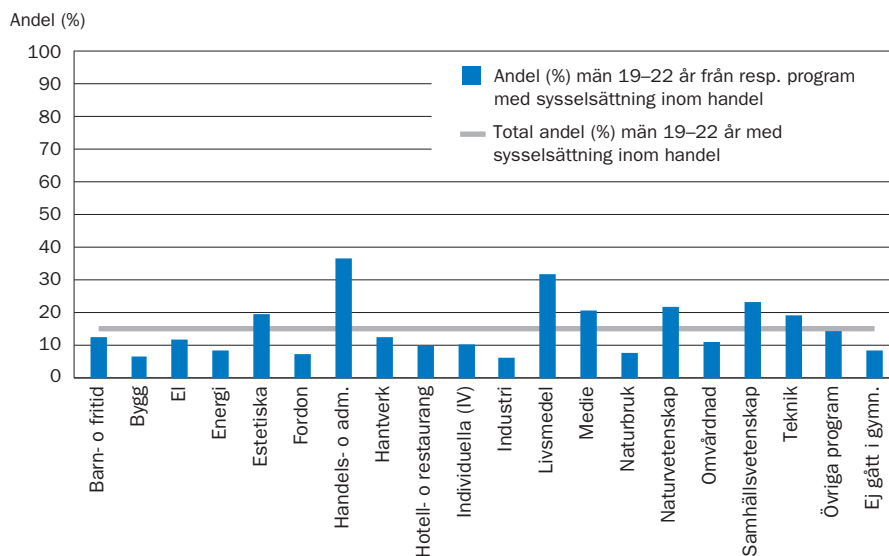

Diagram 6. Handel. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att *andelen* unga verksamma inom handel var störst bland dem som hade gått handels- och administrationsprogrammet, följt av livsmedelsprogrammet. Detta gällde både bland män och bland kvinnor. Anknytningen till livsmedelsprogrammet går att relatera till att lagerarbete och försäljning av livsmedel ingår i branschen. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det var få personer som kom från livsmedelsprogrammet (jmf diagram 4), som var ett av de minsta programmen i gymnasieskolan före reformen 2011.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom handeln, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Det gäller förutom för de program som vi nämnt ovan, ytterligare ett antal – främst studieförberedande – program.

De flesta hade slutbetyg från gymnasieskolan

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom handel respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Handel. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Handel		Samtliga branscher	Handel	Samtliga branscher	Handel	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	45 526	87	83	89	85	83	80
varav med grundl. behörighet	41 325	79	73	83	78	72	68
Högst åk 3	4 240	8	10	7	8	10	11
Högst åk 2	816	2	2	1	2	2	2
Högst åk 1	688	1	2	1	2	2	3
Studerade i gymn. ht 13	766	1	2	1	2	2	2
Ej gått i gymn.	443	1	2	1	1	1	2
Totalt	52 479	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att både unga män och unga kvinnor som arbetade inom handel i november 2013 hade bättre studieresultat än genomsnittet för samtliga branscher. De unga inom handel hade både nått slutbetyg och grundläggande behörighet i större utsträckning än snittet. Till exempel hade 83 procent av de unga kvinnorna sysselsatta inom handeln ett slutbetyg med grundläggande behörighet, jämfört med 78 procent av unga kvinnor genomsnittligt på arbetsmarknaden. Det kan ses mot bakgrund av att många hade gått ett studieförberedande program.

Många arbetade vid sidan av studierna

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom handel i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.¹⁰

Tabell 3. Handel. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	43	16 799	40	9 738	46	7 061
Osäker ställning på arbetsmarknaden	14	5 385	13	3 167	14	2 218
Svag ställning på arbetsmarknaden	20	7 880	20	4 797	20	3 083
Högskolestudier	18	7 103	21	4 943	14	2 160
Övriga studier	6	2 182	6	1 401	5	781
Totalt	100	39 349	100	24 046	100	15 303

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 75 procent av ungdomarna inom handel.

Tabell 3 visar att det inom handel både fanns unga som var etablerade på arbetsmarknaden och unga som huvudsakligen studerade. Det var 43 procent av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning i branschen, som hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Bland övriga ungdomar var det många som räknades som studerande. Drygt var fjärde kvinna och nästan var femte man inom handeln räknade som studerande, antingen högskolestudier eller andra studier. Högskolestudier var vanligare bland kvinnorna än bland männen, så många som 21 procent av kvinnorna studerade på högskola. Det tyder på att extraarbete var vanligt inom branschen.

¹⁰ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har studerat i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Transport

I november 2013 var 13 500 ungdomar sysselsatta inom transport, varav merparten var män. Antalet sysselsatta ungdomar inom branschen har minskat något över tid, vilket skiljer transport från flertalet övriga branscher. Transport framstår som en av branscherna där det går att få arbete efter gymnasiestudier på branschnära program. Framför allt var transport en stor avnämare för ungdomar som hade gått fordonsprogrammet, även om många av de unga inom branschen också hade gått samhällsvetenskapsprogrammet.

FAKTARUTA

Transport och magasinering (Avdelning H, SNI 49–53)

Omfattar följande huvudgrupper:

- Landtransport;
transport i rörsystem
- Sjötransport
- Lufttransport
- Magasinering och
stödtjänster till transport
- Post- och kurirverksamhet

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Fordonsförare
- Brevbärare m.fl.

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

En mansdominerad bransch

Transport sysselsatte fler unga män än kvinnor. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom transport i november 2013 samt några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.¹¹

Tabell 1. Transport. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	13 546	3 745	9 801
Andel (%) kvinnor	28	.	.
Andel (%) män	72	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	11	9	11
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	99	99	99
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	5	3	7
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom transport 16–64 år	6	7	6

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att över 13 500 ungdomar arbetade inom transport i november 2013, varav sju av tio var män. Andelen med utländsk bakgrund var elva procent, vilket var ungefär som snittet för samtliga branscher.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde omkring sex procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var samma som genomsnittet för arbetsmarknaden i stort.

11 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Viss variation över tid i antalet unga

Över tid har antalet sysselsatta ungdomar inom transport varit ganska jämn jämfört med många andra branscher. Diagram 1 åskådliggör hur många ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Transport. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

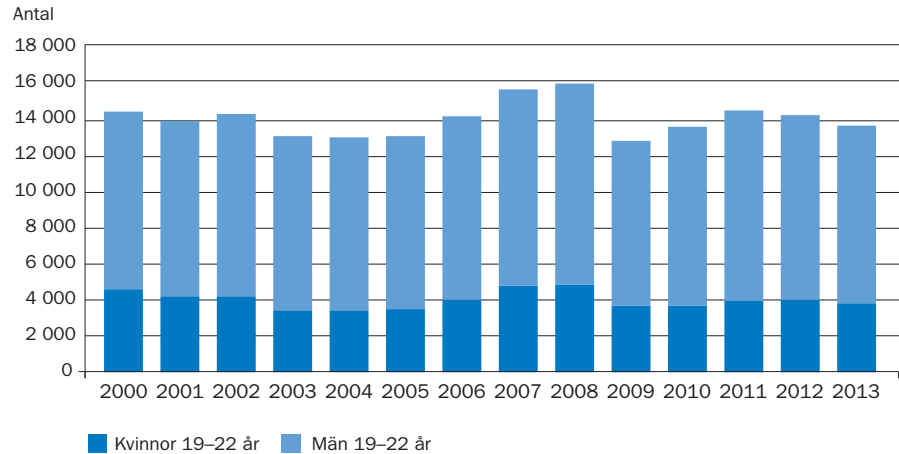

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom transport har varit relativt jämn mellan år 2000 och år 2013. Det var dock en viss ökning fram till 2008 års finanskris, vilket följdes av en nedgång året därpå. Av diagrammet framgår också att de unga männen har varit i majoritet inom branschen över tid. Transport är en av få branscher där antalet sysselsatta ungdomar har minskat något under denna tidsperiod, samtidigt som ungdomskullarna har ökat.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom transport under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Transport. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

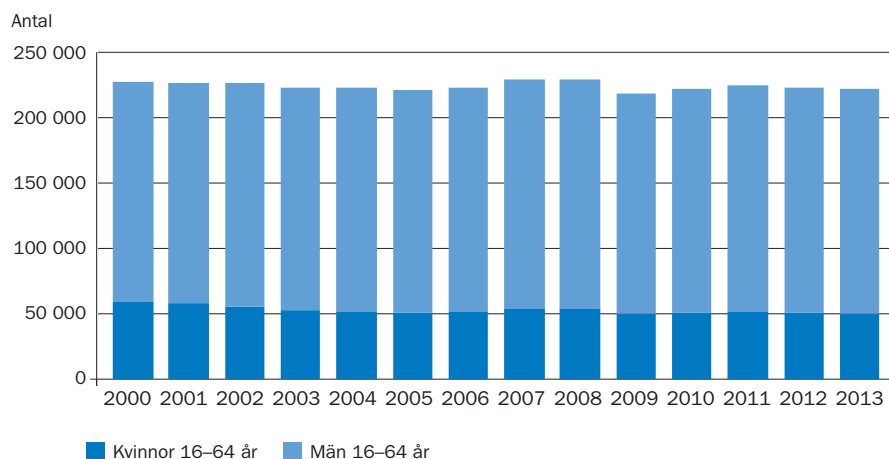
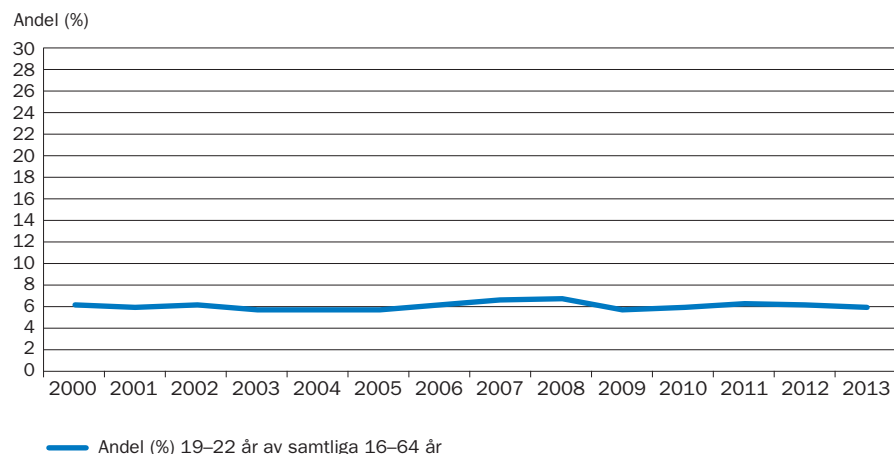

Diagram 3. Transport. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

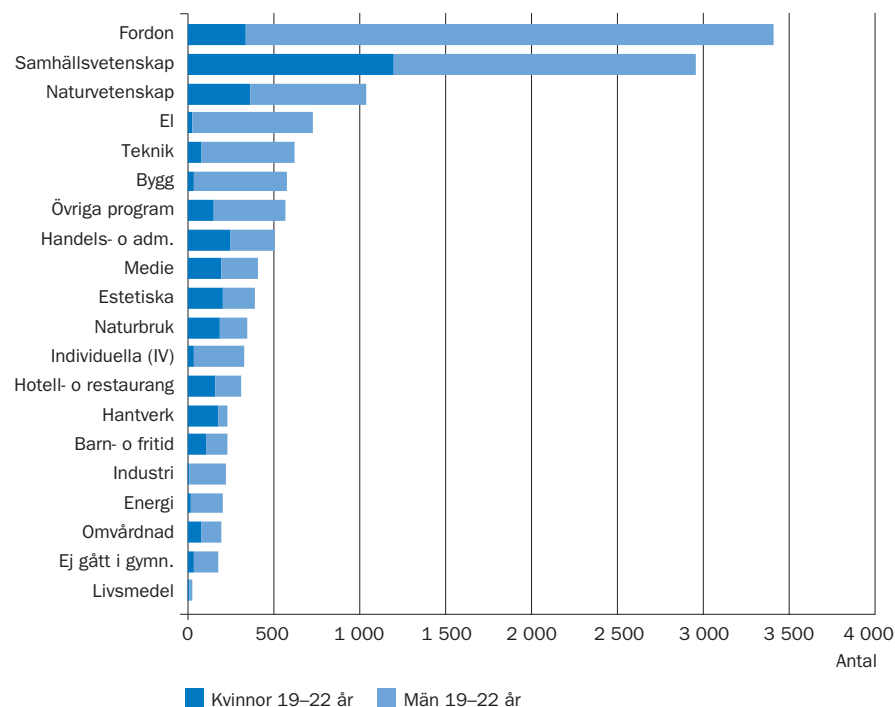

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett har varit stabilt under åren 2000–2013. Även andelen ungdomar 19–22 år som har en sysselsättning inom transport har varit jämn över åren, vilket visas i diagram 3. Eftersom arbetsmarknaden i stort sysselsatte fler personer år 2013 jämfört med år 2000 backade dock transportbranschen något relativt många andra branscher, vilket även gällde bland unga 19–22 år.

Många från fordonsprogrammet – och samhällsvetenskapsprogrammet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom transport hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Transport. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Diagram 4 visar att det program som flest ungdomar verksamma inom transport, nästan 3 500, kom från var fordonsprogrammet. Det motsvarar 25 procent. Många, framförallt av kvinnorna, kom också från det samhällsvetenskapliga programmet. Det var även över 1 000 unga som hade gått naturvetenskapsprogrammet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just transport. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom transport, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Transport. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

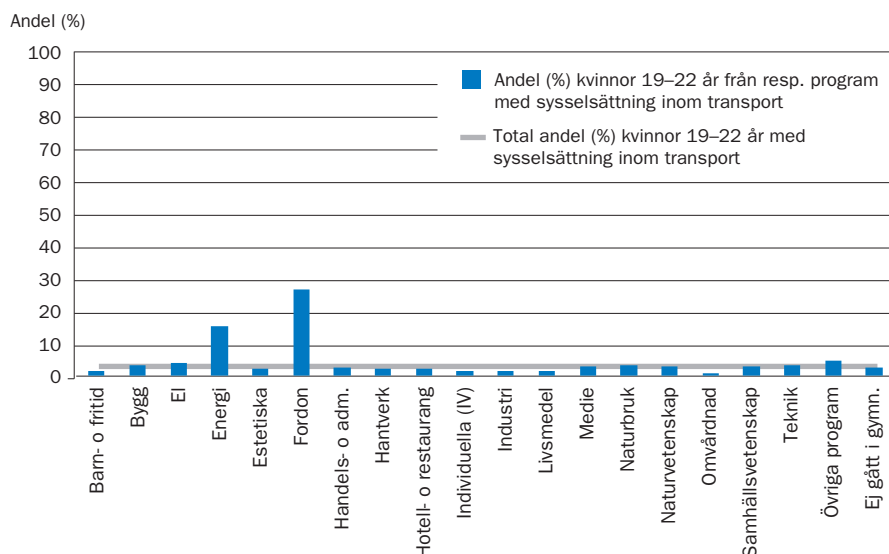
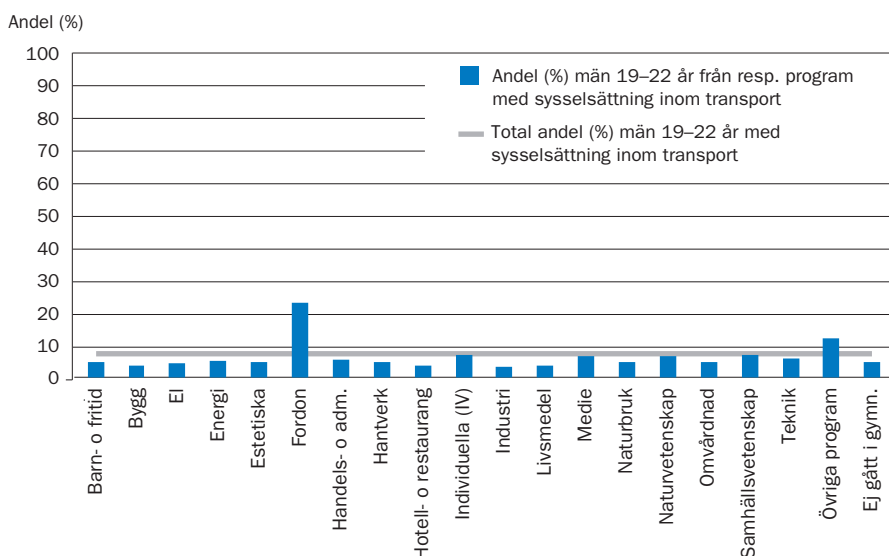

Diagram 6. Transport. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att ungefär var fjärde av sysselsatta både kvinnor och män i åldern 19–22 år som hade gått fordonsprogrammet, arbetade inom transport. För andra utbildningar framstår inte branschen som någon stor avnämare.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel anställda ungdomar inom transport i november 2013, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Det var, förutom från fordonsprogrammet, bara från energiprogrammet som det kommit fler kvinnor till transportnäringen än till genomsnittet. Även stapeln för övriga program passerar linjen. I övriga program ingår bland annat specialutformade program med riksrekrytering, vilket till exempel kan vara flygteknik eller tågteknikutbildning.

Något vanligare med unga män utan grundläggande behörighet

Utifrån statistiken kan vi beskriva hur långt ungdomarna som arbetade inom transport hade nått i gymnasieskolan. Tabell 2 redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom transport respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Transport. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Transport		Samtliga branscher		Transport	
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	11 118	82	83	87	85	80
varav med grundl. behörighet	9 361	69	73	79	78	65
Högst åk 3	1 500	11	10	8	8	12
Högst åk 2	268	2	2	2	2	2
Högst åk 1	290	2	2	1	2	3
Studerar i gymn. ht 13	187	1	2	1	2	1
Ej från gymn.	183	1	2	1	1	2
Totalt	13 546	100	100	100	100	100

Av tabell 2 framgår att de unga männen inom transport hade fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet i något lägre grad än genomsnittet för samtliga branscher. Eftersom männen är i majoritet drar det ner den totala andelen ungdomar inom transport som har nått grundläggande behörighet. Totalt hade 69 procent av ungdomarna inom transport fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet, jämfört med 73 procent för samtliga branscher.

Hälften hade en etablerad ställning

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom transport i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.¹²

Tabell 3. Etableringsstatus för ungdomar 19–22 år med sysselsättning inom transport i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	49	5 137	41	1 221	52	3 916
Osäker ställning på arbetsmarknaden	16	1 660	14	429	16	1 231
Svag ställning på arbetsmarknaden	19	2 035	20	599	19	1 436
Högskolestudier	11	1 165	18	522	9	643
Övriga studier	5	508	6	190	4	318
Totalt	100	10 505	100	2 961	100	7 544

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 78 procent av ungdomarna inom transport.

Tabell 3 visar att hälften av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom transport, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Män hade i högre grad än kvinnor en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Övriga ungdomar hade en svagare ställning på arbetsmarknaden, alternativt räknades som studerande. Totalt klassades 13 procent av männen och 24 procent av kvinnorna som studerande. Transport framstår som en av branscherna där det går att få arbete efter gymnasiestudier på branschnära program, framför allt för män.

¹² Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Hotell

Hotell var en liten men ungdomsintensiv bransch. Totalt 15 procent av de sysselsatta i branschen i november 2013 var unga 19–22 år. Det motsvarar knappt 6 000 ungdomar, varav en majoritet var kvinnor. Sedan år 2000 har andelen unga inom branschen varit relativt konstant, men det skedde en nedgång till år 2004. Den vanligaste bakgrunden inom gymnasieskolan var hotell- och restaurangprogrammet samt samhällsvetenskapsprogrammet. Andelen unga med etablerad ställning på arbetsmarknaden var under genomsnittet inom hotell jämfört med samtliga branscher. Däremot räknades var fjärde som studerande, vilket tyder på att extraarbete var vanligt inom branschen.

FAKTARUTA

Hotell- och logiverksamhet (Avdelning I, SNI 55)

Egentligen ingår hotell och restaurang i samma näringsgren, men de redovisas separat i denna rapport eftersom de tydligt pekar mot olika gymnasieprogram i det nuvarande systemet (Gy 2011).

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Storhushålls- och restaurangpersonal
- Köks- och restaurangbiträden
- Kundinformatörer

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

En ungdomsintensiv bransch

Hotell var en liten men ungdomsintensiv bransch. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom hotell i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.¹³

Tabell 1. Hotell. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	5 910	4 151	1 759
Andel (%) kvinnor	70	.	.
Andel (%) män	30	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	10	9	13
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	98	98	97
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	2	3	1
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom hotell 16–64 år	15	16	13

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att knappt 6 000 ungdomar var sysselsatta inom hotell i november 2013. Det motsvarar två procent av alla i de åldrarna som var sysselsatta. Sju av tio av ungdomarna var kvinnor.

Tabell 1 visar samtidigt att ungdomar 19–22 år utgjorde 15 procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var långt över genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent. Hotell var med andra ord en liten men ungdomsintensiv bransch, där ungdomar utgjorde en viktig del av arbetskraften.

¹³ Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Viss ökning över tid

Över tid har antalet sysselsatta unga inom hotell ökat. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Hotell. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

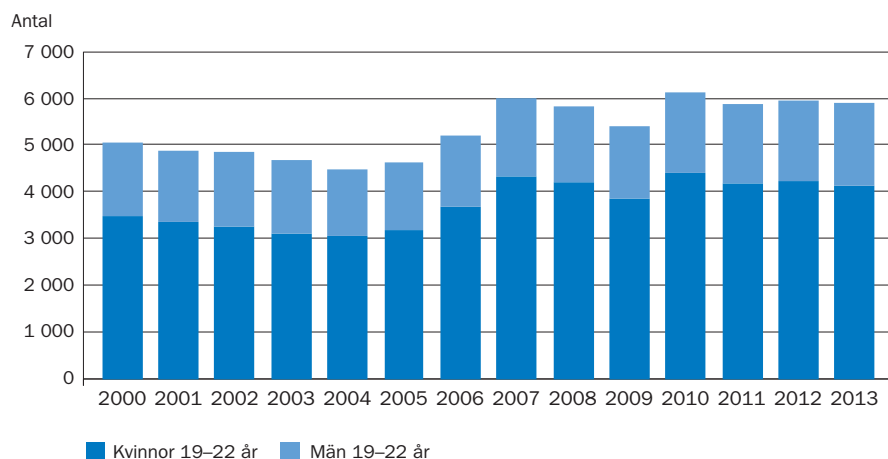

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom hotell sammantaget har ökat sedan år 2000, trots en minskning mellan åren 2000 och 2004. Antalet kvinnor har ökat mer än antalet män under denna tidsperiod.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom hotell under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Hotell. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

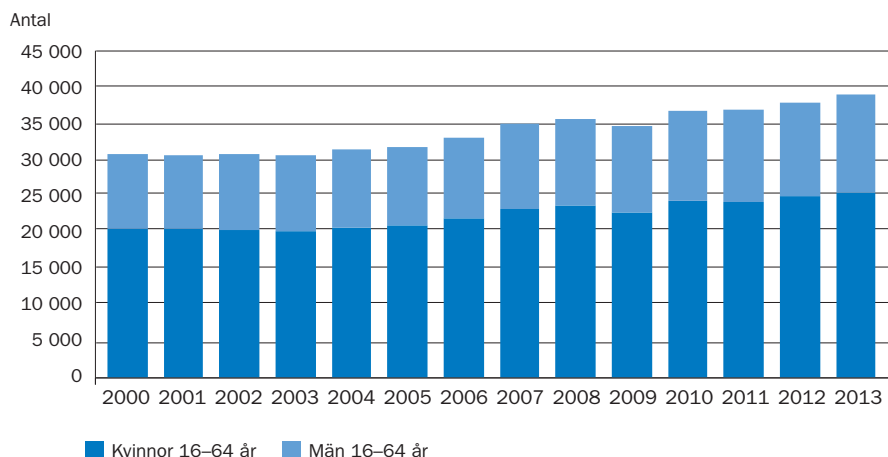
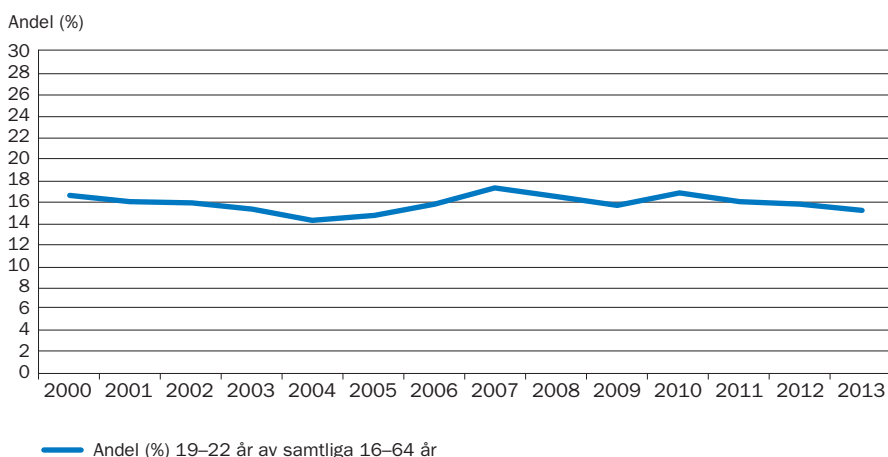

Diagram 3. Hotell. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

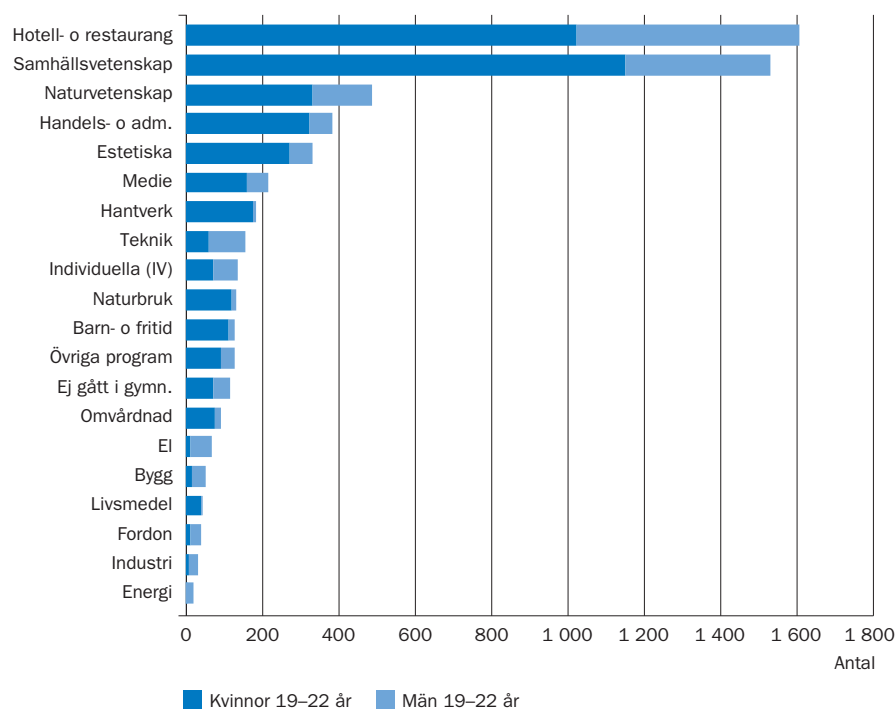

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett har ökat under åren 2000–2013. Majoriteten av de sysselsatta 16–64 år under denna tidsperiod var kvinnor. Diagram 3 visar att andelen ungdomar 19–22 år har varit relativt oförändrad mellan år 2000 och år 2013. Däremot skedde en nedgång i andelen unga mellan åren 2000 och 2004, vilket avspeglas i att antalet sysselsatta ungdomar minskade vid denna tidpunkt samtidigt som antalet sysselsatta 16–64 år var oförändrat.

Många ungdomar från hotell- och restaurangprogrammet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom hotell hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Hotell. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att flertalet ungdomar inom hotell antingen hade studerat hotell- och restaurangprogrammet eller samhällsvetenskapsprogrammet i gymnasieskolan. En del ungdomar kom också från andra studieförberedande program. Det var ungefär 1 600 som hade studerat hotell- och restaurangprogrammet, vilket motsvarar 27 procent.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just hotell. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom hotell, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Hotell. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

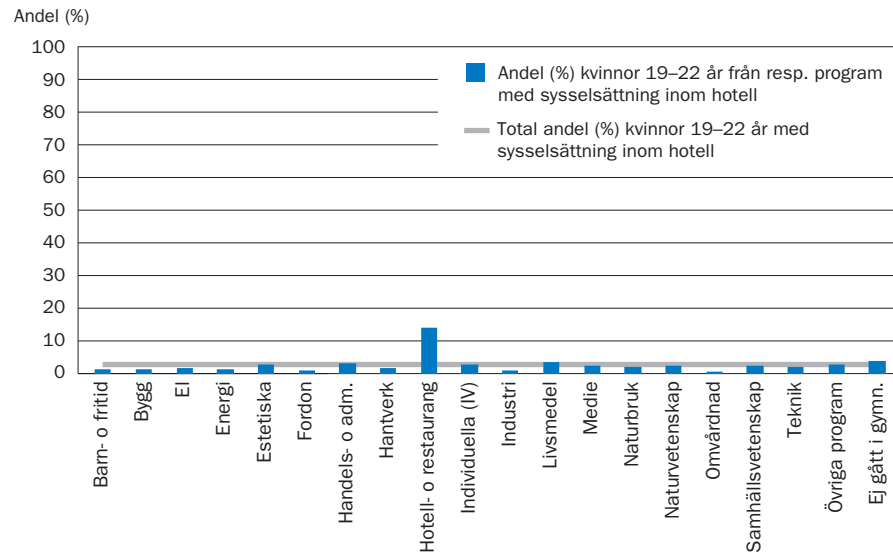
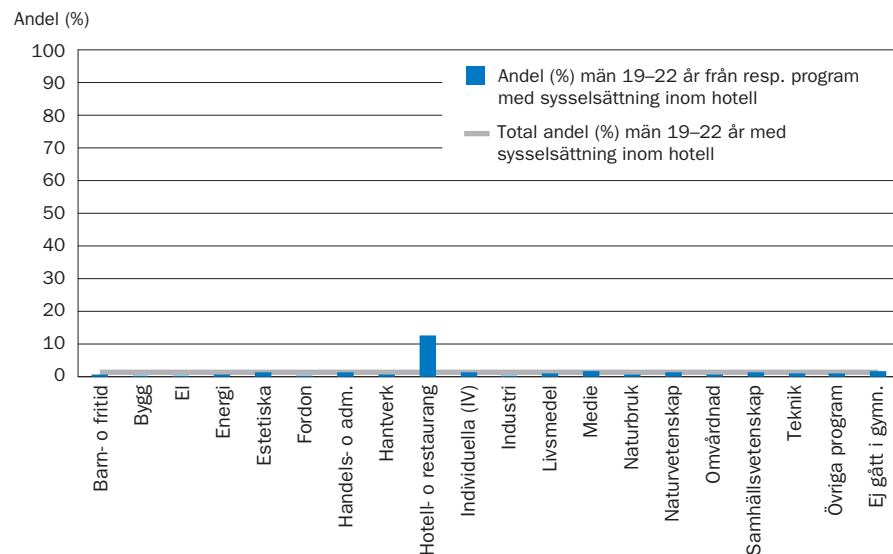

Diagram 6. Hotell. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att hotell- och restaurangprogrammet var det gymnasieprogram där *störst andel* av de sysselsatta ungdomarna 19–22 år hade en sysselsättning inom hotell. Det var omkring 15 procent bland både kvinnorna och männen från detta program som hade sin sysselsättning inom branschen. Jämfört med flera andra branscher var det en liten andel för ett program med en tydlig branschkoppling. En förklaring är att många arbetade inom restaurang, som sysselsatte betydligt fler ungdomar totalt sett.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom hotell, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. För hotell var det inget annat program än hotell- och restaurangprogrammet som utmärkte sig.

Genomsnittlig andel med slutbetyg

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom hotell respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Hotell. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män		
	Hotell		Samtliga branscher	Hotell		Samtliga branscher	Hotell	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	
Slutbetyg	4 936	84	83	86	85	77	80	
varav med grundl. behörighet	4 375	74	73	78	78	65	68	
Högst åk 3	508	9	10	7	8	12	11	
Högst åk 2	109	2	2	1	2	3	2	
Högst åk 1	98	2	2	1	2	2	3	
Studerar i gymn. ht 13	141	2	2	2	2	3	2	
Ej från gymn.	118	2	2	2	1	3	2	
Totalt	5 910	100	100	100	100	100	100	

Tabell 2 visar att ungdomar inom hotell hade fått slutbetyg i ungefär samma utsträckning som genomsnittet för samtliga branscher. Det gällde framför allt bland kvinnorna som var i majoritet i branschen. Männen hade fått slutbetyg i något lägre grad än män generellt. Det var också en något högre andel bland männen som hade avslutat sina studier i förtid.

Många med svag ställning på arbetsmarknaden

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom hotell i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.¹⁴

Tabell 3. Hotell. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	32	1 333	30	898	36	435
Osäker ställning på arbetsmarknaden	14	598	14	429	14	169
Svag ställning på arbetsmarknaden	29	1 215	29	853	30	362
Högskolestudier	17	694	18	530	13	164
Övriga studier	9	366	9	273	8	93
Totalt	100	4 206	100	2 983	100	1 223

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 71 procent av ungdomarna inom hotell.

Tabell 3 visar att ungefär en tredjedel av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom hotell, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det var klart under snittet för samtliga branscher, som var 41 procent. Bland sysselsatta inom hotell var det en hög andel (29 procent) som hade en svag ställning på arbetsmarknaden. Relativt många räknades också som studerande – totalt 26 procent. Det tyder på att extraarbete var vanligt inom branschen.

¹⁴ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Restaurang

Ungdomar i åldern 19–22 år utgjorde så mycket som en femtedel av alla sysselsatta inom restaurang i november 2013. Två tredjedelar av dessa unga var kvinnor. Det var vanligare att ha gått individuellt program respektive att inte ha gått alls i gymnasieskola bland de unga som arbetade inom restaurang, jämfört med arbetsmarknaden i stort. Även om det inte handlar om så många individer tyder det på att branschen fångar upp ungdomar som annars kan ha svårt att få ett arbete. Andelen som var etablerade på arbetsmarknaden var mindre än genomsnittlig, och andelen med en svag ställning var större. Det indikerar att även om det kan vara lätt att få arbete inom restaurang, kan det vara svårt att få en god försörjning.

FAKTARUTA

Restaurang-, catering- och barverksamhet (Avdelning I, SNI 56)

Egentligen ingår hotell och restaurang i samma näringsgren, men de redovisas separat i denna rapport eftersom de tydligt pekar mot olika gymnasieprogram i det nuvarande systemet (Gy 2011).

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Köks- och restaurangbiträden
- Storhushålls- och restaurangpersonal
- Försäljare, detaljhandel; demonstratörer m.fl.

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Var femte i branschen var 19–22 år

Ungdomar utgjorde en stor andel av alla som var sysselsatta inom restaurang. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom restaurang i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.¹⁵

Tabell 1. Restaurang. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	23 600	15 549	8 051
Andel (%) kvinnor	66	.	.
Andel (%) män	34	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	19	14	28
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	96	98	92
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	9	11	6
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom restaurang 16–64 år	20	27	14

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att närmare var tionde sysselsatt ungdom i åldern 19–22 år arbetade inom restaurangbranschen. Två av tre av dessa unga var kvinnor. En hög andel av de sysselsatta ungdomarna hade utländsk bakgrund. Bland männen var det 28 procent som hade utländsk bakgrund, vilket var betydligt mer än i andra branscher.

Tabell 1 visar också att så många som var femte sysselsatt inom restaurangbranschen i november 2013 var i åldern 19–22 år. Restaurang var därmed den bransch som var mest ungdomsintensiv av alla branscher som ingår i denna rapport.

15 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Ingen nedgång efter finanskrisen

Över tid har antalet sysselsatta ungdomar inom restaurang blivit fler. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Restaurang. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

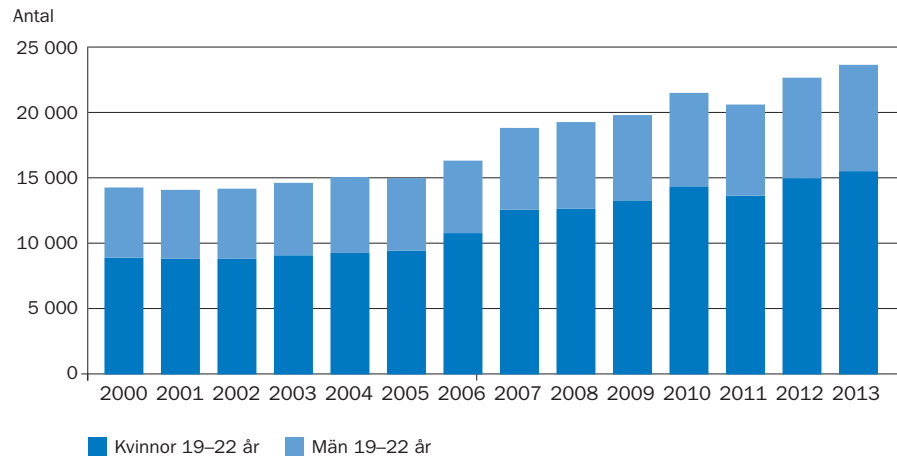

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom restaurang ökade mellan åren 2005–2013, efter att ha varit konstant i början av den redovisade perioden. Till skillnad från många andra branscher skedde ingen nedgång i antalet sysselsatta efter 2008 års finanskris. Istället har ungdomarna inom restaurang blivit allt fler över tid.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom restaurang under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Restaurang. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

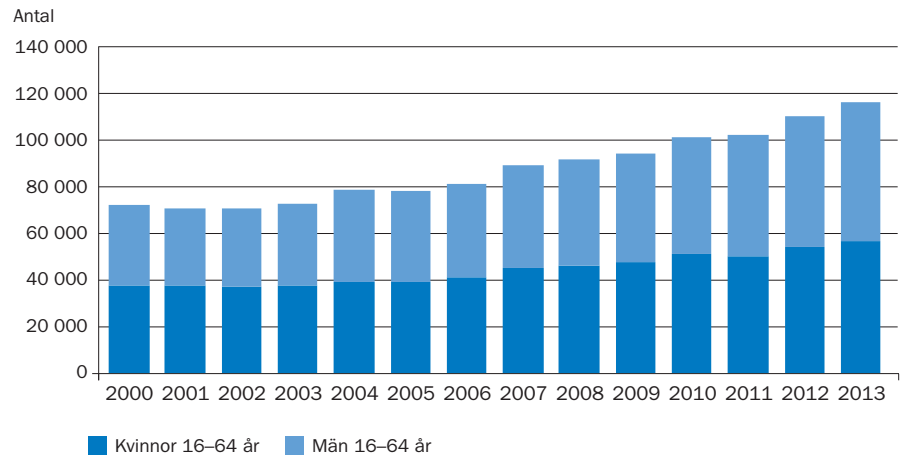
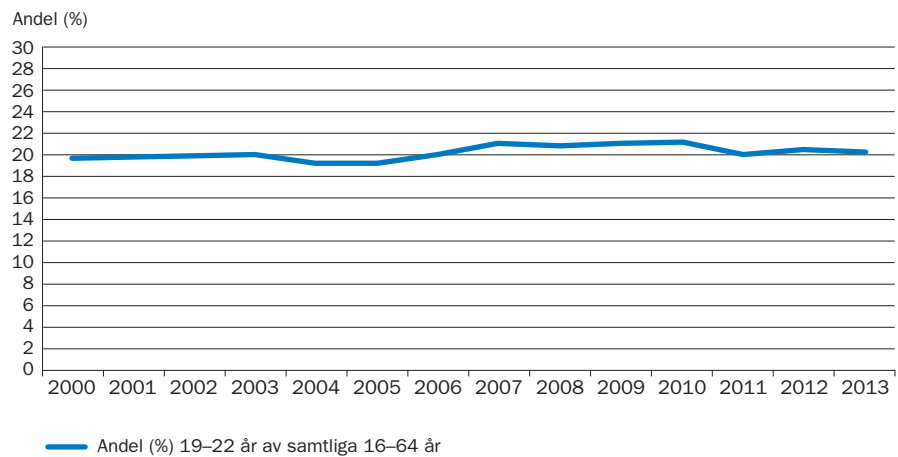

Diagram 3. Restaurang. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

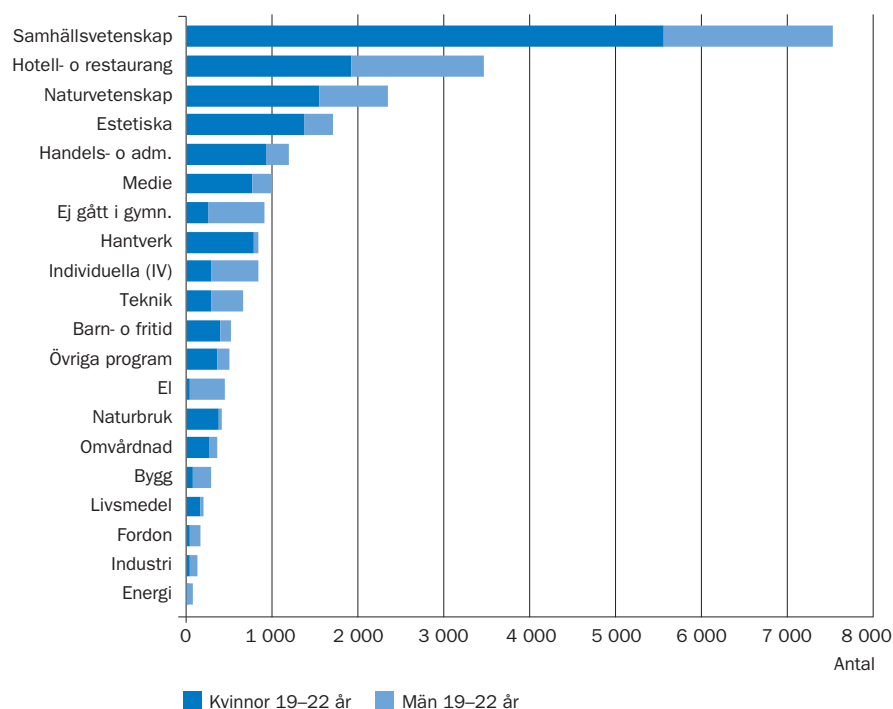

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta (16–64 år) inom restaurang totalt sett har ökat mellan åren 2000 och 2013 bland både män och kvinnor. Diagram 3 visar samtidigt att andelen ungdomar 19–22 år har varit relativt oförändrad under dessa år. Det innebär att den stora ökningen av antalet unga inom restaurangbranschen främst förklaras av att branschen som helhet sysselsatte fler än tidigare vid slutet av den redovisade tidsperioden.

De flesta hade gått studieförberedande program

De allra flesta ungdomar som arbetade inom restaurang hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Restaurang. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Diagram 4 illustrerar att många av de sysselsatta ungdomarna kom från samhällsvetenskapsprogrammet. Det mönstret gick igen för flera branscher. Omkring 7 500 hade studerat samhällsvetenskapsprogrammet i gymnasieskolan, vilket motsvarar 32 procent. Det var 3 500, eller motsvarande 15 procent, som hade gått det mer branschnära hotell- och restaurangprogrammet.

Restaurangbranschen verkar samtidigt fånga upp personer som annars kan ha svårt att få en plats på arbetsmarknaden. Närmare 1 000 av de unga inom branschen hade inte gått i gymnasieskolan, vilket var en skillnad gentemot andra branscher. Nästan lika många hade gått individuella program.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor andel från respektive program som arbetade inom just restaurang. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom restaurang, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Restaurang. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

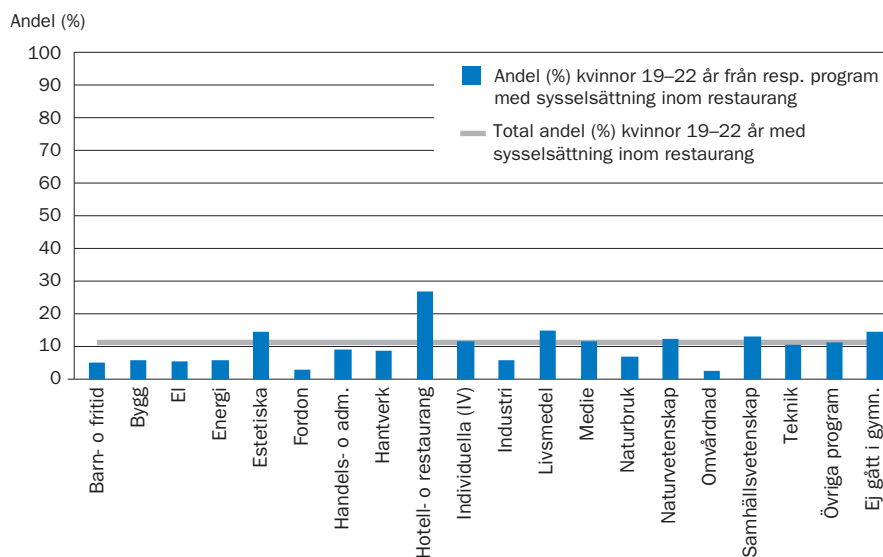
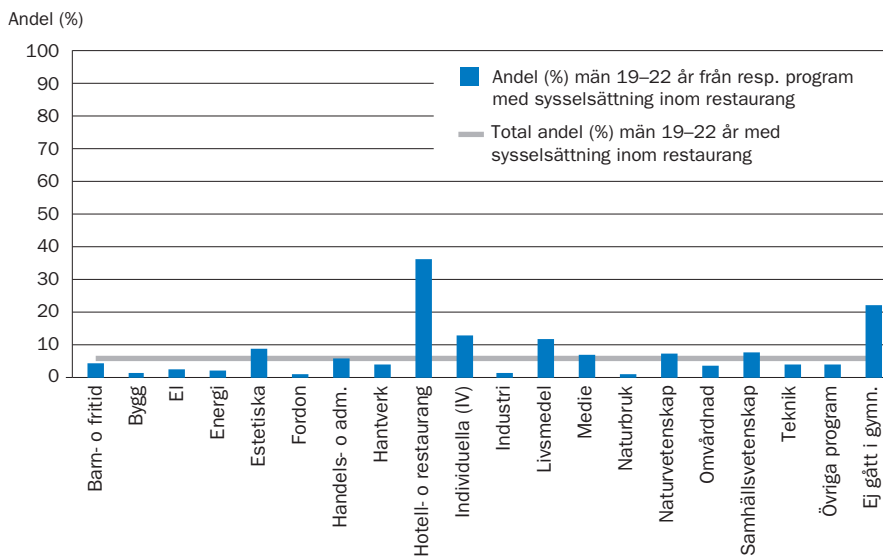

Diagram 6. Restaurang. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår hotell- och restaurangprogrammet var det gymnasieprogram där *störst andel* av de sysselsatta ungdomarna 19–22 år hade en sysselsättning inom restaurang. Bland männen var det drygt var tredje som var sysselsatt inom restaurangbranschen.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom restaurang, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Här förstärks bilden av att branschen fångar upp personer som annars kan ha svårt att få en plats på arbetsmarknaden. En femtedel av alla unga män som inte hade gått i gymnasieskolan och som hade en sysselsättning, var sysselsatta inom restaurang.

Sämre studieresultat än på arbetsmarknaden i övrigt

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom restaurang respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Restaurang. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Restaurang		Samtliga branscher	Restaurang		Restaurang	
	Antal	Andel (%)		Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	18 083	77	83	82	85	66	80
varav med grundl. behörighet	15 792	67	73	74	78	54	68
Högst åk 3	2 598	11	10	10	8	13	11
Högst åk 2	605	3	2	2	2	4	2
Högst åk 1	652	3	2	2	2	5	3
Studerar i gymn. ht 13	755	3	2	3	2	4	2
Ej från gymn.	907	4	2	2	1	8	2
Totalt	23 600	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att de ungdomar som var sysselsatta inom restaurang i november 2013 hade slutfört sin gymnasieutbildning i lägre utsträckning än genomsnittet för samtliga branscher. Framför allt gällde det unga män. Två tredjedelar (66 procent) av de unga männen inom restaurang hade fått slutbetyg, jämfört med 80 procent för samtliga branscher. Andelen av de unga männen som hade fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet var 54 procent. Det var också vanligare än i övriga branscher att de unga männen som arbetade inom restaurang hade avbrutit sina gymnasiestudier, respektive inte alls hade gått i gymnasieskolan.

Relativt vanligt med svag ställning på arbetsmarknaden

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom restaurang i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt hos Skolverket.¹⁶

Tabell 3. Restaurang. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	30	4 763	29	3 081	33	1 682
Osäker ställning på arbetsmarknaden	14	2 228	14	1 476	15	752
Svag ställning på arbetsmarknaden	32	5 048	31	3 313	34	1 735
Högskolestudier	16	2 532	18	1 930	12	602
Övriga studier	8	1 187	8	799	8	388
Totalt	100	15 758	100	10 599	100	5 159

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 67 procent av ungdomarna inom restaurang.

Tabell 3 visar att tre av tio av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom restaurang, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det var under snittet för samtliga branscher som var 41 procent. Bland sysselsatta inom restaurang var det en hög andel som hade en svag ställning på arbetsmarknaden, totalt 32 procent. Det indikerar att även om det kan vara lätt att få arbete inom branschen, kan det vara svårare att få en god försörjning. En fjärdedel (24 procent) räknades också som studerande. De unga kvinnorna räknades som studerande på högskola i större utsträckning än de unga männen inom den här branschen, liksom på arbetsmarknaden i stort.

¹⁶ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Information och kommunikation

Information och kommunikation var ingen stor bransch för ungdomar. I november 2013 var knappt 5 000 ungdomar sysselsatta inom branschen – nästan två tredjedelar av dem var män. Ungdomar utgjorde tre procent av samtliga sysselsatta i branschen. Mellan åren 2000 och 2003 halverades antalet sysselsatta ungdomar i branschen, för att därefter återhämta sig till viss del. De flesta ungdomar hade studerat ett studieförberedande program i gymnasieskolan, alternativt elprogrammet eller medieprogrammet.

FAKTARUTA

Informations- och kommunikationsverksamhet (Avdelning J, SNI 58–63)

Omfattar följande huvudgrupper:

- Förlagsverksamhet
- Film-, video- och TV-programverksamhet, ljudinspelningar och fonogramutgivning
- Planering och sändning av program
- Telekommunikation
- Dataprogrammering, datakonsultverksamhet o.d.
- Informationstjänster

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Försäljare, detaljhandel; demonstratörer m.fl.
- Datatekniker och dataoperatörer

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Mindre vanlig bransch bland unga

Information var ingen stor bransch för ungdomar. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom information i november 2013 samt några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.¹⁷

Tabell 1. Information. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	4 976	1 774	3 202
Andel (%) kvinnor	36	.	.
Andel (%) män	64	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	11	11	11
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	99	99	99
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	2	1	2
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom information 16–64 år	3	3	3

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att knappt 5 000 ungdomar arbetade inom information i november 2013. Närmare två tredjedelar av dem var män. Andelen med utländsk bakgrund var elva procent, vilket var ungefär som genomsnittet för samtliga branscher.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde tre procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var lägre än genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent. Information var därmed inte en särskilt stor bransch för ungdomar, både för att branschen i sig var relativt liten och för att en liten andel av samtliga anställda var unga.

¹⁷ Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Kraftig nedgång i början av 2000-talet

Över tid har antalet sysselsatta ungdomar inom information varierat kraftigt. Diagram 1 åskådliggör hur många ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Information. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

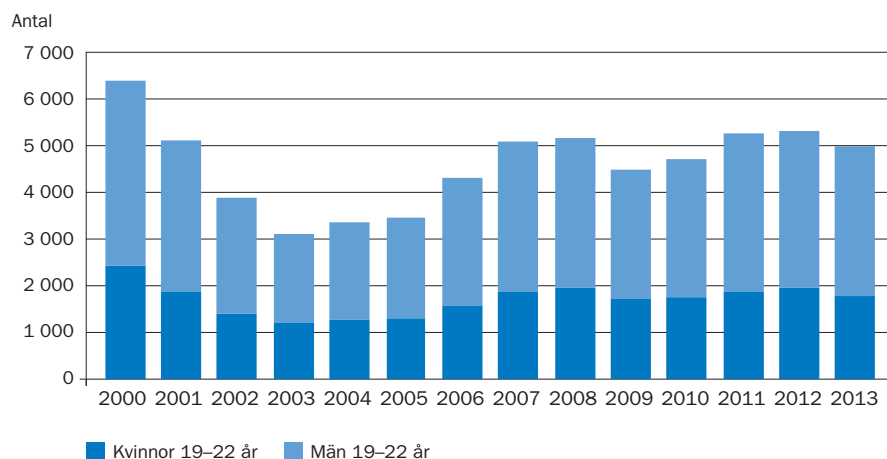

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom information mer än halverades mellan åren 2000 och 2003. Därefter har antalet unga inom branschen återhämtat sig men inte till samma nivåer som tidigare. Även efter 2008 års finanskris syns ett mindre tapp i antalet sysselsatta ungdomar. Information var en av få branscher som sysselsatte färre ungdomar år 2013 jämfört med år 2000.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom information under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Information. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

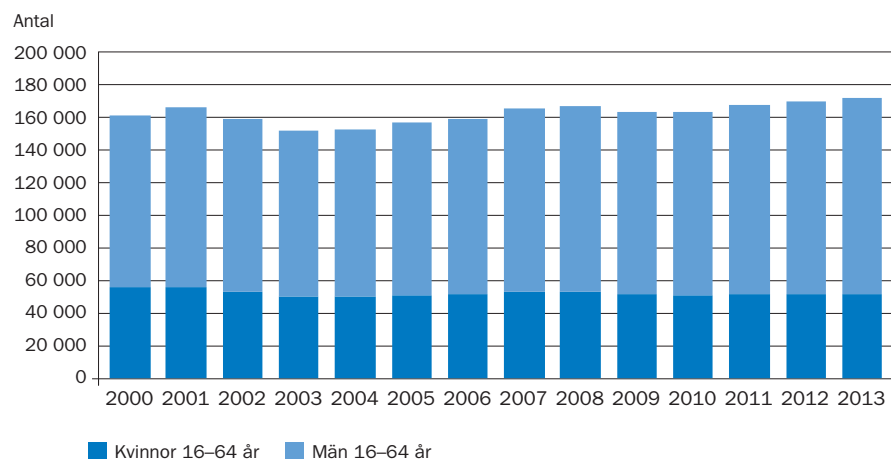
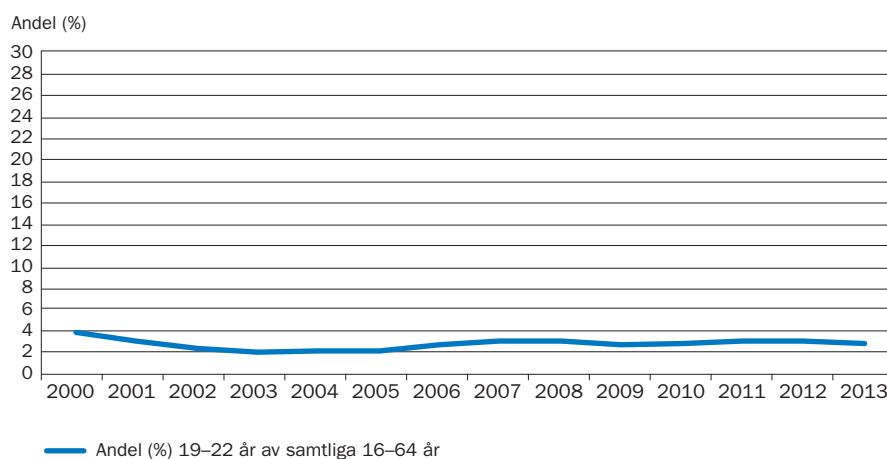

Diagram 3. Information. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

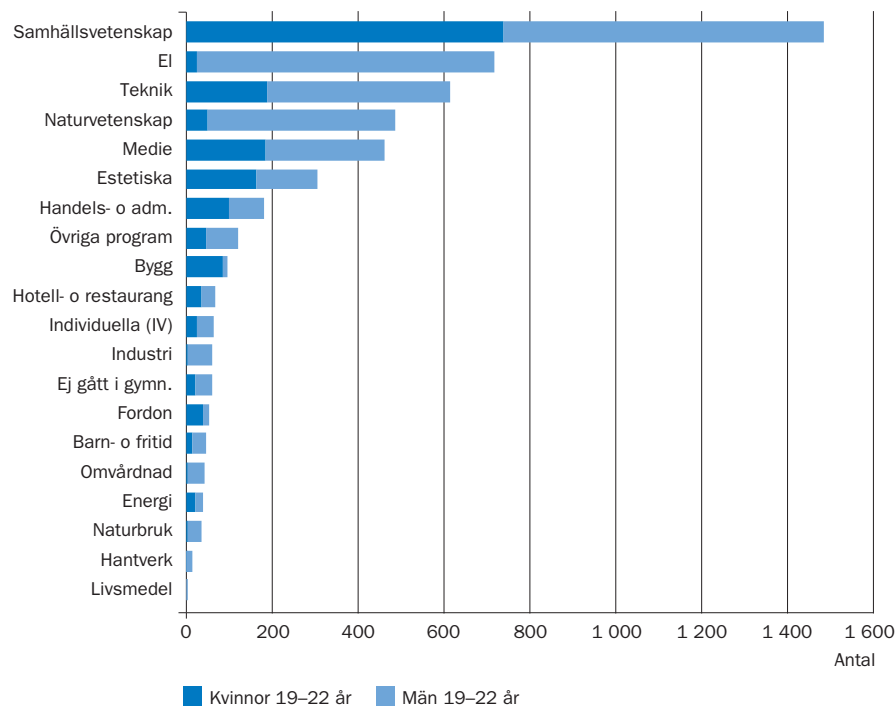

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett har varit relativt stabilt under åren 2000–2013. Det skedde en minskning av antalet sysselsatta runt år 2003 men inte alls lika kraftig som bland ungdomarna. Diagram 3 visar att andelen ungdomar 19–22 år inom branschen minskade från fyra till två procent mellan år 2000 och år 2003. Det innebär att minskningen i antalet sysselsatta ungdomar dessa år framför allt förklaras av att andelen ungdomar i branschen minskade.

Drygt 450 från medieprogrammet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom information hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Information. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier.

Diagram 4 visar att de flesta ungdomarna som arbetade inom information hade gått ett studieförberedande program i gymnasieskolan. Många kom från samhällsvetenskapsprogrammet, men även från naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Samtidigt kom en hel del ungdomar från yrkesförberedande program. Omkring 650 av ungdomarna hade studerat elprogrammet i gymnasieskolan. Det går att koppla till att datatekniker och dataoperatör var ett vanligt yrkesområde bland de unga i branschen. Drygt 450 av de sysselsatta kom från medieprogrammet, vilket motsvarar nio procent.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just information. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom information, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning i november 2013. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Information. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

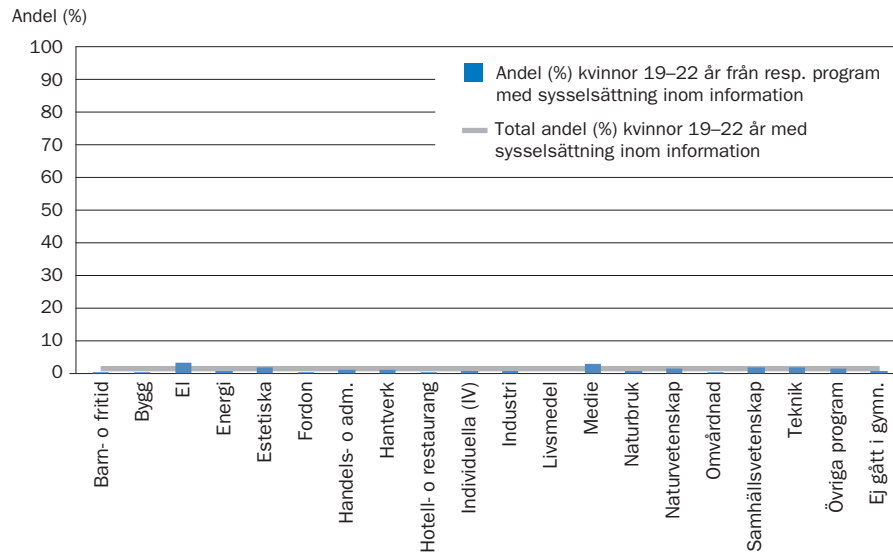
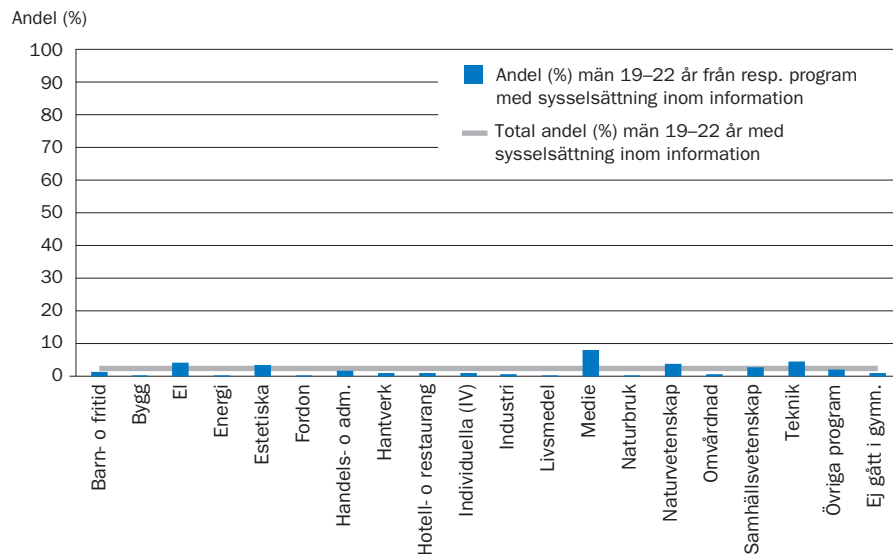

Diagram 6. Information. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att det inte var något särskilt gymnasieprogram där en stor andel av ungdomarna var sysselsatta inom just information. Det var dock en något högre andel från medieprogrammet som var sysselsatta inom branschen, jämfört med genomsnittet. Bland männen var det knappt var tionde.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel anställda ungdomar inom information i november 2013, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Förutom medieprogrammet var det bland annat elprogrammet. Sammantaget verkar det vara något vanligare att ungdomar som hade studerat medieprogrammet arbetade inom information, men branschen var ingen stor avnämare.

Många hade slutbetyg med grundläggande behörighet

Utifrån statistiken kan vi beskriva hur långt ungdomarna som arbetade inom information hade nått i gymnasieskolan. Tabell 2 redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom information respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Information. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Information		Samtliga branscher	Information	Samtliga branscher	Information	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	4 310	87	83	89	85	86	80
varav med grundl. behörighet	3 931	79	73	82	78	77	68
Högst åk 3	420	8	10	7	8	9	11
Högst åk 2	88	2	2	2	2	2	2
Högst åk 1	66	1	2	1	2	1	3
Studerar i gymn. ht 13	43	1	2	1	2	1	2
Ej från gymn.	49	1	2	1	1	1	2
Totalt	4 976	100	100	100	100	100	100

Av tabell 2 framgår att unga inom information hade fått slutbetyg i högre utsträckning än för genomsnittet av branscher. Det gäller både bland männen och kvinnorna. Totalt hade 79 procent av ungdomarna fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet, jämfört med 73 procent för samtliga branscher. En förklaring är att många kom från studieförberedande program i gymnasieskolan.

En av fem studerade på högskola

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom information i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.¹⁸

Tabell 3. Information. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	44	1 846	42	614	45	1 232
Osäker ställning på arbetsmarknaden	13	538	12	168	14	370
Svag ställning på arbetsmarknaden	16	664	17	242	16	422
Högskolestudier	20	839	21	310	19	529
Övriga studier	7	290	9	124	6	166
Totalt	100	4 177	100	1 458	100	2 719

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 84 procent av ungdomarna inom information.

Tabell 3 visar att 44 procent av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom information, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Övriga ungdomar hade en svagare ställning på arbetsmarknaden, alternativt räknades som studerande. Totalt räknades omkring var femte som högskolestuderande, både bland männen och kvinnorna. Bland männen var det en betydligt högre andel som klassades som studerande, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher.

¹⁸ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Finansiell verksamhet, företagstjänster

Finansiell verksamhet och företagstjänster är en näringsgren som omfattar flera olika branscher, till exempel fastighetsverksamhet, uthyrning och resetjänster. Näringsgrenen sysselsatte relativt många ungdomar. Nästan var tionde ungdom med en sysselsättning i november 2013 var sysselsatt inom finansiell verksamhet. Sedan år 2000 har andelen ungdomar inom branschen varit relativt konstant, runt fem procent. Många kommer från samhällsvetenskapsprogrammet men även bland annat elprogrammet. När det gäller etablering på arbetsmarknaden finns stora skillnader mellan olika ungdomar; drygt en fjärdedel hade en svag ställning på arbetsmarknaden samtidigt som en fjärdedel räknades som studerande. Det indikerar att det handlade om sysselsättning inom olika yrkesområden.

FAKTARUTA

Finansiell verksamhet, företags-tjänster (Afdelning K–N)

Branschen omfattar:

- Finans- och försäkrings-verksamhet (SNI 64–66)
- Fastighetsverksamhet (SNI 68)
- Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (SNI 69–75)
- Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (SNI 77, 79–82)

Egentligen ingår bemanning (SNI 78) i samma näringsgren, men det redovisas separat i denna rapport eftersom det kan vara av särskilt intresse bland ungdomar.

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Försäljare, detaljhandel; demonstratörer m.fl.
- Säljare, inköpare, mäklare m.fl.
- Kundinformatörer
- Säkerhetspersonal
- Städare m.fl.

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Näringsgren med flera olika branscher

Finansiell verksamhet och företagstjänster innefattar flera olika branscher, till exempel fastighetsverksamhet, uthyrning och resetjänster. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom finansiell verksamhet i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.¹⁹

Tabell 1. Finansiell verksamhet. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	26 012	12 107	13 905
Andel (%) kvinnor	47	.	.
Andel (%) män	53	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	13	12	14
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	98	97	98
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	9	9	10
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom finansiell verksamhet 16–64 år	5	5	4

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att 26 000 ungdomar var sysselsatta inom finansiell verksamhet i november 2013. Det motsvarar nästan var tionde sysselsatt i de åldrarna. Ungefär lika många unga kvinnor som män arbetade inom näringsgrenen. Som framgår av faktarutan var vanliga yrken alltifrån försäljare till säkerhetspersonal och städare.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde fem procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var strax under genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent.

19 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Antalet sysselsatta minskade i början av 2000-talet

Över tid har antalet sysselsatta unga inom finansiell verksamhet varierat. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Finansiell verksamhet. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

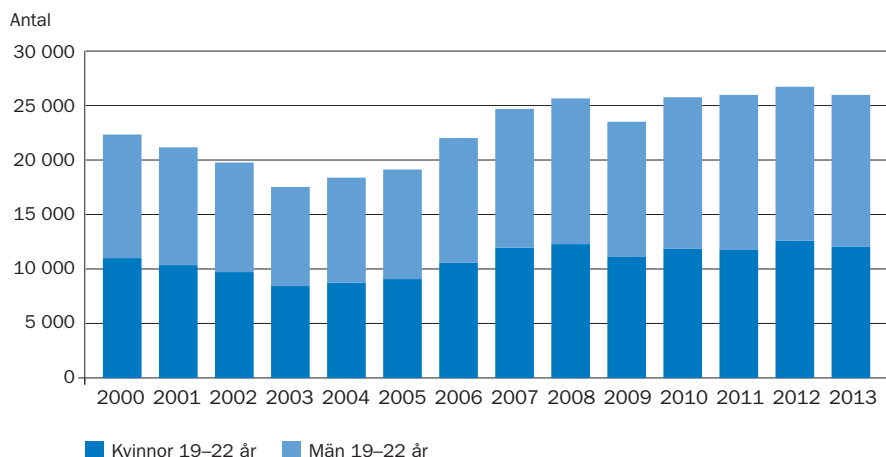

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom finansiell verksamhet sammantaget har ökat sedan år 2000. Åren 2000–2003 skedde dock en minskning av antalet sysselsatta ungdomar. Därefter har antalet ökat igen.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom finansiell verksamhet under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Finansiell verksamhet. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

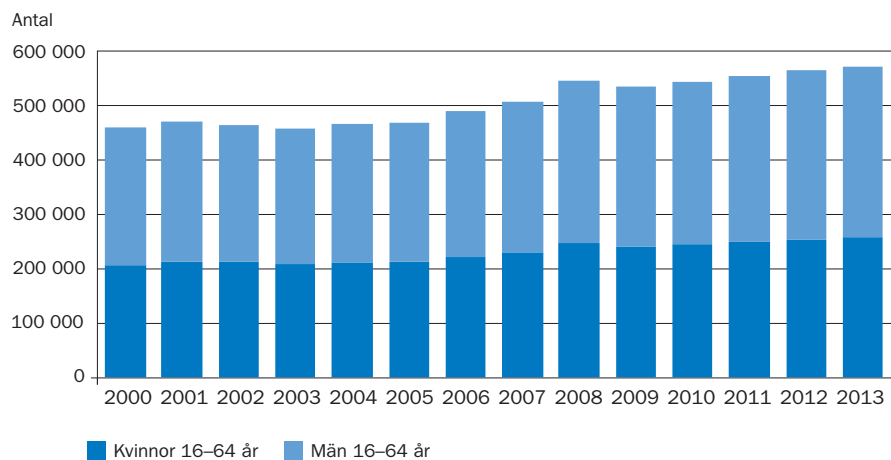
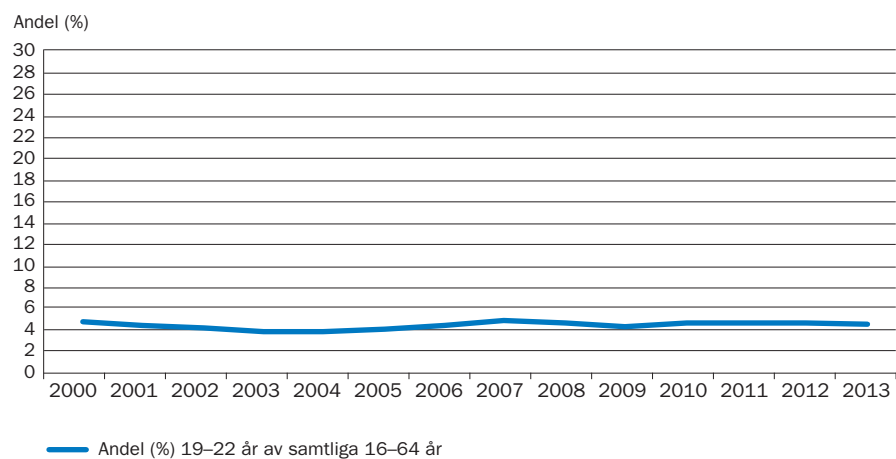

Diagram 3. Finansiell verksamhet. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

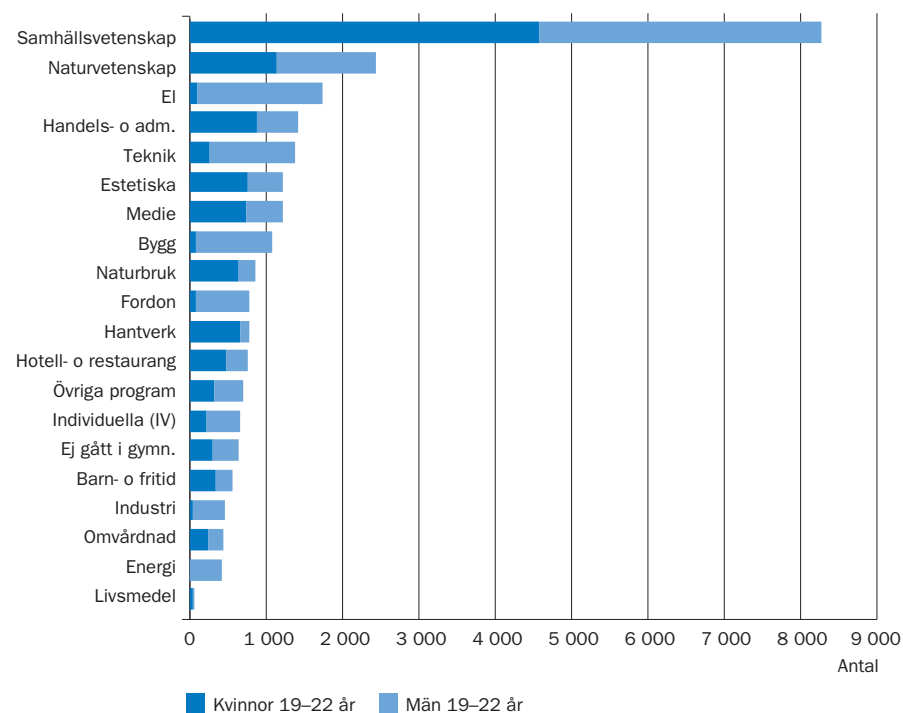

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen har ökat successivt sedan år 2000. Diagram 3 visar att andelen ungdomar 19–22 år inom branschen har varit relativt stabil under dessa år, omkring 4–5 procent.

Flest från samhällsvetenskapsprogrammet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom finansiell verksamhet hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Finansiell verksamhet. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att drygt 8 000 av de 26 000 ungdomarna som arbetade inom finansiell verksamhet hade studerat samhällsvetenskapsprogrammet i gymnasieskolan, vilket motsvarar 32 procent. Andra gymnasieprogram som ungdomarna hade studerat var naturvetenskapsprogrammet och elprogrammet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just finansiell verksamhet. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom finansiell verksamhet, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Finansiell verksamhet. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

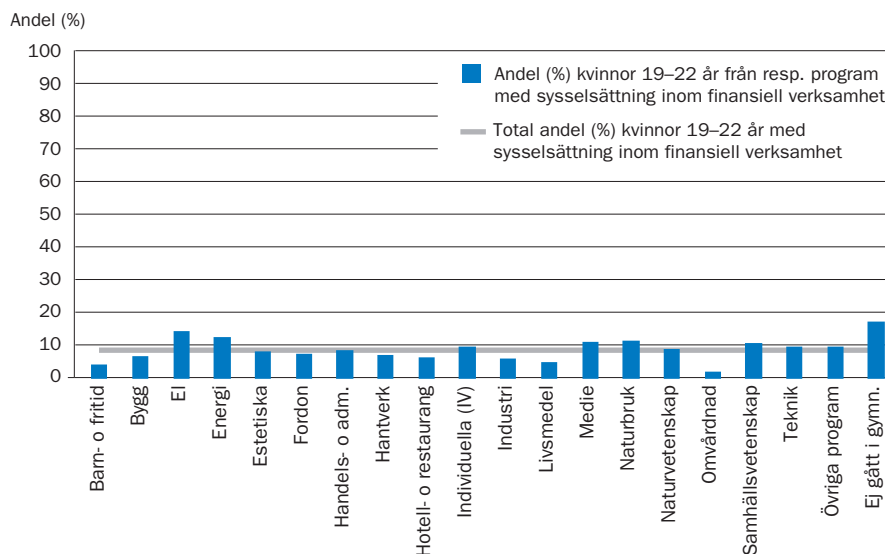
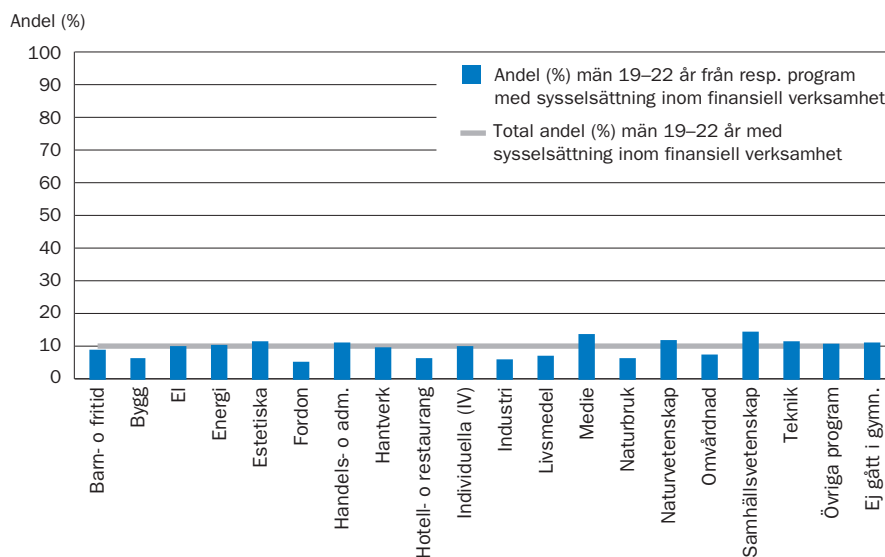

Diagram 6. Finansiell verksamhet. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att ungdomarna inom finansiell verksamhet kom från många olika gymnasieprogram. Bland kvinnorna var det en högre andel som inte hade läst i gymnasieskolan som hade en sysselsättning inom branschen, jämfört med samtliga branscher.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom finansiell verksamhet, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. För kvinnorna var det bland annat elprogrammet, medan det för männen var flera av de studieförberedande programmen som hade en högre andel än genomsnittet för branscherna.

Åtta av tio hade slutbetyg från gymnasieskolan

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom finansiell verksamhet respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Finansiell verksamhet. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Finansiell verksamhet	Samtliga branscher		Finansiell verksamhet	Samtliga branscher	Finansiell verksamhet	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	21 102	81	83	84	85	79	80
varav med grundl. behörighet	18 609	72	73	77	78	67	68
Högst åk 3	2 609	10	10	8	8	11	11
Högst åk 2	630	2	2	2	2	3	2
Högst åk 1	609	2	2	2	2	3	3
Studerar i gymn. ht 13	418	2	2	1	2	2	2
Ej från gymn.	644	2	2	3	1	2	2
Totalt	26 012	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att ungdomarna med sysselsättning inom finansiell verksamhet hade fått slutbetyg i något lägre utsträckning än genomsnittet för samtliga branscher. Skillnaden var dock liten. För kvinnorna var det en högre andel som inte har gått i gymnasieskolan, tre jämfört med en procent.

Både ungdomar med svag ställning och studerande

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom finansiell verksamhet i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.²⁰

Tabell 3. Finansiell verksamhet. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	36	7 089	32	2 969	39	4 120
Osäker ställning på arbetsmarknaden	14	2 875	14	1 252	15	1 623
Svag ställning på arbetsmarknaden	25	5 026	26	2 368	25	2 658
Högskolestudier	18	3 502	21	1 969	14	1 533
Övriga studier	7	1 369	7	686	6	683
Totalt	100	19 861	100	9 244	100	10 617

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 76 procent av ungdomarna inom finansiell verksamhet.

Tabell 3 visar att drygt en tredjedel (36 procent) av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom finansiell verksamhet, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det var under snittet för samtliga branscher, som var 41 procent. Var fjärde ungdom hade en svag ställning på arbetsmarknaden. Därutöver klassades var fjärde ungdom som studerande, antingen i högskola eller övriga studier. Sammantaget verkar det vara en bransch med stor spridning mellan vilka ungdomar som var sysselsatta och vilken typ av sysselsättning det handlade om.

²⁰ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Bemanning

Bemanning är en bransch som vuxit mycket kraftigt under senare år. Branschen anställde i stor utsträckning ungdomar – 17 procent av de sysselsatta i november 2013 var 19–22 år. Till antal räknat var branschen trots det inte en av de största arbetsgivarna för ungdomar. Totalt arbetade 13 400 ungdomar 19–22 år inom bemanning, vilket motsvarar var tjugonde ungdom i de åldrarna med en sysselsättning. Det var en högre andel med utländsk bakgrund jämfört med genomsnittet för samtliga branscher som arbetade inom bemanning. Bara var fjärde hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, samtidigt som närmare hälften hade en osäker eller svag ställning.

FAKTARUTA

Arbetsförmedling, bemanning och andra personalrelaterade tjänster (SNI 78)

Egentligen ingår bemanning i näringsgrenen Finansiell verksamhet, företags-tjänster (Avdelning K–N) men redovisas här separat eftersom det kan vara av särskilt intresse bland ungdomar.

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Övriga maskinoperatörer och montörer
- Lager- och transport-assistenter
- Montörer
- Övrig kontorspersonal

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Var femte hade utländsk bakgrund

Bemanning är en bransch som karaktäriseras av att man hyr ut personal. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom bemanning i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.²¹

Tabell 1. Bemanning. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	13 377	4 662	8 715
Andel (%) kvinnor	35	.	.
Andel (%) män	65	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	20	16	21
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	99	99	99
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	5	3	6
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom bemanning 16–64 år	17	13	19

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att 13 400 unga var sysselsatta inom bemanning i november 2013. Två tredjedelar av dessa var män. En hög andel av de sysselsatta ungdomarna hade utländsk bakgrund. Bland männen var det 21 procent som hade utländsk bakgrund, vilket var betydligt högre än i andra branscher.

Tabell 1 visar också att så många som 17 procent av de sysselsatta inom bemanning i november 2013 var i åldern 19–22 år. Bemanning var därmed en av de branscher som var mest ungdomsintensiv. På arbetsmarknaden totalt sett utgjorde ungdomar sex procent av samtliga anställda 16–64 år.

21 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Mycket expansiv bransch – men konjunkturberoende

Över tid har antalet sysselsatta unga inom bemanning ökat mycket kraftigt. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Bemanning. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

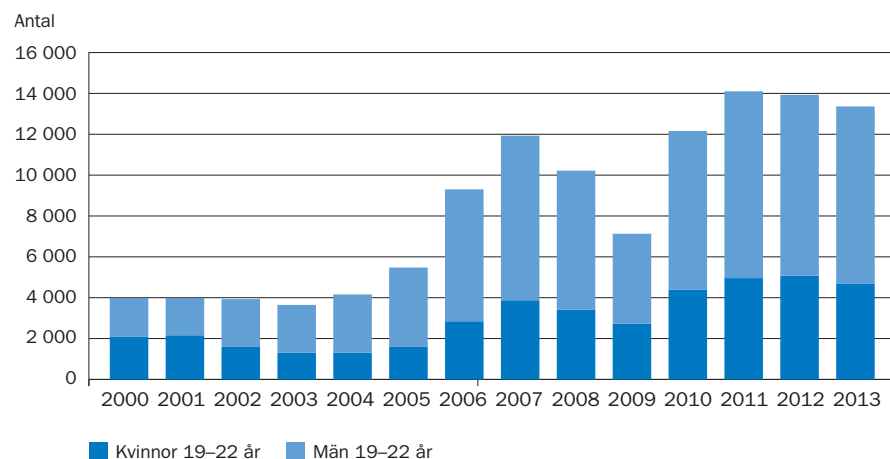

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom bemanning sammantaget ökade mycket kraftigt under perioden 2000–2013. År 2000 var omkring 4 000 ungdomar sysselsatta inom bemanning. Tretton år senare hade den siffran mer än tredubblats. Framför allt tog ökningen fart kring år 2006. I samband med 2008 års finanskris sjönk dock antalet sysselsatta drastiskt igen, vilket tyder på en konjunkturkänslig bransch.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom bemanning under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Bemanning. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

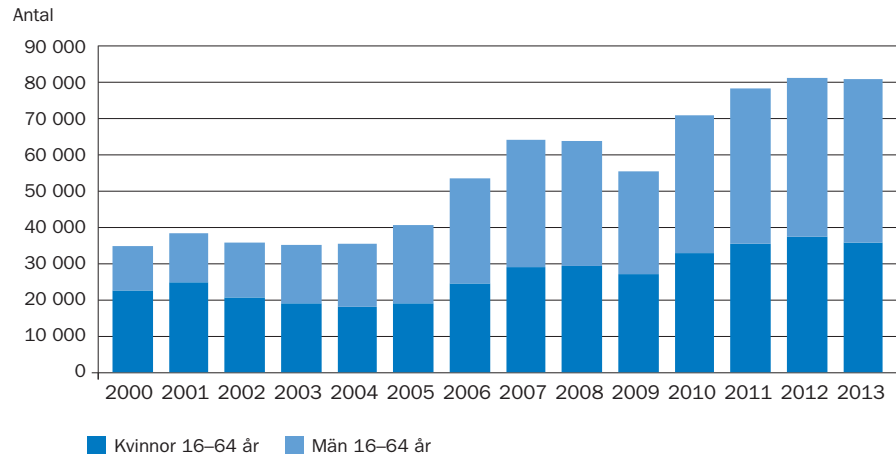
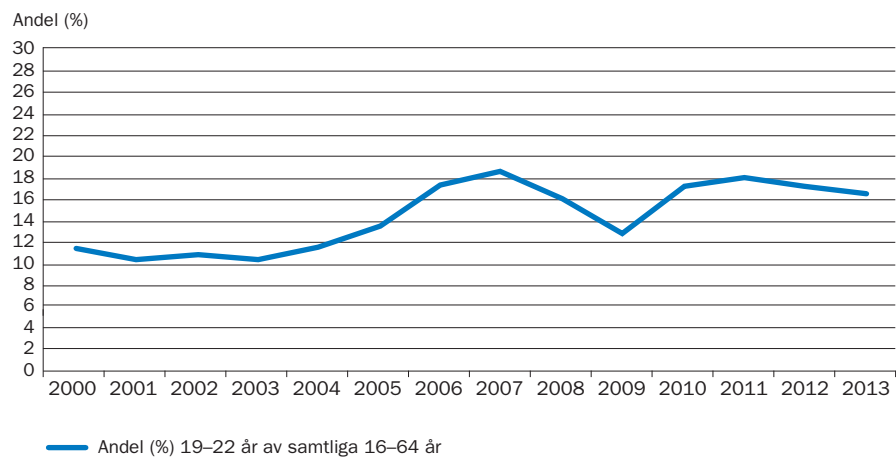

Diagram 3. Bemanning. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

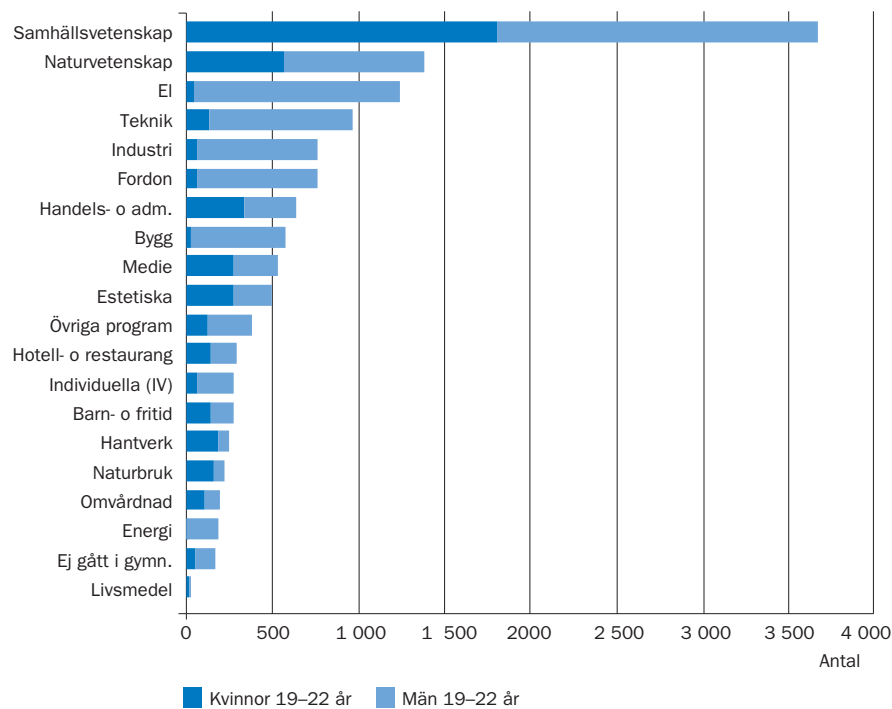

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta 16–64 år i branschen har ökat kraftigt sedan år 2000. Diagram 3 visar att andelen ungdomar 19–22 år inom branschen har varierat stort under dessa år. Andelen ökade fram till år 2007 för att därefter sjunka kraftigt i samband med 2008 års finanskris. Sammantaget har antalet sysselsatta ungdomar inom bemanning därmed ökat både för att branschen som helhet har vuxit och också för att andelen ungdomar inom branschen har blivit större. Bemanningsbranschen har blivit mer ungdomsintensiv under dessa år.

Flest från studieförberedande program

De allra flesta ungdomar som arbetade inom bemanning hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Bemanning. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att flest ungdomar som arbetade inom bemanning hade studerat samhällsvetenskap i gymnasieskolan, totalt 27 procent. Det mönstret känns igen från flertalet branscher. Andra gymnasieprogram som var vanliga bland ungdomarna inom bemanning var naturvetenskapsprogrammet och elprogrammet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just bemanning. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom bemanning, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Bemanning. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

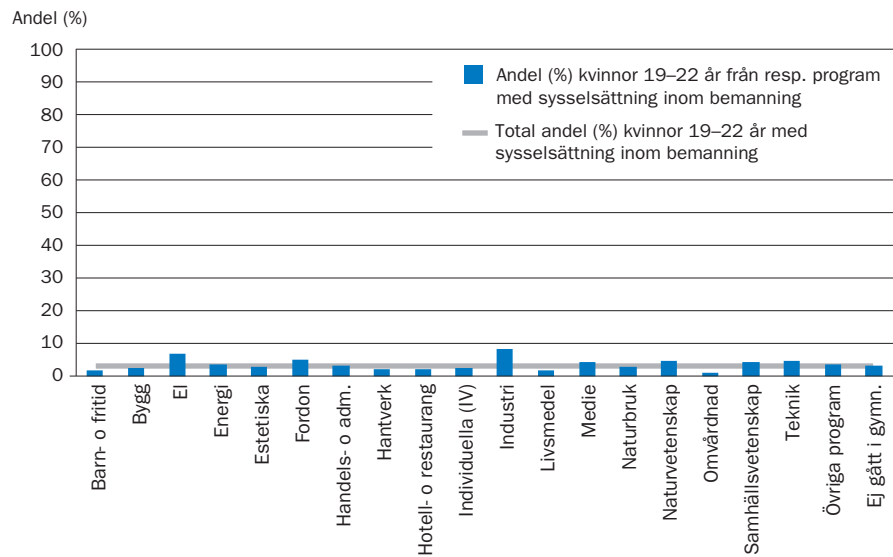
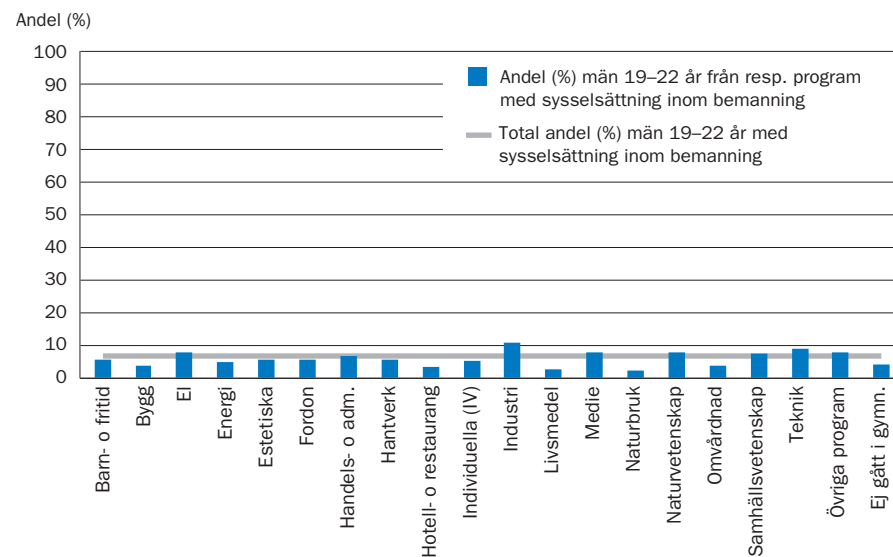

Diagram 6. Bemanning. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att ungdomarna inom bemanning kom från många olika gymnasieprogram. Andelen unga verksamma inom bemanning var något större bland dem som hade gått industriprogrammet jämfört med övriga. Detta gällde både kvinnor och män. Det kan ses mot bakgrund av att vanliga yrken bland unga bland annat var maskinoperatörer och montörer (se faktaruta).

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom bemanning, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Det gäller förutom industriprogrammet även till viss del bland annat elprogrammet och teknikprogrammet.

Genomsnittlig andel med slutbetyg från gymnasieskolan

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom bemanning respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Bemanning. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Bemanning		Samtliga branscher	Bemanning	Samtliga branscher	Bemanning	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	11 183	84	83	88	85	81	80
varav med grundl. behörighet	9 622	72	73	80	78	67	68
Högst åk 3	1 374	10	10	7	8	12	11
Högst åk 2	235	2	2	1	2	2	2
Högst åk 1	249	2	2	2	2	2	3
Studerar i gymn. ht 13	161	1	2	1	2	1	2
Ej från gymn.	175	1	2	1	1	1	2
Totalt	13 377	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att ungdomar inom bemanning i stort hade uppnått samma studieresultat som genomsnittet för samtliga branscher. Det var en något större andel som hade fått ett slutbetyg av ungdomarna inom bemanning, samtidigt som andelen som fått ett slutbetyg med grundläggande behörighet var något mindre.

Låg andel etablerade på arbetsmarknaden

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom bemanning i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.²²

Tabell 3. Bemanning. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	26	2 782	24	895	28	1 887
Osäker ställning på arbetsmarknaden	22	2 310	17	629	25	1 681
Svag ställning på arbetsmarknaden	26	2 692	24	881	26	1 811
Högskolestudier	19	2 036	28	1 031	15	1 005
Övriga studier	7	711	7	243	7	468
Totalt	100	10 531	100	3 679	100	6 852

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 79 procent av ungdomarna inom bemanning.

Tabell 3 visar att bara var fjärde (26 procent) av ungdomarna 19–22 år med en sysselsättning inom bemanning, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det var klart under snittet för samtliga branscher som var 41 procent. Närmare hälften av ungdomarna hade en osäker eller svag ställning på arbetsmarknaden. Var fjärde ungdom klassades också som studerande, inom antingen högskola eller övriga studier. Den höga andelen med osäker eller svag ställning på arbetsmarknaden förstärker bilden av en osäker bransch.

²² Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Offentlig förvaltning

Offentlig förvaltning var en bransch som sysselsatte få ungdomar. Omkring 5 000 unga 19–22 år var sysselsatta inom offentlig förvaltning i november 2013, vilket motsvarar två procent av samtliga sysselsatta i branschen. Under de senaste åren har antalet sysselsatta ökat, där en förklaring kan vara att fler anställts inom försvaret efter att värnplikten avskaffades. Generellt var det ungdomar från studieförberedande program som arbetade inom branschen – den stora majoriteten med slutbetyg från gymnasieskolan. De unga kvinnorna studerade i högre grad, samtidigt som de unga männen i högre utsträckning hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det tyder på att kvinnor och män med sysselsättning inom offentlig förvaltning hade sinsemellan olika typer av arbeten och livssituationer.

FAKTARUTA

Offentlig förvaltning (Avdelning O, U)

Branschen omfattar:

- Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (SNI 84)
- Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader o.d. (SNI 99)

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Militärer
- Vård- och omsorgspersonal
- Övrig kontorspersonal

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Få unga inom branschen

Offentlig förvaltning var en bransch som sysselsatte få ungdomar. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom offentlig förvaltning i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.²³

Tabell 1. Offentlig förvaltning. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	5 016	1 835	3 181
Andel (%) kvinnor	37	.	.
Andel (%) män	63	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	9	12	8
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	99	99	99
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	2	1	2
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom offentlig förvaltning 16–64 år	2	1	3

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att drygt 5 000 unga i åldern 19–22 år var sysselsatta inom offentlig förvaltning i november 2013. Närmare två tredjedelar av dem var män. Ett vanligt yrkesområde bland ungdomar var militärer (se faktaruta).

Tabell 1 visar att ungdomar 19–22 år bara utgjorde två procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom branschen. Det var långt under genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent. Det visar att ungdomar inte var en viktig del av branschens försörjning av arbetskraft, åtminstone inte för branschen som helhet.

23 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Ökning under de senaste åren

Över tid har antalet sysselsatta unga inom offentlig förvaltning varierat en hel del. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Offentlig förvaltning. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

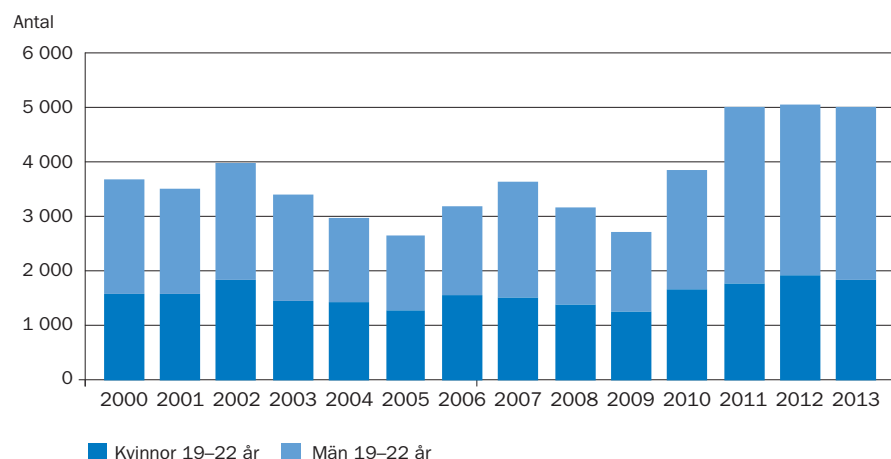

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom offentlig förvaltning ökade framför allt under åren 2009–2011. Mellan 2011 och 2013 var antalet sysselsatta ungdomar i princip konstant. Det var framför allt antalet sysselsatta unga män som ökade. En tänkbar förklaring är att den allmänna värnplikten avskaffades i Sverige 1 juli 2010 och ersattes av ett system med anställd personal.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom offentlig förvaltning under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Offentlig förvaltning. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

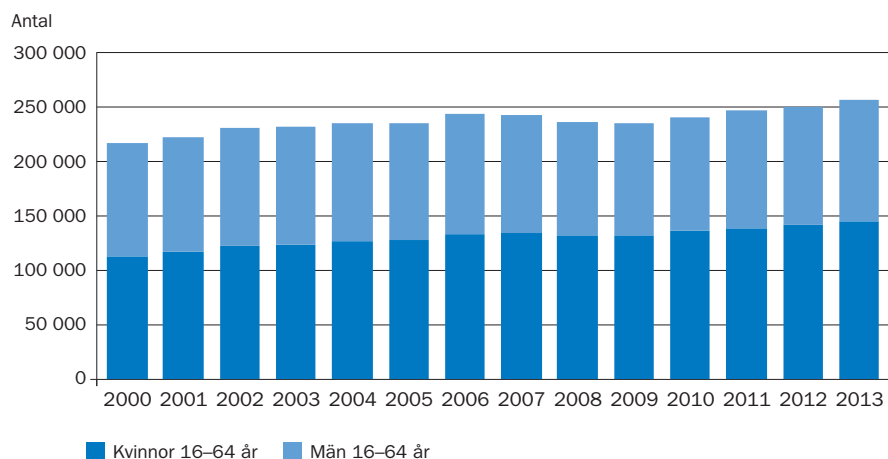
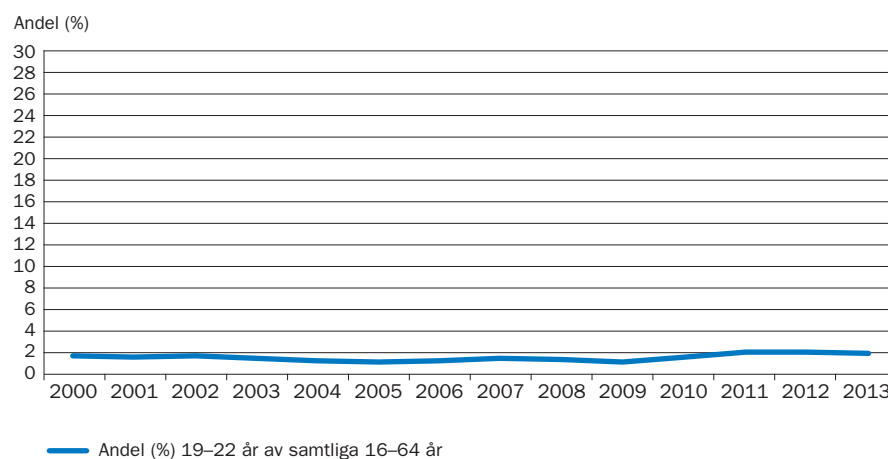

Diagram 3. Offentlig förvaltning. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

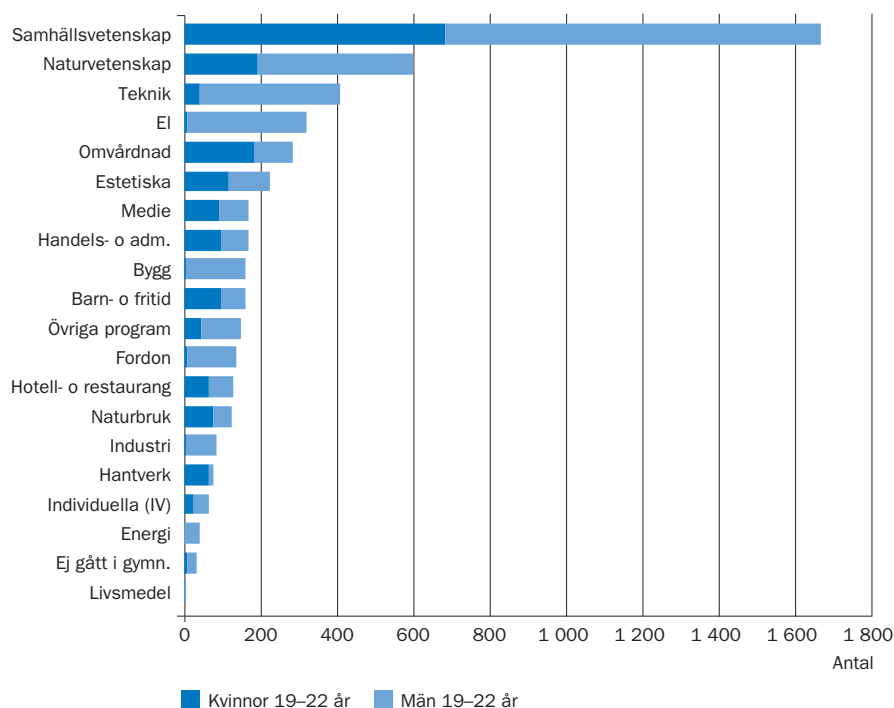

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett ökade något under åren 2000–2013. I branschen som helhet var kvinnorna i viss majoritet. Diagram 3 visar att ungdomar 19–22 år utgjorde en mycket liten del av samtliga sysselsatta inom offentlig förvaltning under hela tidsperioden 2000–2013, omkring två procent.

Majoriteten hade läst studieförberedande i gymnasiet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom offentlig förvaltning hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Offentlig förvaltning. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att flertalet av de unga som var verksamma inom offentlig förvaltning i november 2013 hade gått ett studieförberedande program. Allra flest hade gått samhällsvetenskapsprogrammet (33 procent), därefter kom ungdomar från naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just offentlig förvaltning. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom offentlig förvaltning, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Offentlig förvaltning. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

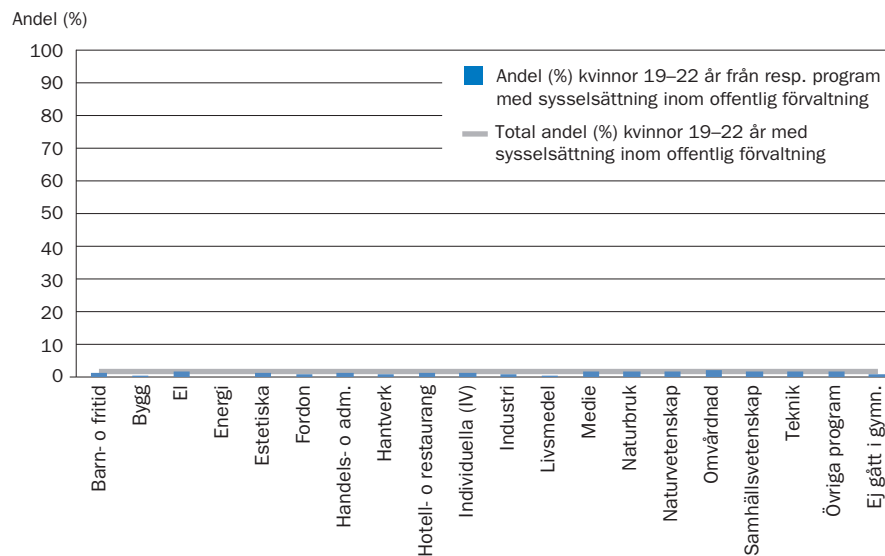
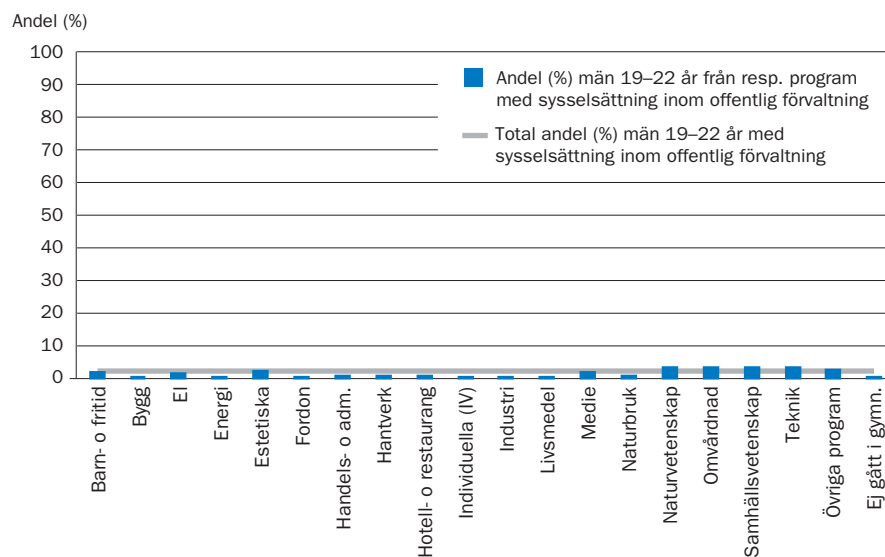

Diagram 6. Offentlig förvaltning. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

I diagram 5 och 6 åskådliggörs framför allt att det var få ungdomar som var sysselsatta inom branschen. Andelen unga som var sysselsatta inom denna bransch översteg inte fyra procent för något av gymnasieprogrammen. Det var därmed inte något särskilt gymnasieprogram där en större andel tydligt gick till denna bransch framför andra branscher.

Nio av tio hade slutbetyg från gymnasieskolan

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom offentlig förvaltning respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Offentlig förvaltning. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Offentlig förvaltning		Samtliga branscher	Offentlig förvaltning	Samtliga branscher	Offentlig förvaltning	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	4 490	90	83	90	85	89	80
varav med grundl. behörighet	4 096	82	73	84	78	81	68
Högst åk 3	351	7	10	6	8	8	11
Högst åk 2	47	1	2	1	2	1	2
Högst åk 1	51	1	2	1	2	1	3
Studerar i gymn. ht 13	42	1	2	1	2	1	2
Ej från gymn.	35	1	2	1	1	1	2
Totalt	5 016	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att både unga män och unga kvinnor som arbetade inom offentlig förvaltning i november 2013 hade betydligt bättre studieresultat än genomsnittet för samtliga branscher. De unga inom offentlig förvaltning hade både nått slutbetyg och grundläggande behörighet i större utsträckning än snittet. Till exempel hade 90 procent av ungdomarna fått ett slutbetyg, jämfört med 83 procent för samtliga branscher. Bland männen var det 81 procent som fått grundläggande behörighet, jämfört med 68 procent av männen inom samtliga branscher. En förklaring är att många kom från studieförberedande program i gymnasieskolan.

Kvinnorna studerade och männen var etablerade

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom offentlig förvaltning i november 2013, i de fall uppgift om detta finns tillgängligt.²⁴

Tabell 3. Offentlig förvaltning. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	55	2 279	43	655	62	1 624
Osäker ställning på arbetsmarknaden	14	594	12	182	16	412
Svag ställning på arbetsmarknaden	15	617	16	251	14	366
Högskolestudier	12	489	23	347	5	142
Övriga studier	4	177	6	94	3	83
Totalt	100	4 156	100	1 529	100	2 627

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 83 procent av ungdomarna inom offentlig förvaltning.

Tabell 3 visar att det fanns tydliga skillnader i etableringsstatus mellan unga kvinnor och unga män med sysselsättning inom offentlig förvaltning. Bland kvinnorna var det 43 procent som hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, jämfört med 62 procent av männen. Samtidigt som kvinnorna var etablerade i lägre utsträckning var det en större andel som studerade. Totalt räknades 29 procent av kvinnorna som studerande, jämfört med åtta procent av männen. Det tyder på att kvinnor och män med sysselsättning inom offentlig förvaltning hade sinsemellan olika typer av arbeten och livssituationer.

²⁴ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Utbildning

Utbildning var en stor men inte speciellt ungdomsintensiv bransch. De drygt 17 000 unga som arbetade inom utbildning i november 2013 utgjorde inte mer än fyra procent av alla som arbetade inom branschen. Branschen var till stor del dominerad av kvinnor. Ungdomarna som arbetade inom utbildning i november 2013 hade bättre resultat i gymnasieskolan än genomsnittet för samtliga branscher. Bara en fjärdedel hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, samtidigt som en fjärdedel klassades som studerande. För en hel del verkar arbete inom utbildningsbranschen därmed ofta vara extraarbete vid sidan av studier.

FAKTARUTA

Utbildning (Avdelning P, SNI 85)

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Vård- och omsorgspersonal
- Förskollärare och fritidspedagoger

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

Stor bransch med liten andel unga

Utbildning var totalt sett en stor bransch. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom utbildning i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.²⁵

Tabell 1. Utbildning. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	17 400	12 235	5 165
Andel (%) kvinnor	70	.	.
Andel (%) män	30	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	11	11	12
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	99	99	99
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	6	9	4
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom utbildning 16–64 år	4	4	4

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte läst i gymnasieskolan.

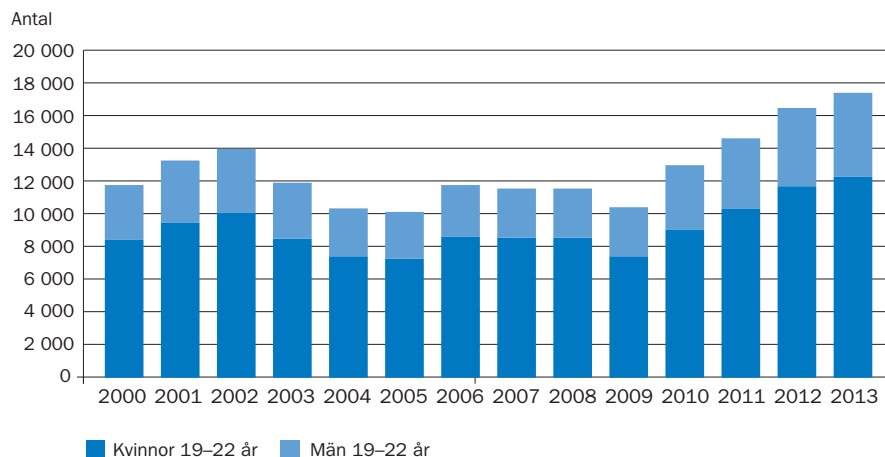
Av tabell 1 framgår att unga 19–22 år utgjorde en liten andel (4 procent) av samtliga inom utbildningsbranschen, även om det totalt var 17 400 ungdomar som hade en sysselsättning inom branschen. Utbildning var alltså en stor bransch som inte var särskilt ungdomsintensiv. Majoriteten av de unga som arbetade inom utbildning i november 2013 var kvinnor och ungefär var tionde hade utländsk bakgrund.

25 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Stor ökning av antal ungdomar inom branschen

Över tid har antalet sysselsatta unga inom utbildning ökat. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Utbildning. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

Av diagram 1 framgår att antalet 19–22-åringar med arbete inom utbildning ökade kraftigt mellan åren 2009 och 2013, en ökning med närmare 70 procent. Åren dessförinnan ökade och minskade antalet sysselsatta ungdomar i olika omgångar. Som diagrammet visar har branschen varit kvinnodominerad under hela den studerade perioden.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom utbildning under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Utbildning. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

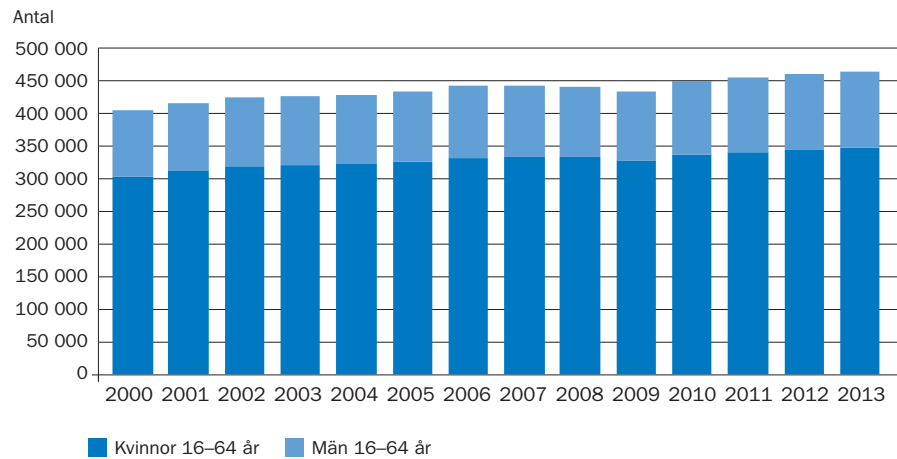
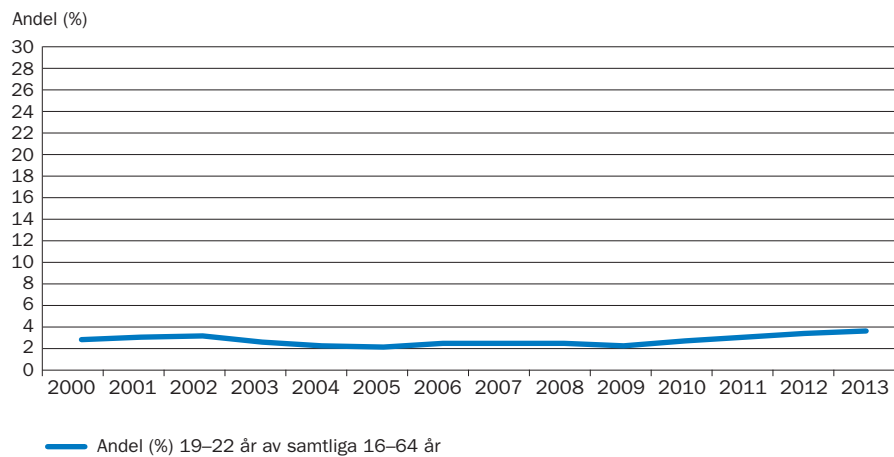

Diagram 3. Utbildning. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

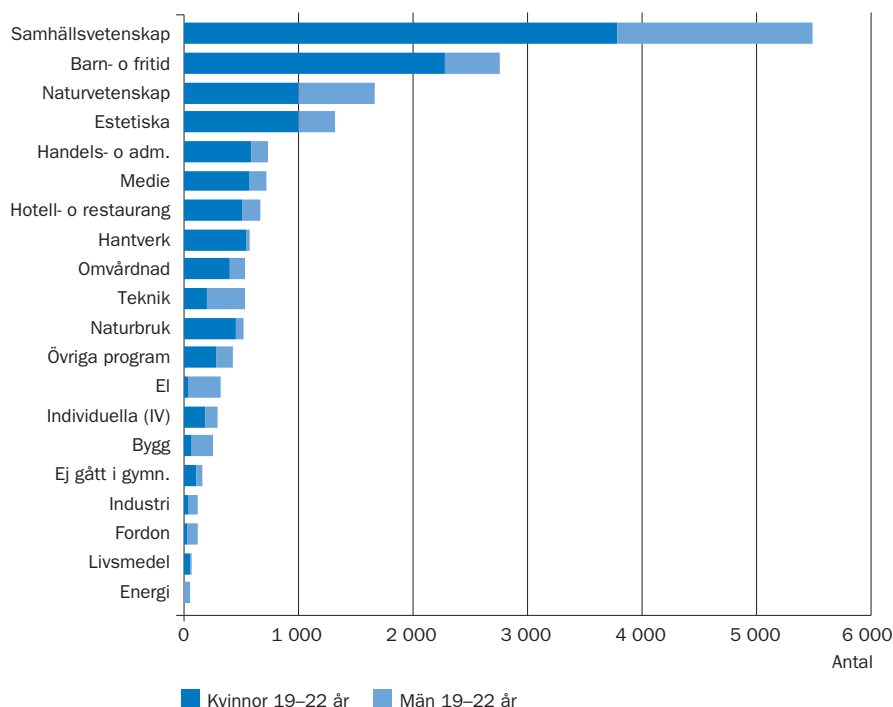

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett har ökat under åren 2000–2013. Även bland samtliga anställda 16–64 år var det kvinnorna som var i klar majoritet. Diagram 3 visar att ungdomar 19–22 år har utgjort mellan två och fyra procent av samtliga anställda under hela perioden 2000–2013. Ökningen av antalet sysselsatta ungdomar under åren 2009–2013 förklaras därmed både av att branschen som helhet ökade och av att andelen unga blev större.

Unga från barn- och fritidsprogrammet och studieförberedande program

De allra flesta ungdomar som arbetade inom utbildning hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Utbildning. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Diagram 4 visar att samhällsvetenskapsprogrammet var den gymnasiebakgrunden som flest av de unga som var verksamma inom utbildning i november 2013 hade – 32 procent. Därefter var barn- och fritidsprogrammet vanligast, vilket bland annat går att relatera till att yrket barnskötare räknas till utbildningsbranschen. Det var även många ungdomar sysselsatta inom utbildning som hade gått naturvetenskapsprogrammet och estetiska programmet.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor andel från respektive program som arbetade inom utbildning. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom utbildning, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Utbildning. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

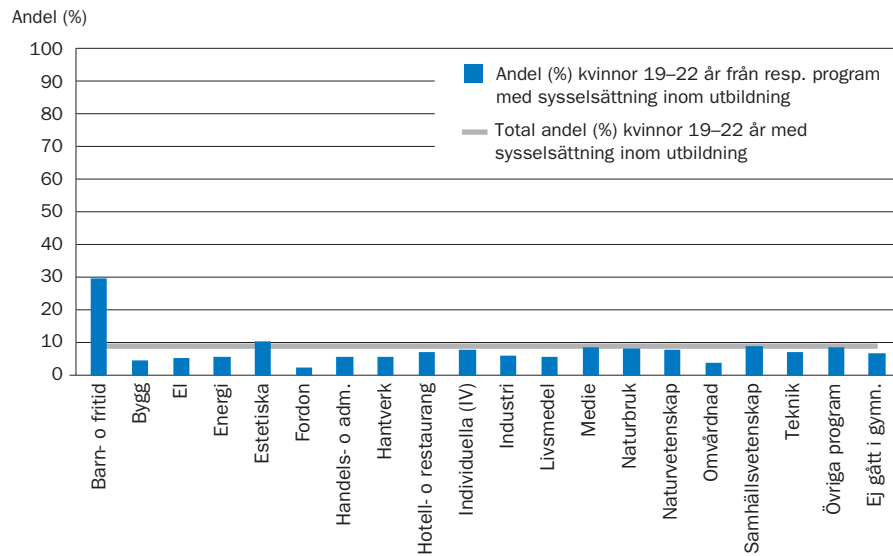
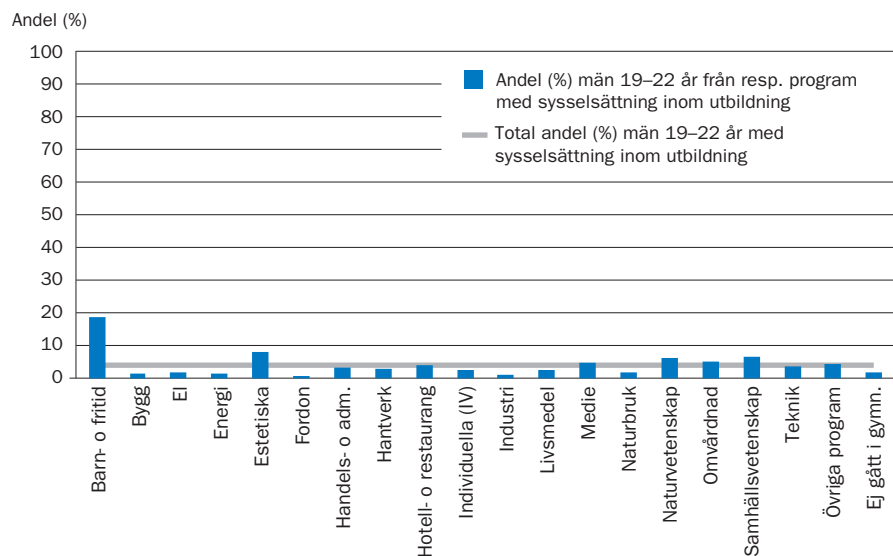

Diagram 6. Utbildning. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att barn- och fritidsprogrammet var det program från vilket *störst andel* av eleverna var verksamma inom utbildning i november 2013. Det gällde kvinnorna i högre grad än männen, 30 jämfört med knappt 20 procent.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom utbildningsbranschen, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Förutom barn- och fritidsprogrammet var det främst några av de studieförberedande programmet där detta gällde för män.

Vanligt med slutbetyg bland de unga inom utbildning

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom utbildning respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Utbildning. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Utbildning		Samtliga branscher	Utbildning		Utbildning	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)		Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	15 081	87	83	87	85	86	80
varav med grundl. behörighet	13 457	77	73	79	78	74	68
Högst åk 3	1 523	9	10	8	8	10	11
Högst åk 2	276	2	2	2	2	2	2
Högst åk 1	251	1	2	1	2	2	3
Studerar i gymn. ht 13	101	1	2	1	2	1	2
Ej från gymn.	168	1	2	1	1	1	2
Totalt	17 400	100	100	100	100	100	100

Av tabell 2 framgår att ungdomar som var sysselsatta inom utbildning i november 2013 hade bättre studieresultat än genomsnittet för samtliga branscher. Både män och kvinnor som var verksamma inom utbildning hade i större utsträckning fått såväl slutbetyg som grundläggande behörighet. Framför allt hade männen i den här branschen bättre resultat från gymnasieskolan jämfört med snittet.

Många arbetade vid sidan av studier

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom utbildning i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.²⁶

Tabell 3. Utbildning. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	24	3 318	25	2 412	22	906
Osäker ställning på arbetsmarknaden	15	2 103	15	1 483	15	620
Svag ställning på arbetsmarknaden	35	4 758	33	3 224	38	1 534
Högskolestudier	19	2 534	19	1 876	16	658
Övriga studier	7	972	7	661	8	311
Totalt	100	13 685	100	9 656	100	4 029

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 79 procent av ungdomarna inom utbildning.

Tabell 3 visar att bara en fjärdedel (24 procent) av ungdomarna med en sysselsättning inom utbildning, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Andelen med svag ställning var hög; 35 procent. Motsvarande andel för samtliga branscher var 22 procent. Ungas etablering på arbetsmarknaden var alltså mindre inom utbildning än genomsnittet för samtliga branscher. Däremot var andelen som studerade på högskola större, 19 procent. Detta går att relatera till att ungdomarna inom branschen hade fått slutbetyg med grundläggande behörighet i stor utsträckning. Resultaten indikerar att många av de unga som arbetade inom utbildning kan ha haft det som extraarbete.

²⁶ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Vård och omsorg

Vård och omsorg var den största branschen för samtliga sysselsatta 16–64 år och även en stor arbetsgivare för ungdomar. Närmare 36 000 ungdomar 19–22 år arbetade inom vård och omsorg i november 2013. Åtta av tio var kvinnor och en relativt stor andel hade utländsk bakgrund. Det vanligaste var att ha studerat omvårdnadsprogrammet eller samhällsvetenskapsprogrammet i gymnasieskolan. En relativt stor andel av de som var sysselsatta inom vård och omsorg hade studier som etableringsstatus, vilket indikerar att deras sysselsättning kan ha handlat om extraarbete vid sidan av fortsatta studier.

FAKTARUTA

Vård och omsorg; sociala tjänster (Avdelning Q)

Branschen omfattar:

- Hälso- och sjukvård (SNI 86)
- Vård och omsorg med boende (SNI 87)
- Öppna sociala insatser (SNI 88)

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Vård- och omsorgspersonal

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

En stor bransch som sysselsatte många

Vård och omsorg var den största branschen på svensk arbetsmarknad sett till samtliga sysselsatta 16–64 år. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom vård och omsorg i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.²⁷

Tabell 1. Vård och omsorg. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	35 727	28 583	7 144
Andel (%) kvinnor	80	.	.
Andel (%) män	20	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	17	16	24
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	99	99	98
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	13	21	5
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom vård och omsorg 16–64 år	5	5	6

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att närmare 36 000 ungdomar 19–22 år arbetade inom vård och omsorg i november 2013. Det motsvarar 13 procent av alla i de åldrarna som var sysselsatta. Framför allt var det många unga kvinnor som arbetade inom denna bransch. Jämfört med andra branscher hade en stor andel av de sysselsatta utländsk bakgrund. Av de unga männen inom vård och omsorg hade var fjärde utländsk bakgrund.

Samtidigt som vård och omsorg var en mycket stor bransch för ungdomar utgjorde ungdomar 19–22 år bara fem procent av samtliga sysselsatta (16–64 år), vilket var något under genomsnittet för arbetsmarknaden. Branschen sysselsatte därmed inte ovanligt många ungdomar, utan var en stor bransch totalt sett.

27 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Fler sysselsatta över tid

Över tid har antalet sysselsatta unga inom vård och omsorg ökat något. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Vård och omsorg. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

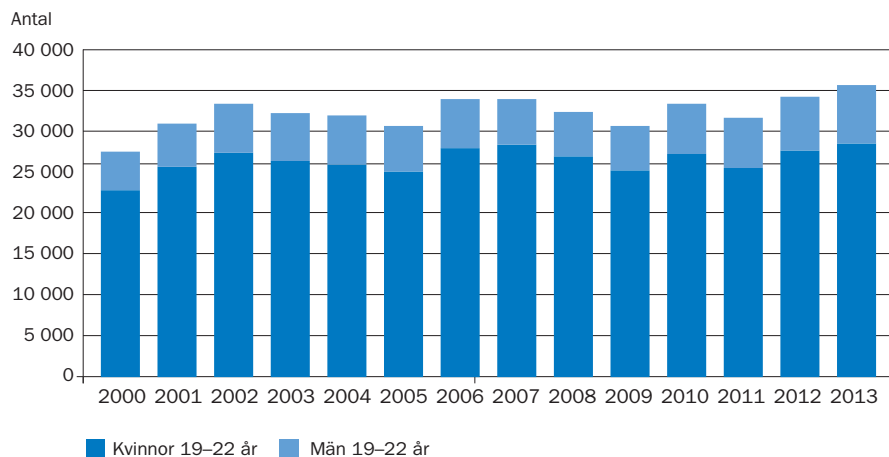

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom vård och omsorg totalt sett har ökat mellan åren 2000 och 2013. Antalet sysselsatta har dock både ökat och minskat i flera omgångar mellan dessa år. Genomgående var det unga kvinnor som var i klar majoritet bland de sysselsatta ungdomarna.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom vård och omsorg under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Vård och omsorg. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

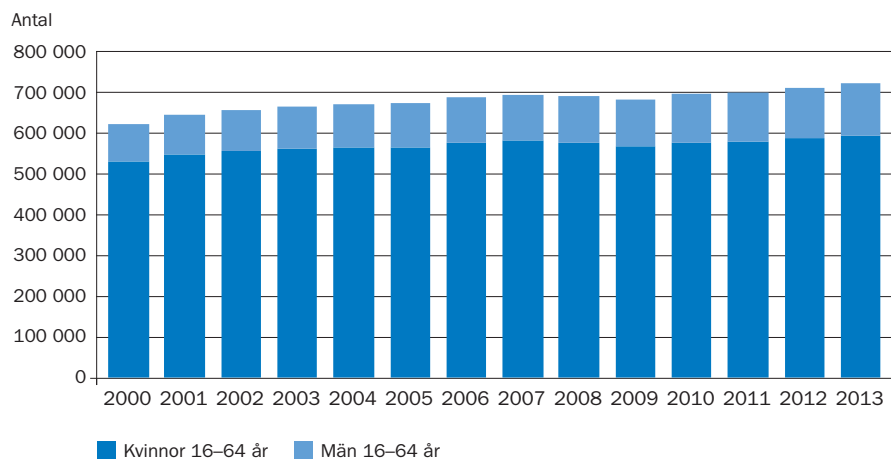
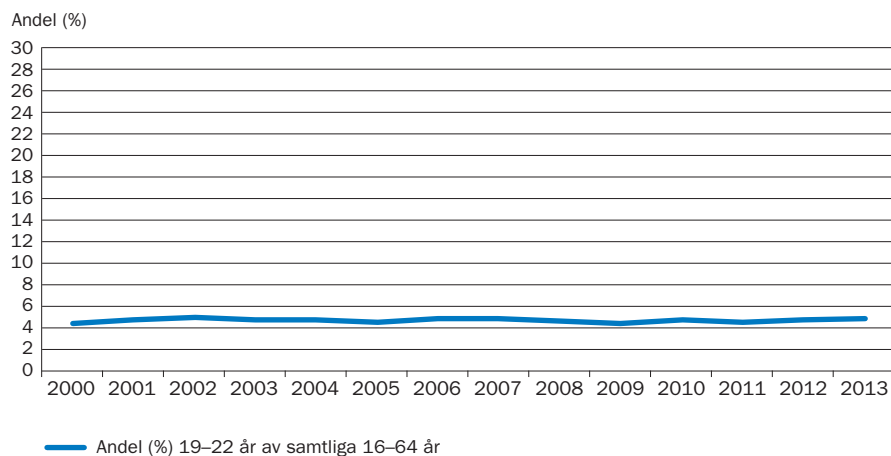

Diagram 3. Vård och omsorg. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

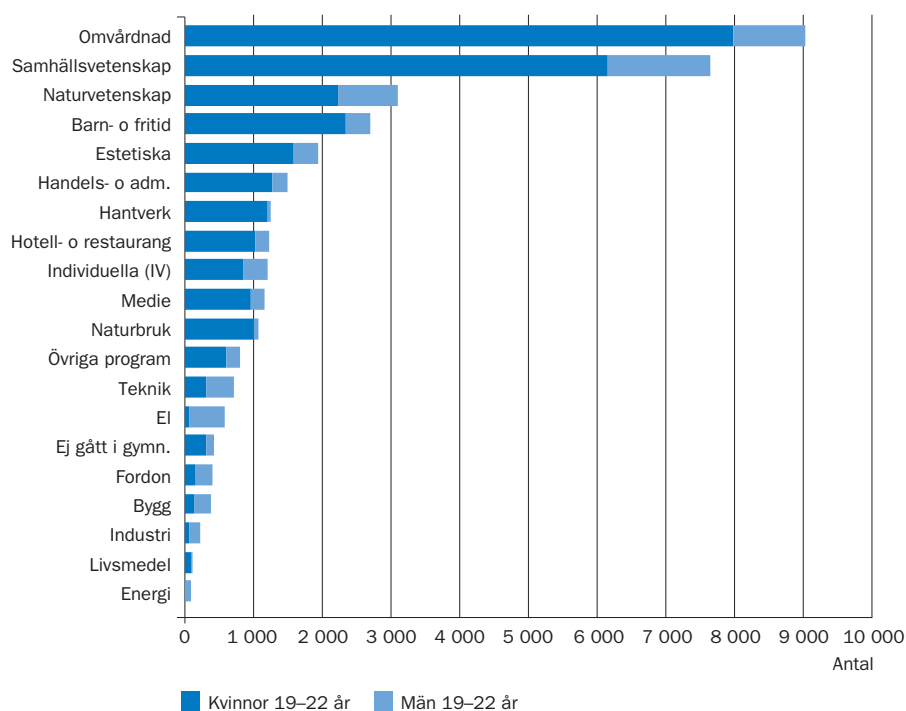

Av diagram 2 framgår att antalet sysselsatta i branschen totalt sett har ökat under åren 2000–2013. Diagrammet visar också att det var en bransch som till största del dominerades av kvinnor, vilket inte har förändrats över den tidsperiod som avses. Diagram 3 visar att andelen ungdomar 19–22 år har varit relativt konstant under åren 2000–2013.

Många från omvårdnadsprogrammet arbetade här

De allra flesta ungdomar som arbetade inom vård och omsorg hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Vård och omsorg. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att omvårdnadsprogrammet var det program som flest hade studerat bland ungdomarna som arbetade inom vård och omsorg. Drygt 9 000 av de närmare 36 000 sysselsatta inom branschen 2013 hade studerat på omvårdnadsprogrammet i gymnasieskolan, vilket motsvarar 25 procent. Samtidigt var det också många ungdomar som hade studerat samhällsvetenskapsprogrammet – över 7 500.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just vård och omsorg. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom vård och omsorg, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Vård och omsorg. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

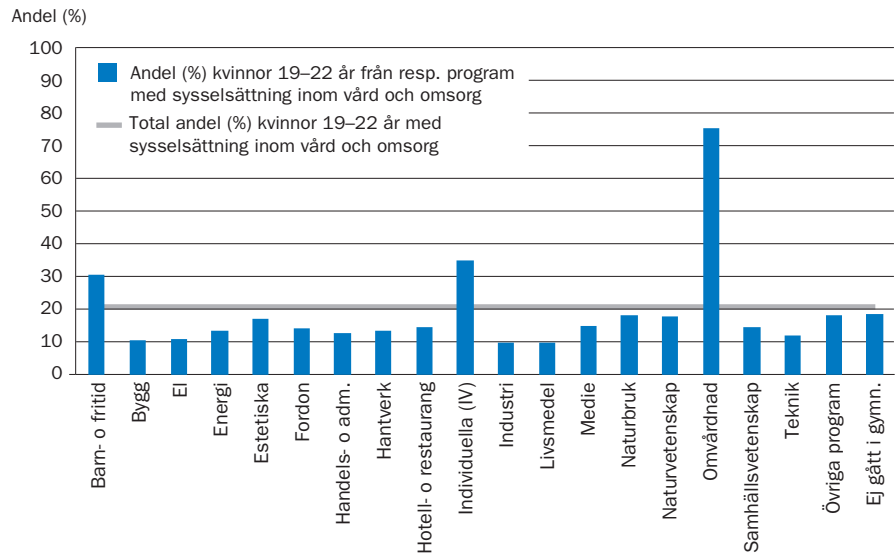
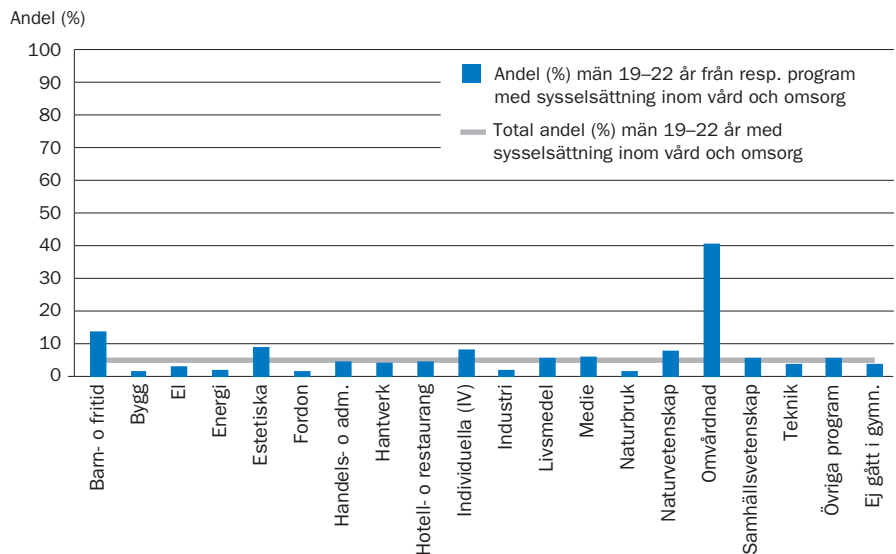

Diagram 6. Vård och omsorg. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att omvårdnadsprogrammet var det gymnasieprogram som överlägset *störst andel* av de ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom branschen hade gått. Framför allt gällde det bland kvinnorna. Hela 75 procent av de kvinnor 19–22 år som hade studerat omvårdnadsprogrammet och som hade ett arbete i november 2013, arbetade inom vård och omsorg. Bland männen var motsvarande andel drygt 40 procent.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som har en större andel sysselsatta ungdomar inom vård och omsorg, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Förutom omvårdnadsprogrammet utmärkte sig även barn- och fritidsprogrammet samt individuella program (IV) med att ha en större andel ungdomar sysselsatta inom vård och omsorg jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Värt att notera är att samhällsvetenskapsprogrammet hade en lägre andel sysselsatta inom vård och omsorg för kvinnor, och genomsnittlig för män, jämfört med samtliga branscher. Detta trots att det antalsmässigt var många ungdomar från detta program som arbetade inom branschen.

Åtta av tio hade slutbetyg från gymnasieskolan

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom vård och omsorg respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Vård och omsorg. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Vård och omsorg		Samtliga branscher	Vård och omsorg	Samtliga branscher	Vård och omsorg	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	28 333	79	83	81	85	74	80
varav med grundl. behörighet	24 691	69	73	71	78	62	68
Högst åk 3	3 929	11	10	10	8	13	11
Högst åk 2	943	3	2	3	2	3	2
Högst åk 1	955	3	2	2	2	4	3
Studerar i gymn. ht 13	1 125	3	2	3	2	5	2
Ej från gymn.	442	1	2	1	1	2	2
Totalt	35 727	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att studieresultaten var något sämre för ungdomar som var verksamma inom vård och omsorg i november 2013, jämfört med samtliga ungdomar med en sysselsättning. Det gällde bland både män och kvinnor. Av männen var det 74 procent av de sysselsatta inom den här branschen som hade ett slutbetyg, jämfört med 80 procent för samtliga branscher.

En tredjedel etablerade och en tredjedel studerande

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom vård och omsorg i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.²⁸

Tabell 3. Vård och omsorg. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	33	8 578	33	7 017	31	1 561
Osäker ställning på arbetsmarknaden	12	3 133	12	2 482	13	651
Svag ställning på arbetsmarknaden	22	5 817	21	4 400	29	1 417
Högskolestudier	21	5 577	22	4 720	17	857
Övriga studier	11	2 856	11	2 376	10	480
Totalt	100	25 961	100	20 995	100	4 966

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 73 procent av ungdomarna inom vård och omsorg.

Tabell 3 visar att en tredjedel av de ungdomar 19–22 år med en sysselsättning inom vård och omsorg, hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Drygt var tionde (12 procent) hade en osäker ställning på arbetsmarknaden. Därutöver hade drygt en femtedel (22 procent) en svag ställning på arbetsmarknaden. Totalt klassades 33 procent av kvinnorna och 27 procent av männen som studerande. Det kan indikera att många ungdomar som var sysselsatta inom vård och omsorg hade det som extraarbete vid sidan av studier.

²⁸ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Personliga och kulturella tjänster

Personliga och kulturella tjänster är en näringsgren som omfattar flera olika branscher. Här ingår bland annat kultur, serviceverksamhet och hushållens produktion. Hit räknas också frisöryrket. I november 2013 arbetade omkring 13 400 ungdomar 19–22 år inom personliga och kulturella tjänster. Över tid har antalet sysselsatta unga inom personliga och kulturella tjänster successivt ökat. Flest ungdomar kom från samhällsvetenskapsprogrammet. Bland unga kvinnor var det dock i princip lika många som hade gått hantverksprogrammet. Var femte kvinna som hade gått hantverksprogrammet, och som hade en sysselsättning i november 2013, arbetade inom branschen. Bara 27 procent av de sysselsatta ungdomarna hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden.

FAKTARUTA

Personliga och kulturella tjänster (Avdelning R-S)

Branschen omfattar:

- Kultur, nöje och fritid (SNI 90–93)
- Annan serviceverksamhet (SNI 94–96)
- Förvärvsarbete i hushåll; hushållens produktion av diverse varor och tjänster för eget bruk (SNI 97–98)

Vanliga yrkesområden* bland ungdomar 19–22 år:

- Frisörer och annan servicepersonal, personliga tjänster
- Tecknare, underhållare, professionella idrottsutövare m.fl.
- Vård- och omsorgspersonal

* Eftersom yrkesuppgifter saknas för många individer redovisas inga antalsuppgifter. För mer information om detta, se bilaga 1.

En heterogen näringsgren

Personliga och kulturella tjänster är en heterogen näringsgren som innefattar flera olika branscher. Tabell 1 visar hur många ungdomar 19–22 år som var sysselsatta inom personliga och kulturella tjänster i november 2013 och några bakgrundsuppgifter om dessa ungdomar.²⁹

Tabell 1. Personliga och kulturella tjänster. Sysselsatta 19–22 år i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt	Kvinnor	Män
Antal	13 354	8 135	5 219
Andel (%) kvinnor	61	.	.
Andel (%) män	39	.	.
Andel (%) med utländsk bakgrund*	10	9	13
Andel (%) som studerat i gymnasieskolan	98	98	97
Andel (%) av samtliga sysselsatta 19–22 år	5	6	4
Andel (%) av samtliga sysselsatta inom personliga och kulturella tjänster 16–64 år	7	7	7

* Uppgift om utländsk bakgrund saknas för de ungdomar som inte har läst i gymnasieskolan.

Av tabell 1 framgår att omkring 13 400 ungdomar var sysselsatta inom personliga och kulturella tjänster i november 2013. Drygt 8 100 av dem var kvinnor och drygt 5 200 var män.

Tabell 1 visar också att ungdomar 19–22 år utgjorde sju procent av samtliga sysselsatta (16–64 år) inom näringen. Det var strax över genomsnittet för arbetsmarknaden, som var sex procent.

29 Sysselsättningsstatus i november är ett vedertaget mått inom arbetsmarknadsstatistik. Som sysselsatt räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november månad. Uppgifterna är hämtade från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). År 2013 var det senaste år för vilket uppgifter fanns tillgängliga vid framtagandet av rapporten.

Antalet sysselsatta har ökat stadigt

Över tid har antalet sysselsatta unga inom personliga och kulturella tjänster successivt ökat. Diagram 1 åskådliggör antalet ungdomar som var sysselsatta i branschen åren 2000–2013.

Diagram 1. Personliga och kulturella tjänster. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

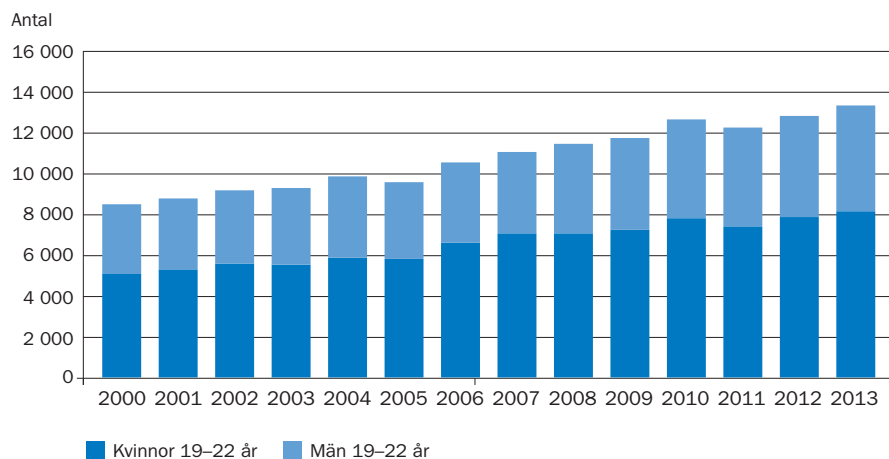

Diagram 1 visar att antalet sysselsatta 19–22 år inom personliga och kulturella tjänster sammantaget har ökat stadigt sedan år 2000. Till skillnad från många andra branscher syns ingen nedgång i antalet sysselsatta ungdomar efter 2008 års finanskris.

Diagram 2 och 3 sätter utvecklingen av sysselsatta ungdomar i relation till utvecklingen av antalet sysselsatta inom hela branschen. Diagram 2 visar sysselsatta 16–64 år inom personliga och kulturella tjänster under åren 2000–2013. Diagram 3 visar hur andelen ungdomar inom branschen förändrades under dessa år.

Diagram 2. Personliga och kulturella tjänster. Antal sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013, uppdelat på kön.

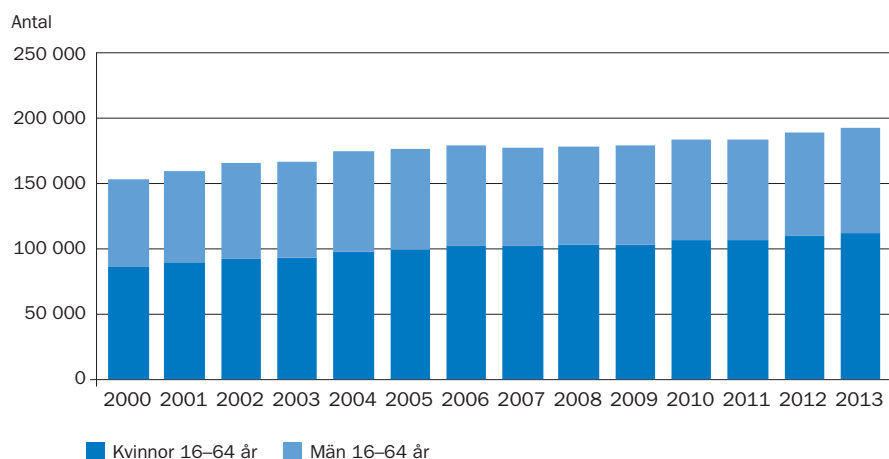
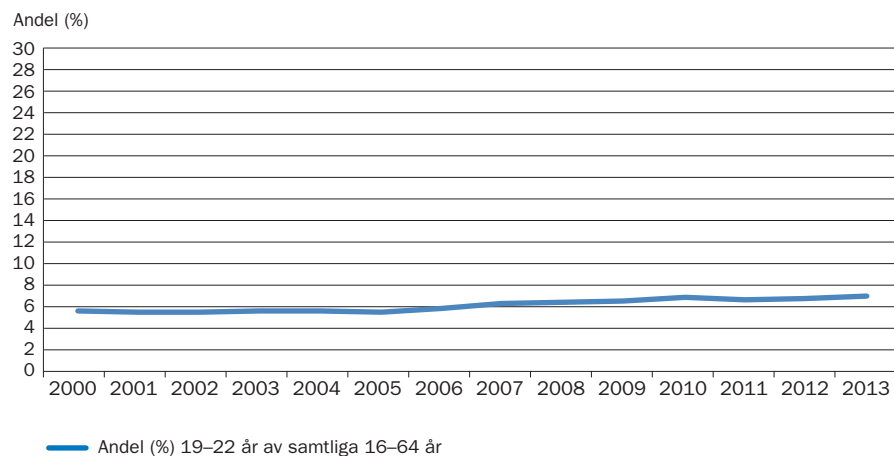

Diagram 3. Personliga och kulturella tjänster. Andel (%) 19–22 år av samtliga sysselsatta 16–64 år i november 2000–2013.

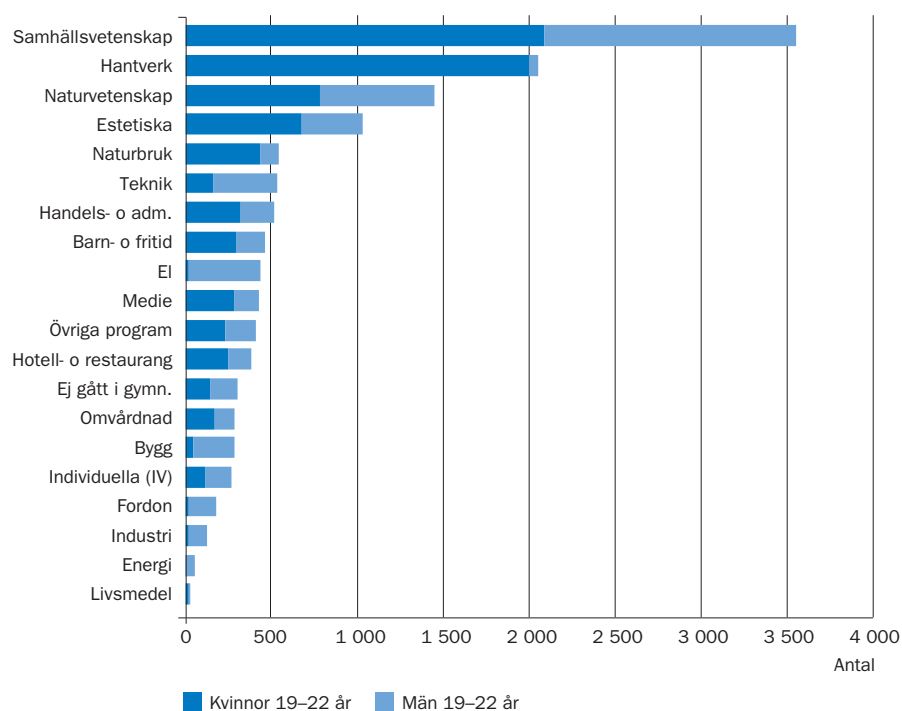

Av diagram 2 framgår att också antalet sysselsatta 16–64 år i branschen har ökat successivt sedan år 2000. Diagram 3 visar att andelen ungdomar 19–22 år inom branschen har varit relativt stabil under dessa år men med en liten ökning på senare år. Förklaringen till ökningen av antalet sysselsatta ungdomar är därmed framför allt att branschen vuxit men också att andelen unga blivit något större.

En hel del kvinnor från hantverksprogrammet

De allra flesta ungdomar som arbetade inom personliga och kulturella tjänster hade någon gång studerat i gymnasieskolan. Diagram 4 visar vilka gymnasieprogram ungdomarna inom branschen hade studerat. Här ingår både de ungdomar som hade slutfört och de som hade avbrutit sina studier i gymnasieskolan.

Diagram 4. Personliga och kulturella tjänster. Antal sysselsatta 19–22 år i november 2013, uppdelat på tidigare gymnasieprogram (Lpf 94) och kön.

I dessa uppgifter ingår sysselsatta 19–22 år oavsett hur långt de har nått i sina gymnasiestudier. Ungdomarna har hänförs till det sista gymnasieprogram de har varit registrerade på.

Av diagram 4 framgår att samhällsvetenskapsprogrammet var den vanligaste bakgrunden i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom personliga och kulturella tjänster. Drygt 3 500 av ungdomarna inom näringen hade studerat samhällsvetenskapsprogrammet, vilket motsvarar 27 procent. Bland unga kvinnor var det dock i princip lika många som hade gått hantverksprogrammet. En viktig förklaring är sannolikt att hantverksprogrammet bland annat utbildar frisörer och att frisöryrket räknas till personliga och kulturella tjänster.

Eftersom det är stor skillnad i elevantal mellan olika gymnasieprogram beskriver vi även hur stor *andel* från respektive program som arbetade inom just personliga och kulturella tjänster. Diagram 5 och 6 visar hur stor andel från respektive gymnasieprogram som var sysselsatta inom personliga och kulturella tjänster, av samtliga 19–22 år med en sysselsättning. Diagram 5 avser kvinnor och diagram 6 män.

Diagram 5. Personliga och kulturella tjänster. Andel (%) sysselsatta kvinnor 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta kvinnor 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

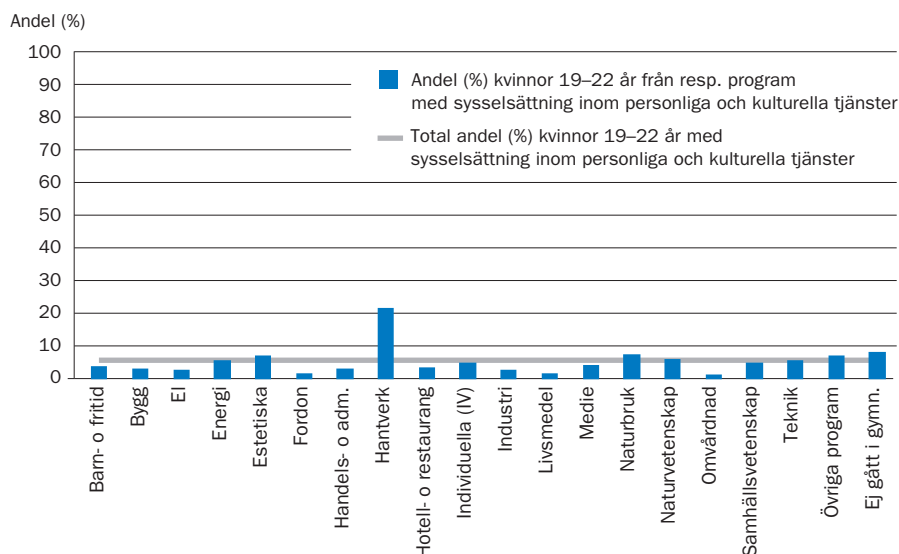
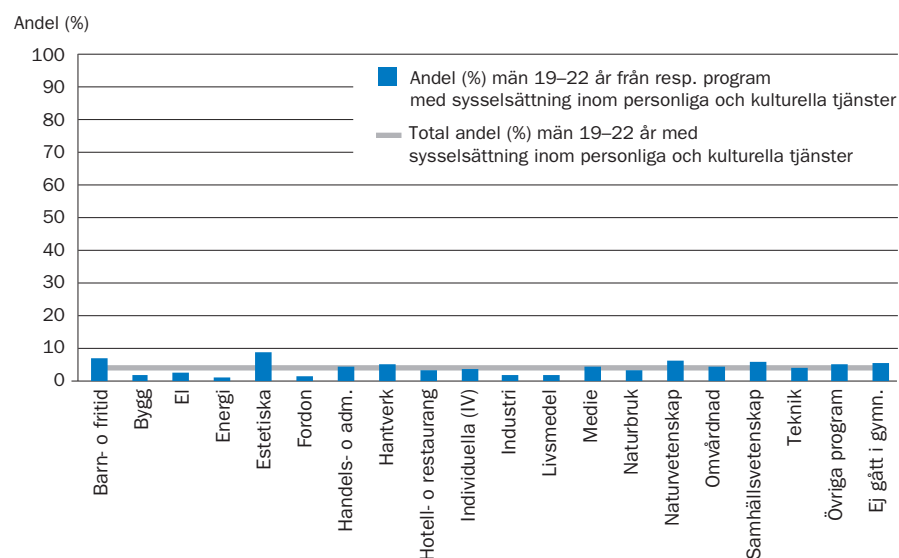

Diagram 6. Personliga och kulturella tjänster. Andel (%) sysselsatta män 19–22 år i denna bransch, av samtliga sysselsatta män 19–22 år i november 2013, per tidigare gymnasieprogram (Lpf 94).

Av diagram 5 och 6 framgår att det var relativt många kvinnor från hantverksprogrammet som hade en sysselsättning inom personliga och kulturella tjänster. Var femte kvinna som hade gått hantverksprogrammet och som hade en sysselsättning i november 2013, arbetade inom branschen. Bland männen fanns inte samma mönster.

Genom att se vilka program där stapeln passerar den tvärgående linjen framgår vilka program som hade en större andel sysselsatta ungdomar inom personliga och kulturella tjänster, jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Förutom hantverksprogrammet för kvinnor var det flera av de studieförberedande programmen som hade en något större andel än genomsnittet för branscherna, däribland estetiska programmet.

Många hade grundläggande behörighet

Nästa tabell redovisar uppnådd utbildning i gymnasieskolan för ungdomar sysselsatta inom personliga och kulturella tjänster respektive inom samtliga branscher.

Tabell 2. Personliga och kulturella tjänster. Uppnådd utbildning i gymnasieskolan för sysselsatta 19–22 år i denna bransch resp. samtliga branscher i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt			Kvinnor		Män	
	Personliga och kulturella tjänster	Samtliga branscher		Personliga och kulturella tjänster	Samtliga branscher	Personliga och kulturella tjänster	Samtliga branscher
	Antal	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)	Andel (%)
Slutbetyg	11 205	84	83	87	85	79	80
varav med grundl. behörighet	10 257	77	73	82	78	69	68
Högst åk 3	1 135	8	10	7	8	11	11
Högst åk 2	249	2	2	1	2	3	2
Högst åk 1	256	2	2	2	2	3	3
Studerar i gymn. ht 13	206	2	2	1	2	2	2
Ej från gymn.	303	2	2	2	1	3	2
Totalt	13 354	100	100	100	100	100	100

Tabell 2 visar att ungdomarna med sysselsättning inom personliga och kulturella tjänster hade fått slutbetyg i något högre utsträckning än genomsnittet för samtliga branscher. Totalt var det 84 procent som hade ett slutbetyg från gymnasieskolan, varav 77 procent med grundläggande behörighet. Både bland männen och bland kvinnorna var det samtidigt en något högre andel som inte hade läst i gymnasieskolan jämfört med genomsnittet för samtliga branscher.

Tre av tio hade en svag ställning på arbetsmarknaden

Som ett komplement till sysselsättning i november redovisar vi måttet etableringsstatus. Etableringsstatus bygger på helårsuppgifter om bland annat inkomster och kan därmed ge en kompletterande bild av i vilken utsträckning ungdomarna med en sysselsättning i november hade arbetat under året. Av tabell 3 framgår etableringsstatus för de ungdomar som var sysselsatta inom personliga och kulturella tjänster i november 2013, i de fall uppgift om detta fanns tillgängligt.³⁰

Tabell 3. Personliga och kulturella tjänster. Etableringsstatus 2013 för ungdomar 19–22 år med sysselsättning i november 2013, totalt samt uppdelat på kön.

	Totalt		Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	27	2 771	27	1 707	27	1 064
Osäker ställning på arbetsmarknaden	18	1 772	18	1 111	17	661
Svag ställning på arbetsmarknaden	28	2 839	27	1 651	31	1 188
Högskolestudier	19	1 967	20	1 271	18	696
Övriga studier	7	748	8	475	7	273
Totalt	100	10 097	100	6 215	100	3 882

Skolverket har tillgång till uppgift om etablering för 76 procent av ungdomarna inom personliga och kulturella tjänster.

Tabell 3 visar att bara 27 procent av de sysselsatta ungdomarna som arbetade inom personliga och kulturella tjänster hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden. Det var närmare tre av tio (28 procent) som hade en svag ställning på arbetsmarknaden. Drygt var fjärde ungdom klassades som studerande, inom antingen högskola eller övriga studier. Sammantaget verkar det vara en bransch där relativt få ungdomar tidigt blir etablerade på arbetsmarknaden.

³⁰ Skolverket har uppgift om etableringsstatus för de ungdomar som någon gång har gått i gymnasieskolan och som hade avslutat sina gymnasiestudier senast våren 2012. För mer information om måttet, se bilaga 1.

Rapporten handlar om arbetslivet efter gymnasieskolan. Syftet är att bidra till diskussionen om hur väl gymnasieutbildningen svarar mot kompetenskrav i arbetslivet. Det gör Skolverket dels genom att undersöka arbetsledares bedömning av unga medarbetares kompetens, dels genom att beskriva inom vilka branscher ungdomar arbetar åren efter gymnasieskolan. Förhoppningen är att den kunskapen, tillsammans med annat underlag, i förlängningen ska kunna användas i arbetet med att utveckla gymnasieskolan och dess program.

Skolverket

www.skolverket.se